

חדושים ובאורים

מעילה

מגזילה ללא מלאנו חיוז תשלומין צנהנה דדבר שאין צו מעילה, [ואפשר דכלל פטור דמויק הקדש נכלל גם הנהנה מן ההקדש פרט למצוה שנתחדשה בהלכות מעילה, ואף דהרמב"ם שם חייב בתשלומין גם בהזיד צמעילה, אף דפרשת מעילה רק בשוגג נאמרה, מ"מ י"ל דאינו אלא צמידי דשוגג צר מעילה הוא, [ועי' מש"כ לקמן י"ט צ' סק"א], אבל בהקדש דלאו צר מעילה לא מלאנו חיוז תשלומין], אבל מ"מ לענין איסור אין לחלק בין הדיוט להקדש, וגם ליכא מידי דלעכו"ם אסור ולישראל שרי, [ומיהו צרש"י מנחות ד' צ' כתב שהוא מדרבנן, וצטמ"ק שם כתב שהוא משום צל יחל ועי' מש"כ צחו"צ נדרים ח' א' סק"ד], ועי' צינה ל' צ' סוכה ט' א' כשם שחל שם שמים על החגיגה כו' ואפשר שמוצה צבר ידעינן איסור ההנאה דצברא הוא דכשחל שם שמים, אין להדיוט ליהנות מזה. — דין עכו"ם המזיק הקדש, לא מלאתי מצואר, וצרש"ס צ"ק ל"ז צ' כתב דחייב. ולפ"ז גם צקרקע שנתמעטה ממעילה בגזירה שזה דחטא חטא מתרומה כדאמר לקמן י"ח צ', איכא איסור מן התורה, דצטעמא דלא גרע הקדש מהדיוט אין לחלק בין קרקע למטלטלין, אבל אין הדבר מוכרע די"ל דדוקא סוג הקדש שאינו צכלל פרשת מעילה כמו קדשים קלים וכיו"ב, צזה שפיר אמרינן דנשאר דינו כאילו לא היתה פרשת מעילה צתורה, דאז היה ראוי לומר דהקדש לא גרע מהדיוט, אבל צקדשי צדק הציט שנתחדשה צהן פרשת מעילה, הרי פרשה זו הוציאתן מכלל דיני צעלות דעלמא וקצעתן צהלכות מעילה, וכיון דצקרקע ליכא דין מעילה, הרי גם איסור דאורייתא

א"ה, הדברים צצספר הזה יש מהם שנכתבו צדרך לימוד מצלי עיון וצירור צעומק הסוגיות

אזהרה של מעילה פרש"י מכות י"ג א' דיליף חטא חטא מתרומה, והיינו דכשם שהזהירה תורה על החטא צצתרומה, ה"נ הזהירה תורה על החטא צצמעילה, ולכך איכא אזהרה צמעילה גם על הנאה לחוד, וכמצואר צרש"י מכות כ"א צ' ד"ה והן מוקדשין, אף דצתרומה ליכא אזהרה אלא על אכילה, וכן דעת הראצ"ד צפ"א מה' מעילה ה"ג דאזהרה דמעילה ילפינן חטא חטא מתרומה, ולפ"ז כל דבר שאין צו מעילה, גם אזהרה אין צו, דרק מה שהוא צכלל וחטאה צצגגה מוקדשי ה' דפרשת מעילה, נלמד לאזהרה מתרומה, וצרמב"ם שם כתב דאזהרה דמעילה היא מלא תוכל לחכול צשעריך וגו', וכצב נתקשה צמל"מ שם דא"כ מהיכי ידעינן הנאה צלא אכילה, ומ"מ גם לפי הרמב"ם נראה דאין לכולל צכלל ונדריך אלא דברים שהם צכלל פרשת מעילה דכיון דצבר איסורם ידוע שפיר כללינן להו צהך קרא לאזהרה, אבל כל דבר שאינו צדין מעילה אין מקום לכולל צאזהרה זו.

ולפ"ז יש לעי' צהא דמצואר ר"ה כ"ח א' דגם צשלמים איכא איסור הנאה, אף דאין צו מעילה, והוא מדאורייתא כמש"כ תו' תמורה ג' א' נדרים י' א' נזיר כ"ד צ' רש"י פסחים כ"ז צ', דמהיכי ילפינן לה, ואפשר דצברא הוא דלא גרע הקדש מהדיוט, והרי הוא צדין גולה, ועכו"ם שלקח מהקדש יהא נהרג אפילו צפחות משוה פרוטה, ואף צנהנה ולא פגם איכא גזילה צהקדש כדאמר צ"ק כ' צ' דהקדש כהדיוט מדעת דמי, וחשיצ לעולם כקיימא לאגרא, ומיהו צישראל ע"כ קיל

חטא יש ללמוד איסורו, וגם הרי מטורף אף לזמן מרובה, וזה דלא כמ"ש הכ"מ שם הרי"ק פ"ב ממעילה הט"ו, ובמל"מ שם, [ו]ז"ע ברש"א גיטין י"ב ובשטמ"ק בכורות י"ד א' אות ג' דמשמע דאינו אלא מדרבנן, ועי' בתו' הרא"ש גיטין שם], ומיהו בקדשים קלים דלית בהו מעילה בזה י"ל דאיסור הנאה בפחות משוה פרוטה אינו אלא מדין חזי שיעור, אצל גם בזה מסתברא דלאחר שמתאנו שהקפידה תורה בהקדש וחייבה בהשבה גם פחות משוה פרוטה, דיש לן ללמוד מזה דבהקדש גם פחות משוה פרוטה חשוב, וממילא אף לר"ל דח"ש מותר מן התורה, הכא אסור, וכמו דאף במזיד כתב הרמב"ם בזה מעילה שם דחייב בהשבה אף פחות משוה פרוטה, אף דקרא דואת אשר חטא מן הקדש ישלם בשוגג איירי.

ויש גם נד חומרא באלו שאין בהם מעילה, בזה שנשארים בקדושתן ואינם יוצאים לחולין ע"י מעילה, וכדאמר ר"ה כ"ח א' בשופר של שלמים. שיעור פרוטה איתא בירושלמי פסחים פ"ב ה"ג דמאות אשר חטא מן הקדש ישלם דרשין פרט לפחות משוה פרוטה, ונראה דמלשון ישלם קדריש דפחות מפרוטה לא חשיב משלומין, ומ"מ להשבה מרצין ליה נמי התם כדמרצין בתלמודו, דואת אשר חטא מן הקדש משמע דאמי לרצוין, ולא ממעטינן מישלם אלא קרבן וחומש.

דם שנתמעט ממעילה לקמן י"א א', נראה דאף איסור אין בו, [בהנאה שאינה מבטלת מצותו, דלצטל מצותו נראה דאסור מדאורייתא, דכיון דמצותו בזריקה הרי כל מניעה מזה הוא ציטול המצוה], וכן מוכח מן הדרשות דהתם דדרשין שלכם יחא א"נ לפני כפרה כלאחר כפרה, ולאחר כפרה אין בו שום איסור מדאורייתא, וכמ"ש כ"כ רש"י שם, וטעמא דמילתא דדם הוא חלק מן הקרבן והרי הוא בכלל קדשי ה' שצפרשת מעילה, וממילא נפקע ממנו איסור הקדש דעלמא שישנו גם בקדשים קלים, וליכא אלא איסור מעילה, וכיון שנתמעט ממעילה, ממילא הרי הוא מותר, וכעין מש"כ לעיל להסתפק במחזור לקרקע.

הא דמרצין קדשי קדשים למעילה ולא מרצין קדשים קלים, אף דבתרומהו איכא חלק גבוה וחלק לאכילת הדיוט, הוא משום דפשטיה דקרא דקדשי ה' משמע המיוחדין לה' כדאמר לקמן ט"ו

ליכא בהן, וכמו דדם עי' להלן, והדבר נריך הכרע, ויעוי' צ"י יו"ד סי' רכ"א שהביא בשם הרשב"א דבמחזור לקרקע אע"ג דמעילה ליכא מ"מ איסורא איכא, וכ"כ תו' גיטין ל"ח ב', אצל לא פירשו אם מדאורייתא קאמרי, ובטו"א מגילה כ"ג כתב דאיסורא איכא מדאורייתא, וצריטב"א קדושין נ"ד א' משמע דאינו אלא מדרבנן, וכ"כ בתו' הרא"ש הנדמ"ח פסחים כ"ו א'.

ברם לפ"ו בקדשים קלים שנפסלו בפסול שכנגדן בקדשי קדשים מועלין בהן, דין הוא שלא יהא בהן איסור הנאה מן התורה, דטעמא שלא יהיו פחותין מהדיוט לא שייך במידי דאזיל לאיצוד, ורהיטת הדברים נוטה דאין חילוק לענין איסור בין קדשי קדשים לקדשים קלים מן התורה, ורק לענין מעילה הם חלוקין, ומיהו י"ל דכיון שמשמשים בדין קדשים פסולים הר"ו כאילו עדיין ראויים להקדש, ויותר נראה דמכל הלכות מעילה ראוי ללמוד דאין ליהנות משל הקדש, ושפיר יש להבין מזה כונת התורה גם בדברים שאינם צפרשת מעילה, דרק מדיני מעילה נתמעטו ולא מאיסור הנאה, וג"ו חשיב איסור דאורייתא אף דליכא אזהרה, ועי' לקמן ז' ב' שכתבנו דבאמת קדשים קלים שנפסלו אין בהם איסור הנאה דאורייתא ע"ש.

פחות משוה פרוטה שאין בו דין מעילה כדתנן ב"מ נ"ה א', וכמ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' מעילה ה"ח שאינו מביא קרבן ולא חומש, מ"מ נראה שיצא לחולין בשוגג, כיון שנתרבה להשכון כדדרשין מקרא צ"מ שם, ועיקר יציאה לחולין כתבנו לקמן י"ח דנפקא מהא דאין מעילה אלא שינוי והיינו שינוי רשות, ומכיון דחייב בתשלומין כשהחפץ קיים ע"כ שהחפץ יצא לחולין, והאי ראייה איתא אף בפחות משוה פרוטה, וכן משמע דהא צירף המעילה אפילו לזמן מרובה, ולא משמע שיהא חילוק בין חזי פרוטה ראשונה לשניה וכן נראה דאית צי' איסור דאורייתא אף אי צעלמא חזי שיעור אינו אלא מדרבנן, דאף דבגניבה כתב המ"מ פ"א מה' גניבה ה"ב דאיסור פחות מפרוטה הוא כדין חזי שיעור באיסורים, מ"מ הכא כיון שנתרבה להשכון ממילא משמע דאסור, ואף דלא דרשין האי חטא מן הקדש, דמרצין מיניה פחות משוה פרוטה, חטא חטא מתרומה, וכמ"ש הרמב"ם דיראה שאינו לוקה, מ"מ מכאן גופא דקרי ליה

היה פסולו בקדש מטמא צבית הצליעה כדתן
זבחים ס"ח ז', וכן נפ"מ לענין אם עלו לא ירדו,
וכמבואר בגמ', ויתכן עוד דאיכא נפ"מ בזה נמי
לענין שלא לשמה, דחטאת ששחטה שלא לשמה
פסולה, והיינו לשם עולה אבל לשם חולין כשר
כדאמר זבחים מ"ו ז', ומסתברא שאם שחט חטאת
לשם עולה שינחרנה בעורה, דיינה כלשם חולין,
ולפ"ו אם שחט לשם עולה שישחטנה בדרום איכא
נפקותא בזה צדינא דמתניתין, דאם מעילתה
מדאורייתא חשיב שלא לשמה, אבל אם אין מועלין
בה אלא מדרבנן, ומדאורייתא כמאן דחנקינהו דמי,
יש לדנוי כלשם חולין.

ונראה דקל שבכולן מצות שריפה, וכל שאין מצותו
בשריפה אם עלה ירד ומטמא צבית
הצליעה ואין מועלין בו, דהא נמצא טריפה מבואר
בזבחים ק"ג ז' דמצותו בשריפה, דלא נחלקו אלא
בעור, ע"י חו' בכורות ל"ב ז', וכ"פ הרמב"ם
בפ"ב מא"מ הי"א, וע"י צח"ט זבחים שם, ושם
ס"ט ז' ס"ל לר"י דמטמא צבית הצליעה. וכן חנן
שם פ"ד א' דאם עלה ירד, ואפי' לר"ש, ומבואר
בסוגיין לקמן ז' דכל שאם עלה ירד לר"ש, אין
מועלין בו מדאורייתא. — באמת יש מקום עיון
אמאי טריפה בשריפה, ואם הוא מדאורייתא, ומה
דין טריפה שבגלוי.

ולטעור מידי נבילה ואם עלה לא ירד משמע צח"ט
זבחים ס"ח א' ד"ה מלך דכי הדדי נינהו,
אבל אין כן דעת הרמב"ם וכמש"כ צח"ט זבחים
ס"ח א', אלא דלטהר מידי נבילה קיל טפי, ואף
פסולים שאם עלו ירדו מליקתן מטהרתן מידי
נבילה, ואפי' לר' יהודה ס"ט ז' דטריפה מטמאה,
ועי"ש שהבאנו ראיות לזה.

ומעילה נראה שהוא ממונע צין לטהר מידי נבילה
לצין אם עלו לא ירדו, דכל שמטמא צבית
הצליעה מסתברא שאין מועלין בו, דהיינו חנקינהו,
ואף טריפה לר"מ זבחים ס"ט א' דאינה מטמאה
צבית הצליעה, נראה דאין מועלין בה, ואף לר'
יוחנן שם ע' ז' שלא טיהר ר"מ אלא צתמימין,
דהא מבואר בסוגיא לקמן ז' דכל שאם עלה ירד
לר"ש אין מועלין בו מן התורה, וטריפה נמי בכלל
הזה, ושחיטת דרום ולילה לר' יהודה תרד, ומ"מ
חנן צתמינ' דמועלין בהן, ולר"ב יוסף היינו
מדאורייתא, ומשמע דאף כר' יהודה אחיא, שלא

א' והיה ראוי לכלול בזה רק קדשי צדק הצית
דכולן לה' כדאמר התם, א"נ אף פרים הנשרפים
ושעירים הנשרפים שאין בהן להדיוט כדאמר
צח"ט כ, א"נ עולה דכולה לגבזה כדאמר תמורה
ל"ב ז', אלא דמריצויי דקדשי או כל חלב מריצין
כדאיכא צח"ט וצתמורה שם, וכיון שכן דיינו
לרבות קדשי קדשים שהם יותר קדושים.

ולאחר שנתברר אמרינן דמועלין אף בחלק
דהדיוט, ויש מעילה בעור העולה עד
שיזרק הדם כדתן לקמן ט' א', וכן בצשר קדשי
קדשים כדאיכא התם בחטאת ואשם וזבחי שלמי
לצור, דפשטיה דקרא דמקדשי ה' משמע מכולו,
וכיון דאמרינן דחטאת ואשם נמי בכלל קדשי ה'
הרי מתפרש קרא דכל אשר נהנה מהם הרי הוא
צדין מעילה, ומיהו כל זה מחיים אבל לאחר שחיטה
שפיר היה מקום לומר שלא ימעלו בצשר, ומיהו
כיון דאכילתן משולחן גבזה קא זכו, קים להו לחז"ל
דעדיין בכלל קדשי ה' נינהו עד שיתרו לאכילה
ממש.

ויש לעי' נהי דקדשים קלים מחיים לאו בכלל
קדשי ה' נינהו, אבל לאחר שחיטה למה לא
ימעלו באימורים, הרי כולם לגבזה, וכש"כ לר"ש
זבחים פ"ד א' דנשפך דמה לא ירד, והרי אף
בהעלין לפני זריקה מסקינן זבחים פ"ה ז' דאין
בהן מעילה אף דלא ירדו, [ועי' מש"כ צח"ט שם],
ונ"ל דכיון דמחיים לא רצינהו קרא למעילה, הרי
בכלל זה דאף באימורין אין מעילה מחיים, וכיון
שכן לא נחחדש באימורין דבר כל זמן שלא נזרק
הדם שנקבעו במזות הקטרה, דהשחיטה לא שינתה
את מצבם כלל, ואף בהעלין לא נתחלף דינם, ומה
יש ללמוד דאם עלו לא ירדו אינו גורם שיהא דין
מעילה, ואינו אלא כמוכיה על קדושת הקרבן
שנשארה, וממילא לא נתבטל דין מעילה שהיה
מקודם.

ב' א' מתני' קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין
בהן, מפרשין בגמ' דאחי לאשמועינן דלא
אמרינן כמאן דחנקינהו דמי, והיינו דשם קרבן
עליהן, ונידון זה שייך מלבד לענין מעילה, גם
לענין אי טעון שריפה, דקדשים שמתו יקברו כדתן
תמורה ל"ב א', ואילו קדשים שנפסלו בשריפה
כדאמר פסחים פ"ב ז', וכן שייך נידון זה בעוף
אי הועילה מליקתו לטהרו מידי נבילה, דכל שלא

שתגרום להוציא מידי מעילה וצפרט בקרבן פסול, אבל כשנשחט בצפון דהוי ליה היתר שחיטה שפיר יש מקום לומר דקבלת דרום שפוסלתו תוואו מידי מעילה, כיון שהשחיטה היתה צהכשר, וצחיטת לילה אחת י"ל דכמאן דחנקינון דמי, ולשון אימא דנפיק מידי מעילה, היינו ממעילה שהיתה זו מחיים, וצטמ"ק ל"ג דנפיק אלא אימא לית בהון מעילה, וקמ"ל דשחיטת לילה כשחיטת דרום ויש בה מעילה, וממילא קבלה [וזריקה] צהכשר לא שייך שתוואו ממעילה, וצורק בלילה איכא למימר דנפיק מידי מעילה מסבבת היתר שחיטה או היתר זריקה, ולשון הגמ' כמאן דחנקינון יש לפרש שהוא לשון מושאל, והכונה שכבר נתבטל ממנו תורת קרבן לגמרי, ועי' צטמ"ק צהשמות מש"כ לפרש צריכותא, וי"ע.

גמ' ואמר עולא אר"י קדשים שמתו יאאו מידי מעילה דבר תורה, נראה דעיקר חידושה הוא דמדרבנן מועלין בהן, דהא דאין מועלין מדאורייתא איכא למישמע מהא דתנן תמורה ל"ב א' וכן צברייתא שם ל"ג א' דקדשי מוצח תמימים שמתו יקברו, ואם היה בהן מעילה מדאורייתא, איקרי בהו כל שצקדש פסול מלכותו צשריפה כדאמר פסחים פ"ב ב', וכמס"כ לעיל דאף צדליכא מעילה איכא דמלכות צשריפה, וכן משמע לקמן ב' דעיקר חידושה דעולא הוא דמועלין מדרבנן, וכן דאיכא איסור הנאה מדרבנן נמי שמעינן מהא דיקברו, דאם מותרין צהנאה א"כ למה יקברו, יהנה מהם, וזה צין צקדשי קדשים וצין צקדשים קלים, ואף צליכא מעילה צקדשים קלים מ"מ איסורא מדאורייתא איכא כדאמר ר"ה כ"ח א' וצתו' תמורה ג' א', ומדרבנן איכא איסור אף כשמתו, וכל חידושה דר"י הוא צקדשי קדשים איכא בהו מעילה מדרבנן, ונקט ליטנא דיטאו מידי מעילה דבר תורה, למימר דמדרבנן לא יאאו ודינן צמעילה כמו שהיו מחיים, ונפ"מ לענין מועל אחר מועל, וגם לענין דהתשלומין אזלי לקדושת מוצח כדין מועל צקדשי מוצח דהתשלומין למוצח דתניא ט' ב', עי' לקמן י"ט ב' סק"ח.

ומהא דאיטריך לרבנן למיגור בהו מעילה, יש לדקדק דמדאורייתא אף איסורא ליכא ליהנות בהן, דאם היו איסורין מדאורייתא צהנאה, א"כ מה צורך יש לגזור בהן תשלומין, אטו צקדשים

הזכירו צגמ' דלרב יוסף מתני' דוקא כר"ש, עי' מ"ש לקמן צגמ'.

ויש לדקדק צמתני' מ"ט נקט צצא מיוחדת דשחטן צדרום מועלין בהן, והדר שוב כייליה צהדי אינך דמועלין בהן, וצתו' דקדקו היכי מיירי כלומר אם גם קיבל צדרום, וגם על הסדר הראוי לפ"ו אי לא זו אף זו קתני, וגם צזה לא העלו יישוב צרור, אבל הא דנקטיה צצא צפ"ע וסנה פעמיים דמועלין בהן, זה קשה טפי, וגם צגמ' יש לדקדק דלא פריך מיד צמתני' פשיטא משום דשחיטתן צדרום אפיקינון מידי מעילה, אלא הקדמו קתני ק"ק ששחטן צדרום מועלין בהן פשיטא, ומשמע שיש ענין מיוחד צהאי צצא.

ונראה דכל צצי דמתניתין דשחטן צדרום וקיבל דמן צצפון ואינך, יתכן לפרש צהם החידוש דאין זריקתן מוציאתן מידי מעילה, או דלא סגי צהיתר שחיטה והיתר זריקה, ולפ"ו היה אפשר לפרש דשחטן צדרום אין מועלין בהן אלא מדרבנן, צבאמת מדאורייתא כמאן דחנקינון דמי, ולא חש התנא למכללינהו צהדי אינך, כיון דעיקר חידושה הוא שאין יוצאין מידי מעילה שיש בהן, ולא איירי לפרש איוו מעילה יש בהן, לכך הקדים התנא לפרש עיקר החידוש שיש מעילה צנשחטו צדרום והיינו מדאורייתא, ועל זה פרכינן פשיטא ומפרשינן דאחי לאשמועינן דלא נימא דכמאן דחנקינהו דמי. — ולרצה דהוי סבר דמעילתן מדרבנן, יש לפרש דמשום הכי פלגינהו התנא למימר דמעילתן רק מדרבנן. — וצמס"כ נתיישבה קושית תוד"ה פשיטא, דעיקר הך צצא לאשמועינן חידוש דשחיטת דרום לא מפקעה ממעילה.

צריכותא דעצדינן צגמ' יתכן לפרש על פי מה דחזינן לקמן ד' ב' דיש מקום לומר דשחיטה צהכשר תוואו מידי מעילה וכדמסקינן דשמא היתר שחיטה שנינו, והנה צקרבן כשר ודאי יש מעילה גם אחר שחיטה כדתנן ט' א' וליכא מאן דפליג צהא, וע"כ צקרבן שנפסל אח"כ יש מקום לומר דכיון דכבר אין צו מלכות הקרבן, הרי הוא צקרבן שנועד רק לשחיטה כשרה וכבר פקעה קדושתו, אבל כשהשחיטה לא היתה צהכשר לא נפקעה קדושתו ויש צו מעילה צקרבן פסול, ולפ"ו צנשחט צדרום דמועלין צו לא שייך שקבלת צפון תוואו מידי מעילה, דקבלה צהכשר לא שייך

בחוך אינו מונע מלפדותו, כמבואר בזכרות י"ד א' בדוקין שבעין דמועיל פדיון והשוחטן בחוך חייב עי"ש ברש"י, גם י"ל דכיון דעד גמר השחיטה ע"כ הוא צדין הקדש, חשיב שפיר שחיטה שאינה ראויה, אף אם אח"כ יפקע ההקדש, וגדולה מזו כתב מרן זללה"ה בזכרות ס"ח ס"ק י"ז ביישוב קושיא זו, דכיון דאם תומם הבהמה באמצע שחיטה עדיין יהיה אפשר לפדותה ולגמור השחיטה ולהאכילה לאדם, דעדיין צר העמדה והערכה היא, א"כ נמצא שיש להקדש עדיין ענין זה, הלכך לא פקע עדיין ההקדש, וחשיב משום כך שחיטה שאינה ראויה.

מהא דממעטינן צ"ק נ"ג ב' שור פסולי המוקדשין שנפל לצור משום שאין המת שלו, דקדקו בתו' זכאים ע"א ב' ד"ה ובטריפה דגם בהנאה הוא אסור ואף העור, דאם העור מותר חשיב שפיר המת שלו, דמה"ט לא ממעטינן אדם משום שאין המת שלו, דעור האדם מותר, ונ"ע דהיכן מצאנו בתורה אסור הנאה זה, הא לא דרשינן בזכרות ט"ו א' אלא ואכלת ולא לכלצך, ושמא היא גופא דרשינן דולא לכלצך משום דאסור בהנאה, ול"מ כן, ועו"ק דא"כ נמצא דפסולי המוקדשין שמתו חמיירי מקדשים שמתו, דקדשים שמתו משמע דמותרין בהנאה מן התורה, ואילו פסולי המוקדשין אסורין, ומתי נתוספה בהן קדושה זו, ומרן זללה"ה שם כתב ליישב דקדושת פסולי המוקדשין שפיר קיימת אף לאחר מיתה, שאינו משום שיש בו לורך הקדש, משא"כ קדשים שמתו, אצל מ"מ קשה דענין כבוד שבפסולי המוקדשין ראוי שיהא גם בקדשים, אצל בתו' צ"ק י' א' תירצו דאף שיש היתר הנאה בגיזה מ"מ חשיב אין המת שלו, ולפ"ז י"ל דה"ה דהעור מותר מדאורייתא וכן כולו מותר בהנאה ואינו אסור אלא להאכיל לכלבים, ומשום זה לאחד חשיב אין המת שלו, והא דאם מתו יקצרו כדתנן בזכרות י"ד א', אינו אלא מדרבנן, ולפ"ז אין חומר בפסולי המוקדשין טפי מבקדשים שמתו, והא דלא ממעטינן אדם משום שאין המת שלו פירשו שם דמסתברא דהך דרשא לא קאי אלא אשור, ועי"ש שהוכחו כן, ועי' ברש"א שם ונ"ג ב' דצירושלמי באמת ממעט אדם משום שאסור בהנאה.

קלים דאסורי מדאורייתא מחיים מי יצאו חכמים לתקן בהן מעילה, הרי עיקר הכונה דראוי להיות צדילין מהן, וזה באיסורא לאחד סג' ונ"ע לפ"ז במש"כ תו' דטריפה שנמלקה לא יחול עליה איסור נצילה כיון דאסורה משום קדשים, ומה איסור מצאנו בקדשים שמתו, ואולי ס"ל להתו' דאף לר"י שם דמלקה ונמנאת טריפה מטמאה צבית הבליעה, מ"מ מנאתה צטריפה מדאורייתא, כדן שחט ונמנאת טריפה שפסק הרמב"ם בפ"ב מא"מ הי"א דטעונה שריפה וכמש"כ לעיל, ואלו שמנאת צטריפה י"ל דאסורין בהנאה מדאורייתא, ועכ"פ אסורין באכילה שזה הרי מצטל מנאת שריפה, וסגי בהכי דלא ליחול איסור נצלה, כיון דצלא"ה אסור באכילה מדאורייתא, אצל בקדשים שמתו מודו התו' דמדאורייתא ליכא בהו איסור כלל, ונ"ע, ועי' במהר"ם קדושין נ"ז ב'.

כתב רש"י קדושין נ"ז ב' דשחטי חוץ אסורין בהנאה דכיון שאין דמו נזרק אין מי שיחירונו, ובתו' הקשו דהא קדשים שמתו יצאו מידי מעילה, וא"כ ה"נ יצאו מידי מעילה ויותרו אף באכילה, עי"ש, ובאמת דמהא דחשיב לה צ"ק ע"ו א' שחיטה שאינה ראויה מבואר דאסורה מדאורייתא, וא"כ טעמא צעי מ"ש מקדשים שמתו, ואפשר דהא צעלמא קדשים שנטרפו צדין הוא דינאו מידי מעילה כקדשים שמתו דהא אין להקדש שום שימוש בהם, דאף אם יוממו אין פודין אותן שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, וא"כ מבי שחט פורתא בחוך כבר נטרפו ואין להקדש שום ענין בהם ופקעה קדושתן ואמאי חייב צשוחט בחוך, וע"כ דכיון דנתנה תורה פרשת שחוט חוץ, הרי גם זה מדיני ההקדש שהשוחטן בחוך חייב, וא"כ הרי הקרבן צדין הקדש עד גמר השחיטה, שהוא משמש בקודש לענין שחוט חוץ, וכיון שהוא בקדושתו עד גמר השחיטה, שוב אין סיבה שתפקע קדושתו לאחר שחיטה, שהרי לא נתחדש בו דבר מגמר השחיטה, ויש להצין מזה דשחוט חוץ בקדושתן קאי, ואף אי נימא דאין בהם מעילה אח"כ, מ"מ איסור ההקדש לא מצינו שיפקע צין בק"ק צין בקדשים קלים, ויפה הוסיף צ"א דה"כ נ"י דגם לאחר שחיטה ע"כ בקדושתיה קאי לחייב אהעלאתו בחוך, ונמיהו לענין פדיון שפיר הקשו תו' צ"ק ע"ו א' דליהני פדיון אחר שחיטה, דחיוב

מדאוריתא, דר"ש מרבה כל הפסולין שבקדש דאם עלו לא ירדו ולא קממעט אלא אלו שנפסלו מחיים, ולכך אי שחיטת דרום תרד לר"ש, ע"כ דכמאן דחנקינהו דמי, וא"כ דין הוא שלא ימעלו בהם, וכן גם לא יהיה מלכותו בשריפה מדאוריתא וזוה איתומת רבה דחזינן דשינוי מקום שחיטה חשיב פסולו בקודש, ור"ש קאמר דכל שפסולו בקדש אס עלה לא ירד, וש"מ דלר"ש שחיטת דרום לא תרד, וממילא לכו"ע מועלין בה מדאוריתא, ואף למאי דקיי"ל כר' יהודה דתרד, וכבר תמה בכ"מ פ"ג מפה"מ ה"ו על מה שפסק הרמב"ם דשחיטת דרום לא תרד, וכן לא נחפרשו דברי הרמב"ם ברפ"ג ממעילה שכתב דקדשי מוצח שנפסלו מועלין בהן מדברי סופרים, [ושם בפ"א ה"ו כתב דמעילה מדברי סופרים אין חייבין עליה חומש ולא קרבן], וכלל שם פסולים שאם עלו ירדו ושלא ירדו, ובכ"מ שם כתב לפרש דגם לרצ יוסף אליצא דר' יהודה מעילה דמתני' הוא מדרבנן, וזה תימה לפרש כן גם באלו שאם עלו לא ירדו, וכבר תמה זוה בלח"מ בה' פה"מ שם, ולמש"כ גם באלו שאם עלו ירדו לר' יהודה מ"מ מועלין בהו מדאוריתא, וכ"מ בגמ' ט"ו א' דפשטא דמילתא דמעילה דמתניתין מדאוריתא היא, וכ"מ בתוד"ה אלא לרבה קשיא, דרק לרבה קשיא אצל לר"י אחי שפיר ככו"ע, שהדישו דלרבה קשיא דסבר דכמאן דחנקינהו דמי.

שם איבעיא להו אי עלו מהו שירדו כו' אליצא דר"י כו', נראה הנידון דכששוחט שלא במקומו שקצעה תורה חשיב כאילו שוחט בחוץ ולא חשיב פסולו בקודש כלל, ולא דמי לשוחט בלילה ששוחטו במקומו הראוי לו אלא שאין השעה כשרה. שם עד כאן לא קאמר ר"ש אלא צניחין כו', לפי' הר"פ בתו' ה"ק דאף דמלאנו בשינוי מקום דלא ירדו היינו רק בשינוי מקום בזריקה דכיון דהשחיטה והקבלה היו בהכשר כבר חל עליו דין קרבן, משא"כ שינוי מקום בשחיטה לא חיל עליה שם קרבן כלל ולא חשיב פסולו בקודש.

שם ולעולם דשחטן וקבל דמן בצפון, לכאורה משמע מלשון זה דאם שחט בצפון וקבל בדרום ס"ל לרבה דירדו, אצל אינו מוכרח ד"ל דקושטא נקט דצניחין למעלה שנתן למטה איירי דעד השתא עשה הכל כמלכותו, ועי' תו' זבחים פ"ד ד' נדה מ' ב'.

שם חוץ לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו הואיל ומרצין לפיגולן, בתו' נתקשו הרי אם עלו לא ירדו לכו"ע, וז"ע דבפשוטו גם הא דאם עלו לא ירדו הוא רק משום דמרצה לפיגולו כדאמר זבחים פ"ד ב', הא לא"ה היה דינו דירדו, והוי גרע נמי משחיטת דרום דאית ליה מיהא הכשר בקדשים קלים, ושפיר פירשו בגמ' קושטא דמילתא, וקושיא דלמאי חזו גם אחא דאם עלו לא ירדו היא, דאכל דין חוץ לזמנו פריך.

ב' ב' ע"כ לא קאמר ר"ש אלא צניחין למטה שנתן למעלה כו', טעמא דדרום גרע הוא משום דכיון דהזריכה תורה לקרבן הזה קדושת נפון, כל שלא הגיע למקום הזה לאו שם קרבן עליה, וכמו שהביא קטורת על מוצח החיצון דתרד כדאמר זבחים כ"ז ב' כיון שאינו ראוי לו, ומסתבר דהיינו אף לר"ש, ה"נ ק"ק ששחטן בדרום, והא דמייחין מניחין למטה שנתן למעלה הוא משום דדמי לדרום דהוי שינוי מקום, ובכלל זה גם ניתנין בפנים שנתן בחוץ שגם זה שנוי בצרייתא דר"ש זבחים שם ופ"ד א', ואף דהתם אף בנשפך הדם לא תרד לר"ש, מ"מ קושטא הוא דאף ניתנין למעלה שנתן למטה או איפכא גורמים שלא תרד, שהרי אף לר' יהודה דנשפך הדם תרד, מ"מ ניתנין למטה שנתן למעלה, ואיפכא, לא תרד, וכש"כ לר"ש, וזו כונת תו' צתירון בתרא, וטעמא דלא דמי ניתנין למטה שנתן למעלה ושחיטת דרום, הוא מכמה סיבות, חדא דשאני שינוי מקום בזריקה משינוי מקום דשחיטה, ועוד דכל שהגיע דם למוצח לא קפדינן כולי האי בשינוי ממטה למעלה, ועוד דסיבת נפון משום שהוא חשוב יותר, ואילו מטה ומעלה הוא דין בקציעות מקום, שהרי חטאת העוף יש לעשותה רק למטה, ואם היה למעלה יותר מקודש היה ראוי שיוכל לעשות החטאת במקום שירצה, ועוד דכיון שכבר נשחט ונתקבל הדם בהכשר, הרי קל יותר לקצו שלא ירד.

שם בשלמא לרצ יוסף ניחא, מדלא קאמר בשלמא לר"י הא מני ר"ש היא, משמע דלרצ יוסף מצי אולא אף כר' יהודה, דשפיר יש מעילה גם בקדשים שאם עלו ירדו, והיינו דלא דייקין במתני' בנשחטה בלילה לפרושי דלא אחיא כר' יהודה דקאמר בהדיא דנשחטה בלילה תרד, ורק אי גם לר"ש ירדו בזה ס"ל לגמ' דאין צו מעילה

פסולין, משא"כ קדשים שמתו, ואפשר דה"נ קאמר דלא דדילי מנהון טפי משאר קדשים, וראוי לגזור בהן מעילה כמו בשאר קדשים פסולין שאמרה תורה בהן מעילה, משא"כ קדשים שמתו דדדילי מנהון.

שם וכשהיא מתה כיון דנהנה כל שהוא מעל, [האי כ"ש ר"ל אפי' לא פגם, אבל ודאי בעי ש"פ], ואין לומר דסבר האי תנא דקדשי מוזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ופודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ואית בהו מעילה מדאורייתא, דא"כ שעומדין לדמיהן, בדין הוא שלא ימעלו בהן בלא פגם, וכמו מחיים, ומה"ט נמי אין לומר דכיון דעומדין לדמים מחיים, מיחלפו בקדשי דדק הבית, וסבר האי תנא דקדשי דדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, או דמיחלף בנזלות שהוקדשו לבדק הבית, דא"כ נמי בדין הוא שלא ימעלו בלא פגם, כדין קדשי דדק הבית, ומה"ט נמי מוכח דגם בתמימים שמתו איכא מעילה וממילא ג"ז בכלל דינא דמתניתין, דאי בתמימים ליכא מעילה, לא הו"ל לחכמים לתקן מעילה בצע"מ בלא פגם, דליתא בהו מחיים, אבל אי גס בתמימים גזרו ושם גזרו אף בלא פגם וכדין מחיים, שפיר לא חילקו וגזרו כן גם בצע"מ.

ג' א' חטאת הואיל ולכפרה קא אחיא לא דדילין מינה, לפי גירסא זו יתכן לפרש דר"ל דלכפרה אחיא ולא סגי דלא מייתי, הלכך עלול לטפל בנזלה להרויח בה לדמי חטאת שצריך להציא, וה"ה לאשם או לשאר נדר דאחריותו עליו, אבל נדבה אימא מיבדיל דדיל מינה ולא גזרו בה מעילה, א"נ שמא דוקא חטאת דבהול עלה טפי כיון דלכפרה אחיא, אבל שאר חובות נמי לא, והיינו דקמ"ל עולא דבכל קדשים שמתו גזרו מעילה, ויש לעי' א"כ מ"ט באמת נקטה מתני' חטאת, וכן לקמן י"ט ב' תנן נמי תלש מן החטאת כו', ואפשר דכיון דאין מעילה מפורשת אלא בעולה בלבד כדאמר תמורה ל"ב ב', וחטאת ואשם מדרשא אחיא, הלכך חציבא ליה לאדכורי, וכדאמר ב"ק י"ז ב'.

לגירסת רש"י ק"ק א"כ מאי קמ"ל עולא, ולעיל דאמרינן אע"ג דתנינא אינטריך דעולא, משמע דקשיא לגמ' אי תנינא דעולא, ולא אמרינן

שם אלא לרבה קשיא, לא בעי למימר דליכא מעילה אלא באלו שאם עלו לא ירדו, דלא מסתבר לאוקמי מתני' דוקא כר"ש, ובפשוטו אף כר' יהודה אחיא, ואף דנשחטה בלילה תרד, מ"מ חשיב פסולי קרבנות וטעון שריפה וממילא יש בו מעילה, דכל שבקודש פסול חשיב עדיין שם קרבן כיון דעדיין הוא במצוה ממנוות הקרבן, והכא דוקא לרב פריך דלדידיה דאף לר"ש שחיטת דרום תרד, והיינו ע"כ משום דחשיב כאילו נשחט בחוץ, ואם כן כמאן דחנקיון דמי ודין הוא דלא לימעלו ביה. (וזכרם ס"י סק"ד).

שם מאי איכא בין דאורייתא לרבנן כו', ק"ק מאן יימר דאיכא, ומאי שייטיה הכא, ולמש"כ לעיל דלרבה מפרשינן הא דנקטיה התנא לדרום כבבא בפ"ע צרישא, הוא למימר דמעילתו רק מדרבנן, ניחא דכיון דהתנא פירש שזו מעילה דרבנן שפיר ראוי לפרש למאי הילכתא.

שם ומי איכא מעילה מדרבנן כו', נראה דאיסור הנאה מדרבנן פשיטא דאיכא, וכדתנן נמי טובא לא נהנין ולא מועלין, ורק חיוב תשלומי מעילה הוא דפריך אי איכא, ומשה"ק תו' מדם ומאפר חטאת, לכאורה התם לא מפורש שזה מדרבנן והיה צריך להאריך ולהוכיח, משא"כ בהא דעולא אר"י דקאמר בהדיא דינאו מידי מעילה ד"ת, הא מדרבנן לא ינאו.

שם לימא תנינא להא דעולא כו', בשטמ"ק הקשה דילמא חידושיה דעולא דינאו ממעילה דבר תורה, ותירץ דא"כ לא הול"ל אלא ינאו מידי מעילה, ולא להזכיר דבר תורה, וצ"ע דשפיר ראוי לפרש ולא לתת מקום למכשול או לקושיא, וכשבא לומר שאין בהן מעילה מן התורה שפיר ראוי להזכיר דבר תורה, אף דדין מעילה מדרבנן מצוהר במשנה, וכש"כ דאין הדבר מפורש במשנה דהא איכא למימר כדרב יוסף, אבל למש"כ לעיל אי' דממתני' דתמורה ל"ב אי' דקתני דיקברו כזר ידעין דאין בהן מעילה מן התורה, דכל שיש בו מעילה דינו בשריפה, ניחא, דלפ"ז ע"כ עיקר חידושיה הוא דמדרבנן מועלין.

שם סד"א הכא לא דדילין מנהון אבל קדשים שמתו כו', לכאורה הטעם פשוט דשחטון בדרום איכא למיגזר אטו שחטון בלילה או שאר

מוצן, וא"כ בקרבן פסול שאין בו היתר אכילה מנלן שהזריקה מוֹיֵאֲחֹ מִיְדֵי מעילה, ואף דאשכחן זריקה מועלת ליוצא או לטמא, מ"מ כשהזריקה בפסול גרע, והרי צינא כולו נמי אין זריקה מועלת כדאמר ר' א', וכן צינא דם כדאמר ר' א', והכא הפסול בזריקה, והר"ז צינא הדם והזכר כולו, וכן במתניתין תנן דזרקו פסולין מועלין, וכך לי זרקו בפסול כמו זרקו פסולין, וכן פסח שזרק דמו שלא לשמו נראה דאין מועלין באימורין דלא שייך לקרותם קדשי ה' כיון דליכא מנזח להקטירן, והרי הזריקה גרעה את חשיבותן ולא הוסיפה, ואף דאם עלו לא ירדו, מ"מ לא עדיפי מאימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים שאין מועלין בהן כדאמר זכאים פ"ה ז', ואף שכבר עלו ומנזה להקטירן, דקדושת אס עלו לא ירדו אין זה כדי להציא לידי מעילה, ורק שלא להוציא מידי מעילה סגי זהכי כמבואר ז' ז', ודוקא בזריקת פיגול היה מקום לומר דבכלל חידוש התורה דכהרצאת כשר כך הרצאת פסול, הוא גם שהזריקה פועלת בקרבן כל הדברים שזריקה כשרה עושה, וכדאמרין בזממא מה"ט דקידוש הלחם, וכן נמי מוכיחין מזה דפקע פיגולו של הדבר הנקטר כי היכי דליהוי הקטרה בהכשר, דגם להציא אחרים לידי פיגול צעי מדה מסוימת של הכשר, ולכך אף שהזכר אסור, והאימורין של קדשים קלים אין מנזה להקטירן, מ"מ י"ל דהזריקה קצעה דינס לענין מעילה בזריקה כשרה, והיינו דאשמועינן רב גידל שאין הדבר כן, ולענין מעילה דין זריקת פיגול בזריקת פסולין, ובזריקה פסולה, ובזממא דרהיטא דמתני' דשחטן חוץ לזמנו מועלין משמע נמי דהיינו גם לאחר זריקה, ולמ"ד היתר אכילה שנינו, הרי ע"כ מתני' לאחר זריקה, דהא היינו דקאמר דחוץ לזמנו לית ליה היתר אכילה ע"י הזריקה ולכך מועלין, ולבאורה מוכח מזה דרב לא ס"ל היתר אכילה שנינו, דא"כ היינו מתני', וכן כל הני אמוראי דשו"ט בהא דר"ג, ועי' תו' לקמן ר' א', וז"ע.

שם השוחט תודה לפניו, א"ה, עי' מש"כ בחו"צ מנחות ע"ח ז' בהא דנקט לפניו.

שם שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם אלמא פיגול מייחא לה לידי מעילה, יש לעי' הא ע"כ קידוש הלחם קיל טפי, דהא אף בשחטה ונמצאת בע"מ בדוקין שבעין הוי ס"ל לר' אליעזר

דקמ"ל דינאז מידי מעילה דבר תורה, וכמש"כ לעיל דהא נמי תנינא.

שם דאר"א עולת צמת יחיד שהכניסה כו', בזכאים קי"ט ז' קאמר רמב"ח זל"ק [כפי הגירסא שנשמע] וזגליון שם] דקדשי צמה קטנה שקרבין בצמה גדולה אין מחיצה צדמים, ונראה דהיינו שאין להם שום דין מדיני צמה גדולה, וכדמוכח מהא דפריך התם מתרומת לחמי תודה וחזה ושוק, והא דנקט לענין מחיצה צדמים, לרבותא הוא דאף שנשחט בצפון ונהגו צו כל דיני צמה גדולה, אפ"ה לא נשתנה דינו ויכול לזרוק הדם כמו בצמה קטנה, וכש"כ שמתחלה אינו צריך לשחטו בצפון, ולפ"ז מסתברא דאף קרבנות שהוקדשו לצמה גדולה מ"מ אס שניה בהן ונהג בצמה קטנה דלא ירדו, וז"ע, ובלישנא בתרא שם ס"ל דזומן צמה קטנה אף קרבנות שהוקדשו לצמה גדולה אפשר לנהוג בהם כמו בצמה קטנה, [ומיהו קרבנות שאינם קריבין בצמה קטנה, נראה דדינם כזומן דליכא צמה קטנה], והנה ר"א אחי לאפוקי מהני תרי לישני, דאף קרבנות שהוקדשו לצמה קטנה אס הקריבין בצמה גדולה, יש להם כל דין צמה גדולה, ועוד הוסיף דבהכנסה לחוד כבר קלטתן מחיצות ואינו ראוי להוציאן.

והא דנקט עולה ולא נקט סתם קדשי צמה קטנה וכדנקט רמב"ח בזכאים שם, יש לפרש דצעי לאשמועינן נמי לענין דין כפון, וזוהי ניחא דפשיטא לגמ' דצעיא דעלו מהו שירדו אשחט בדרום קאי, כדאמרין דפשיטא ליה אי כרבה אי כר"י והיינו דמדקמיצעיא ליה בעולת צמת יחיד שהכניסה לפניו ושחטה בדרום אי תרד, ש"מ דצמתם קדשי קדשים ששחטן בדרום לא קמיצעיא ליה, ודחינן דלעולם אימא לך דבכל הקרבנות נמי מספקא ליה, ומ"מ שפיר מספקא ליה בעולת צמת יחיד, משום ד"ל דמיגרע גרע, וי"ל נמי דעדיפא. — סוגיא דזכאים שם ראוי להתאימה עם סוגיין, וז"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה זכאים סי"ט ס"ק ל"ז.

ג' ב' א"ר גידל אמר רב זריקת פיגול אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים ואינו מציא לידי מעילה בקדשים קלים, נראה דבזממא שזרק דמה שלא לשמה פשיטא ליה שאינו מוציא מידי מעילה, דהא לא מנאנו בתורה שהזריקה מוציאה מידי מעילה, אלא דמהיתר אכילה הדבר

לא אמרו אלא דזריקה נעשה למפרע, ושפיר אפשר דגם ר' אבא מודה בזה, וכיון דזשעת שחיטה עדיין לא הוקצע ס"ל דקיל פסוליה ומקדש ללחם, ואף דגמ' לא ניחא ליה בזה, ומסיק דקדוש ליפסל, אבל מ"מ לא אשכחן דחלקו אר' אבא במאי דהוי ס"ל שהפסול נקצע בזריקה, אלא ש"ל דכיון דהא דרב גידל מיתריך שפיר, תו לא דחקינן בדעולא ואילפא ומפרשינן כפשוטיה שהפסול חל מיד, אבל אין לזה הכרע.

והנה בצבצא לכאורה לא אשכחן בקרא דפיגול שני ענינים אחד של פסול ואחד של פיגול, וכיון דלענין פיגול דרשינן דבעי כהרצאת כשר, ראוי לומר דגם לענין פסול כן, ומיהו י"ל דלאחר דידענו דחזון לזמנו היא מחשבה הפוסלת, תו ילפינן לה משלל לשמה לענין פסול, דלא בעי קרב המתיר המנחות, אלא דעיקר הדבר שאין הפסול נקצע עד שעת זריקה, לא שייך לומר דהיינו שהקרבתו בהכשרו, דהא ודאי מדאורייתא חסור לזרוק הדם, שהרי הזריקה רק תקצע את הפיגול, ומסתברא לפ"ז שאם אכל מן הבשר קודם זריקה שאינו לוקה משום קדשים לפני זריקה דנפקא לן מכות י"ז א' מלא תוכל לאכול בשעריך, דכיון דמנחותו שלא לזרוק לא שייך לאו זה, ואילו משום אוכל קדשים פסולין דאזהרתיה משום לא תאכל כל תועבה כמש"כ הרמב"ם פ"ח מפה"מ ה"ג, א"נ משום לא יאכל כי קדש הם כל שבקודש פסול בזה הכחוש ליתן לא תעשה על אכילתו כדאמר מכות י"ח פסחים כ"ד, לכאורה י"ל דשייך גם בזה, דכיון דמנחותו שלא לזרוק וקודם זריקה אין זו היתר אכילה, הרי הוא בכלל כל שתעבתי לך, ובכלל לא יאכל כי קדש הם, [ועי' במל"מ פ"ח מפה"מ ה"ז שדן בזה, ועי' באחיעזר ח"ב סי' כ"ז], וכן לענין לאו דלא יחשב כגון שקיבל או הלך במחשבה פסולה נמי נראה דאף לר' אבא אינו עובר, דכיון דהקרבתו אין זו שום ענין בעבודה מדאורייתא לא שייך בו איסור מחשבה, ונמצא דלמעשה גם לר' אבא דין הקרבן כקרבת פסול, וליכא נפקותא אלא לענין אי בעי עיבור לורה, דאי הפסול נחלט בשחיטה הרי ישראל מיד דפסולו בגופו, אבל אם אין הפסול נחלט אלא בזריקה, הרי דינו כנשפך הדם, כ"ז שלא נזרק, וטעון עיבור לורה כדאמר פסחים פ"ב ד' דבדס וצבצלים טעון עיבור לורה. — לענין חיוב זר

במנחות ע"ט א' דקידש הלחם, כיון דאם עלו לא ירדו, ואילו זריקת דם של צע"מ מסתברא דלא עדיפא מכל זריקה פסולה דאינה מוציאה מידי מעילה ואינה מציאה לידי מעילה אף דאם עלו לא ירדו, וכמש"כ לעיל דבכל זריקה פסולה פשיטא לגמ' דלא חשיבא לענין מעילה, וי"ל דלמאי דהוי סבר ר"א דקדש הלחם, ע"כ הוי סבר דפסול מוס בדוקין שבעין קיל טובא מכל הפסולין, דהא כל הפסולין שלפני השחיטה אם עלו ירדו, ואילו דוקין שבעין לא ירדו, וכיון שכן הוי ס"ל לר"א דגם לענין קדוש הלחם קיל פסוליה, ואפשר דלפ"ז למאי דס"ל השתא דנידון להוציא ולהציא לידי מעילה שיה לנידון קידוש הלחם, דבאמת אף זריקה דצע"מ שבדוקין שבעין היתה מועלת לענין מעילה. — ועי' מש"כ מנחות ע"ח ב' היאך בכלל נתקדש הלחם בצע"מ, הא קרבן צע"מ אין טעון לחם.

ואבתי יש לעי' דלא דמי קדוש הלחם להוצאה מידי מעילה, דקדוש הלחם הנידון כשאמרה תורה פרשת פיגול אם נאמרה פרשה זו גם על הלחם של כבשי עצרת או חודה או שלמי מזיר, כשפיגול בשחיטה, ושפיר יש מקום להצין דכל הקרבן בכלל פרשת פיגול, וממילא נמצא שקדש הלחם ונתפגל, אבל נידון הוצאה מידי מעילה הוא לגמרי ענין אחר, דכיון דהקרבתו פסול י"ל דנשאר בו דין מעילה שהרי לא הותר לכהנים, וכן בקדשים קלים לא הוכשרו האימורים להקרב ולא באו לכלל מעילה, או דבכלל כהרצאת כשר כך הרצאת פסול הוא גם שלענין מעילה דינו כהרצאת כשר, ואין מדמינן להו אהדדי, וי"ל דכיון דשחיטה שלא לשמה לא מקדשה ללחם כדתנן מנחות ע"ח ב' ואף שהוצא כשר, [עי' מש"כ מנחות שם דהטעם משום דסו"ס חסר בהכשר הקרבן], א"כ חזינן דלקדושי לחם בעי שחיטה בהכשר גמור, וראוי למילף מזה דפיגול בשחיטה לא נתפגל הלחם, וע"כ דהא דנתקדש הלחם הוא משום דכהרצאת כשר כך הרצאת פסול, וא"כ לענין מעילה נמי, ומיהו למסקנא באמת מחלקינן בהכי דאף דלענין פיגול קדש הלחם מ"מ לענין מעילה לא מהני זריקת פיגול.

שם כי אתא לקמייה דרבי אבא א"ל בזריקה, פירשו בתו' שאין הפיגול נקצע עד שעת זריקה, והנה לא אשכחן בגמ' דהדרו מזה, דגם במסקנא

עדיין דהא לענין קרב הממיר כמלותו צעי שיהא כולו על המערכה אף למ"ד מנחות כ"ו ב' דסגי במשלה האור במקלות, ומשני איסורא דמייתי לידי פיגול, כלומר דגם המזבז שעד ההקטרה שם פיגול עליו, דודאי משחשז בקמינה כזר נפסלה המנחה, וכל העבודות אין שם עבודה עליהם וכמש"כ לעיל, אלא שזה פסול כמו נשפך הדם וכיו"צ דטעון עיצור נורה, אבל למיחשז ההקטרה כהקטרה כשרה צריך שגם פסול זה יפקע והיינו מימרא דעולא, והנה גם על פיגול גמור כגון האימורים לאחר זריקה שכזר קרב הממיר כמלותו, נמי קאמר עולא דפקע שם פיגול ממנו, כמבואר זכחים מ"ג א' ב' דעל כל הפסולין שאם עלו לא ירדו קאמר דבמשלה בהם האור אפילו אם ירדו יעלו, וכן שם מימרא דר"י בנותר ופיגול וטמא, וטעמא דיליף מאיסור דמייתי לידי פיגול, לפיגול עצמו, וזוהי נמי מוכח דאיסור דמייתי לידי פיגול חשיב פסול גמור. — א"ה, וע"ע מש"כ בזה בחו"צ זכחים מ"ג א' דכללל הוא בכל הני דאם עלו לא ירדו דכשמשלה בהן האור פקע איסורן.

שם וקמינה היינו שחיטה, ז"ע מאי צעי בהכי, הרי גם צפיגל בקבלה והולכה בכלל מימרא דעולא, וגם צפיגל בהקטרה יתכן מימרא דעולא, אי נימא דשם פיגול נקבע מיד עם הזריקה למערכה, ואילו קרב הממיר כמלותו ופקיעת פיגול הוא רק משמשלה בו האור כמבואר בזכחים שם, ובמנחות כ"ו ב' לענין היתר שירים, וכן שיעורו לענין כפרה כדאמר צירושלמי יומא פ"צ ה"א, והוא השיעור לענין קרב הממיר כמלותו, דמסתבר דכפרה חשיב, וא"כ שפיר קאמר שאם פיגול בהקטרת הקומץ, פקע פיגולו משמשלה בו האור, ונראה דעיקרו בא לומר דהקטרה היינו זריקה, וזה צריך להזכיר למימרא דכ"ז שלא הוקטר עדיין לא קרב הממיר כמלותו ונקט עבודה קמייתא דקמינה היינו שחיטה וכן שאר העבודות בקומץ כזכר, ועיקרו ר"ל דנידון פיגול בקומץ הוא כנידון בשחיטה ולא כנידון לאחר זריקה.

תוד"ה אמר ואח"כ זרק סתם כו', כונתם לאפוקי מפרש"י בשמעתין דמשמע דמחלק ומפרש דזריקת פיגול היינו דוקא כשחשז זריקה, אבל חשז בשחיטה וזרק סתם לא חשיב זריקת פיגול דאיירי בה ר"ג, ובאמת דדברי רש"י ז"ע.

בשאר העבודות ליכא נפקותא דאף בפסול גמור כיון שאם עלה לא ירד הרי זר חייב כדאמר יומא כ"ד ב', ולכאורה ה"ה טמא ושלא רחוק ידיס ורגלים ובעל מוס.

הא דפריך זכחים מ"צ מנחות ט"ז דכיון דחשיב ביה צפנים פסליה כי מדי צהיכל מיא בעלמא קא מדי, ופירש מרן זללה"ה במנחות ס' כ"צ סק"כ צסם השטמ"ק דפריך דכיון דצריך להקדים דם הפר לדם השעיר, א"כ כשפיגל צשל הפר, נמא אח"כ שהקדים השעיר לפר, וכיון שהם שני קרבנות ס"ל דלא אמרינן בזה לפגולו מרצה, מתפרש שפיר אף לר' אבא, דודאי זריקה של פיגול אינה עולה לזריקה כשרה, ואף אם הפסול אינו נחלט עד גמר הזריקות, ועדיפא מינה טובא מבואר ביומא ס' ב' דגם צנשפך דם הפר צריך שיחזור ויחפון כשמציא פר אחר, אף דשחיטת הפר הראשון היתה בהכשר גמור, מ"מ כיון שהוצרך להציא פר אחר הרי צטל ליה פר הראשון, וא"כ כש"כ הכא שהזריקה היתה במחשבה, אף שאין הפסול נחלט עד הזריקה.

ובמנחות מ"ז ב' אמרינן דלראצ"ש דזריקה היא דמקדשה ללחם דאם זרק חוץ לזמנו לא קידש הלחם מדרב גידל, ולכאורה תמוה דהא בהדיא תנן דשחיטה חוץ לזמנו קידש הלחם, ועכ"פ הרי ודאי דדין המשנה אמת אף לרב גידל, ונראה מזה דגמ' הוי ס"ל לקושטא כשיניא דר' אבא, ולפ"ז צזריקה באמת לא קידש הלחם, והא דמסיק לאו איתותב דרב גידל, היינו כמסקנא דסוגיין דלא מחלקינן בין שחיטה לזריקה, אלא מחלקינן בין קידוש הלחם לבין להוציא מידי מעילה וכמש"כ בשטמ"ק, וה"ק דאם לא נחלק הרי איתותב רב גידל, וכן פירש מרן זללה"ה במנחות סימן ל"צ ס"ק י"ד.

שם א"ל ר"א לרבא והא אמר עולא קומץ פיגול שהעלו לגבי מוצא פקע פיגולו ממנו, ר"ל דלא שייך לומר פקע כיון דלא חייל כלל דבשעה שיש לו לחול דהיינו משמשלה בו האור באותה שעה יש לו לפקוע, והול"ל דלא חייל פיגול אקומץ, ועוד יותר מזה דמבואר בזכחים מ"ג ב' דאפי' משלה האור במקלות ופלגיה מחית אחרעא, פקע פיגול מכולו, וא"כ קדים לפקוע הפיגול עד שלא חל

שם והאמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות כו', נראה דפריך לפי דטעמיה דר"י דצקדמה מחשבת הזמן הוי פיגול, משום דסבר דמחשבת חוץ למקומו לא הדר חיילא לאחר שכבר נפסל בחוץ לזמנו, עי' לשון רש"י וצחים כ"ט ז', ואהא פריך דאם איתא דמחשבת חוץ לזמנו אינה נחלטת אלא בזריקה, א"כ ראוי שיחול אח"כ חוץ למקומו שמוסיף פסול, דמעיקרא צעי עיבור זורה, והשתא ע"י מחשבת חוץ למקומו ישרף מיד, ולכך אף דאיסורא דמייתי לידי פיגול נמי שם פסול עליו מ"מ אינו צדין שימנע את מחשבת חוץ למקומו מלחול, ומשני דלכי זריק איגלאי מילתא למפרע דהוי פיגול משעת שחיטה ולא חייל חוץ למקומו, אבל קודם זריקה באמת חייל חוץ למקומו וישרף מיד, ואף דמקשינן חוץ למקומו לחוץ לזמנו לכל מילי, ויש לחוץ למקומו כל הקולות שיש לחוץ לזמנו ואף הנך שרק מחמת סברא דמרנא לפיגולו הם בחוץ לזמנו, מ"מ כיון דחוץ למקומו לא צעי כהרצאת כשר, צדין הוא שיחול וישרף מיד אף קודם זריקה, אף אי בחוץ לזמנו צעי עיבור זורה קודם זריקה, אבל ל"מ כן דחוץ למקומו איתקש לחוץ לזמנו לכל מילי בר מכתא, ואית לן נמי למימר דאינו חל אלא בזריקה, ועוד דהא גם בחוץ למקומו תנן דקדש הלחם וע"כ לתרץ כדר' אבא, ולכן ז"ל דאף דהפסולין שוין מ"מ כיון דעדיין אין הפסול הראשון של חוץ לזמנו גמור, צדין הוא שיחול נמי חוץ למקומו אף דלא עדיף מהפסול של חוץ לזמנו, גם י"ל דקים לגמ' דר' יהודה אכילה מתני' פליג, והתם צמתני' וצחים כ"ט וצמנחות י"צ קחני נמי פסול שלא לשמה בחטאת, וא"כ גם צוה קאמר ר"י דאם מחשבת הזמן קדמה למחשבת שלא לשמה, הוי פיגול, ומחשבת שלא לשמה ודאי פוסלת פסול גמור מיד להצריך שריפה, דצטלל לשמה לא צעי כלל הרצאה, וצדין הוא שתחול אמחשבת חוץ לזמנו שאינה נחלטת עד הזריקה, וסמכו צמ' על זה דמוכח דאין הטעם בחוץ למקומו משום שגם הוא צעי הרצאה.

מזהא דהציאו צמ' הא דאילפא ולא הקשו סתם ממילתיה דר' יהודה צמתני' דמחלק צין קדמה מחשבת הזמן לקדמה מחשבת המקום, משמע דאם בעבודה אחת נמי פליגי וס"ל לר"י תפוס לשון ראשון, ניחא דאף דזריקה חיילי

ד' א' והא קחני אם אחרים מציא לידי פיגול הוא עצמו לא כש"כ, פירשו בתו' דפריך דאם הפיגול חל ביחד עם הכפרה, אין כאן קושיא למה מציא אחרים לידי פיגול, וממילא אין ראיה דפקע פיגולו, וצ"ע למה דהא ודאי כל קרבן שנפסל ביחד עם הכפרה אינו מכפר, דכל שאינו צוא"ז אפילו צוא"א אינו, וא"כ אם מרנא להציא אחרים לידי פיגול ש"מ דפקע פיגולו, ועו"ק דאם סגי בפקיעת הפיגול יחד עם הכפרה לענין קרב הממיר כמנחותו, א"כ מנ"ל באמת לעולא דאפילו פלגיה מחית אארעא פקע פיגולו ממנו, דילמא באמת לא פקע אלא ביחד עם הכפרה, וצוחים מ"ג ז' אמרינן דלעולא אפילו פלגיה מחית אארעא מסקינן ליה משמשלה האור צפלגא דאסקיה אמערכה, (ועו"ק דלפ"ז אין ראיה עולא אלא מפיגול צג' עבודות ולא מפיגול צהקטרה, דהא התם צצ"א הכפרה והפיגול, וא"כ תקשה מנ"ל לחו"ל באמת דמחשבת פיגול פסלה בכולהו עבודות ולחדש מזה דפקע פיגולו, אימא דליכא פיגול אלא בזריקה או צהקטרה של הקומץ ולא נצטרך לחדש דפקע פיגולו, ומיהו י"ל דאף צפיגול צהקטרה קודם הפיגול לכפרה שמיד צנתינה על המוצא נתפגל ולכפרה צעי מיהא משלה צו האור, ואין צאין כאחד, ורק צדין קרב הממיר כמנחותו או צאין כאחד ששניהם תלויים צכפרה).

ואפשר דאם היינו לומדים מדרשא דכהרצאת כשר כך הרצאת פסול שאין הפיגול נקבע אלא צגמר הכפרה, דאז לא היה מקום להצין מזה דפקע פיגולו, אלא דזהו ענין הפיגול שנקבע ע"י זריקה או הקטרה שקוצעתו צפיגול, ואף שאין זו זריקה כשרה מ"מ מועלת לפיגול, ולא היינו מחדשים שהפיגול צריך הרצאה, אלא דכשם שאפשר לומר שאין פיגול אלא צעבודה אחרונה וצשעת הכפרה, כך אמרה תורה שאפי' פיגול צשחיטה אין הפיגול נקבע עד הכפרה, ורק לפי שגם צשחיטה שייך פיגול וצכל זאת הצריכה תורה הרצאה אח"כ כהרצאת כשר, מזה אינו למידין שפסול פיגול צריך הרצאה ואי לא פקע הפיגול אין כאן הרצאה, והיינו דמוכחינן מק"ו דעולא דס"ל דאיתא לפסול פיגול גם צשחיטה, ודחינן דמאיסור דמייתא לידי פיגול, לייף לה, דג"ז חשיב פסול וש"מ דפקע וכמש"כ לעיל, וצ"ע.

כיון דאין כאן אלא אימורים פסולים דמזנות
בשריפה אין מועלין בהן, וקמ"ל דמועלין, וגמ'
פריך דזה נמי פשיטא, וכתו' פירשו דקמ"ל דגם
בפיגול בקבלה מועלין ולא אמרינן היתר שחיטה
שנינו, וק"ק דהא מסקינן אלא לעולם דזרק
ומשמע שהחידוש הוא בזרק, וגם לשון לעולם הכי
משמע, ומיהו מהא דפרכינן מסיפא דלן דמה כו'
אלא אי אמרת בעולה זריכה למימר, משמע דזו
קושיא אחריתי דקשיא אף בלא קושיא קמייתא,
ואם כמש"כ דהתרתן סבר שיש חידוש גם בעולה
לאחר זריקה, א"כ גם סיפא ניחא לדידיה, וא"כ
אין כאן אלא קושיא אחת, דס"ל לגמ' שזה פשיטא,
וע"כ מוכח דלהתרתן נמי לא היה חידוש בעולה
לאחר זריקה, וע"כ נריך לפרש כמש"כ תו', וכ"מ
לקמן ה' ב' וכמש"כ כתו' שם.

ד' ב' רישא מאי הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע
ליה נמי רישא כו', נראה דאין הכונה דאף
אם האמת דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי
מעילה, מ"מ שמהא הא דקתני הפיגול לעולם
מועלין בו, אין הכונה דאף לאחר זריקה מועלין,
דלמה זה לא נפרש ברייתא כפשטה אם הדין אמת,
וגם עד השתא עדיין לא מנאנו פירוש אחר, אלא
הכונה האם יש ללמוד פיגול מלן, ומסיק דאטו
באמת יש סייעתא מסיפא הרי שאני הלנה דעביד
צידים.

שם הלנה דקעביד צידים כו', נראה דקושטא
קאמר דמלן דמה ליכא למילף לשום פסול
מחשבה, דשאני הלנה דקעביד צידים, ואף שלא
לשמה בחטאת ובפסח ליכא למילף מלן, אבל רב
גידל אינטריך לאשמועינן בפיגול, דהיה מקום לומר
דהואיל ומרצה לפיגולו מהני נמי להוציא ולהציא
למעילה, ואף אי שלא לשמה לא מהני, והגרע"א
ז"ל הקשה אמאי לא קאמר דשאני פיגול הואיל
ומרצה לפיגולו, ולמש"כ עדיפא מינה וקושטא
קאמרינן, דאף פסול מחשבה שאינו מרצה אכתי
לא ידעינן מלן.

ויש לעי' מ"ש באמת דנקטה ברייתא לן דמה,
אם אף בפסול מחשבה כן, והניחא אם רישא
מתפרש כדרכ גידל ניחא דקתני זו ואז"ל זו,
דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה וכש"כ לן
דמה, אבל אי לאו כרב גידל, א"כ אדאשמועינן בלן
לישמועינן בשלא לשמה בפסח וחטאת, ואין נראה

תרווייהו מ"מ חשיב מחשבת הזמן קדמה מחמת
כח של תפוס לשון ראשון, דאף דהוא חשכס בשחי
עבודות מ"מ כיון שהם זריכים לחול בזריקה יש
כאן כח של תפוס לשון ראשון, אבל לפ"ז משמע
דהקושיא היא רק מחוץ למקומו, דאי הקושיא נמי
משלל לשמה, התם הרי הפסול שלא לשמה חל
מיד, וא"כ אף אי בעבודה אחת נמי פליג, אכתי
קשה דראוי לשלל לשמה לחול אף שקדמה מחשבת
הזמן, וי"ע.

שם מאי קדש ליפסל דבעי שריפה, אין הכונה
שהלחם לא נתקדש קידוש גמור, דהא תנן
מנחות ט"ו א' דחייבין על הלחם משום פיגול,
ומבואר דשחיטת חוץ לזמנו מקדשת את הלחם
בקדושת הקרבן ממש, אלא יש לפרש דה"ק מאי
קדש כלומר לענין איזו דינים מדובר במתני' דקדש
הלחם, הלא לענין ליפסל דבעי שריפה, דהיינו
שהלחם נתקדש בקדושת הקרבן למיהוי פיגול
כמותו, ואין זה דומה לנידון לזאת מידי מעילה
ולבא לידי מעילה, וראוי למיגרס אלא וכמו שהוא
כתו' ובשטמ"ק, דהא הדר השתא מהא דהוי סבר
לדמות קידוש הלחם להוצאה מידי מעילה.

שם לימא מסייע ליה הפיגול לעולם מועלין בו
כו' לא דלא זרק הדם כו' מאי למימרא כו'
בעולה כו', נריך להבין מאי פריך ומאי משני והא
לשון לעולם קדייק דמשמע דאף בזמן שהקרבן
יוצא מידי מעילה כשהוא בהכשר מ"מ בפיגול אינו
יוצא, וא"כ מאי משני דלא זרק, הרי א"כ קשה
מאי לעולם, ואף אם נדחוק דהיינו דפריך מאי
למימרא, אכתי קשה דקארי לה מאי קארי לה,
וגם מאי משני בעולה, הרי אכתי קשה מאי
למימרא וכדפריך, ואפשר דמעיקרא הוי מפרש
הפיגול שנתפגל מועלין בו לעולם, ולפ"ז ע"כ ר"ל
דגם לאחר זריקה מועלין, ומשני דמתפרש לעולם
מועלין בפיגול, ור"ל שכל סוגי פיגול מועלין בין
בפיגול בשחיטה ובין בשאר עבודות ואיירי דלא זרק,
וקמ"ל דלא אמרינן דפיגול כמאן דחנקינן דמי,
וכדאינטריך לאשמועינן במתני' דחוץ לזמנו מועלין
בו, ופריך מאי למימרא דלשון לעולם לא משמע
דאעיקר פיגול קאמר אלא שמוסיף חידוש, ומשני
בעולה, וה"ה באימורי חטאת, ור"ל דהיה מקום
לומר דאין מעילה בפסולים אלא עד זריקה, דעדיין
חורת קרבן עליו לענין זריקה, אבל משנזרק דמו,

בעולה, ואילו קדשים קלים שפיר נקט סתמא, וניחא ליה לתנא למינקט סתמא, ולאשמועינן דין קדשים קלים מלפרש צער ולאשמועינן דין צער קדשי קדשים. — והנה מחלקינן השתא בין הוצאה מידי מעילה בקדשי קדשים לבין הצאה לידי מעילה בקדשים קלים וכדאמר נמי לקמן ו' א', ויעוי' צתו' טעמא דמילתא, וכונתם דצער פסול י"ל דלא עדיף מכער, וכיון דאילו היה כער לא היה צו מעילה, הרי גם כשנפסל אין צו מעילה, דלא ניתוספה צו קדושה, אבל אימורי קדשים קלים שצריכים להכנס לקדושה ע"י זריקה, שפיר אמרינן דכשהם פסולין לא קדשתם הזריקה להחשב קדשי ה' דהא לאו להקטרה קיימי.

שם היתר שחיטה שנינו כו', הרבה יש לתמוה מה מקום לספק הזה, ולמה לא נפרש הדברים כפשוטן דהיתר לכהנים היינו היתר אכילה שהצער ניתר להם, וכפשטיה דמתני' לק' ו' ב' ו' ב' ח' א' ט' א' דעד זריקה מועלין גם בצער ורק משזרק הדם יצא הצער מידי מעילה, ובהני מתניתין סדרא דעבודות קתני, ומשמע דדוקא הוא, וכן נקט לה צהדי פיגול נותר וטמא והתם ודאי זריקה ממש הוא, ומאד קשה לדחוק כמו שדחקו צתו', וכן ברייתא דר"ע ז' א' קתני צהדיא דשחטן ודמן מונח בצוקות מועלין בהן, וכמש"כ לקמן שם, וגם לא הזכירו בגמ' ליישב כל הני מתני' למ"ד היתר שחיטה או אי היתר זריקה, ואף אי ס"ל לר' יהושע כר"ש דכל העומד לזרוק כזרוק דמי, אכתי אין ראיה מזה דמהני האי סברא לאפוקי מידי מעילה, דהא ודאי אין הצער ניתר באכילה אף לר"ש עד שזרק הדם, ושפיר יכול להיות דממילא עדיין מועלין צו, וציתת דהצער קשה לומר דהיתר שחיטה שנינו, דלפ"ז צריך לדחוק בכל הני מתניתין דקתני דזריקה מוציאה מידי מעילה דהיינו שחיטה משנראה לקבלה, וכיצד אפשר ליישב דוחק זה, הניחא למ"ד היתר זריקה אולי אפשר לפרש בדוחק משנראה לזריקה וכמש"כ תו' ו' ב' ח' א', אבל לפרש משנראה לקבל קשה טובא, ועכ"פ מה מכריחנו לדחוק כן, וכש"כ למש"כ תו' דלפ"ז שחט בצפון וקיבל בדרום מתפרש שקיבל קודם שגמר לשחוט שאין לך דוחק גדול מזה, דנהי דמשכח"ל שהצהמה והשחוט בצפון והמקבל עומד בדרום, דזה חשיבא קבלה בדרום כדאמר זבחים כ"ו א', אבל

לומר דאי לא ס"ל כר"ג, דגם זריקת שלא לשמה בחטאת תוציא מידי מעילה, דצפשוטו אין הנידון אלא צפיגול מטעם הואיל ומרצה לפיגול, והרי שלא לשמה לא קידש הלחם [ואף שהקרבן כער, ומיהו י"ל דאדרבה היינו טעמא דכיון שהוא כער ואינו צריך לחם אינו זוקקו, אבל אף בכצשי עזרת לא קידש כדתנן במנחות ע"ח ב' ואף דאיכא מ"ד שם מ"ח ב' דפסולין שלא לשמן], וי"ל דניחא ליה למינקט פסול דשייך בכל הזבחים.

שם לימא הא מסייע ליה הפיגול בקדשי קדשים מועלין צו כו', לכאורה הא איכא לפרושי דהיינו מתני' דקתני דנשחט חוץ לזמנו מועלין צו, אלא דכיון דנקט לה צהדי הא דקדשים קלים אין מועלין צו, משמע דדינא דר"ג אחי לאשמועינן, וגם ק"ק איירי אחר זריקה דומיא דקדשים קלים, ולמאי דחי דאיירי צלא זרק, יש לפרש דהחידוש הוא כמו צמתני', וצ"ע צתו' שנדו מזה, [וכבר נתקשה בתירוץ צשטמ"ק], ולעיל א' ד"ה אי כתבו דמשום ליטנא דלעולם הוא דלא מפרשינן דאשמועינן דלא אמרינן כמאן דחנקינהו דמי, והכא לא קתני לעולם, ועי"ש צשטמ"ק אות כ"ה ולפי דבריו ניחא.

שם ליפלוג צרישא וליתני לפני זריקה מועלין צו לאחר זריקה אין מועלין צו ההוא ודאי מסייע ליה כו', נראה דחדא ועוד קאמר, חדא דכיון דסיפא איירי לאחר זריקה, וצרישא לא קמפליג משמע דרישא נמי איירי גם לאחר זריקה, ועוד דכיון דסיפא ודאי מסייע ליה דזריקת פיגול אינה מציאה לידי מעילה בקדשים קלים, א"כ סברא הוא נמי לומר דאינה מוציאה בק"ק, ואיירי רישא אף אחר זריקה, והנה קושיא דלפלוג וליתני צדידה אינה קשה כ"כ דהא נידונים אחרים הם לגמרי, ולא שייך ללמוד זה מזה, דאי אין מועלין בקדשי קדשים לאחר זריקה הרי הוא בצער ומשום שהזריקה הועילה, ואילו הא דאין מועלין בקדשים קלים הוא באימורים ומשום שהזריקה לא הועילה, ואם צא התנא להשמיע שאין הזריקה מועילה בקדשים קלים, לא שייך לומר שיותר יש לו להשמיענו דמועילה בקדשי קדשים, אלא דמ"מ יש קצת משמעות דרישא אף לאחר זריקה, ומשני דקדשים קלים פסיקא ליה הכא לא פסיקא ליה, וכמו שפירשו צתו', דלאחר זריקה בקדשי קדשים הנידון רק בצער, ולא שייך

מהני האי סברא בקרבן כשר דסו"ס הזריקה מעבכת, אבל בקרבן שנפסל אמרינן דכיון שכבר היה ראוי לזריקה אפשר לאחר שנפסל להפריד דין הצטרף מדין האימורין, ומ"ד היתר אכילה סבר דבקרבן כשר כך קרבן פסול וכיון דליכא זריקה המתרת הרי נשאר מעילה גם בצטרף וכדס"ל נמי לר"ג דאף זריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה.

והא דשחט בצפון וקיבל בדרום נראה דלמ"ד היתר שחיטה שנינו, מתפרש רק בעולה או באימורין של חטאת, דבאמת לית לן להכניס במתני' דין הצטרף דמתני' בעיקר דין מעילה איירי, ואף אם גם בקרבן כשר כבר אין מעילה בצטרף מיד אחר שחיטה, נמי לא היה לתנא לפרש דין זה בהך מתני', וממילא מובן דמתפרש מתני' בעולה או באימורין, [וכן שחט ביום וזרק בלילה נמי יתפרש בעולה], ור' יהושע נמי לא אחי לאשמועינן דין הצטרף, שאינו מענין משנתנו, ות"ק לא איירי בהכי, אלא בעיקר הדיון אם מעילה ישנה אף בפסולים, והיינו בדברים שיש בהן מעילה בכשרים, אלא יש לפרש שהזכיר דין הצטרף רק דרך אגב, דה"ק בכל הפסולים יש מעילה פרט לצטרף בהיתה שעת היתר לכהנים, ועיקרו לומר דיש מעילה בפסולים וכאילו אמר שאין לך דבר שאין בו מעילה אלא הצטרף שהיה לו היתר, א"נ אי ר"י היתר שחיטה קאמר ות"ק אף בצטרף חטאת איירי, יש לפרש דר"י לפלוגי אחי, ואשכחן לשון כלל אמר דאחי לפלוגי בצטרף ק"ל א' ק"נ א', אבל לית לן לדחוקי ולפרושי מתני' דגמר לקבל בדרום כל הדם קודם שגמר לשחוט בצפון.

והא דתנן דקיבלו פסולין וזרקו את דמו חשיב לא היתה לו שעת היתר, למ"ד היתר שחיטה שנינו, צריך לפרש דקודם גמר שחיטה כבר קיבל טמא וזרק דהו"ל דם שצוואר שירים, וגמלא דבגמר שחיטה כבר לא היה ראוי לקבלה, וגמלא למדין דזריקה שקודם גמר שחיטה שם זריקה עלה עכ"פ לענין לפסול דם שצוואר, ועי' תו' זבחים ק"י א' ד"ה ואי, [ולכאורה דבריהם ז"ע דמה שייך נידון זה לחצי מתיר, הא מה שיש לדון הוא אם חשיב זריקה או דקודם שחיטה לאו שם זריקה עלה, אבל לומר דהזריקה הועילה כחצי מתיר ואח"כ יחזור ויזרוק כחצי מתיר נוסף לכאורה לא שייך ענין כזה], ובצ"ק ע"ו ב' ד"ה כל, [ול"ע

אכתי איך יתכן שצגמר השחיטה כבר ליכא דם צוואר כדי הו"ה, דצדאיכא הרי שפיר חשיב היתר שחיטה, [ומיהו הא דקיבלו פסולין וזרקו את דמה יתכן לפרש שקיבל טמא משהו דם וזרקו מיד קודם גמר שחיטה, דכבר נעשה הדם שצוואר שירים], ואף אם נימא דאפשר לדחוק כן, אבל אכתי מה מקום להסתפק בתחלה שמה היתר שחיטה ונדחוק כן, כדמשמע שנסתפק בר פדת.

ולו"ד התו' היה אפשר לומר דבקרבן כשר כו"ע מודו דמועלין אף בצטרף עד לאחר זריקה וכפשטא דכל הני מתניתין, ורק בקרבן פסול קמייפלגי, וטעמא דמילתא דבאמת היה מקום לומר דאף מחיים לא ימעלו בצטרף כיון דסופו לאכילה ולא חשיב קדשי ה', דהא צעיקן רבויי לקדשים הנאכלים כדאמר תמורה ל"ב ב' ולקמן ט"ו א', ומקרא דכל חלב מרבי להו, וא"כ צטרף מנלן, ואף אי קדשי קדשים בכלל קדשי ה' עי' רש"י תמורה שם, מ"מ י"ל דהיינו רק אימורין, ואף אם נימא דקודם שחיטה לא שייך להפריד הצטרף כדבר בפ"ע שהכל משותף ברוח חיים, אבל אכתי לאחר שחיטה כבר אפשר לומר שלא ימעלו בצטרף, וי"ל דכיון דהקרבן צהכשרו והזריקה היא עיקר הכפרה, והצטרף משמש עדיין לסייע לזריקה, לא מיבעיא אי ס"ל כר"י פסחים ע"ו דאם אין צטרף אין דם, דגמלא דכל כזית מן הצטרף ומן האימורים גורם הכשר לזריקה, אלא אף לר"א שם דם אע"פ שאין צטרף, מ"מ צעוד הצטרף קיים הרי הוא משמש בעיקר הקרבן לכך חשיב עדיין קדשי ה' ומועלין בו, וזה ניחא כשהקרבן צהכשרו, אבל כשהקרבן נפסל ואין בו מנאת זריקה, שפיר אפשר להפריד ולומר דהצטרף שלא היה עתיד להיות קדשי ה', דכבר מעתה יש לדון בו כמו לאחר זריקה, דע"י הפסול לא ניתוסף בו קדושה, וכיון דאינו משמש כקרבן שוב אין בו מעילה, והיינו טעמא דאפשר לומר דהיתר שחיטה שנינו, דכיון שהיתה השחיטה צהכשר כבר נפרד הצטרף מן האימורין צדינו, וממילא כיון דליכא מנאת זריקה הרי אין מעילה בצטרף, [משא"כ צנפסל בשחיטה שלא הופרד הצטרף מן האימורין, הרי הם צדין אחד, וכל שמועלין באימורין מועלין בצטרף], וכן אפשר נמי לומר דרק משנראה לזריקה אז מחלקינן הצטרף מן האימורין, ובצטרף כל העומד לזרוק כזרוק דמי, דאף דלא

ואי היתר זריקה אולי אפשר לומר דכיון דליכא קבלה והדס עדיין מוצלע בגוף לא אמרינן ציה כל העומד לזרוק כזרוק דמי, אבל למ"ד היתר שחיטה קשה, ושם י"ל לדידה נמי דכיון דהדס מוצלע בצער ומצותו להזות מן הצער, צכה"ג לא שייך להפריד הצער מן הדס קודם זריקה, וע"כ קרינא בצער קדשי ה' עד לאחר הזאה, אבל צמו' מעילה ח' א' ד"ה הוזה נקטו דדין עוף כדין בהמה, [ועי' צמו' יצמות ל"ג א' שכתבו לחלק בין עוף לבהמה מטעמא אחרינא, וצמו' הרא"ש שם כתב כמס"כ, וכן בשטמ"ק זכחים ס"ו א'], ולפ"ז י"ל דמ"ד היתר שחיטה יפרש דוכולן מועלין בהן לאו דוקא, ואף דקתני התם חוץ מחטאת העוף כו', אין למידין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בו חוץ, ולא קאי אעשה למעלה כמעשה כולן, וכן אי היתר זריקה, ולמה שזדונו מעילה שם בד"ה והא דשחט דלמ"ד היתר שחיטה שנינו אפשר דר' יהושע אחי לפלוגי את"ק, י"ל דאיהו יאמר דמתני' דזכחים כח"ק, [ומ"ד היתר זריקה הרי לא אשכחן למסקנא, ולכך לא הקשו עליה], וי"ע, שו"ר צמו' זכחים שם שהקשו כבר למ"ד היתר שחיטה, וי"ע שם בדבריהם דמשמע דהקשו נמי מעולת העוף, והא לא מהני היתר שחיטה אלא בצער חטאת.

ה' א' לאו דלן דס כו', צמו' הקשו מאי ס"ד הא פשיטא דאיכא לדחויי דלן צער, ואפשר דכיון דצחד ליטנא חנן לה צמתני' לענין מעילה וצדס חטאת לענין הזאה כדמייטין בצמו', [אלא דהתם קתני שעת הכושר, והכא קתני שעת היתר], סברא הוא לפרושניהו צחד גוונא, והתם ודאי לן דמה קאמר, דאלי"כ קרי כאן ולא שכבר הוזה, וגם י"ל דאי לאחר זריקה פשיטא דכיון דפקעה מעילה דלא הדר רכבא עליה כדאמר מנחות ק"צ א', ומיהו גם ר"ש לקמן ו' א' איירי בלן לאחר זריקה, והיינו דמתרנין דלן צער ולא פשיטא הוא.

שם ל"ל עד דאיכא תרתי אלא לאו דקיבלוהו פסולים כו', יעוי' צמו', ותוכן הדברים דאי היתר אכילה שנינו קשה דקיבלוהו פסולין ל"ל, דלא הו"ל למיתני אלא זרקוהו פסולין, אבל אי היתר זריקה ניחא דנקט נמי זרקוהו פסולין ולא סגי ליה למינקט רק קיבלוהו פסולין, דאז הוי ס"ד דעבודה קמייתא נקט, וכדנקט נמי שנחטה חוץ לזמנו וחוצ

אס נימא כן גם קודם שנטרפה ע"י השחיטה, דהיינו שעומד עדיין צחי קנה ראשון ולא נגע בושט, דעדיין הבהמה כחיה חשיבא, ומיהו קודם שנגע בסימנים אף דתורת שחיטה עלה לענין דלא חשיב מוס, [עי' חו"צ חולין ס"ה סק"ד צוה], מ"מ לא מסתברא דיהא תורת זריקה על הדס, דאינו אלא כדס מכה, וי"ע], ומיהו למס"כ תו' בשחט צפון וקיבל צדורס דאירי דגמר הקבלה קודם גמר שחיטה, א"כ ה"נ איכא לאוקמי צכה"ג שקיבלו הפסולין כל הדס קודם גמר שחיטה, אבל מלכד שזה דחוק טובא גם א"א לומר כן לפמש"פ תו' דלמסקנא הא דקתני זרקו פסולין הוא לאשמועינן דעושה שירים, וא"כ גם למ"ד היתר שחיטה נמי יש לפרש כן דלא תיקשי נמי לדידה זרקו פסולין ל"ל, וא"כ ע"כ דמייירי שזרק קודם גמר שחיטה, דהא איירי שלאחר זריקה עדיין יש דס צואר, וא"כ אס גמר השחיטה קודם הזריקה, הרי יש כאן היתר שחיטה. — ואי היתר זריקה שנינו מתפרשא נמי מתני' לפירוש תו' לקמן צ' שזרקו פסולין את הדס צעוד שהיה אפשר לחזור ולקבל דס מן הצואר אלא דאירי צטמא שעושה שירים, אבל צוה י"ל שהפסולין קיבלו וזרקו לאחר גמר השחיטה, אלא שעדיין הדס מקלח ואפשר לחזור ולקבל אי לאו דעושה שירים.

הא דלא פרכינן מצרייתא דלעיל דקתני לן דמה אע"פ שחזר וזרקו מועלין צו, וש"מ דהיתר אכילה שנינו, דהוא בכלל הא דפרכינן לקמן ו' א' מצרייתא דר"ש דלן לפני זריקה מועלין, וה"נ יתפרש שלן קודם שנראה לזריקה, והיינו דשחט סמוך לשקיעת החמה ואף היתר שחיטה ליכא, דכבר בשעת שחיטה היה ידוע שאינו נראה לזריקה.

יש להסתפק לפי תו', אי גם לענין איסור הנאה שצולמים מחיים אמרינן דהיתר זריקה או שחיטה שנינו, ועי' צמו' לק' ז' צ' ד"ה הא, ולכאורה לית לן למימר דקדשים קלים חמירי מקדשי קדשים, וי"ע.

ויש לעי' אמאי לא פריך ממתני' זכחים ס"ו צ' וכולן אין מטמאין צבית הצליעה ומועלין בהן, וקאי נמי אחטאת העוף שעשה למעלה כמעשה כולן, והיינו דשינה צוהא כדאמרינן התם, דצשינה צמליקה האמר מר מלקה בכל מקום צמוצח כשרה, ואי היתר זריקה או שחיטה שנינו אמאי מועלין,

דמפרשי למתני' דמעילה דקבלו פסולים וזרקו פסולים, וז"ע.

ה' ב' פסול מהו שיעשה שירים כו', בסוגיין מצוה דמספקא ליה נמי לענין שיעיל אס הכשר יחזור ויזרוק מן השירים, ולכאורה זויריקה שלא לשמה בחטאת פשיטא שכל הקרבן נפסל, דהא היינו דשלא לשמה פסול בכל ד' עבודות, [ולא משמע דהיינו משום דשלא לשמה כשר בשאר קרבנות], וא"כ למה לא נימא גס בפסול שזרק דכל הקרבן נפסל, דהא בפסולין ילפינן דמחללי עבודה דרפ"ז דזבחים, ובשלא לשמה ילפינן משנה עליו הכתוב לעכב, וי"ל דפסול שלא לשמה הוא פסול בקרבן וסברא הוא שכל הקרבן נפסל, אבל עבודה פסול הוא פסול בעבודה ושפיר י"ל דאין הקרבן נפסל. — ומיהו נידון אי פסול עושה שירים שי"ך אף כשהקרבן נפסל וכדחזינן מהא דאדכר חוץ לזמנו והתם נמי ודאי הקרבן נפסל, ונפ"מ דאס עושה שירים הרי השירים זדין אס עלו לא ירדו, וכדין אימורים בקרבן שנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אבל אס אין פעולת הפסול מתיחסת לשירים הרי דין השירים כדחויים, וכאילו נזדמנו שירים לאחר שכבר נתקיים דין שפיכת השירים של הקרבן, ועי' בחו"ז דזבחים ל"ד ב' (נדפס לפנינו).

בזבחים ל"ד ב' צעא מיניה ר"ל מר"י פסול מהו שיעשה שירים כו' חוץ לזמנו כו', עיקר הנידון הוא אס פעולת הזריקה מתיחסת לכל הדם אף זויריקה פסולה, וכאס שאילו נשחט הפסול בכל הדם וזרק מקצת לשם זריקה ושפך שירים ליסוד, דאז פשיטא דלא יאספנו, ה"נ כשרק זרק מקצת הדם חשיב כאילו מעשה זו פעלה גס על הדם הנותר לקצו בשירים של זריקת פסול, או דרק זריקה כשירה חשיב מעשה גס לקצוע דין השירים, אבל זריקה פסולה לא חשיב מעשה אלא במקצת הדם שנזרק, ומקצת זה ודאי דלא יאספנו אבל הדם הנותר הוא בהכשרו, ויחזור הכשר ויזרוק, ולהאמור נידון זה הוא נידון כללי אס פעולת זריקה נחשבת מעשה בכל הדם, או דנחשב מעשה רק במקצת שנזרק, אלא דזריקה כהלכתה קובעת דין השירים, וממילא אותו הנידון זין אס זרק פסול זין אס הזריקה היתה במחשבה פסולה, וזויריקה במחשבה פסולה שהקרבן ודאי נפסל, ולא מהני

למקומו, וה"ה קבלו או זרקו, לכך נקט זרקו למימר דאף אי זרקו פסולין אין צה מעילה אלא"כ קיבלו פסולין, כן פי' בחו', ולו"ד ז"ל י"ל דזרקו לרבותא נקט דאפי' חזרו וזרקו כשרין או פסולין אפ"ה מועלין כיון שקיבלו פסולין, וכעין דרייתא דלעיל ד' ז' זלן דמה, וע"כ כן לפי מאי דגרסינן אלא לאו דקיבלו פסולין וזרקו כשרים, [ובחו' כנראה ל"ג לה, ומפרשי בזרקו פסולין].

שם זין שהיתה לה שעת הכושר כו', ק"ק דבעלמא אורחיה למינקט הפשוט תחלה, כמצוה דזבחים ל"ז ב' וצ"ד.

שם ה"ד חלימא דקבלו פסולין כו' ולא שכבר הוזה כו', צ"ע מה צריך לזה הרי בפשוטו היה אפשר להוכיח דהכא נקט זרקו אגב גררא, דהא א"א לפרש או קבלו כשרים וזרקו פסולין, דזה חשיב היתה לה שעת הכושר כמו זלן דמה, וא"כ ע"כ איירי בקיבלו פסולין, וא"כ למה הוצרך להזכיר כלל זרקו, וע"כ לאו דוקא ואגב גררא נקטיה, וא"כ דכוותה גבי מעילה י"ל נמי דלאו דוקא ואגב זרקו נקט נמי קבלו, ולעולם היתר אכילה שנינו, [ואף דיש מקום לחלק דאף דנקט זריקה אגב קבלה מ"מ לא ניחא ליה למינקט קבלה אגב זריקה דאין להזכיר את המוקדם בדרך אגב כמו המאוחר, לא ס"ל לגמ' לחלק בכה], ולמה הוצרכו להזכיר הא דאשר יזה ולא שכבר הוזה, וי"ל דעדיפא קאמר דאף אגב גררא לא הו"ל למיתנייה דהא מיגרע גרע דבקבלו וזרקו אף בכשרים שוב אין טעון כיבוס, ויש צוה כדי להטעות דגם שכבר הוזה טעון כיבוס, וע"כ דלשון זה מורגל צפי התנא, [וכדתנן נמי דזבחים פ"ד א' האי לישנא], ומשום כך לא הפרידס, וא"כ דכוותה הכא, ויש צוה גס ליתן טעם דיש ללמוד מהא דנקט זרקו אגב קיבלו, דגם יש למינקט קבלו אגב זרקו, כיון דהטעם משום דזני ציקתא נינהו ואורחיה דתנא לשנותם יחד.

תוד"ה חטאת דלגבי מעילה יש לדקדק כן כו', לכאורה ר"ל דמעילה דמפרשינן קבלו פסולים וזרקו כשרים דייקנן הא קבלו כשרים וזרקו פסולים כג' השטמ"ק אות ח', אבל הכא גבי הזאה דדייקנן לפרושי קבלו פסולין וזרקו פסולין אית לן למידק הא קבלו כשרים וזרקו כשרים, וכדדייקנן בגמ', אבל בדבור הקודם משמע

דקילי מחטאת ואין נפגמין כ"כ בשלל לשמה, ואין ללמוד מזה קולא בשלל לשמה בחטאת.

שם ת"ש הפיגול לעולם מועלין בו לאו דלא זרק בו, ר"ל סצרה דלא כר"ג וא"כ מיירי דלא זרק, ואי דמיירי בגוונא דכשר נמי אית ציה מעילה, לא הול"ל אלא דמועלין צפיגול, וכדקתני במתני' דנשחט חוץ לזמנו מועלין בו, ומדנקט לעולם מועלין בו משמע דאחי לאשמועינן דאף בגוונא שאין מועלין בכשר מ"מ צפיגול מועלין, וא"כ מוכח דכלא זרק איכא גוונא שאין מועלין בכשר, ואם פיגל לאחר שכבר יצא מידי מעילה, פשיטא שאין מעילה חוזרת ע"י מחשבת פיגול, וע"כ צפיגל בעודו צדין מעילה, ואם היתר שחיטה שנינו ע"כ לפרש רק צפיגל בשחיטה, דאם השחיטה היתה בהכשר הרי כבר יצא מידי מעילה, ושז לא תחזור המעילה ע"י הפיגול, ולשון הפיגול לעולם מועלין בו אינו נאות להפרש רק צפיגל בשחיטה דא"כ הול"ל פיגל בשחיטה, [או נשחט חוץ לזמנו], מועלין בו, ולכן יש לפרש דגם צפיגל בקבלה קאמר, וש"מ דהיתר זריקה שנינו, ובכשר יוצא מידי מעילה לאחר קבלה, אבל צפיגל מועלין בו, כ"ז לפי מה שפ"י בתו' ולפי שיטתם דגם בקרבן כשר דיינין בהיתר שחיטה או זריקה. — ואפשר אולי לומר עוד דאי היתר שחיטה שנינו, יש גם לדון היתר שחיטה אף צפיגל בשחיטה, דכיון דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה למאי דס"ד השתא, תו לית לן לפלוגי בהיתר שחיטה צין כשר לפיגול, ואית לן למימר דכי היכי דבשחיטה כשרה נפיק מידי מעילה ה"נ בשחיטת פיגול, דהא זריקת פיגול כזריקה כשרה לגבי מעילה, אבל אי היתר זריקה שנינו, דצוה אחינן עלה מכח סצרה דכל העומד לזרוק כזרוק דמי כמבואר מנחות ק"צ א', והך סצרה לית לן לשמושי צה בקרבן פיגול שיש איסור לזרוק הדם, ולכן נהי דבזרק מוציא מידי מעילה, אבל כ"ז שלא זרק לא חשבינן לה כעומד לזרוק, והיינו דמוכחינן דהיתר זריקה שנינו, ולא היתר שחיטה.

ולפי מה שצדדנו לעיל דבקרבן כשר לכו"ע מועלין עד לאחר זריקה, יש לפרש דלשון הפיגול לעולם מועלין בו משמע דחומרא אחי לאשמועינן, וכיון דס"ד השתא דזריקתו מוציאתו מידי מעילה, א"כ אין כאן חומרא יותר מבקרבן כשר, וע"כ

שיחזור הכשר וזרוק, ליכא נפקותא אלא לענין אם השירס הם צדין אם עלו לא ירדו, לר"ג לקמן פ"ג א' דגם צדס אם עלה לא ירד, [דאם עושה שיריים הם צדין אם עלו לא ירדו, ואם אינו עושה שיריים הר"ז צדס של זבח שכבר נזרק דמו וגם שייריו ואינו ראוי למוצא וירד], א"נ לענין לכתחלה וכפי' הר"א בתו', דזריקה ושיריים חדא מילתא היא, וכיון שנזרק הדם מעלה השיריים לכתחלה, (ואף בזריקה שהיא צדין אם עלו לא ירדו מספקינן אם עושה שיריים דהא קבלו פסולין וזרקו את דמו תנן פ"ד א' דלא ירדו), והיינו דאחדר ליה ר"י דאין עושה שיריים בזריקה פסולה אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו, אבל פסול שזרק אינו עושה שיריים, וכן לפ"י אם זרק שלא לשמה נמי אינו עושה שיריים, והקרצן ודאי פסול ולא מהני לחזור כשר ולזרוק, אלא דשיירי הדם אינם צדין שיריים, ואם עלו ירדו.

ובראה דטמא דאמרינן מעילה ה' צ' דעושה שיריים, הוי פשיטא ליה לר"ל, ולכך לא הזכירו ר' יוחנן ונקט רק חוץ לזמנו, והרי מוכח במתני' ל"צ א' דאיכא פסול דעושה שיריים מדקתני דוקא צנתנו שלא במקומו דיחזור הכשר ויקבל, ובפסולין מיירי לר"ל כ"ז א' דשלא במקומו כמקומו כדמוקמינן לה התם, הרי דאם נתן במקומו לא מהני לחזור ולקבל וכמש"כ תו' שם כ"ו צ' דמשום טמא נקט לה, ואף ש"ל דאיכא חידוש דאף בשלא במקומו לא יאספנו, מ"מ פשיטא דמתני' משמע דאחי לאשמועינן הכשירא דיחזור הכשר, ומשמע דבמקומו ליתא לדון זה, וכן מתני' ז"צ א' הכי משמע וכמש"כ תו' שם, והיינו סוגיא דמעילה שם, ועי' מש"כ לעיל כ"ו צ'. (ובחסים ל"ד צ').

שם אבל טמא דאיתיה צניצור משוי שיריים כו', יש לעי' א"כ שלא לשמה נמי נשווי שיריים דכשר בכל הזבחים, ומהא דקאמר אין לך שעושה שיריים אלא חוץ לזמנו כו' משמע דשלא לשמה לא משוי שיריים, וי"ל דלא דמי דפסול טמא הוא פוגם בצצור כצחיד, דקרצן צצור לא קיל משל יחיד, אלא דאהני זכות הקרבן צצור שלא נפסל צכך, ונמנא שיש ללמוד מזה דפסול טומאה קיל, משא"כ שלא לשמה בשאר הקרבנות דטעמא דכשרים משום

שם לא דקצליה סמוך לשקיעת החמה דלא היה שהות למזרק כו', יש לעי' הרי ודאי דוחק הוא לפרושי הכי, וכיון דהיתר זריקה לא מפורש בשום דוכתא, אמאי באמת לא נוכח מהא דהיתר אכילה שנינו, ולדעת תו' דבכל קרבן כשר פליגי נמנא דבכל דוכתא שזכר זריקה לענין מעילה הוא לאו דוקא, ולפ"ז אין קושיא הכא דדר"ש טפי מצעלמא, אכל למה שזדדנו דרק בקרבן שנפסל פליגי ק"ק למה דחקינן לפרושי הכי, ואפשר דבאמת לישנא דר"ש יש נותר שמועלין כו' אינו לשון הגון אי היתר אכילה שנינו, דלשון זה משמע כאילו שהנותר גורם דדין מעילה, ולמ"ד היתר אכילה הרי אין הנותר גורם כלום והרי הצער כמו שהיה, והול"ל הנותר הרי הוא כמו שהיה לענין מעילה, אכל אי היתר זריקה שנינו ניחא דבאמת אף בלן לאחר שנראה לזריקה לא פקעה מעילה ממנו עד שלן, וכ"ז שעדיין היה אפשר לזרוק היו מועלין בו, ויש לדון אם לאחר שקיעת החמה כבר פקעה מעילתו או רק לאחר עלות השחר שכבר חל שם פסול על הצער, ושפיר שנה ר"ש דיש נותר שאין מועלין בו והיינו שמחמת שנעשה נותר פקע דין מעילה ממנו, ונמנא שיש משמעות בדברי ר"ש דהיתר זריקה שנינו.

למ"ד היתר שחיטה נמי מתפרש כמו למ"ד היתר זריקה דאיידי דבשעת שחיטה כבר לא היה שהות לקבל ולזרוק, וכה"ג חשיב כלא היה היתר שחיטה, וכמש"כ תו' לעיל ה' א' לענין שחט ציט וזרק בלילה, ואע"ג דהשחיטה היתה בהכשר, והיתר שחיטה אינו משום דכל העומד כו', מ"מ כשידוע בשעת השחיטה שלא ישמש כקרבן, הרי נחלט הצער והאימורין כגוף אחד בקרבן פסול, ומועלין בצער כמו באימורין. — לשון הצרייתא לן לפני זריקה, מתפרש שהוא לן לפי שלא היה שהות לזרוק, וממילא מובן דגם בשעת שחיטה כבר היה ידוע דליכא שהות לזרוק, דסתמא הכי הוא. — מש"כ רש"י דס"ל לר"ש דזריקת לן מוציאה מידי מעילה, לא נתפרש, ועי' חו"צ זכאים פ"ד א'.

שם ת"ש רש"א יש פיגול שמועלין בו כו' וש"מ היתר אכילה שנינו כו', אי היתר אכילה שנינו מתפרש דבכל פיגול מועלין עד זריקה, וצין צפיגל בשחיטה וצין צפיגל בקצלה, וולפני זריקה ולאחר עליה.

דאחי לאשמועינן חומרא מצפסול, ומוכח מזה דפסול יוצא מידי מעילה קודם זריקה, ואשמועינן התנא דפיגול אינו כן, והטעם פשוט, דשאר פסולין שאינו צדין שהזריקה תוציאם מידי מעילה, הרי אף קודם זריקה מחלקינן הצער מן האימורים, דמחמת פסולם אין קדושה ניתוספת בהם, וממילא יוצא הצער מידי מעילה בהיתר שחיטה או היתר זריקה, אכל צפיגול למאי דס"ד השתא דזריקתו מוציאתו מידי מעילה, שפיר יהצינן ליה דין קרבן כשר, ויש בו מעילה עד לאחר זריקה, ברם לפ"ז אכתי אפשר דהיתר שחיטה שנינו, ואין ראיה דהיתר זריקה שנינו, ואפשר דאה"נ וגמ' לאפוקי היתר אכילה קאמר היתר זריקה, והיינו דעכ"פ מוכח מכאן דהיתר זריקה כבר מוציא מידי מעילה, אכל באמת גם י"ל דהיתר שחיטה מוציא, א"נ דלשון הפיגול לעולם מועלין בו משמע דאף שנחדש בו דבר שהיה ראוי שיוציאו מידי מעילה, אפ"ה מועלין בו, ובהיתר שחיטה לא משכח"ל דהא לעולם קדים סיצת ההיתר, אכל אי היתר זריקה שנינו ניחא דאיידי צפיגל בשחיטה, ואשמועינן דאף לאחר קבלה מועלין ואף דהיה ראוי למיחשצ בהיתר זריקה דמהני להוציא מידי מעילה, ואע"ג דצעלמא היתר זריקה קדים לפסול, ואז מהני להוציא מידי מעילה, ואילו הכא דיינינן בהיתר זריקה דלאחר הפיגול, מ"מ כיון דהשתא קיימינן דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, א"כ שפיר היה מקום לומר דגם היתר זריקה פיגול מוציא מידי מעילה, והיינו דאחי לאשמועינן דלא אמרינן כן אלא מועלין עד לאחר זריקה.

ו' א' ת"ש רש"א יש נותר כו' וש"מ היתר אכילה כו', מצואר דאף לר"ש דאית ליה צעלמא כל העומד לזרוק כזרוק דמי, מ"מ אפשר דלענין מעילה צעי היתר אכילה דוקא, דאל"ה הול"ל ולטעמיה, והטעם פשוט דלאו לכל מילי אמרינן כל העומד לזרוק כזרוק דמי, ועי' תו' מנחות ק"ב א', ולמה שזדדנו לעיל הרי בקרבן כשר ליכא למ"ד כל העומד לזרוק כזרוק דמי לענין מעילה, ורק כשנפסל פליגי. — חדושיה דר"ש למאי דס"ד א"נ למסקנא למ"ד היתר אכילה שנינו הוא דאף שנעשה נותר ואין בו היתר אכילה אפ"ה כיון דכבר פקע מיניה איסור מעילה לא הדר תו עליה.

זריקה על דין מעילה קאי ולא על מעשה הפיגול, וזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ויש לעי' מאי פריך למ"ד היתר זריקה הא אפשר לפרש דבפיגול בשחיטה או בתחלת קבלה איירי וקאמר דמועלין עד זריקה דהא לא הוה היתר זריקה, ומ"מ הזריקה מוציאה מידי מעילה, וי"ל דלשון הצרייתא דקתני יש פיגול כו' כינ"ד לפני זריקה כו' לאחר זריקה כו', משמע דבכל ענין שחשב, יש צו מעילה לפני זריקה ואפי' חשב בסוף קבלה, דהא לא מיעט אלא לאחר זריקה, א"נ ס"ל לגמ' דאי זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, יש לדונה כזריקה כשרה, ואם בזריקה כשרה סגי בהיתר זריקה להוציא מידי מעילה, ה"ה דבהיתר זריקת פיגול נמי סגי להוציא מידי מעילה, וא"כ גם לפני זריקה דין הוא שלא ימעלו.

ולמאי דדחי דקודם שנראה לזריקה קאמר, לכאורה היה אפשר לפרש דלפני זריקה ר"ל שפיגול קודם שנראה לזריקה, והיינו שפיגול בשחיטה או בתחלת קבלה, דעדיין ליכא היתר זריקה, וזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, ולאחר זריקה היינו שפיגול לאחר שנראה לזריקה והיינו שפיגול בסוף קבלה, דכיון דבכ"ה היה היתר זריקה כשרה, כבר נפקא ממעילה, אבל קשה דא"כ למה הוצרכו בגמ' לפרש דלא הוה שהות למיזרקיה, ונלעיל בלן, ל"ק, דלא ניחא לפרושי לן לפני קבלה, דא"כ כבר יש כאן פסול נשפך הדם, דהא א"א לעכב את הדם בצואר, וצרייתא לא משמע דאיכא עוד פסולים, לכך פירש אפי' בלן לאחר קבלה אלא שלא היה שהות לזרוק, וגם לשון לן לפני זריקה מתפרש שפיר ששקעה חמה לפני שהספיק לזרוק, וקודם שקיעה ואחר שקיעה, וי"ל דמשום מ"ד היתר שחיטה נקטיה, דלא בעי לפרושי דלפני זריקה היינו דוקא צפיגול בשחיטה, דל"מ כן, לכך פירש דפיגול בקרבן שהוא ישאר לפני זריקה והיינו דליכא שהות למיזרק, ואף צפיגול בקבלה, וזוה א"ש צין למ"ד היתר שחיטה וצין למ"ד היתר זריקה.

אבל רהיטת הגמ' משמע דכמו למ"ד היתר אכילה ע"כ לפני זריקה ולאחר זריקה לא קאי על מעשה הפיגול, דהא לא שייך לפגל אחר זריקה ממש, אלא מתפרש שפיגול מתי שפיגול, וצרייתא דינא קאמר דעל הפיגול מועלין לפני זריקה ואין מועלין לאחר זריקה, ה"נ למ"ד היתר

וצ"ע בשטמ"ק אות כ"צ דפירש כנראה דלפני זריקה לא קאי אמעשה הפיגול והיינו דקשיא ליה לר"ג, וכמש"כ, אבל בתירוץ דנחית לפרושי דלפני זריקה קאי על מעשה הפיגול, למה הוצרך לדחוק למ"ד היתר אכילה ולפרושי דצרייתא אשמועינן הכא דין מפגל לאחר זריקה, דלא אשכחן כוותיה בשום דוכתא, דפשיטא הוא שאין פיגול אלא בד' עבודות, וגם לא הוצרכו כאן באיזה עבודה שלאחר זריקה פיגול אם בשפיכת שירים או בהקטרת אימורים, והרי היה יכול לפרושי בפשוטו כמ"ד היתר זריקה, ופיגול לאחר שנראה לזריקה ולכך אין מועלין, ושמא רצה לפרש הך צרייתא כרצ גידל אף אי היתר אכילה שנינו וכמו שכתבו בתו' בקושיתם.

שם הפיגול בקדשי קדשים מועלין מאי לאו דזרק כו', אי היתר אכילה שנינו נמנא שאין נידון צמעילה בקדשי קדשים אלא לאחר זריקה, ול"ש פיגול בשחיטה ל"ש בזריקה, הכל נידון אחד אם זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ושפיר סתם התנא דמועלין וכדרב גידל והכל מצוה, אבל אי היתר זריקה שנינו או היתר שחיטה, נמנא חדא שאין הנידון אלא בשאירע הפיגול קודם שהיה היתר שחיטה או היתר זריקה, לכל מאן כדאית ליה, לפי' תו' דגם בקרבן כשר אמרינן היתר זריקה או שחיטה ויוצא מידי מעילה, דצגוונא שינא מידי מעילה קודם פיגול פשיטא שע"י הפיגול לא תחזור המעילה, ועוד יש כאן שני נידונים חדא אם הזריקה מוציא מידי מעילה, ועוד דגם אם הזריקה מוציאה אכתי יש להסתפק אם היתר זריקת פיגול או שחיטה נמי מהני להוציא מידי מעילה, כלומר אם גם בקרבן פיגול אמרינן שיוצא מידי מעילה כמו קרבן כשר צגמר השחיטה או בקבלה, או דבפיגול לא דיינינן היתר שחיטה וזריקה ורק בזריקה ממש יצא מידי מעילה, ולמה שצדדנו דרך

ואשכחן עוד דזריקת פסול מועילה לענין אם עלה לא ירד, בלן דמה לר' יהודה זבחים פ"ד א' דאם עלה לא ירד, והיינו דאם עלה הדם לאחר שלן, וזרקו, וכן לאחר שזרקו אם עלו האמורים לא ירדו, עי' בלקוטי הלכות שם ובמש"כ בחו"כ זבחים פ"ד א', ואף דנשפך הדם לר"י אם עלה ירד, מ"מ כשלן הדם וזרקו עדיף, הרי דזריקה של דם שלן, מועילה לאימורים, וכן בפסח וחטאת שנשחטו שלא לשמן וזרק הדם הרי הם צדין אם עלו לא ירדו אף לר"י דנשפך דמה חרד, הרי דזריקה של פסול מועילה, וכנראה קים להו לחז"ל כ"ז מסבירא דאף זריקה שאם עלה לא ירד יש בה ענין לקרבן, ודכוותה י"ל נמי דבשר שינא כיון דאימורין שינאו הם צדין אם עלה לא ירד, ה"נ הבשר במנא זה יש לו עדיין ענין בזריקת הדם.

שם אמר ר"ע והרי המפריש חטאתו ואצדה כו' לא כשם שדמה פוטר את צשרה כך הוא פוטר את צשר חצרתה כו', מראה זו מוכח דאין הטעם משום חטאות הממות וכמו שפרש"י זבחים קי"א ב', דא"כ מה ענין זה לבשר שינא, וכבר תמיהו בחו"כ שם קי"ב א' על פרש"י, ושם הקשו מהא דמחלקין בגמ' בין צבת אחת לצוה אחר זה, ולאומי קושיתם הקשו כן דלענין חטאות הממות ודאי אין לחלק צוה, אבל בכלל קושיתם נמי דעיקר הראיה דר"ע ליתא, ועוד דאי משום חטאות הממות א"כ דין הוא דגם צאימורין לא ימעלו, וא"כ אינו כלל ענין לפעולת הזריקה על הבשר, אלא ודאי משמע דרק צשר חצירתה פטר מן המעילה אבל לא האימורין, ומבואר דחטאת שמתו בעליה לאחר קבלה מועלין בה, וכן צדין דהא טעון עיצור לורה כדאמר פסחים פ"ב ב' צדס וצבעלים טעון עיצור לורה, וא"כ בקדושתיה קאי, ושמה אף לענין אם עלה לא ירד בקדושתיה קאי, ולפ"ז באמת צריך להבין מה הועילה זריקת דמה של חצירתה לפטור צשרה ממועילה.

ואפשר דהטעם כעין מש"כ לעיל ד' ב' בהיתר שחיטה וזריקה, דבאמת היה ראוי לומר שלא ימעלו בצשר מיד לאחר שחיטה, דכיון דהבשר עתיד להיות לכהנים לא קרינא ביה כבר השתא קדשי ה', וחדוש הוא שקצבו חז"ל דמ"מ לפני זריקה עדיין שם קדשי ה' גם על הבשר, וחדוש

צקרבן פסול דיינין היתר שחיטה וזריקה, הרי בכלל הנידון גם כשאירע הפיגול לאחר שהשחיטה או גם הקבלה היו צהכשר, אם הפיגול הוא ככל הפסולין דכשאירעו דיינין צהו היתר שחיטה או זריקה, או דכיון דזריקת פיגול עדיפא ומוציאה מידי מעילה הר"ז כקרבן כשר וצעי זריקה דוקא, ולפ"ז לא היה לו לתנא לסתום דמועלין והיה לו לפרש דמועלין לעולם אם צא גם לומר דהזריקה אינה מוציאה מידי מעילה, וזו כונת תו', ומדסתם משמע דהזריקה אמנם מוציאה מידי מעילה, ורק היתר זריקה או שחיטה אינם מוציאים, והיינו דדייקין לפלוג ולייתי צדיה, ומתרינין דצעי לחשמועינן נמי דאף דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה בקדשי קדשים מ"מ אינה מציאה לידי מעילה בקדשים קלים.

ו' ב' מתני' ר"ע אומר אין מועלין צו וחייצין עליו כו', יש להבין מאחר דהבשר הזה שינא נפסל ודינו שישרף מיד אף קודם הזריקה, א"כ מהיכי תיתי נימא שיש לו ענין בזריקה ושהיא מועילה לו לענין מעילה ופיגול נותר וטמא, ואף דמלאנו הרצאה לפסול בחוץ לזמנו, התם גזירת הכתוב הוא צפסול המיוחד דפיגול, שנחחדש צו לורך צריטוי, ואין ללמוד מזה לפסולים אחרים, ואפשר דהא פשיטא דאף שאירע פסול בצשר מ"מ עדיין הוא חלק מן הקרבן, דאף דין שריפה שיש צו הוא משום דעדיין קרבן מיקרי וקרבן שנפסל טעון שריפה, וכן צשר עולה שינא דדינו אם עלה לא ירד הוא נמי משום שעדיין שם קרבן עליו, ואפשר נמי דאף אי הוי אמרינן דאימורי קדשים קלים שעלו לפני זריקה דירדו וכדמיצביא לר"י זבחים פ"ה ב', דמ"מ אימורי קדשים קלים שינאו לפני זריקה ואח"כ זרק דלא ירדו אף לר"א דלא מהני להו זריקה לענין מעילה ופיגול נותר וטמא, דלענין דלא ירדו שפיר אהני להו זריקה, ודינן כינאו לאחר זריקה, דסתמא תנן בזבחים פ"ד א' דיוצא אם עלה לא ירד, ומשמע אף כינא קודם זריקה ואף לר"א ואף קדשים קלים, ואע"ג דלקמן ז' ב' מבואר דבמשל דר"ע דחטאת אם עלה ירד אף לר"ע דמהני לענין מעילה, אלמא דיותר מהני זריקה לענין מעילה מלענין אם עלה לא ירד, ע"כ יש לחלק בין חד גופא לתרי גופי, וצ"ע.

שחיטה א"כ הו"ל צשר מן החי וצלאו פסול יוצא נמי פסול, ואם הוציא רגלה לחוץ הרי צעין כולה בפנים בשעת שחיטה כדאמר זכחים כ"ו א', וכ"ז רחיה למש"כ לעיל לפרש דנידון היתר שחיטה והיתר זריקה אינו אלא בקרבן פסול, ולא בקרבן כשר.

גמ' אצל לאיתויי לידי מעילה מודי לר"ע דאפילו שלא כתיקנה כו', לכאורה יש לפרש דלענין לאפוקי מידי מעילה צעי היתר אכילה ממש, משא"כ לאיתויי לידי מעילה אף אם האימורים הם דדין אם עלו לא ירדו וכיו"צ נמי סגי, אצל אם לא צעי היתר אכילה ממש, תו י"ל איפכא דלאפוקי מידי מעילה אף שלא כתיקנה מפקא, דלא ניתוסף קדושה בצשר הפסול טפי מצכשר, אצל לאיתויי לידי מעילה למיהווי קדשי ה' צעי זריקה כתיקנה, וכדאמרינן לעיל לענין זריקת פיגול, ואין הכרח לחדש חילוק בין זריקה פסולה לבין זריקה כשרה על דבר פסול כמש"כ תו', ויפה העיר חסני הרד"ח הכהן נ"י דלמאי דצעי למימר זכחים ז' אי דצהדר עיילינהו פליגי אי מפסלי ציוצא, נמצא ע"כ דכו"ע ס"ל דבאימורי קדשים קלים אין זריקה מועלת ליוצא, ואף דברישא בקדשי קדשים ע"כ בהכי פליגי עי"ש בשטמ"ק, וא"כ מוכח דאיכא נמי למימר איפכא. — לכאורה הך נריכותא הוא רק לענין מעילה, ולא לענין פיגול נותר וטמא, ואגב מעילה נקט לכולהו.

שם אצל יוצא כולו לא אמר ר"ע, היינו אפילו שיצא הצשר לחוד כולו, דאף שהאימורים נשארו בפנים, כיון דליכא זריקה לגבי צשר כשר, תו לא מהני ליוצא לחוד להוציאו מידי מעילה, וכן באימורי קדשים קלים שיצאו כולם אף שהצשר בפנים כיון דליכא זריקה להחיר אימורים להקטרה לכתחלה, תו לא מהני ליוצא לחוד, דלא יתכן לפרש שיצאו הצשר והאימורים כולם דא"כ בכלל אינו זורק את הדם למאי דקיי"ל כר' יהושע פסקים ע"ז דאם אין צשר אין דם, ואף דאם זרק הורצה, מ"מ לית לן לאוקמי מימרא סתמא בהכי, ועי' בתו' מנחות י"ג א' שנסתפקו אם לר"ע נמי הורצה. — ז"ע אי אף לענין פיגול נותר וטמא אמרינן דציצא כולו לא אר"ע, דהא לענין פיגול נותר וטמא לעולם איכא אימורים שהם צדין פיגול נותר וטמא,

זה אין לקיימו כששני הקרבנות שוין ואי צעי האי זריק ואי צעי האי זריק, דסברא הוא דזריקת אחד מהן יש בו לחלק את הצשר מן האימורים גם בחצירו וכאילו ע"י הזריקה דוחה הצשר את הצשר והאימורין את האימורים, ונמצא שיש לחשוב כאילו הצשר חלוק מן האימורים, [ואף צמנחה כגון מנחת חוטא שייכא הך סברא אף דהתם ליכא אלא שירים], ולפ"ז הראיה היא רק לענין מעילה ולא לענין פיגול נותר וטמא, ול"מ כן, דרהיטת הדברים דחד טעמא בכולהו וע"ז מיייתי רחיה, ואף דודאי בחטאות לא שייך שיהא פיגול נותר וטמא צעני, מ"מ הסברא נריך שתהא שייכת גם לנידון פיגול נותר וטמא.

ולכן נראה דהענין דכמו צכום העושה את חצירו דחוי הדבר מוצן דיש מקום לומר דדין הכום הדחוי כלאחר זריקה, [אם היה נפקותא צדין כמו מעילה צוה], ואף דדחוי אין הזריקה מתיחסת אליו, דמ"מ כיון דמעשה הזריקה היא שדוחה אותו הר"ז כאילו יש לו ענין צזריקה, וצד דינו כלאחר זריקה, ה"נ בשחט שתי החטאות כיון שאין החטאת נעשית דחוי אלא ע"י מעשה זריקה שנעשה בקרבן שבחטא הזה הרי דין החטאת לענין מעילה כלאחר זריקה, כיון דדחייתו צאה ע"י מעשה זריקה, וליף ר"ע מזה דכש"כ דזריקה מועלת ליוצא, ואף דציוצא אירע הפסול קודם הזריקה, מ"מ אכתי זה עדיף מהחטאת השני, שהזריקה לא היתה צו כלל.

ולכאורה מוכח מדר"ע דהיתר אכילה שנינו, דאל"כ כבר קודם זריקה יצאו שתי החטאות ממעילה, ובהדיא אר"ע לקמן ו' א' צצרייתא דכשדמן צכוסות מועלין צשתיהן, ואין לומר דצדאיכא שמים שאני שהרי לא יזרוק אלא דם של אחד, דא"כ היה ראוי שזה שנשחט או נתקבל דמו ראשון יצא מידי מעילה, וצצ"א לא משכח"ל דהא משמע צמתני צכורות י"ז א' דר"ע ס"ל א"א לצמצם, ועוד דצגמ' אמרו דצוא"ז לא אר"ע, ומשמע דצוא"ז נמי שייך לומר שיפטור דם של אחד את חצירו, ואיך יתכן אם הוא כבר יצא ממעילה קודם זריקה, וצאמת דגם פשטא דמתני' משמע שיצא קודם זריקה וכבר נדחקו בתו' צוה לפרש קודם שנראה לזריקה, אצל למ"ד היתר שחיטה קשה, דמש"כ בתו' קודם שנראה לקבלה, לכאורה לא משכח"ל שאם חתך הצשר קודם גמר

שם חשב לנשפך למחר מהו, פירשו בתו' דר"ל דם שנשפך מן הכלי על הרצפה לאוספו וכשר, אבל אין מזה לאוספו, ובתו' ז' זכאים כ"ה א' נתקשנו למה אין מזה לאוספו הרי צריך לקבל כל הדם כדי לקיים זכולו מזאת הקרצן, ומה בכך שנשפך, ונראה דכוונתם כעין היא דתנן פ"א דתרומות מ"ז דאין מחייבין אותו להיות יושב ומטפת, והיינו דא"א לאוספו באסיפה בעלמא אלא ע"י טיפוח דליכא אלא מעט הטופח ע"פ הקרקע, וכה"ג דינו כאבוד ואין חייב לאוספו, אבל מ"מ אם טרח ואוספו יש מזה לזרקו, ואיירי בשלא הסית דעתו ממנו, דאל"ה נפסל בהיסח הדעת.

והנה אם חשב שלא יזרוק דם הקרצן שלא נשפך, רק יאסוף הדם הנשפך ויזרקנו למחר, לכאורה ראוי שתהא מחשבת פיגול זכה"ג, דהא סו"ס חשב לעשות זריקה מדם כשר למחר, ומה בכך שטעון אסיפה, והרי אם חשב לאסוף הדם ולזרקו היום במחשבת שלא לשמה, מסתבר דחשיבא מחשבת שלא לשמה למ"ד זכאים י' א' מחשבת מעבודה לעבודה, שהרי יזרוק הדם בהכשר ויתיר הבשר באכילה, צהני דכשרים שלא לשמה, וה"נ כשחשב מחשבת פיגול על הדם הזה, וא"כ יש לפרש דחשב שיזרוק דם הזבח היום, אלא שיאסוף גם את הנשפך ויזרקנו למחר, והנה יהיה הנשפך בדין שיריים או דחוי ותליא בפלוגתא דזכאים ל"ד ז' אי כוס עושה את חצירו דחוי או שיריים, ואף אם יהיה דחוי מ"מ חשב לפגל, כיון דעכשיו הוא כשר, דהא לעולם כשחשב לזרוק למחר הרי יפסל הדם בלינה קודם שיזרקנו, וכן בחשב לזרוק בחוץ יפסל צינא ואפ"ה חשיבא מחשבת לפסול, וכן ביאכלהו טמאים למחר יפסל מקודם צנגיעתם כמ"כ תו' זכאים ל"ו ז', ומ"מ חשיב פיגול. — [ואם חשב על דם שכבר נפסל שיזרקנו למחר כגון שיצא מקצת הדם וחשב שאת המקצת הזה יזרוק למחר, יש להסתפק אי הוי פיגול, ואם נימא דכה"ג לא הוי פיגול, יש להסתפק למאי דקיי"ל דכוס עושה חצירו דחוי, אם חשב בשעת זריקה שאת הכוס השני יזרוק למחר מהו, מי אמרינן כיון דבצ"א עם הזריקה נעשה דחוי הר"ז כחשב עליו לאחר שנפסל, או"ד צ"א כקודם שנפסל דמי, וז"ע, ובתו' כאן כתבו שחשב בשעת זריקה, ונראה

וא"כ דמי ליצא מקצת, אבל י"ל דהבשר נידון כדבר צפ"ע, וז"ע.

ויש להסתפק אם נשתייר פחות מכזית בשר או אימורים בפנים מהו, מי אמרינן סו"ס הרי אהני הזריקה להך פחות מכזית להחירו וממילא אהני נמי לכל היוצא, או"ד פחות מכזית לא חשיב לגרורי בתריה, ומסתברא לקולא דכיון דסו"ס איכא זריקה לכשר, [אי יש אכילה והקטרה פחות מכזית], צדין הוא דליהני נמי לזה שיצא, ולפ"ז יתכן לפרש הא דתניא פסחים ל"ד ז' צינא דאם הקטירי הורגה, דהיינו בנשתייר פחות מכזית, דכה"ג מהני הזריקה ליוצא אף לפי ר' יוחנן צדר"ע, וניחא מה שנתקשו בתו' מנחות שם, אלא דלית לן לדחוקי הא דקתני סתם יצא דאיירי בנשתייר פחות מכזית.

ז' א' והא אבוד ושרוף לא איתניון בעולם כו', לכאורה אינו מובן מה ענין זל"ז, דהא דמחשבתין על האבוד יש להבין דפסולי מחשבה הם על עבודה במחשבה כו', דכונה כזאת בעבודה פסלה רחמנא, וכשאומר הריני שוחט ע"מ לאכול כזית חוץ לזמנו הרי שחיטה כזו פסלה רחמנא, אף דבאמת אינו עתיד לקיים מחשבתו, דהא לעולם פיגול דינו שישרף מיד, וה"נ כשמחשב על האבוד והשרוף חשיבא עבודה במחשבה פסולה, וא"כ מה שייכות לזה עם הנידון צינא כולו אם הזריקה מועלת לו, ואולי אפשר ליישב קצת, דהא אם חשב לאכול חלק שלא היה צוצח מעולם, כגון שהיתה חסרה כוליא מתחלת ברייתה ושחט ע"מ לאכול אותה כוליא חוץ לזמנו מסתברא דכשרה, דאף דמחשבתין על השרוף, מ"מ כה"ג אף אם לא נימא דהוי פטומי מילי עכ"פ דמי כאילו חשב לאכול מזבח אחר, וא"כ הא דמחשבתין על השרוף מזבח זה, ע"כ הטעם משום דכל שהיה בשעת שחיטה צוצח הרי הוא נעשה חלק מן הזבח, וכאילו כל העבודות מתיחסות גם אליו, וא"כ ה"נ צינא כולו ראוי לומר שהזריקה מתיחס אליו, כיון דמחמת פסול יוצא הרי הזריקה מועלת, דלענין הפסול אין חילוק בין מקצת לכולו, אלא דיש מקום לומר דצינא כולו חזינן כאילו ליתיה כלל ואין הזריקה מתיחסת אליו, וזה נסתר מהא דמחשבתין על האבוד דחזינן דכל שהיה חלק מן הקרצן בתחלה, הרי כל העבודות שייך ליחס אליו כאילו איתיה.

שם אמר רבא אימא על העומד לאיצוד כו', לא נתפרש מה ענין זה ליצא כולו, דהא ע"כ לפרש דרב אסי מעומד לאיצוד פריך לגירסא שלנו, וכמס"כ תו', ושמא י"ל דהמחשצ בשעת עבודה לאכול חוץ לזמנו מן הצער שיצא, דהדבר תלוי אם זריקה מועלת ליצא כולו, דאף שיצא מקצתו, אבל כיון שהמחשצ היתה רק על מה שיצא והוא נריך לקצוע דין כל הזבח, הרי זה דומה כיצא כולו, ואם זריקה מועלת ליצא כולו הרי הוא נקבע בפיגול, ואם לאו אינו נקבע, [דהמחשצ על חלק מן הזבח שנפסל ושאיין הזריקה מועלת לו מסתבר שאינו פוסל, אבל אם הזריקה מועלת לו, אף שנפסל, הרי הוא בכלל הקרבן, וכמבואר לפרש"י מנחות י"ב א'], וס"ל לגמ' דההולך לאיצוד דינו כדין יצא, ואפשר נמי דמיפסל בהיסח הדעת, ואף אם עדיין אינו נפסל מ"מ י"ל שאין ליחס את הזריקה אליו, והיינו דקמדמינן להו, דאי מחשצין על ההולך לאיצוד, אף שיש לדנו כנאכד כולו כיון שהמחשצ רק עליו והוא קובע את דין כל הקרבן, ה"ה שיש להועיל זריקה על יצא כולו כמו דמהני על יצא מקצתו, ועדיין ז"ע. — מש"כ תו' שילך לאיצוד קודם זריקה, ז"ע אי דוקא קאמר, אבל אם יאבד רק לאחר זריקה פשיטא דמחשצין עליו, או דגם זה בכלל החידוש ולרבותא נקטו לה.

בראיה דלחמי תודה או שתי הלחם שהיו צמצצ של הולכין לאיצוד [כפי' תו'] בשעת שחיטה, דלא נתקדשו, וממילא נמי אם חשצ לאכלן חוץ לזמנו לא נתפגלו.

לא נזכרה בגמ' תשובת ר' יוחנן לקושיא דרב אסי, ואפשר דלא חש להשיבו שהדבר ידוע שיש לחלק, וגם רב אסי לא נתכוין לראיה גמורה, ובתו' מנחות י"ב א' כתבו דפלוגתא היא בסוגיין אם זריקה מועלת ליצא כולו, ומשמע דנקטו דרב אסי פליג, ולכאורה מהא דאינטריך לר"פ לאשמועינן דביצא דם לא אמר ר"ע, משמע קצת דביצא כולו ס"ל דמועלת הזריקה, דאל"ה תיפ"ל דיצא דם חשיב לעולם כיצא כולו, שהרי לא זרק אלא הדם שיצא, וז"ע.

שם אר"פ לא אמר ר"ע כו' אבל דם אין זריקה מועלת ליוצא, לכאורה פשיטא דודאי לא שייך ללמוד יצא דם מיצא צער, דביצא צער הכל בהכשר מלבד הצער, וביצא דם כל הקרבן פסול, וכש"כ

דס"ל דאף שנעשה דחוי צב"א עם הזריקה מ"מ מהניא מחשצתו, וצב"ק הגי' הולכה וז"ע.

והא דגרע כשהנידון שיאסוף לאחר זריקת הדם, לשם שירים, משום דכשנגמרה כפרת הקרבן עדיין הדם שפוך ללא מנזת אסיפה והרי הוא כליטה, משא"כ כשעדיין לא נגמרה כפרת הקרבן, שפיר שייך עדיין לחשוב את הדם שיאסף כחלק מן הקרבן, ויש גם מקום לומר שהדבר תלוי מתי דעתו לאסוף הדם, דאם דעתו לאספו קודם זריקה אף אם דעתו לשפכו אח"כ לשם שירים, י"ל דכבר מיפסיל, דכיון דקודם זריקה יהא בכלי הרי הוא כחלק מן הקרבן, ויש גם מקום לומר שהדבר תלוי אם יאספנו היום או למחר, דכל שלא יאספו ביום שראוי להקרבה כבר הוחלט דינו כאצוד, ואין כלל תורת זריקה או שיריים עליו.

ברם אין לכל זה הכרח, ויש גם מקום לקיים הדברים בכל גווני, דאף אם חשצ לאסוף הדם קודם זריקה, ולזרוק רק אותו, נמי י"ל דלא מהניא מחשצתו, כיון דבשעה שחשצ דיינין לדם זה כאצוד, ואף לענין מחשצין מעבודה לעבודה, וז"ע.

שם כבר שנית לנו אלל, אי אלל היינו מרטקא וכדס"ל לר' יוחנן חולין קכ"א א', בין אם הוא צער המת ובין אם הוא גיד הנזאר, ניחא הא דמיציעא ליה לרב אסי ולר"י, די"ל דאלל גרע מדם שנשפך, דאלל כמות שהוא אינו ראוי כלל, ורק ביחד עם צער אפשר לאכלו כמס"כ תו' שם ד"ה ור"י, משא"כ דם שנשפך דאסיפה בעלמא נעשה ראוי, ור"י ס"ל דאין לחלק בכך, אבל אי אלל היינו צער שפלטתו סכין, קשה דצער שפלטתו סכין במחשצו בעלמא חשיב אוכל כדאמר חולין שם, וא"כ דמי ממש לדם שנשפך וא"כ מאי קמיציעא להו לרב אסי ולר' יוחנן, ובחולין שם משמע דלכו"ע גם צער שפלטתו סכין בכלל אלל דמתני', ושמא היינו דוקא במתני' דחולין, אבל במתני' דזבחים י"ל דהיינו דקמיציעא להו אי צער שפלטתו סכין נמי בכלל, ושמא נמי דלכו"ע צער שפלטתו סכין אי חשצ עליו נתפגל הקרבן, דהא אחשציה וסגי בהכי, ומתני' רק במרטקא, ואולי זו כונת תו' בסוגיין שכתבו דאלל היינו גיד הנזאר ולא הזכירו כלל שהדבר בפלוגתא, וז"ע.

לומר דבאמת לא משכח"ל, אלא דמ"מ שפיר מיייתי ראייה מהא דראוי שיהא כן הדין אי הוי משכח"ל, אף שאין זה מסדר הש"ס, אבל בזבחים קי"א ז' איירי בשחט שניהם צפנים וע"ז קתני כשם שדמה פוטר את צשרה כך הוא פוטר את צשר חצירתה, ושמה כל שהתחיל שחיטת השני קודם גמר שחיטת הראשון כבר חשיב צבת אחת, כיון שעד שלא נגמרה שחיטת הראשון כבר ידוע שיש שני שהולך ונשחט, ומ"מ מחוורתא דמילתא כפי' שני שכתבו, דהא כששניהם קודם זריקה אי צעי האי זריק ואי צעי האי זריק ואין יתרון לזה שנשחט ראשון.

יש להסתפק הרי שזרק דם שתי החטאות צבת אחת כגון שעירבן ואח"כ זרק, מי דיינין ליה דדין כל שאינו צוה אחר זה אפילו צבת אחת אינו, או לאחד מהן מכפר צבת של ארבעים מתוך שמונים, והראונו צירושלמי פ"צ דקדושין ה"ו דקאמר דנתכפר ע"ש, ונראה הטעם משום דסתמא הוי כאמר שיכפר אחד מהן, ללאו בשופטני עסקינן שיאמר אל יכפר אחד אלא"כ יכפרו שניהם.

שם זריקה מועלת ליוצא כו', נתבאר במנחות י"ב א'.

ז' ב' תשובה גנוזה השיבו ר"ע לאותו תלמיד צבת אחת אין צו"ז לא דכיון דפסול הוא מ"ל צבת אחת מ"ל צו"ז כו', לשון תשובה גנוזה מתפרש על עיקר התשובה שאינה מספקת, [ומאד קשה מה שנטו תו' לפרש שאין כאן קושיא אלא על הלשון], ולכן יש לפרש דהכי קשיא ליה דכיון דצו"ז לא אמר הרי מוכח שאין הטעם משום דזריקה מועלת לפסול דא"כ אף צו"ז דין הוא שתועיל הזריקה, אלא הטעם משום דכגוף אחד חשבינן להו ולכך הזריקה מועלת גם לחצירתה, ולזה צעינן שיהיו שניהם לאחר קבלה ומוכנים לזריקה, וא"כ אין מזה ראייה דזריקה מועלת ליוצא, ור' יוחנן אהדר ליה דאם איתא דאין זריקה מועלת לפסול, והכא משום דכגוף אחד חשבינן להו אהני ליה זריקה דאידיך, א"כ ראוי הוא שיהא צדין אם עלו לא ירדו, אלא ודאי לא חשיב כגוף אחד ומ"מ אהני ליה זריקה דאידיך, וא"כ ה"ה ליוצא, ועי' בספר מרן זללה"ה לזבחים סי"ט ס"ק מ"ח מ"ט נ' צביאור סוגיין. — לשון אותו תלמיד קשה לגי' דידן דלר"ש הוא דהשיב, ומיהו אשכחן דכוותה צברכות כ"ח א' ואותו תלמיד רשצ"י הוה.

אי יצא כולו לא אר"ע דודאי יצא דם יש לדמות ליוצא כולו, ונראה דלפי דאשכחן דזריקה פסולה מועילה לענין דעדיף מנשפך הדם, דנשפך דמה ס"ל לר"י זבחים פ"ד א' דתרה, ואילו לן דמה ס"ל התם דלא תרה, וע"כ משום דזריקה דם שנפסל צלינה מהני קצת, [ואף אי התם גם בלא נזרק אמרינן דלא ירה, היינו נמי משום דאפשר לזרוק ועדיף מנשפך], והיה מקום לומר דה"ה יצא דמה לר"ע דקיל ליה פסול יוצא, [דהא בשאר פסולין לא אר"ע אלא ציוצא כמש"כ תו' לעיל, והיינו משום דפסול יוצא קיל], וא"כ תועיל הזריקה גם לענין אם עלו לא ירדו וגם לענין מעילה, וקמ"ל ר"פ דציצא דם אין שום קולא לר"ע, ודינו כנשפך, [וכדס"ל נמי בהדיא לר' יהודה זבחים שם דיצא דמה תרה, דגרע מלן, אלא דאין ראייה מזה דדילמא ר' יהודה כר"א ס"ל דנשפך נמי אין זריקה מועלת ליוצא], ואין הזריקה מועלת אף לא לענין מעילה, וכן נמי לענין אם עלו. — ואף דנראה דיותר חידוש הוא לאשמועינן דאם עלו ירדו, דבין דמה דס"ל לר"י דלא תרה, מ"מ לענין מעילה לא מהני הזריקה מידי, וכדתיבא לעיל ד' ז', מ"מ נקט צברייתא דצסמוך דין מעילה, משום דזהכי איירי ר"ע ציצא צשר.

שם תנ"ה שחט בשתיקה ויצא דם כו', יש לדקדק מה הוצרך להזכיר שחט בשתיקה, ושמה נשנה דין זה צברייתא דאיירי בפסולי מחשבה מקמי האי צבא.

ויש לעי' תקשה מהכא למ"ד היתר שחיטה שנינו, וכן נמי למ"ד היתר זריקה, דלא משמע לפרושי שיצא כל הדם קודם גמר שחיטה, [וציצא לאחר קבלה מתפרש], ולמה שנדדנו דלא פליגי אלא בקרבן שנפסל, יתכן לפרש שיצא מקצת דם והכניסו וזרקו, ודם פסול אינו עושה שירים כדאמר זבחים ל"ד ז', ונמצא שהקרבן עדיין בהכשרו שיכול לזרוק מן הדם שלא יצא, ולכך עדיין מועלין בו, אבל לפי' תו' דגם בקרבן כשר פליגי קשה, ונ"ע.

שם אר"א כי אמר ר"ע צצ"א כו', מה שהזכירו תו' לפרש צצ"א ממש צסכין ארוכה, קשה טובא, דהא קי"ל א"א לזמנא, ור"ע גופיה משמע צצורות י"ז א' דהכי ס"ל, וסכין ארוכה לא מהני מידי דהא הדבר תלוי צרגע שנגמרה השחיטה, ונהי דהכא צדר"ע שאינו אלא לראיה אולי יתכן

א'. — וצטרף שילא לר"ע דזריקה מועלת ליואל, ודאי הוא עדיין באיסור של שלמים דמחיים, דהא עדיין משמש לקרבן, אבל לר"א דאין זריקה מועלת ליואל יתכן לומר דדינו כאילו נפסל הקרבן, ואין צו איסור הנאה, [שאינה של כילוי ושאין מונעת מנאות שריפה של קדשים פסולים], אף שיש מקום לחלק בין קרבן שנפסל לקרבן שבהכשר ורק חלק ממנו נפסל, ור"ע.

גמ' מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא כו', לכאורה ראוי לפרש הא איסורא איכא ליהנות, דהא צמעה שגורמת מעילה משמע דאיכא איסורא, ואיסור מעילה הוא בהנאה, ולפ"ז נפרש דציואל איכא מיהא איסורא דרבנן ליהנות כיון דמנאותו צריפה, ואפשר נמי דכיון דמנאותו צריפה, בכלל זה דאסור בהנאה מדאורייתא, וכ"מ ברש"י חולין קט"ו ב' ד"ה אבל בהנאה, וכן בירושלמי פסחים יליף דנותר אסור בהנאה מהא דמנאותו צריפה, והא דמסקינן כי אר"ע זריקה מועלת ליואל לשריפה אבל לאכילה הוא דלא מרצה, היינו לומר שאינו נותר באכילה, וממילא כיון דדינו בצריפה יש צו איסור הנאה כקדשים פסולים, הא אם היה נותר באכילה כש"כ שהיה נותר בהנאה, אבל ברש"י ותו' מבואר דכל דאיכא איסור אכילה סגי בהכי לתרוצי הא דקמני אין מועלין, ומשמע דס"ל דאין לתנא למיחש לכחוצ לשון אין מועלין גם בדבר שאין צו אפילו איסור הנאה כלל, ורק בדבר שעומד לאכילה אין נאות לשון אין מועלין.

שם ואמאי הא ממנוא דכהן הוא, לכאורה הול"ל הא כהנים אכלי ליה, אבל ממנוא דכהן פלוגתא היא בקדושין נ"ב ב' וקיי"ל דממנוא גבוה הוא, אלא לפי דאיסור מעילה הוא על הנאה, לפיכך שייך למינקט הצעות של הממוא, וגם מזה משמע כמש"כ לעיל דהא איסורא איכא ליהנות קאמר ולא רק באכילה.

שם אימא סיפא בקדשים קלים כולהו להחמיר כו' ואין מועלין בצטר מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא כו', בתו' פירשו דהכא ליכא למימר אידי דנקט באימורין מועלין נקט בצטר אין מועלין משום דצטר אגב צטר שפיר נקט, אבל לא צטר אגב אימורין, ולכאורה אשכחן דכוותה דנקט אידי בחד צטר אף שהם שני דברים, ובגמ' הקשו בפשיטות אימא סיפא, ומשמע דלא שייך לתרוצי

שם אילו הפריש שתי אשמות לאחריות כו', לרבותא נקט אשמות דאע"ג דמותר אשם רועה וא"כ פתיכי ציה כח קרבן גם באידך, ואפ"ה ירד.

שם אי אחת מודה שאם עלו ירדו כו', נראה דשחט שתי חטאות וקיבל דמן והעלה אימוריהן ולא זרק הדם עד שנפסל צלינה, דהאימורים לא ירדו כדין לן דמה, ואין נפקותא בין שתי חטאות לחטאת אחת, ורק כשזרק דם אחת צוה נקבע השני כדחוי וירד. — והא דנקט קדם והעלה האימורין קודם זריקה הוא לרבותא דאף שצמעת העלאתן נקבע דינן בהחלט דלא ירדו, מ"מ צוריקת דמו דאידך פקע מהן שם קרבן וירדו, ועי' שטמ"ק.

שם האמר עולא אימורי כו', עי' חו"צ זכחים פ"ה א'. שם אר"י קנצתינון לרגלוי דינוקא, צריך ישוב למה אמר כן, ועוד דהא ר"ל משמיה דר' אושעיא אמר לה, ואפשר דבאמת היה לר' יוחנן טעם ליישב דעתיה דרב אושעיא, ולכך אמר דרק לינוקא איפריך, דר"ל לא ידע להשיב.

מתני' מעשה דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר ובקדשים קלים כולהו להחמיר כו', יש לעי' הרי גם בקדשים קלים יש איסור הנאה דאורייתא קודם זריקה כמ"ש תו' תמורה ג' א' גדרים י' א' ובש"ד, וא"כ יש צמעה דמים בקדשים קלים להקל באיסור זה, והעיר לזה רי"ה נ"י, ונראה דאיסור הנאה בקדשים קלים אינו איסור נוסף כמו מעילה בקדשי קדשים, אלא דמכלל מנאות הקרבן הוא לשמש צו רק למנאותו ולא ליהנות ממנו אף הנאה שאינה מצטלת ממנאותו, ונפ"מ שאם אירע פסול בקדשים קלים לא יהא צו איסור הנאה דאורייתא, דכיון דאינו עומד למנאותו ממילא אין צו איסור, משא"כ בקדשי קדשים דאיסור מעילה הוא מחודש מפאת היותו קדשי ה' ושייך גם כשאירע פסול, וכיון שאין האיסור אלא מחמת מנאות הקרבן, לא שייך לומר שהמעשה דמים יש בהם להקל, דפשיטא שהזריקה מתרת הצטר, וכמו דאין שייך לומר מעשה דמים להקל צוה שמתצטל האיסור של אכילה לפני זריקה, דזה סדר הקרבן, והא דשופר של שלמים יש צו איסור כדאמר ר"ה כ"ח א', הוא משום שהזריקה עתידה להתירו, או דאירי צבהמה של דמי שלמים, וכמש"כ תו' בכורות כ"ו

מחמת שיש מנחת אכילה, שהרי לא הזכיר התנא שמותרים באכילה, ונפ"מ בצשר שנפסל אלא דאכתי מהני ליה זריקה, כגון ציולא לר"ע, ואה"נ דאף לר"א יתכן דמשכח"ל כגון צטמא וכיו"ב, אלא דכיון דבמתני' דלעיל נשנה בהדיא הדין ציולא, לכך מסתבר דהתנא נתכוין צוה גם למסתם כר"ע, וכן בקדשים קלים נמי קמני אין מועלין משום דאיסורא איכא, דכיון דהיוולא מהניא ליה זריקה הרי הוא חלק מן הקרבן, וכיון שהוא אסור באכילה שפיר נקט התנא לשון אין מועלין לפרש"י ותו', ולמש"כ י"ל דאיכא נמי איסור הגאה אי מדאורייתא אי מדרבנן.

מש"כ רש"י דיוולא טעון עיצור נורה קשה דהא פסולו בגופו, וכבר נתקשה צוה בספר מקדש דוד צענין שריפת קדשים פסולים ע"ש.

חטאת העוף

ח' א' מתני' נמלקה הוכשרה ליפסל בטבול יום ובמחור"כ וצלינה, יש לעי' אמאי לא קמני יולא, וכבר נתקשו צוה צמו' וצחים כ' צ' מנחות ט' א', וכתבו דכיון דגבי לחם הפנים ומנחות לא מיתניא ליה הלכך לא תני ליה נמי צוצחים, וזה דוחק, וגם לינה לא קמני בשמי הלחם ולחם הפנים ומ"מ תני ליה באחרני, וגם למה באמת לא ליתני יולא גם צמנחות ולחם הפנים ושמי הלחם ולפרש דמשעת קמיא או סילוק ציבין או שמיטת הכזשים נפסלין ציולא, ולמ"ש לקמן ח' א' דדברי התו' דמתניתין דהתם מתפרשא אף אם כבר אין צידו להזות, דמאז זה של מליקה לחוד כבר גורם להם ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים וצלינה, יש מקום לומר דפסול יולא אינו בקרבן שנפסל, ואפילו נפסל צדס או בצעלים, שאין פסול יולא אלא בקרבן הראוי לעבודה, [בנפסל פסול הגוף יש להוכיח שאין איסור להוציאו, מהא דאינטריך קרא בפסחים כ"ד א' דשריפתן בקודש, אבל כשנפסל צדס או בצעלים דאכתי לא קאי לשריפה דהא צעי עיצור נורה, י"ל דאכתי בקדושתיה קאי ואסור להוציאו ואם יולא נפסל וישרף מיד כדין יולא], ולפ"ז ניחא שלא שנה התנא יולא, כיון שאין הפסול אלא לענין הזריקה, ולא שייך בשלא זרק, אבל הדבר צריך ראיה, ועי' פסחים פ"ד א' דאינטריך קרא להתיר שצירת עזס בפסול, וצ"ע.

סיפא דמתרנין רישא, ואפשר דכיון דצרישא דסיפא דקמני דקדשים קלים אין מועלין לא באימורין ולא בצשר, הכונה מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, דהא איכא איסורא בקדשים קלים כדאמר ר"ה כ"ח א', שפיר יש לפרש כן גם אין מועלין בצשר דסיפא, וגם הרי קמני דבקדשים קלים כולו להחמיר, ועוד דצרישא דעיקר החידוש דע"י הזריקה יולא ממעילה שפיר נקט ליה התנא, ולא חש לדקדק לשנות לשונו, אף שהוא היתר גמור, אבל בסיפא דעיקר החידוש הוא דמועלין באימורין, שפיר יש לו לדקדק לשנות גבי צשר לשון הראוי לו, ועוד דבכלל אין מועלין בצשר דסיפא מיותר, דהוי סגי אי הוי קמני רק מועלין באימורים דממילא הוי ידענא דצשר כדקאי קאי, [וה"נ צרישא מיתר אימורים בלאחר זריקה דהוי סגי אי הוי קמני לאחר זריקה אין מועלין בצשר], וכיון דאפ"ה נקטיה לשיגרא דלישגא, או משום לישגא דעל זה וע"ז חייבין כו', עכ"פ היה לו לדקדק לשנות ההיתר בצשר, ולא רק שאין מועלין.

שם אר"ח ליוולאין ור"ע הוא כו', לשון ליוולאין הוא משום דקאי אחריויהו גם אקדשי קדשים וגם אקדשים קלים, דהא פרכינן אימא סיפא והיינו לאוכוחי דגם צרישא לאו מטעם אידי נקט לה, ולקמן ח' צ' גרים ליוולא כמש"כ בשטמ"ק שם.

ויש לעי' הרי פשטא דמתני' בקרבן כשר מתפרשא, והיכי רמיזא דאיירי ציולא, וגם למה לא שנה התנא דהצשר מותר אף באכילה, ואי צעי למסתם כר"ע ושהיוולא אסור באכילה, ליתני בהדיא, ועוד דגם השתא אין הכרח דכר"ע אחיא, דאף לר"א איכא לאשכוחי דהצשר אסור באכילה ומ"מ יולא מידי מעילה, כגון שירים שחסרו צין קמינה להקטרה דאסורין באכילה ומ"מ מספקא לן צמנחות י"צ א' דתיהני להו הקטרה לאפוקינהו מידי מעילה אף לר"א, וכן צשר שנאסר באכילה מחמת טעם איסור שנבלע צו נמי אפשר דמהני ליה הקטרה אף לר"א, וצ"ע צוה, וכן משכח"ל צנטמא צשר שהניץ מרצה ומ"מ אסור באכילה [לכך מפסח] ומהניא ליה הקטרה אף לר"א, כדאמר פסחים ע"ח א'.

ואפשר דמתני' מתפרשא גם צוצח כשר, אלא דהא דקאמר דאין מועלין בצשר, מתפרש משום דלאחר זריקה כבר לא מיקרו קדשי ה', ולא

הזינוק אינו נטמא בטומאת הצער, (וכמו ענבים שנטמאו פסחים ל"ג ב' דהיין היוצא מהם לא נטמא).

בא"ד שהרי משל צור הם וצאים בטומאה, משמע מדצריהם דאף מגע טבול יום דזב ודשרץ הותר בצבור, דאל"כ הרי אפשר לפרושי במגע טבול יום דזב, עי' זבחים כ"ג ב' וזרמז"ס פ"ד מצ"מ וצמ"כ בזה מרן זללה"ה בזבחים סי' ד' סק"ו, וכן מצואר מדצריהם דמקריבין האימורין בטומאה וכ"ה זרמז"ס שם הי"א ועי' מש"כ מרן ז"ל באור"ח סי' קכ"ו סק"ל, והנה כיון דאיכא פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים דלא דחו טומאה, כבר אין שום מקום לקושא, דשפיר כייל התנא לכולהו ונקט קושטא דדינא דנפסלין בטבול יום, אלא דבעו לפרושי דצאמת אף צפר ושעיר של יום הכפורים איכא נפקותא בטומאתן, [ועי' להלן דאפשר דלמ"ד טומאה הותרה בצבור צאמת אין נפקותא בטומאתן, ולדידיה נפרש צאמת דמשום פר העלם דבר ושעירי ע"ז נקטיה].

בא"ד וי"ל לענין לשורפו צבית הדשן ששורפין בו את הפסולין כו', לכאורה אי טומאה הותרה בצבור הרי בכלל זה שיש להציא הפר ושעיר כמזותן ולשרפן במקומן, וכן נקט הגרע"א ז"ל בפשיטות בגליון הש"ס זבחים ק"ד ב' דלא משכחת לה פסול טומאה בהם, [אלא דל"ע בקושיתו שם דהא שפיר איכא לפרושי פרים הנשרפים דהתם צפר העלם דבר ושעירי ע"ז דאינם צאים בטומאה, ושנא שעירים לא משמע ליה דכל שנה ושנה קאמר אלא של יום הכפורים ושל ע"ז], ואף אי טומאה דחוויה נמי יש לעשותן כמזותן, אלא דבזה י"ל דכיון דבעי ניץ לרצוי כדאמר פסחים ע"ז א', לא מנאנו ניץ מרצה אלא על מה שבפנים, אבל שריפת פרים ושעירים שהוא חוץ לג' מחנות לא מרצה ניץ עלייהו, ולפ"ז אף שבאין בטומאה ומקריבין אימוריהן בטומאה אבל אין שורפין את צפרן כמזותן אלא כקדשים שנטמאו, ועי' בספר מרן זללה"ה לזבחים ס"ו סק"ו שהציא דצירושלמי יומא פ"ו ה"ו [והיינו גם הגרע"א ז"ל בזבחים שם] משמע דמביעיא ליה אם פר ושעיר של יום הכפורים שנטמאו נשרפין כמזותן, וז"ע. — צמו' נקטו הנפ"מ לענין איזה צית הדשן, אבל טפי איכא נפ"מ אם שורפין אותן ציום הכפורים או למחרתו,

תוד"ה וצלינה וא"א צלינת יום ולילה אלא לאחר הזאה כו', כונתם שפירשו דנפסל בטבול יום וצמחו"כ וצלינה, דהיינו שנפסל לענין שא"א לזרוק הדם, וקשיא להו דצלינה לא משכח"ל דהא לינה היינו עה"ש ודס נפסל בשקיעת החמה, ונמנא שכבר נפסל הזבח קודם שנפסל הצער צלינה, ואם הוה אח"כ, הרי כבר יצא פסול לינה לאחר הזאה, ונמנא שאין לנו ענין צמה שהוכשרה ליפסל צלינה משנמלקה, אבל יפה העיר הרמ"צ שיחי' דשפיר אפשר לפרש דנפסל צלינה גם לאחר שנשפך הדם, ונפ"מ דחשיב עיצור לורה להשרף, [עי' פסחים פ"ב ח' צמוד"ה בשלמא].

תוד"ה הוזה ולמ"ד היתר זריקה כו' ולמ"ד היתר שחיטה כו', בעוף אין נפקותא ציניהם כיון דליכא קבלה, וכן יש לפרש כונתם דלתרוייהו בעי שתהא המליקה בשעה שיש שהות ציום להזות, ואז חשיב שפיר דאיכא גם היתר זריקה.

תוד"ה ואין צדין היה לו למיתני כו', כונתם דצאמיהו מקומן נקט תנא סדר הקרבנות לפי קדושתן, וכאן נקט הסדר לפי מה שיש בהן יותר מעילה, ולכך הקדים עולת העוף לפרים הנשרפים לפי דבעולת העוף מועלין גם לאחר שיותך הצער צמערכה עד שתצא לצית הדשן, ואילו פרים הנשרפים אין מועלין בהן אלא עד שיותך הצער, והקדים עולת העוף ופרים הנשרפים לעולה לפי שבהם מועלים גם צעור, ולפ"ז היה ראוי לאחר חטאת העוף טוצא ולמיתנייה לאחר סתם חטאת, אלא לפי דחטאת העוף ועולת העוף צני ציקתא נינהו ולעולם חטאת העוף קודמת לפיכך הקדימה, ועפ"ז יש להגיה בלשונם צדין היה לו למיתני עולת העוף עם פרים הנשרפים דתרוייהו סלקי לגבזה כולהו כו', ור"ל שאלו היה ראוי לשנות בתחלה, שיש בהן מעילה יותר מכולם.

תוד"ה הוכשרו חימא למאי הילכתא הוכשרו כו', לכאורה נפ"מ גם לענין לכתחלה אם רשאי ליגע בהן, דהא ודאי דאסור לטמאן מדאורייתא, ומיהו ליטנא דליפסל צעו לפרושי.

בא"ד ואי ליפסל להקריב אימוריהם כו', לכאורה גם נפ"מ דדס, ואף אי טומאת משקין דרצון, מ"מ נפ"מ כשנגע צזהמה קודם קבלה, דאפשר דנטמא הדם אגב הצער, אבל מהא דלא אשכחן פסחים ט"ז ב' דס שנטמא, משמע דדס

גופיה ציצמות ע"ד ז' תלתא קראי כתיבי כו', וגם מהבא גופא מוכח, דהא עיקר תירוץ דמתניתין דינא דאורייתא קתני, וז"ל דאגב דפריש טעמייהו דאבא שאול ור"מ דגזרו ועבדו מעלה פריש נמי טעמייהו דרבנן דלא עבדו מעלה דכיון דטבל קלישא טומאתו ולא מיחליף באחריו ואין לזרז לגזור. — לכאורה הו"ל לרבא למימר כי קתני מתני' דאורייתא כי קאמרי א"ש ור"מ מדרבנן, ואפשר דמעלה דא"ש ור"מ תקנה מאוחרת היתה, והמשנה קדמה לתקנה, הלכך בשעה שנסנית המשנה אף מדרבנן היה הדין כן.

שם אר"ח ליוצא כו', מה שנתקשו צמ' היכי משכח"ל שינא הבשר ולא הדם, ז"ע דבפשוטו משכח"ל שחתך מן הבשר בין מליקה לזאה והוציאו לחוץ, וז"ע.

שם אר"ה א"ר מיצוי חטאת העוף אינו מעבד כו', כנראה מן הסוגיא כל הנידון הוא אי קרא דחטאת היא דמשמע עיכובא, קאי גם אמיצוי או לא, וכל שינוי בחטאת העוף דפסל מהאי קרא דחטאת היא ילפינן לה כמש"כ תו' זבחים ס"ה ז' ד"ה הצדיל, ומשמעותיה לעיכובא אפשר משום דמשמע שאם עשה כמזותו מיקרי חטאת ואם לאו לא, או דהוא כעין שנה עליו הכתוב על כל מעשהו, ולפ"ז הא דאמרינן בשלמא לראב"ה היינו דכתיב והנשאר צדס ימנה חטאת היא, ר"ל היינו דכתיב חטאת היא, והא דפרכינן אלא לר"ה מאי והנשאר יש לפרש מאי והנשאר וגו' ואסיפיה דקרא קאמר כדפריך ומאי חטאת היא, אלא לפי דבעי לאתויי דרשא דתנא דזי ר' ישמעאל על והנשאר לכך הקשה מאי והנשאר, וז"ע ברש"י ותו' דמשמע שפירשו דחטאת היא הוא דרשא מיוחדת על מיצוי ונדחקו לפרש היכי משמע.

שם דתניא דר"י שאם נשאר, ר"ל דקרא והנשאר אחי לאשמועינן שאין מיצוי מעבד, וחטאת היא לאו עליה קאי, ולראב"ה נראה דאיצטריך והנשאר לומר שמזוה למזות כל הנשאר, א"נ דאפילו נשאר למינאי רק מעט נמי כשר, ואין צריך שימנה רוב דמו.

שם אלא מעתה גבי מנחה דכתיב והנותר ה"נ שאם ניתותר כו', אם נפרש גבי מנחה שאם ניתותר, יש ללמוד מזה דנשרפו כל שיריה קודם הקטרת הקומץ נמי כשירה, דהא אנו מפרשים

דאין שורפין קדשים ציו"ט וכש"כ ציום הכפורים, אצל אם נשרפין כמזותן הרי נשרפין ציום הכפורים.

תוד"ה אין דמאחר שזרק דמה כו', אפשר דכונתם לפרש למה קודם זריקה מועלין בעור, לזה פירשו משום דאין הכהנים זוכים בעור אלא כשהמזבח זוכה בצשר, אצל קודם שהמזבח זוכה בצשר או כשאירע פסול וכבר לא יזכה המזבח בצשר אז דין העור כמו הצשר שהכל אחד ויש בו מעילה.

תוד"ה קרמו וי"ל דמשום טבול יום נקטיה דקצבר חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקדש דמו, לא נתפרשה כונתם, דאי תנור מקדש קודם קרימה, הרי גם לענין טבול יום ראוי שיקדש, וכמו כל המנחות שנפסלין בטבול יום משקידשו בכלי, [ועי' בעולת שלמה דהוא ענין צפ"ע, עי' בדצריהם שבעות י"א א']. — ובעיקר הדבר ראוי לומר דהאי תנא סבר חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקודש דמו, דאל"כ כבר נפסלים בטבול יום קודם אפייה, שו"ר צח"נ שכבר העיר בזה וכתב להגיה בדצריהם עי"ש. — ומש"כ שאין התנור מקדש אלא כשנעשה כל הראוי להעשות בו, עי' מש"כ בזה במנחות ז"ה ז' סק"ז דתנור אינו ככלי קיבול ואינו מקדש אלא צמעה האפיה וכמו סכין צמעה עי"ש.

תוד"ה נזרק פירוש עליהן על הלחם (כז"ל) וא"ת מעילה הוא דליתא כו' לא נזכרה אלא לר"ע כו', כונתם דלמאי דפריך ר"פ במנחות מ"ז ז' נמצא דלית ליה לר"ע זריקה מועלת ללחם כיון דלאו גופיה דזיבחה הוא, ומיהו לפמש"כ לעיל ז' ז' דהא דמוקמינן לה ציוצא לאו דוקא, ומיתוקם נמי צממא דלכו"ע מהני ליה זריקה, א"כ ה"נ אפשר לאוקמי צממא, וזוה אף לר"פ מהני ליה הזריקה.

בא"ד וכן ז"ל בלחם הפנים, אין הדברים מוזנים, בלחם הפנים גופיה דזבחה הוא ולכו"ע מהני זריקה ללחם שינא לר"ע, ושפיר מיתוקמא כשינא בלחם, ואולי נשתרצבו הדברים הללו שלא במקומם, והיו שייכים לתוד"ה קרמו, וכונתם דמה"ט גם לחם הפנים לא נתקדש קודם קרימה.

ח' ב' לרבנן כיון דטבל קלש טומאה כו', ק"ק דהא לרבנן מדאורייתא הוא כדאמר רבא

שם אמרי התם כתיב והנותרת קרא יתירא, כתבו בתו' להכא כיון שלא הקטיר אלא קומץ ידעין שנשאר וממילא קרא יתירא הוא, ולכאורה צריך פירוש דמה בכך הא מ"מ שפיר אינטריין למיכתב להכשיר אם נאצד, ואפשר דכונתם ללא יתכן לפרש והנותרת דהכונה אם נשאר, ללא שיין לכתוב אם נשאר בזמן שהמדובר במנחה שרק הקטיר קומצה, ואף אם רצון התורה להשמיענו דכשר אם נאצד, נמי לא שיין לשמש בלשון הזה כאן, והו"ל להשמיענו בדרך אחרת, ולכך ע"כ דוהנותרת מתפרש מה שנשאר, משא"כ והנשאר, דיתכן שזהוזה גמר כל הדם, שפיר שיין לפרש אם נשאר.

שם קתני מיהת מיצה דמן, וא"ת ולטעמין הא הו"ל חצי מתיר כיון דלא חשיב זהוזה, כמבואר זכחים מ"צ מנחות ט"ז, וי"ל דשמה סבר מפגלין בחצי מתיר, א"כ סבר הוכיח סופו על תחלתו, א"כ שמה איירי בחשב גם זהוזה ותנא סוף ההזאה נקט.

מתני' הוכשרו ליפסל בטבול יום כו', עי' מש"כ בזה לעיל ח' א' בתוד"ה הוכשרו.

יש לעי' בזה דתניא בתוספתא שזר"ש דמנחות עד שלא קידשו בכלי דדין כתרומה, דא"כ הי' ראוי שיפסלו בטבול, ואין תנן במעילה ט' א' דרק משקידשו בכלי הוכשרו להפסל בטבול, ודוחק לומר דדין כתרומה להפסל ע"י שני לזר מטבול, גם אין לומר דמתניתין פליגא, דהא כתב הר"ש וכן בתו' חולין ל"ה א' לפרש סוגיא דהתם ע"פ התוספתא, ועי' שזעו"ת י"א א' ובתו' שם, וי"ע, וכעת ראיתי בזה בשטמ"ק הגדמ"ח חולין ל"ו א' בשם תו' שאנץ ע"ש.

שם ואין מועלין בעורות, עי' מש"כ בזה לעיל ח' א' בתוד"ה אין.

שם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום כו', א"ה, בזה דנאפין בתנור של מקדש ואינם מתקדשים עד קרימת פנים, עי' חו"צ מנחות ז"ה ב' סק"צ ד' ה'. — ועי' מש"כ לעיל ח' א'.

גמ' הנהנה מאפר תפוח שע"ג המזבח כו' כיון דצריך לצגדי כהונה כו', לענין נעשה מזוהו אין חילוק אם העבודה צריכה צגדי כהונה או לא, דהא פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים אין שריפתן טעונה צגדי כהונה, דהא כשרה צור

דאפשר שלא נותר כלל והיא כשרה, ודין זה הוא פלוגתא דר' אליעזר ור"י במנחות כ"ו א', ואילו פלוגתא דר"י ור"ל במנחות ט' א' בשירים שחסרו צין קמיצה להקטרה הוא רק בחסרו מקצת ועדיין נשאר, ואליבא דר' יהושע פליגי אי מדמינן לה לזבח דצנשאר כזית זורק את הדם או דדרשינן המנחה עד דאיתא לכולה מנחה], ופלוגתא דמנחות הוא משום דמדמינן לה לזבחים, וקראי בזבחים כתיבי כדאיתא בפסחים ע"ח א', ולפ"ז הו"מ למימר דתדצר"י סבר כר"א דנשרפו שירה כשרה, ושפיר מיקיים והנותרת שאם נשאר, אלא דאין צריך קרא להכי דהא ר"א יליף מנחות מוזבחים, להכשיר קומץ אע"פ שאין שירים, וזה ל"ק לתדצר"י דא"כ והנותרת ל"ל, דשפיר אינטריין ליה לשום דרשא אחרת, [ואפשר דדריש ולא הנותרת מן הנותרת כדאמר מנחות ט' ב' בשירים שחסרו אסורין באכילה], והעיקר דמשמעויה דאפשר גם שלא נשאר, שפיר מיקיים, וי"ל דקים לגמ' דלא דרשינן והנותרת להכי, מדפסל ר' יהושע, ור"א דפליג הוא מטעמא דמקיש לזבח, ולא מוהנותרת, וכדתנן נמי מנחות כ"ו א' כמדת ר"א כו' כמדת ר"י כו', והיינו כמדת בזבחים, וי"ע בתו' דדנו בקרא דוהנותרת לענין חסר מקצת, וגם משמע בדצריהם דאי דרשינן והנותרת יש להתיר גם באכילה בחסר מקצת, ולכאורה אי דרשינן שאם נותר משמע מזה דגם אם לא נותר כלל המנחה כשרה, ותו לא, וי"ע.

ט' א' והתניא מסלתה ומשמנה כו', כבר נתקשו בתו' דהאי קרא במנחה שחסרה קודם קמיצה, ואילו מוהנותרת אי מפרשינן אם נשאר שמעינן להכשיר בנחסרה קודם הקטרה, וי"ל דמוהנותרת איכא למידק נמי נחסרה קודם קמיצה לאחר שקידשה בכלי וכלל ויזק, ואה"נ דהו"מ לשנויי דלהכי אהני קרא דמסלתה דלא נילף מוהנותרת אלא להכשיר חסר אחר קמיצה, אלא דכיון דהאמת דגם חסר לאחר קמיצה ליכא למישמע, לכך משני קושטא דמילתא, והא דלא מיייתי מתני' דנשרפו שירה מנחות כ"ו א', משום דהתם בפלוגתא איתניא, וגם ניחא ליה לאתויי דרשא דקרא, דמתני' איכא למימר דתנא דבי ר"י תנא הוא ופליג.

עדיין תועלת לאש המערכה, ולכך מחזירין אותה, ולאז משום מנות הולאת הדשן, ומ"מ כשפקעה מן המוצח אין מחזירין אותה דכבר אהעבידא מנותה, והרי בקרבנות צעיין קרא לאהדורי פוקעין כדאמר זבחים פ"ג ז', והיינו משום דכבר נתקיים בהם מנות הקטרה, אף שעדיין יש בהם ממש, ולכך אי לאו קרא לא הוי מחייבין לאהדורינהו, וגחלת ליכא קרא, אצל בעודה על המוצח אף שאינה על המערכה, עדיין מנותה עליה ושפיר מחזירה למערכה, ועי' בכ"ז בספר מרן זללה"ה לזבחים סי' כ' א' ז' ובקמא סי' ל"ו.

שם איתמר הנהנה מצער קדשי קדשים לפני זריקת דמים ואימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים רב אמר מה שנהנה יפלו לנדבה כו', נראה דזה פשיטא מסבירא דמנות מעילה היא להחזיר את הדמים למה שמעל בו, דומיא דכל תשלומין שבתורה, וה"ל תשלומין קרייה רחמנא דכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, והלכך בכל מעילה שהדבר יצא לחולין ע"י מעילתו, הרי הוא מחזיר התשלומין למה שהיה, אם דמי עולה או דמי חטאת או דמי צדק הצית, וכן נמי צמעילה שלא יצא לחולין ותתכן חזרה לאותו דבר כגון שמעל בכלי שרת, הרי הוא מקדיש הדמים לכ"ש, אצל כשמעל בקרבן עצמו כגון שנהנה מן החטאת מחיים או לאחר שחיטה דבזה לא תתכן חזרה למה שהיה ממש, בזה נחלקו רב ולוי, והא דנקט מצער קדשי קדשים לאו דוקא וה"ה צנהנה מעורו או שנהנה ממנו מחיים, ובצרייתא דתניא כוותיה דרב צאמת קתני סתמא הנהנה מקדשי קדשים לפני זריקה, וזה כולל גם מחיים, וגם אם נהנה מעורו, דצער ועור כי הדדי נינהו צחטאת, דתרוייהו לאחר זריקה לכהנים.

וא"ת הנהנה מצער עולתו או שנהנה ממנה מחיים, למה לא יוכל להציא צדמים עוד עולה, ומ"ש מנהנה מדמי עולה דמוסיף ומציא עולתו מהם, דחזינן דאע"ג דחיוצ המעילה הוא רק לגבוה, מ"מ יכול לשלם לקרבנו, ואף שעי"ז קרבנו משובח מ"מ יצא ידי השבה, וא"כ ה"ל כשנהנה מעולה תמימה נמי יציא בתשלומיו עולה אחרת, ואין לומר דאותו קרבן עצמו עדיף מקרבן אחר כיו"ב, ולכך צדמים שהתשלומין הולכים לאותו קרבן עצמו שפיר דמי משא"כ צמעל בתמימה

כמש"כ הרמב"ם פ"ז ממעה"ק ה"ה והוא מירושלמי יומא פ"ו ה"ו, ואפ"ה מועלין בהן עד שיתך הצער, אלא הכא הנידון אם הולאת הדשן היא מלוא בתיקון המוצח, ואינה מלוא צדשן, ואף שהכתוב ייחד מקום להולאתו מחוץ למחנה, מ"מ אין זו מלוא צדשן אלא הוא סדר תיקון המוצח וכבודו, וממילא חשיב הדשן כנעשה מלואו, או דהולאת הדשן היא מלוא צדשן, ולפ"ז כל זמן שלא הולאו עדיין לא נעשה מלואו, ובזה ס"ל לר"י דכיון דצעי בגדי כהונה יש להצין שזו מלוא צדשן. וא"ת הא דתנן גחלת שפקעה מע"ג המוצח לא יחזיר הניחא לרב שזו מלוא בתיקון המוצח שפיר דכיון שהגחלת אינה על המוצח אין צה כבר מלוא, וכיון שפקעה שלא במלוא אין חיוצ להולאה מחוץ למחנה, אצל לר"י למה לא יחזירנה לקיים גם זה מלוא הולאת הדשן, כדאמרין בגמ' בפקעה מן המערכה ועודה על המוצח, וי"ל דכל שפקע מן המוצח שלא במלוא הרי נפקע ממנו מלוא הולאת הדשן שאינה אלא צדשן שנשאר על המוצח ממלוא הקטרה, ולפ"ז אף אם יחזירנה למוצח, כיון שאין חיוצ להעלותו, שוב לא תהא זו מלוא הולאה. ויש להסתפק לר' יוחנן אי מועלים בצער עד שיגיע לצית הדשן או דמשהורידו מן המוצח כבר אין זו מעילה, ולשון עד שתצא לצית הדשן יכול להתפרש בתחלת יציאתו, וגם אפשר לפרשו עד שחגיע לצית הדשן, ולכאורה מלוא בגדי כהונה היא עד שיגיע מחוץ למחנה, וא"כ מסתבר דחשיב עדיין לא נעשה מלואו עד שיגיע לצית הדשן, ובדין הוא שימעלו בו עדיין, אצל אין לדבר הכרע, דמסתברא שגם אם אינו יכול להוליך את הדשן אל מחוץ למחנה, דמ"מ יש מלוא להורידו מן המוצח, ולא חשיב כפלגא דמלוא, ולפ"ז אפשר דמלוא הדשן קיים בהורדה מן המוצח, והמשך ההולאה הוא פרט במלוא מענין הכבוד והסדר הראוי, וא"כ יתכן שכבר חשיב נעשה מלואו לענין מעילה משהורידוהו מן המוצח.

ט' ב' בשלמא לר"י ניחא אלא לרב קשיא, ר"ל דבשלמא לר"י שזו מלוא הדשן שפיר ישנה למלוא זו בכל הדשן שעל המוצח ל"ש שהוא במקום המערכה ל"ש מן הצד, אצל לרב שזה תיקון המוצח, אין המלוא אלא על מקום המערכה, ומשני שאני גחלת דאית בה מששא, ונראה דר"ל שיש בה

שימסרנה יפה יפה, והיינו שימסור גם שעבוד ההקדשה לציבור, וכמו שציאר מרן זללה"ה בהערות נדרים זאה"ע סי' קל"ו לדף ל"ג וזא"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ד, וא"כ הרי השבחו לקטורת היא השבה לציבור ולא לגבוה, [ועי' תו' מנחות נ' א' דהכא נמי צריך שימסור לציבור], הניחא דיפלו לנדבה דאף שיש לצבור זכות מתכפר מ"מ כיון שאין הקרבן חובה, ואין צורך שיהא לצבור זכות מקדיש, שפיר י"ל דכה"ג חשיב כנותן לגבוה את זכות המקדיש, וכפרת הצבור יש בו ענין לגבוה, דלא שייך קרבן בלא מתכפר, אבל בקטורת שהוא חובה וצריך לבא משל צבור, אמאי חשיב כהחזיר לגבוה, וי"ל דחובות הציבור צורך גבוה יינהו, דמנאות הקרבנות לישראל נאמרו, והרי בעלות והקדשת הצבור כצורך הקרבן, ומתיחסת השבחה כאילו היתה רק לקרבן.

שם יציא דבר שכולו למזבח מאי ניהו קטורת, וא"ת ויציא מנחת נסכים, וי"ל דמנחת נסכים כחלק מן הקרבן חשיבי ולא חשיב ככולו לגבוה, וכן נמי צויכי לצונה של לחם הפנים, כקומץ דלחם הפנים חשיב ולא מיקרי כולו לגבוה, וא"ת ויציא לצונה בנדבת צבור, וי"ל דלצונה כמנחה ואינה זאה בשותפות וכדאיתא בתו"כ ויקרא, וה"נ אינה זאה בנדבת צבור. — לכאורה כיון דקתני ברישא מעילה זו להיכן הולכת הו"ל לסיים לדבר שכולו למזבח, ולשון יציא נראה כמיותר, ונראה דבא לרמוז שצריך שימסרנה לציבור, ולא סגי שיתן סתם למעילתו.

שם יוסף ויציא חטאתו כו', האי יוסף אפשר לפרש דמשום חומש קאמר, א"נ גם אחזרה שייך לשון יוסף כיון שמקצת הדמים נשארו, א"נ אף בנהנה ולא פגם כגון ששקל כנגדן משקלות אף בנהנה ולא פגם כגון ששקל כנגדן משקלות א"נ וכיו"צ איירי.

שם יוסף ויציא חטאתו, נראה דכל שהוסף עד שלא קנה חטאתו, הרי אף אם קנה חטאתו רק מהדמים הקודמים, נמי יפלו לנדבה, ואפי' לא עירב המעות שהוסף עם המעות הראשונות, דהו"ל כמפריש שני צבורי מעות לאחריות דאף לר"ש המותר לנדבה, אבל אם הוסף המעות לאחר שכבר קנה חטאתו עד שלא הקריבה, בזה צאנו למחלוקת ר"ש ורבנן דמעות ובהמה כשתי בהמות לאחריות דמי, דאמרינן תמורה כ"ד א' דלר"ש תמות ולרבנן תרעה, ויתכן לומר דרק משום זה

שהוא מציא קרבן נוסף, דנראין הדברים דנהנה מעולה תמימה והוממה דאף בזה אינו יכול לשלם ע"י שיוסף לדמי הבעלת מוס ויציא עולה שמינה, אף שהוא אותו קרבן שמעל בו, דדין מעילתו נקבע בשעה שמעל ואין לעתיד לשנות את העבר, וכיון שמעל בתמימה כבר נקבע חיוב השבחה או לנדבה או לקטורת, ואין המוס שנתחדש משנה דינו, וי"ל דכשנהנה בדמים הרי יצאה הנאתו לחולין, [ואף בנהנה ע"י ששקל כנגדן משקלות נמי הנאה זו יצאה לחולין וכדאמר ב"מ ז"ט א' וחזירו מותר לבקע בו בתחלה], וכיון שיצא לחולין הרי מתיחסת המעילה גם במדה מסוימת לצעל הקרבן שהרי נטל הדמים שהיו מיועדים לקרבנו, ולכך שפיר מקיים השבה כשמחזיר לאותו קרבן שיש גם לבעלים ענין בו, אבל כשמעל בזהמה או בצער שהוא גוף הקרבן שלא שייך בו הוצאה לחולין, בזה אין למעילה שום ענין עם צעל הקרבן, ואין המעילה אלא בקדשי גבוה, ולכך לא יתכן להחזיר לדבר שיש בו ענין גם לבעלים, וע"כ להחזיר לנדבה או לקטורת.

וסברת פלוגתא נראה דרצ ס"ל דאע"ג שהעור לכהנים מ"מ משולחן גבוה קזכו, ובתחלת ההקדש חשיב הקרבן כולו לגבוה ושפיר מיקיימא בזה השבה במעילת גבוה, ואף כשמעל צאימורין או במנחת נסכים או במנחת כהן משיח נמי שפיר מיקיימא השבה כשיפלו לנדבה, [ועי' מנחות ק"ח א' דאיכא למ"ד דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, ומ"מ נראה דבמעל זה לאחר שנתקדשה קדושת הגוף, דיפלו לנדבה או לקטורת, וכ"ה בתוספתא דמכילתין סופ"ג דתני ליה צהדי צאימורין, אלא דהתם קתני יפלו ללשכה וכנראה שהוא ט"ס וי"ל לנדבה כדקתני התם צתר הכי בקרבנות צבור, ורק כשמעל בדמי עשירית האיפה של כהן גדול שייך לדון דהתשלומין ילכו לים המלח כדין המותר וכדאמרינן בסוגיין בדמי חטאת, ועי' להלן], דנדבה חשיבא ככולה לגבוה, ולוי סבר דכיון דאפשר בקטורת דכולה למזבח שפיר יש לחייבו להחזיר לקטורת דחשיבא טפי כולה לגבוה, כמעילתו שהיתה במידי דגבוה.

ברם יש לתמוה אמאי חשבינן לקטורת כהשבה לגבוה, והא קטורת חובה הציבור היא, ובכלל זה שמהא זאה משל צבור, והיינו שהציבור יחשב כמקדיש, ואף כשיחיד מקדיש בשביל הציבור צריך

איכפור צעלים ול"ש לא איכפור, דסתמא קחני בכל דמי קרבנות ואף בחטאת.

מהא דקחני מוצח למוצח דומיא דצדק הצית לצדק הצית, משמע דכי היכי דצדק הצית לצדק הצית מתפרש דאף צמעל צדמים שהיו מיועדים לצדק ההיכל [כגון שיחיד התנדב לכך] והחזיר דמים לצדק העזרה י"א, דה"נ צמעל צדמי מחצת והחזיר דמי מרחשת דילא דהעיקר שיחזיר למוצח, והרי אם כבר הביא המחצת מסחבר דיכול להחזיר ולהביא מרחשת דמותר מנחה למנחה תנן, ולא תנן לאותו מנחה, וא"כ ה"נ כשעדיין לא הביא — ולפ"ז משמע דאם החזיר מעילה של מוצח לצדק הצית דאף צדיעצד לא י"א, דהא לכתחלה צריך שיחזיר לאותו קרבן, וממוצח למוצח צדינו אינו אלא צדיעצד, ומשמע דממוצח לצדק הצית אף צדיעצד לא י"א, וכ"מ לכאורה מהא דמבואר תמורה ל"ב צ' דאי קדשי צדק הצית חייל אקדשי מוצח חייב שמי מעילות, [וצמקו"א נסתפקנו בזה (הועתק להלן)], ואע"ג דקדשי מוצח וקדשי צדק הצית מנטרפין למעילה כדתנן ט"ו א', מ"מ השצה צעי למיעצד לכל חד לחוד.

שם כל קרבנות המוצח למוצח כו', יש לעי' אם זה לעיכובא, ואם החזיר לצדק הצית צדיעצד לא י"א, או שהוא מדיני הקדש ואינו לעיכובא, עוד יש להסתפק בנהנה ולא פגם באופן דחייב אי גס בזה איכא להאי דינא, וכשנתכפרו צעלים הוי דין המעות כמותר חטאת. (כריחות ס"י סק"ה).

שם קרבנות צבור לנדבה צבור, לפמש"פ דצדמים איירי קשה אמאי לא יחזיר לאותו קרבן, [ובתו' הגירסא צבור לצבור, אבל קשה לשצש הספרים], ואפשר דדמי קרבנות צבור לעולם לצ צ"ד מתנה עליהם, ואף שייחדם הגזר לקרבן מיוחד מ"מ לא ניתוספה בהם קדושה עי"ז ואינו אלא ייחוד צעלמא, ורשאי לשנותם לקרבן אחר, דאין ציד הגזר להוסיף בהם קדושה, והלכך אינו חייב אלא לדמי קרבנות צבור סתם, או כתרומת הלשכה סתם, דהמותר לנדבה, לר"ע צסקליס פ"ד מ"ד וגם יש עדיפות כשמחזיר לנדבה דליכא למיחש שלא ימסור יפה יפה, דא"ל שיבואו משל צבור.

יש להסתפק המפרש מעילתו אי חייב באחריותו, ובדבר שהחזירו לכמות שהיה קודם מעילתו

מוקמינן לה כר"ש, דצכלל דין הצרייתא כשהפריש המעות לאחר שכבר קנה חטאתו קודם שהקריבה, ועי"ז קאמר דכשקריבה חטאתו ילכו לים המלח, [וגם לשון ילכו ויפלו מתפרש שהמעות קיימין והנידון עכשיו לאן שילכו, ומשמע שהופרשו עד שלא קרבן], ולא הו"מ למימר דמשהפריש חטאתו ילכו לים המלח, דהא עד שלא קריבה חטאתו עדיין צקדושתן קיימו דהא יכול להביא חטאתו מהן, אבל מעות שצא להפריש לאחר שקריבה חטאתו, בזה י"ל דר"ש ורבנן שוין, דדינן כאצוד שגמלא לאחר שנתכפרו הצעלים, דחוב כאצוד דמי, ולפי מה שצדדנו בספר מעילה דכל שצא להפריש לאחר שקריבה חטאתו הרי זה צכלל מימרא דרבא לקמן י' א' דיפלו לנדבה שאין מפרישין מתחלה לאצוד, א"כ ע"כ כל הנידון על מעות שהופרשו משקנה חטאתו עד שלא קריבה.

משה"ק תו' י' א' מהא דמודה ר"ש בצבורי מעות, לכאורה ה"נ כל שהוסיף לדמי חטאתו באמת יפלו לנדבה, דהיינו צכלל מה שאמרו יוסיף ויביא חטאתו, דצכלל זה גס כשמעות הראשונות יש בהן כדי החטאת היותר מוצחרת, וגם כשלא עירצ המעות, דה"ק יוסיף מעילתו למעות הראשונות ויקנה חטאתו, והמותר לנדבה כדין מעות צחד סידרא, גס מה שחיראו נ"ע דהא אדרבה כל שמוסיף לדמי חטאתו הו"ל חד סידרא דפשיטא דמודה ר"ש דיפלו לנדבה. (תמורה ס"ד ס"ק י"א).

שם קרב חטאתו ילכו לים המלח, אפשר דאף בנהנה מדמי עשירית האיפה של כהן גדול, וכבר קריבה, דנמי ילך לים המלח, למאי דאמרינן מנחות ק"ח א' דמותרו ירקב.

שם כבר קרב אשמו יפלו לנדבה, בזה לוי נמי מודה, דכיון דצשעת מעילה היה אפשר להחזיר לאשם, כבר נתחייב בכך, והו"ל השתא מותר אשם.

שם כל קרבנות המוצח למוצח כו', לכאורה משמע שהוא מעין זה הכלל, אבל נראה דצדמים קמיירי, ולומר שאם נהנה מדמי עולה יוסיף ויביא עולה, ומדמי מנחות יוסיף ויביא מנחתו, ואם יש צו מותר ידון כדין מותר מנחה דלמנחה כדתנן פ"ב דשקלים, והיינו דפרכינן דמשמע דל"ש

וגם לא דמי לתרי סידרי כמש"כ תו' צסוגיין, וס"ל לגמ' דזה תלוי צפלוגמא דר"ש ורצנן, (נרשם מקופיא ללא עיון כלל צסוגיא דתמורה).

י' א' אמר רבא הכל מודים שאם נהנה מצער קדשי קדשים שנטמא כו' דפטור כו', כבר האריך מרן זללה"ה צוצחים סי' י"ט ס"ק י"ט צקושיות ודחוקים שלפי פרש"י ותו', וצאמת שהצברים קשים מאד, ומרן ז"ל כתב לפרש דאפלוגמא דרב ולוי קאי, וכדמוכח מהא דקצעו לה צהך סוגיא ומקמי אידך דרבא דצעי דאחיידע ליה, וקאמר רבא דאף לוי לא מחייב להציא דבר שכולו למזבח אלא כשנהנה מזבח כשר דראוי למזבתו ועדיין רמי למזבתו, אבל צשר קדשי קדשים שנטמא אף שיש צו מעילה לפני זריקה, דטמא עדיף מיזא ואינך דריש מכילתין דמועלין צהך, מ"מ כיון שאינו עומד להקטרה ולא למזבתו, אינו חייב להציא דבר שכולו למזבח, וכן אימורי קדשים קלים שכבר נתקיים צהן מזות הקטרה נמי אין חיוב מעילתו לדבר שכולו למזבח, [וכתב ז"ל דאפשר דצהני סגי אף אם יחזיר לצדק הצית כיון דלא פגם צשל מזבח], ולשון דפטור קשה לפ"ו, וצריך לפרש דפטור מלהשיצ דבר שכולו למזבח, ועי"ש מש"כ צזה, ולמה שצדדנו דרב ולוי פליגי נמי אם חייב צאחריות הפרשתו, יתכן לפרש דה"ק דפטור צכל השצה שהיא, והיינו צהפרשה צעלמא, דצפסולין או לאחר שהעלן גם לוי מודה, שאין חיוב השצה למזבח, וצ"ע.

שם אמר רבא הא דאמרת צבר קרצה חטאת ילכו לים המלח ה"מ דאחיידע ליה קמי צפרה כו', אם נפרש דאחיידע ליה לאו דוקא, והעיקר אם צשעה שמחזיר צבר דינס לים המלח, ואחיידע ליה ואפריש קאמר, ונקט אחידע ליה משום דצסתמא מחזיר מיד כשנודע לו, וגם אשמועינן דחייב להחזיר מיד כשנודע לו ואף שעי"ז ילכו לים המלח, וכן לשון אין מפרישין מתחלה לצבוד, משמע שאין כאן נידון אלא צהפרשה, שאין להפריש לצבוד, יש לפרש הטעם דלא שייך לצאת חוצת מעילה כשמחזיר לים המלח, דים המלח לאו רשות צבזה הוא, ולכך אם נתחייב צמעילה ע"כ יש להחזיר לנדבה, ורק כשהחזיר קודם שנתכפר שפיר יא' יד"ח צהשצתו שהחזיר לגצוה, ומה שאח"כ נקצע

כגון שמעל צדמי עולה והפריש דמי עולה פשיטא דינא, ואף צנטל אצן או קורה של הקדש נמי מסתבר דצהפריש הדמים יא', ואפילו לא צאו ליד גוצר, דכל היכי דאיתיה צי גוא דרחמנא איתא, כי חיצעי לן צנהנה מצער חטאת או מאימורים והפריש דמים לנדבה או לקטורת ונאצדו מהו, ולכאורה צקטורת מסתברא דלא יא', שהרי קטורת צריך שתהא משל צבור, וא"כ כשהוא מפריש הדמים צריך למסרן לצבור שיחשב כאילו הנצור הפרישם, וא"כ אין יא' יד"ח צהפרשה לחוד, כשגם ההפרשה מתיחסת לצבור, [ועי' לעיל צעיקר הטעם למה צאמת יוצא יד"ח מעילתו צזה], אבל לנדבה שהוא המקדיש יש מקום לומר דינא יד"ח צהפרשה.

ויתכן עוד דהצבר תלוי צפלוגמא דרב ולוי אף צלא טעמא דקטורת צעי מסירה לצבור, דאפשר דלוי ס"ל דצמעילה צצער קדשי קדשים או צאימורים חל עיקר החיוב למזבח וכ"ז שלא החזיר למזבח לא יא', הלכך אפילו הפריש לא יא' דאין למזבח מהפרשתו כלום, אבל לרב אפשר דעיקר ההשצה היא לרשות הגצוה אלא דראוי לשמש צו מעין מה שמעל, וכיון שכן י"ל דמשהפריש יא' יד"ח, וצ"ע.

שם ול"ש דאיכפור צעלים ול"ש היכא דלא איכפור רישא ר"ש היא כו', לכאורה אם נדון את תשלומי המעילה כאצוד שנמצא לא אחיא סיפא אף צרבן דצנמצאת לאחר צפרה לכו"ע תמות, ואילו הכא משמע דאף דאיכפור צעלים, הרי הוא למזבח, [ואי משום דאין מפרישין מתחלה לצבוד, א"כ מה"ט אף כר"ש מצי אחיא דלא אשכחן דפליג צהא דרבא], וגם רישא מצי אחיא אף צרבן וצשילם לאחר שקרצה דלכו"ע תמות, ולסוגיא דתמורה כ"ג אף צהציא מעילתו ואח"כ הקריצ חטאתו נמי הדמים ילכו לים המלח, דצנתכפר צשאינה אצודה אצודה תמות, וע"כ דתשלומי מעילה לא חשיצי כאצוד, והצבר מוצן צסצרא, שהרי מעות שמעל צהם יא'ו לחולין ואינס חוזרים, והתשלומין הם כתחלת הקדש, דמעות התשלומין מעולם לא היו קדושים, ולכך יש לדמות התשלומים כמפריש לאחריות, ומ"מ לא דמי ממש למפריש לאחריות צחד סידרא דאף לר"ש אזיל לנדבה כדאמר תמורה כ"ג צ', דסו"ס לא הוקדשו אלא תמורת האצוד,

דנקט אחידע ליה לאשמועינן דאי אחידע ליה קודם כפרה יש לו להפריש מיד ואין לו לעכב עד לאחר כפרה שלא ילכו לים המלח, דכיון דכבר חייב בהפרשתן יש לו להפרישן לשם חטאת, ואי תאבד החטאת יציא מהן, ואי לא תאבד ילכו לים המלח, אבל הרמז"ס צפ"ד ממעילה כתב דאף בהפריש לאחר כפרה כל שנודע קודם כפרה ילכו לים המלח, [ולא קאימנא בעיון בזה ורשמתי לפו"ר]. (כריתות ס"י פק"ה).

בתוד"ה הכל הזכירו דכיון דשריפת צמר שנטמא לא צעי בגדי כהונה לכך אין צו מעילה, ול"ע דפריש הנשרפים נמי אין שריפתן טעונה בגדי כהונה וכמש"כ הרמז"ס פ"ז ממעלה"ק ה"ה דכשרה צור, ואפ"ה מועלין בהן עד שיתוך הצמר, וזה שבהולאת הדשן שימשו בגמ' בטעם זה דצעי בגדי כהונה, היינו רק לומר שזו מזה דשן, ולא כמלאכה שאינה צריכה לגופה לתיקון המזבח, וכמש"כ לעיל ט' א', ועו"ק דהכא בלא"ה לא מצינו למימר שימעלו בה דכיון דכבר נפיק מידי מעילה צוריקה במאי הדרא רבבה לה וכדאמר מנחות ק"ב א', ואף אם היה צריך בגדי כהונה לשריפתה.

תוד"ה רישא, עי' מש"כ לעיל ט' ב' ד"ה משה"ק.

ולד חטאת

י' ב' מחני' ולא נהנין ולא מועלין, היינו דאף מדרבנן ליכא מעילה ופטור מתשלומין לגמרי וכדין מוסיף, וכ"כ תו' לקמן י"א ב' ד"ה תורים, דצדאיכא תשלומין מדרבנן קמני דמועלין צו וכמבואר לעיל ב' ב' וג' א' גבי חטאות הממות גופייהו וכמש"כ רש"י שם, ולשון רש"י כאן ז"ע, ועי' בתו' י"ב ב' ד"ה ודמיו, אח"כ ראיתי שכבר הקשה כן צבה"ז ג' א'.

י"א א' מחני' המפריש מעות לגזירותיו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין כו', לכאורה בעלמא המיוחד מעות לחטאת ועולה ושלמים ומתנה שיהא גם רשאי להציא ככולן אחד מהן, תלוי בדין צריכה, דאי יש צריכה הוקדשו והעתיד יצטרך באיזו קדושה, ואי אין צריכה לא קדשי כלל, ולא שייך לומר דקדושת שלמים ודאי יש

דינו לים המלח, אין בזה לבטל מה שכבר זכה בהשבתו, דעכשיו מרשות גבוה המעות הולכים לים המלח, וגם היה אפשר שאלה ישמשו לקרבן והאחרים ילכו לים המלח.

אבל בתו' לעיל ט' ב' וכן צרמז"ס פ"ד מה' מעילה ה"ז מבואר דהדבר תלוי בידיעה וכשנודע לו קודם שנתכפר אפי' צא לשלם אחר שנתכפר שפיר מחזיר לים המלח ויוצא בזה יד"ח, ולפ"ז צריך טעם מה צריך שנודע לו אח"כ הא מ"מ דין המעות לים המלח, ובחזרה לים המלח הרי נמי מיקיימא מלות השבה כדחזינו שנודע לו קודם כפרה וצא להחזיר לאחר כפרה, ואם היה הדין דאשם מעילות צעי ידיעה, היה אפשר לומר דגם חיוצ התשלומין צעי ידיעה, ולכך כשנודע לו קודם כפרה כבר נתחייב להשיב לחטאת ומשנתכפר נתחייב להציא לים המלח, אבל כשנודע לו אחר כפרה הרי מתחלה חל החיוצ לנדבה, דאין חיוצ בתחלה לים המלח, אבל הרי מסקינן כריתות כ"ב ב' דאשם ודאי לא צעי ידיעה, וא"כ חל החיוצ מיד צמעילתו, ומה מקום לתלות דיינים בידיעתו, והדבר נ"ת.

ברם לשון הצרייתא עד שלא קרבה חטאתו כו' כבר קרבה חטאתו כו' צריך יישוב לפמש"כ, דהניחא לפי' תו' והרמז"ס מתפרש שנהנה מדמי חטאת ומיד נודע לו ואמרין שאם צא להמלך עד שלא קרבה חטאתו אמרינן ליה שיוסיף ויציא חטאתו, ואם צא להמלך לאחר שכבר קרבה חטאתו אמרינן ליה שיפריש ויוליך לים המלח, וכמש"פ תו' לעיל שם, אבל לפי מה שצדדנו דאין המעות הולכות לים המלח אח"כ הופרשו קודם שקרבה חטאתו, א"כ הכי איבעיא ליה למיתני יוסיף ויציא חטאתו ואם ניתותר מהם ילכו לים המלח, ואפשר דלכך נקטה הצרייתא לשון כבר קרבה חטאתו, [וצפשוטו הו"ל למיתני ואם משקרבה חטאתו], דמתפרש שכבר הפריש הדמים וה"ק וכשכבר הקריב חטאתו ונתתו הדמים יוליכס לים המלח, ואפשר דאף רישא הכי מתפרש דמיד שנהנה הפריש מעילתו וקאמר התנא שאם עדיין לא הקריב חטאתו יוסיף הדמים ויציא חטאתו ואם כבר הקריב [כלומר לאחר שהפריש] יוליכס לים המלח, וז"ע.

שם ה"מ דאחידע ליה קמי כפרה כו', לכאורה בהפרשה תליא מילתא ולאו בידיעה, ואפשר

שיפלו לנדבה, אלא כנזיר וקניין ולא כמי שמחויב חטאת ועולה והפריש דמים לחובתו, והתם ליה"מ אזלי, ונראה דהיינו שלא נאמרה ההלכה אלא על קדושת התערובת שנתחדשה באלו, והוא דין בקדושה זו דכיון דכולן יכולין לצא עולה או חטאת וכן שלמים, הרי בתערובת זו נאמרה ההלכה דיפלו לנדבה, וממילא לא שייך ענין זה כמי שמחויב חטאת ועולה דהתם דמי חטאת ועולה מעורבין, [ומדאורייתא דכה"ג אזלינן בתר רובא].

והא דאמרינן התם כ"ו ב' דבאמר אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי דדמי חטאת ילכו ליה"מ והשאר חזי עולה וחזי שלמים, ומשמע לכאורה דכה"ג דיינינן המעות כחזי עולה וחזי שלמים שנתערבו, ואפ"ה אמרינן התם דבאמר אלו לעולה והשאר לשאר נזירותי דהשאר יפלו לנדבה, הרי דאף בקדושה רגילה של שני סוגים המעורבים נמי אמרינן יפלו לנדבה, נראה דהתם נמי הקדושה היא בתערובת כנזיר וקניין, אלא דגם בקדושה בתערובת כשמת ראוי לחלק הדמים חלק כחלק, דנהי דבחייו היה יכול להציא זכולן אחד אבל כשמת ראוי לחלקן בשוה, ואילו היו דמי חטאת לנדבה היו תמיד מחלקין מעות סתומים חלק כחלק, ואין מפסיד מה שיש דמי עולה מעורבין בהן בשביל לשמש בחלק לשלמים, וכן איפכא, דכיון דכולן להקרבה כשם שיכול לחלקן מחיים כך גם לאחר מיתה, אלא דכיון דדמי חטאת למיתה והם בתערובת והיה יכול להציא זכולן חטאת, יש בזה סבא להפסיד הכל, ונמצא שהיו צריכים להוליד הכל ליה"מ, וזוהי נתיחדה ההלכה דכל התערובת אזיל לנדבה, ועדיין צריך עיון וצירור בסוגיא דנזיר כ"ז.

והא דקתני במתני' מת והיו לו מעות סתומין ולא קתני סתמא מת יפלו לנדבה ונתקשו בזה בתו' נזיר כ"ה א', י"ל דאי הוי קתני סתמא מת יפלו לנדבה, היה מקום לומר דאף בהקריב חטאתו והפריש מעות לשאר קרבנותיו דנמי יפלו לנדבה, דסתמא קתני המפריש מעות לנזירותו, ולא הוי ידעינן שאין זה אלא כשדמי חטאת מעורב בהן כדאמר נזיר כ"ו א' שאם נפלה דמי חטאת מציניהם הרי הם כמפורשים, [ונפלה נראה דהיינו שהקריב או הפריש חטאתו אם מדמים אלו אם מדמים אחרים], לכך קתני היו לו מעות סתומים,

בהם שהיא הקלה שכולן וקדושת עולה וחטאת בספק דשלמים סוג מיוחד של קדושה הוא ואינו מענין עולה וחטאת, והרי אינו יוצא לחולין כדאמר פסחים כ"ז ב', ואילו חטאת ועולה דמיהן נפקי לחולין ע"י מעילה, ואף אם נימא דענין נדר שייך גם בצרייה ונתחייב לקיים נדרו לשמש במעות אלו לקרבנותיו ואינו ראוי להוציאן לחולין, מ"מ במעות עצמן לא שייך שתחול קדושה עליהן, כיון שאין ידוע איזו קדושה, ולמ"ד אין צרייה הרי לא חייל כלל.

ובשלא התנה שיוכל להציא מכל המעות רק קרבן אחד, בזה הדמים מעורבין שיש בהן דמי חטאת ודמי עולה ודמי שלמים, ואפשר היה לומר שיש לכל אחד שליש מן המעות, אלא דסתמא דמילתא אין דמי כולן שוה וכשהפריש המעות לחובתו סתמא דעתו כפי שיזדמן, ונמצא שיש כאן קצת שלא נתפרש, ונזיר כ"ו א' תניא כמי שהיה חייב חטאת ועולה והפריש מעות לחובתו שלא יציא זכולן עולה או חטאת אלא יציא בהמה לחטאת ויאמר כל מעות החטאת שבכאן מחוללין עליה, וכן יציא בהמה לעולה ויאמר כל מעות העולה שבכאן יהיו מחוללין על בהמה זו, כן פירשו בתו' שם, [ועי' רמב"ם וראב"ד סופ"ה מפסה"מ], ומשמע שאינו אומר חזי המעות של חטאת על זו וחזיין של עולה על זו, דיך כאן חלק שלא נתפרש, דסתמא לא נתכוין לחלקן בשוה ממש, וי"ע.

ובמיהו בקניין מצינו שנתחדשה בתורה קדושה מיוחדת בתערובת וכמש"כ לקמן כ"ו ב', וכן בשני שעירי יום הכפורים, ואפשר דה"נ כנזיר כיון שהנזירות היא הגורמת לכולן, שייך להקדיש דמים לחיוב הנזירות והם קדושים בתערובת, ומתנאי הקדושה שיכול להציא זכולן קרבן אחד, [וכן בקניין נמי אם רצה מציא דמיהן אחד], ועי' בתו' נזיר כ"ו א' ד"ה ולאפוקי ואפשר דכונתם כמש"כ, והשתא ניחא מתני' דלא נהנין ולא מועלין מדאורייתא מפני שראויין לצא כולן שלמים, דנמצא שיש במעות קדושה האוסרת בהנאה כדמי שלמים, וכמו שזכרנו בתו' נזיר כ"ד ב' דגם במעות איכא איסור הנאה דאורייתא, וכן אין בהן מעילה מהאי טעמא, ולא יצאו לחולין שקדושת התערובת היא קדושה מוחלטת כדיניהם אלו.

ובסוגיא דנזיר התם אמרינן שלא נאמרה ההלכה במעות סתומין שדמי חטאת מעורב בהן

במאי הדרה רכזה לה), ונראה דמיד משנשחט כבר אין זו מעילה וכן נראה מהדרשות דדרשין לה בגמ' וכן לשון בתחלתו, [ו"ע בתר"י ברכות ל"א שכתב דע"כ המקיז דם אסור בהנאה ומועלין בו היינו מדאורייתא, דאי מדרבנן פשיטא, כמו בנחל קדרון, ואמאי לא נימא דס"ד דדינו קודם שחיטה בלאחר שחיטה].

שם ינא לנחל קדרון מועלין בו, נראה דאין מועלין אלא משינאו מן המקדש, אבל לא מהטעם שפרש"י משום דאין גוזרין גזרה במקדש, דלא שייך האי טעמא כלל בהלכות מעילה, ואטו קדשי קדשים ששחטן בדרום לרצה לעיל ז' ז' מי לא מועלין בהן במקדש, והרי דיני מעילה הוא רשות הגבוה ואין טעם להקל בזה בתוך המקדש, אלא לפי דמה שגזרו מעילה הוא משום שהיו הגננים לוקחים וחששו שמא יאמרו דמותר ליהנות משל הקדש, [וחכמים דברייתא באמת לא ס"ל דגזרו בזה], וטעם זה לא שייך אלא במקום שמתאסף ונעשה כרכוש של הקדש, אבל דם הניחו במקדש הוא בדיני קרבנות ואם אין זו מעילה אין מקום לגזור עליו, ואף שהיה מקום לומר דכיון דסופו להעשות רכוש הקדש, כבר מתחלתו כשל הקדש הוא, אבל מלשון המשנה ינא לנחל קדרון משמע דרק משינא, וכנראה דגם רש"י לפרושי האי דיוקא נחכין. — ואפשר דאין מעילה אלא בדם הנאסף וראוי להמכר, אבל הנזבל בדרכו אף שהגנות הסמוכות (עי' ע"ז מ"ד א') נהנות ממנו אין בהן מעילה. ונראה דרבנן קידשו לדם בקדושת דק הבית, ודמי המעילה לבדק הבית אזיל, וכן הדמים שנותנים הגננים, ועי' בתו' זבחים מ"ו א' יומא נ"ט ז'.

שם ירדו לשיתין כו', משמע דוקא לאחר שכבר ירדו, אבל בעודם על המזבח מועלין, וכ"מ בגמ'.

גמ' לכם שלכם הוא, נראה דהיינו רק שאין זו מעילה, אבל אין לצעלים שום צעלות על הדם, דכיון דחל שם קרבן על הבהמה הרי ינא מהרשות הצעלים, ואף בקדשים קלים לרבי יוסי הגלילי דממון צעלים הוא, מ"מ הדם שמתחתו בזריקה לאו ממון צעלים הוא, ואם היה ממון צעלים לא היו חכמים נוקקין לעשות בהם מעילה, ולאידיך גיסא נמי שאם תיקנו חכמים שימעלו בה,

דסתם מעות סתומים היינו שכל קרבנות הנוירות מעורבים בהם.

גמ' מתקיף לה ר"ל וליחני נמי המפריש מעות לקינים כו', כשקונה צדמים תורים שלא הגיע זמנן יוצאים המעות לחולין, והתורים מתקדשין קדושת הגוף כמש"כ תו' זבחים קי"ד ז' תמורה י"ט ז', ובה אף רבנן מודו כמש"כ מרן זללה"ה בפרה סימן ג' סק"ד, ואף דאיכא לאו להקדיש מחוסר זמן כדאמר יומא ס"ג ז', מ"מ ס"ל לר"ל דכיון דבמציאות אפשר שקדושת המעות תתחלל על דבר שאין זו מעילה, ראוי לומר שאין מעילה במעות, דה"נ במתני' אינו עתיד לקנות שלמים בכל המעות, ואפ"ה אין מועלין בהם, כיון שיש אפשרות שיקנה בהן שלמים.

ונראה דאע"ג דלישנא דר"ל הוא דליחני נמי המפריש מעות לקינים כו', ומשמע כאילו דדינא ודאי הוא דבאמת אין מועלין בהן ולא קשיא ליה אלא דליחנייה נמי, מ"מ מהא דלא קתני ליה מספקא ליה נמי לר"ל דשמא מועלין בהן, וקושיתו היא דראוי להיות הדין כן וא"כ ליתנייה ומדלא תני ליה ש"מ דמועלין בהן ואמאי, וכן משמע מדברי רבא דלא אחי לפלוגי בדינא רק לפרושי טעמא, וכן בתוספתא איחא דזב וזבה שהפרישו מעות לחובתן מועלין בהן.

שם וצני יונה שעבר זמנן, כבר פירשו בתו' דכדי נסבה, ור"ל דלישנא דמתני' דלקמן נקט, וכאילו הוי קתני מפני שהן ראויין להביא הא דתנן תורין שלא הגיע כו', ואם קנה צדמים צני יונה שעבר זמנם, נראה דלא חייל עליהו אלא קדושת דמים ויש להם פדיון ומועלין בהן, (ואם קנאם בזמנם ועבר זמנם, זה פשיטא דלא שייך שיגרום לבטל מעילה, דבכל הקרבנות נמי היה יכול לקנות ולהמתין עד שימותו, וטעמא דכל שכבר חל קדושת הגוף הר"ז כנגמר התכלית שצדמים).

מתני' דם בתחילתו אין מועלין בו כו', היינו לאחר שחיטה כמש"כ תו' לקמן י"ב ז' ובש"ד, ויש לעי' אם הוא מיד לאחר שחיטה, או דרק לאחר קבלה משראוי לזריקה, ואם נימא דרק לאחר קבלה, מסתברא שאם נפסל קודם קבלה יהא זו מעילה, בפסולין דבעלמא אית בהו מעילה, (אבל אם נפסל לאחר שכבר אין מועלין בו, ודאי אין בכח הפסול לגרום למעילה, עי' מנחות ק"ב א')

היה הדבר שזכרנו היה כן כונת הנודר והיה מעילה מדאורייתא, אלא פשיטא שאין לבעלים שום זכות בדם יותר מאינש דעלמא, וכש"כ לאינך דרשות.

ונראה דהני דרשות מוכיחות דגם איסור ליהנות ליכא בדם, ועדיף מקדשים קלים, וכן דם קדשים קלים נמי שרי ללא עדיף מדם קדשי קדשים, ועי' בשטמ"ק כריתות ד' ב'.

בפשוטו המקדיש דם לצדק הצית מועלין בו מדאורייתא לכו"ע, דכל הני ילפותות דדם הקרבנות נאמרו, אבל בתוספתא גרסינן בסיומא דפלוגתא דר"ש ור"מ וחכמים וכן היה רש"א המקדיש דמים לצדק הצית מועלין, ומשמע דהדבר תלוי בפלוגתא וא"כ אין מועלין אלא מדרבנן, ובירושלמי יומא פ"ה ה"ו איתא ר"א בשם ר"י כי הדם הוא צנפא יכפר אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד, ר"ח בשם ר"י כל אוכליו יכרת אין לך בו אלא כרת נפש בלבד א"ר זעירה הקדיש דם ציניהון מ"ד אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד וזה הואיל ואין בו כפרה יש [כ"נ דל"ל] בו מעילה מ"ד אין לך בו אלא כרת נפש בלבד וזה הואיל ויש בו כרת אין [כ"נ דל"ל] בו מעילה, איתא ר"ב צ"ח בשם ר"י הקדיש דם לצדק הצית ציניהון והוא ר"ז חדי צה, סבר על דרבנן איתאמרת, פי' דהוי סבר דר"י אמר כוותיה דאיכא צין הני תרי טעמי אס הקדיש לצדק הצית, ועל דרבנן איתאמרת היינו לטעמא דאין בו מעילה, א"ל ומה צידך ועל דר"ש איתאמרת, ר"ל דר"י אמר דגם הקדיש דם לצדק"ה תלוי בפלוגתא דר"ש וחכמים, ולא איירי ר"י כלל בטעמא דיכפר, דר"ח בשם ר"י איהו אמר דמכל אוכליו יכרת נפקא ואיהו הוא דאמר דר"י אמר דהקדיש דם לצדק הצית ציניהון, ונמנא דלא שמענו מר"י דאי דרשינן מיכפר לא ממעטינן דם שהקדיש לצדק הצית, ואף דמסתברא הכי, אבל מ"מ אין דברי ר"י כדברי ר"ז, עכ"פ שמעינן מהך ירושלמי דבאמת איכא דסבר דאף המקדיש דם לצדק הצית אין מועלין בו מעיקר הדין, וי"ע בטעמא דמילתא, ואפשר שאינו אלא אס אכל הדם, והוא מעין קלצ"מ, ואף אי בעלמא לא אמרינן קלצ"מ בחייבי כריתות, וי"ע, ועי' להלן.

עוד גרסינן התם בירושלמי ר"ב בריה דרחצ"ב כך משיב ר"ש לחכמים [כ"נ דל"ל] וכמ"ש

צק"ע] אילו מכרן שמא אינו תופס דמיהן מה ציניהון ומה צין דמיהן, ונראה דאמקדיש דמים לצדק הצית קאי, ומודים חכמים דכשמוכרין דם הדמים נופלים לצדק הצית ומועלין בהן, [ומשמע מזה דמדאורייתא גס הדמים חולין, דהא פלוגתא דרבנן, וכ"מ מהא דמסיק בפליג על ההיא דא"ר לעזר כו' ודלא כמו שזכרנו לעיל דרק על אכילה נתמעט ממעילה וי"ע], ופריך להו ר"ש דא"כ ראוי שימעלו גס בדם עצמו, ומסיק דפליג על ההיא דא"ר לעזר יש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין לפיכך אס מכרן אינו תופס את דמיהן ויש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין לפיכך אס מכרן תופס את דמיהן דישון מוצח הפנימי והמנורה כו' אינו תופס את דמיהן, הדמים לא נהנין ולא מועלין בהן לפיכך אס מכרן תופס את דמיהן, ונראה דר"ל דר' לעזר אמר דצדכרים שאמרו בהן לא נהנין ולא מועלין יש שיוצאין לחולין ע"י מכירה ויש שאינן יוצאין, דישון מוצח הפנימי והמנורה אינן יוצאים לחולין ע"י מכירה דכקדושת הגוף שוינהו רבנן, אבל דמים דגם רבנן דפליגי אר"ש ור"מ ס"ל דלא נהנין מהן, בזה מודים דיוצאין לחולין ע"י מכירה, דגם לרבנן נמכרין לגננין לזבל, [ובזה ניחא דאיטריך לתנא למיתני ציומא נ"ח ב' דנמכרים לגננין לזבל אע"ג דקתני ומועלין בהן, ולכאורה מאי שייטיה דנמכרין לגננין צדק יומא, אבל למש"כ דזה גס רבנן מודו ניחא דאידי דבעי למיתני דמועלין כר"ש, הקדים דנמכרין לגננין לכו"ע אף לרבנן דפליגי עליה דר"ש], והא דקאמר בפליגא היינו דכיון דגם צדמים דעלמא ס"ל לרבנן דמועלין צדמיהם ואין מועלין בהם, א"כ אין מה להקשות להם דהקדיש דמים לצדק הצית מה צינן לצין דמיהם, וצני יוסף נ"י העיר דהא דר' לעזר היינו הא דאמר ר"א צסוגיין י"צ ב' כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דמיו יפלו ללשכה, והיינו כל מקום שאמרו לא נהנין ולא מועלין וכמ"ש בתו' שם, ויפה העיר, ומ"מ נראה דצדישון מוצח הפנימי והמנורה גס תלמודן מודה דלא יצאו לחולין ע"י מכירה, וכל מקום דקאמר ר"א היינו צדידי דצדק הצית דקיימי למכירה, ועי' מש"כ לקמן שם.

ובמצנינו למידין דגם לחכמים דאין מועלין צדמים, מ"מ איסור הנאה איכא בהו מדרבנן,

אם למדנוה מקרא אין כאן שום חידוש נגד סברה מקובלת.

י"א ב' והרי תרומת הדשן שנעשה מזוהו ויש בו מעילה, הא דתרומת הדשן יש בו מעילה גם לאחר שנעשה מזוהו ילפינן בתמורה ל"ד א' מהא דדרשינן ושמו בנחת ושמו כולו ושמו שלא יפזר, ובפסחים כ"ו א' גרסינן ושמו אלל המוצח שלא יפזר ושמו שלא ינה, ופרש"י ואקורה בהנאה ומועלין בה דכתיב ושמו אלל המוצח אלמא טעונה גניזה, ויש לעי' היכי משמע דטעונה גניזה, הא פשטא דקרא דשימה אלל המוצח היא ממוצח ההרמה, ואם לאחר שהרים הפריחתו הרוח מידו דדין הוא שיחזור ויתרום וישים אלל המוצח, ואם לאחר ששם הפריחתו הרוח לית לן בה, וא"כ השימה אלל המוצח היא גמר המזוה, ולאחר מיכן שפיר י"ל דאין מועלין בה דכבר נעשה מזוהו, ולא דמי להא דבגדי כהונה דדרשינן והניחם שם, שם תהא גניזתו, דהתם סברא הוא דליכא מזוה הנחה כלל, וא"כ ע"כ דאחי לאשמועינן איסור הנאה, וכן וערפו שם דעגלה ערופה נמי מייחר הוא לגמרי דהא כבר כתיב והורידו, וע"כ דגניזה אחי לאשמועינן, אלל הכא בתרומת הדשן שהשימה מזוה מנלן דטעונה גניזה ושמועלין בה, ואפשר דלשון ושמו הוא משורש שם ושי"ן שמאלית וימנית מתחלפים, וא"כ תרתי משמע גם ששים וגם שישאר שם, וכן נראה מלשון רש"י חולין קי"ז א' שכתב ושמו אלל המוצח מלמד שטעון שימה וגניזה אלמא אסור בהנאה, משמע דר"ל דבכלל ושמו גם שימה וגם שישאר שם, ומזה הוא דילפינן גניזה, ועי' בתו"י יומא נ"ט ב' ד"ה אין, ובירושלמי יומא פ"ב ה"ב יליף דתרומת הדשן אסור בהנאה מהא דכתיב אל מקום הדשן, דמשמע שהדשן ישאר לעולם במקומו. — בתו' יומא נ"ט ב' ד"ה והרי כתבו דתרומת הדשן לאחר שנעשה מזוהו אין מועלין בו, ורק אסור בהנאה מדאורייתא, וכ"כ בתו"י שם, וקצת משמע כן מהא דחשבינן לתרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובים הבאין כאחד, ובעגלה ערופה אין סברא שימעלו וכמש"כ בתו' ותו"י, ואם אין דיניהם שזה אין לחשבם שני כתובים הבאין כאחד, דהא ליכא למילף חד מחזריה, וז"ע.

וגם נמכרין לגננין לזבל, דהקדש נוהג בהן בעלות, וא"ת וכיון שהקדש נוהג בהן בעלות א"כ סברא הוא שהנוטלן יתחייב לשלם שהרי מפסיד להקדש, וא"כ מהו זה שאין בהן מעילה, וי"ל דנפ"מ בהנאה שאינה של כילוי, א"כ אפשר דבשוגג לא חייבוהו בתשלומין, א"כ שאין יוצאין לחולין ע"י מעילה, ועדיין באיסורין קיימי עד שישלם, ואף שזה חומרא, ולא מועלין קולא משמע, יש בזה גם קולא דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, ואם נאבד או נאנס הוא פטור, ומיהו בתו' י"ב ב' ד"ה ודמיו משמע דבכל ענין פטור מלשלם כשמעל.

שם וכי יש לך דבר שנעשית מזוהו ויש בו מעילה אמאי לא הרי כו', יש לעי' מה צריך דתרומת הדשן ועגלה ערופה הוו שני כתובין הבאין כאחד, הרי לא דיינינן למילף מסברא אלל מקרא, וא"כ נילף שפיר מהוא דגם דם מועלין משנעשה מזוהו ויהיו שלשה כתובין הבאין כאחד, וציתת דדבר קשה שהרי הקשו תו' ד"ה אין דה"נ אין לך דבר שלא נעשית מזוהו ואין בו מעילה, ותירצו דאשכחן עגלה ערופה דאינה נאסרת אלל צירידתה לנחל איתן, [וז"ע דמה ענין זה לקרבן שיש בו מעילה ואנו באים לדון צדין הדם, דשפיר אין לחדש דהדם נשתנה מעיקר הקרבן, ומה ראייה נגד זה מהא דאשכחן דעגלה ערופה אינה נאסרת בהפרשה לצד], וא"כ הרי גם למדרש הוא לפני כפרה כלאחר כפרה חידוש הוא דלא אשכחן כוונתיה אלל בעגלה ערופה, וא"כ אמאי לא נקיש לחומרא דקיי"ל בעלמא לחומרא מקשינן ויהא כעגלה ערופה ותרומת הדשן דמועלין בהן משנעשה מזוהו, אח"כ מנאחי שהגרע"א ז"ל הקשה כן בזבחים מ"ו א' והניח צע"ג, ונראה דיש לחלק דסברא דהא דנעשית מזוהו אין מועלין בו, שלמדנוה מהא דאשכחן שני כתובין הבאין כאחד, היא סברא הקימת דם בהחלט, שגם דם עם זריקתו נעשה מזוהו וראוי שלא ימעלו בו, ואם באנו לחדש דמועלין בו הרי אנו מחדשין נגד הסברא דאין למעול בנעשה מזוהו, משא"כ אם באנו לומר דגם לפני כפרה אין מועלין, לא נתחדש כאן דבר נגד סברא מוכרעת, אלל דנתחדש דם אינו ככל הקרבן דכיון שאינו לדורון אלל לכפרה לא מיקרי קדשי ה' ואין בו מעילה, וסברא זו אינה נוגדת מאומה, ואף דכלא קרא לא היינו מחדשים אותה לצד, מ"מ

שם משום דהו"ל תרומת הדשן ואיצרי שער המשתלח בו, משמע דשער המשתלח יש בו מעילה מחיים.

שם אחת לשצעים שנה כו', ר"ל צומן שנתמלא והיה לורך לפנותו, ובתוספתא איתא אחת לששים ולשצעים שנה, והיינו כפי הלורך.

שם אחת לשצעים שנה כו', בפרש"י סוכה מ"ט א' משמע שכל הנסכים היו הולכים ללול הזה, והדבר תימא איך החזיק לול קטן כ"כ הרבה נסכים שהרי אלפים רבים של קרבנות היו בכל יום וכמעט כולם טעונים נסכים, וכינ"ד לא עבר על גדותיו עד שצעים שנה, ולו"ד רש"י ז"ל היה אפשר לפרש דאע"ג שלא היו השיתין עד התהום, אבל היו בעומק, וקצת היה נשפך ללול שהיה צורך של השיתין, וקצת היה נמשך לשיתין, וכשהיה הלול מלא היה הכל הולך לשיתין.

שם לימא מתני' דלא כראב"ז כו', כבר כתבו תו' בסוכה מ"ט ז' דהגירסא בסוגיין משושבת והעיקר כדגרסינן בסוכה שם, והתם אמרינן אפי' תימא ראב"ז אין לך דבר שנעשה מלכותו ומועלין בו, והיינו דאף אי שריפתו בקדושה דראב"ז הוא מדאורייתא, אפ"ה חשיב נעשה מלכותו ע"י הניסוך, דמה שהולכנו לעשות אחת לשצעים שנה לנקות הלול, אין זה ממלכות הנסכים, וגרע אפי' מהולאת הדשן, ובסוגיין משמע דבא לומר דהא דראב"ז אינו אלא אסמכתא. — ומהא דאמרינן דלרבנן לא משכח"ל אלא בדוחק דאי קלט, משמע דאם קלט מן המזבח לאחר ניסוך קודם שירד לשיתין, דאז מועלין בו, וכ"מ לשון המשנה ירדו לשיתין וכמש"כ לעיל. — ומהא דמפרשינן למתני' גם כראב"ז מצואר דגם לראב"ז היו שיתין אלא שלא היו מחוללין לתהום אלא ללול.

מתני' דישון מזבח הפנימי כו', לפי משמעות הסוגיא יש מלוא דאורייתא להולאת הדשן של מזבח הפנימי, וזה נלמד מקרא דאל מקום הדשן דאינו ענין לחיזון אלא לפנימי, וכיון שצריך להניחו שם ממילא מובן שיש מלוא לפנותו מן המזבח, ולא נתפרש אם מזה גם יש ללמוד שזו מלוא כל יום דומיא דתרומת הדשן שמיחו שם, או דדמי להולאת הדשן שאינה מלוא בכל יום, גם לא נתפרש אם צריך בגדי כהונה מדאורייתא לעבודה זו, ובתו' יומא נ"ט ז' כתבו שאין צריך,

עיי"ש, ועי' מה שנתקשה בזה מרן זללה"ה בצנחנים סי' כ' סק"ד, ולכאורה פשטא דמתני' משמע נמי דאף בעוד הדשן על המזבח אין מועלין בו, דסתמא קתני דישון מזבח הפנימי לא נהנין ולא מועלין, וא"כ יש לדייק מזה דדמי להולאת הדשן אליבא דרב לעיל ט' א', שאין זו מלוא דשן אלא צמזבח ולכך חשיב הדשן כנעשה מלכותו אף בעודו על המזבח, אבל בתו' נקטו איפכא דלשון דישון מתפרש רק לאחר שקיימו מלוא דישון, ועי' בדברייהם בצנחנים מ"ו א', ובתו' יומא נ"ט ז', וז"ע בזה, ובמלחמות סופ"ק דיומא כתב ועוד שצריך דישון נראה שהוא מדצריהם שאין לו עיקר מן התורה, ולכאורה בסוגיין משמע שהוא מן התורה כדדרשינן מקראי, וכ"מ בירושלמי יומא פ"ב ה"ב שהציאו תו' יומא נ"ט ז', איצרא דרמיטת הדברים משמע שכל הי"ג כהנים שזכו בתמיד שחרית זכו בעבודתם גם בין הערבים כדאמר יומא כ"ו א', וא"כ מוכח שהיה דישון מזבח הפנימי גם בה"ע, דאל"כ היה צריך לפרש שהוא לצדו נשאר, [או שהיה לוקח גזיר אחד עיי"ש בתו"י], ואם זו מלוא דאורייתא מסתברא שמלואה בכל יום דומיא דתרומת הדשן, ולא היה לחכמים לחדש לעשותה פעמיים ביום, ומיהו אי מדאורייתא דמיא להולאת הדשן שאין לה זמן קבוע, יתכן שחכמים יתקנו לדשן לפני כל הקטרה מפני הכבוד, ושמא אף אי ילפינן לה מתרומת הדשן נמי יתכן דקים להו לחכמים שאין להציא גחלים לתתם על הדשן הישן, דלא דמי למזבח החיזון שגם הדשן נמצא באש המערכה וטפל למערכה, אבל בפנימי הרי הכל כזה עם גמר ההקטרה, וע"כ דמלוא הולאת הדשן היא לפני כל הקטרה, וצירושלמי יומא פ"ב ה"ב מניין לדישון מזבח הפנימי והזה עליו והקטיר מה הזיזה בגופו אף הקטרה בגופו, ולפ"ז צריך לפני כל הקטרה, אלא ש"ל דמחמת זה היה סגי אם היה מפנה הדשן לצד אחד ומקטיר בצד השני, וכש"כ שאין לחדש מקום להנחתו, ועי' בספר מרן זללה"ה קדשים סימן ל"ו סק"ה שהציא מחלוקת הראשונים ז"ל אם היה דישון בה"ע, ועיי"ש עוד בס' כ' סק"ו, וז"ע.

ומשמע דאף לאחר שהניח הדשן במקומו נמי לא נהנין בו, דכתרומת הדשן דינו דאף שנעשה מלכותו אכתי אסור בהנאה. — ויש

יכול לזכות בו והרי איסורי הנאה הוא, ואף אם האיסור רק מדרבנן נמי אין לו בו זכייה, ואף אם היה אפשר לזכות באיסור דרבנן, נמי הכא אין לו לזכות בהן, דכיון דמדאורייתא שרו בהנאה הרי הם עדיין ברשות הקדש מדאורייתא, וגם אי אסורים בהנאה מדאורייתא נמי י"ל דברשות הקדש הם מדאורייתא, דאף שאין הקדש זוכה בחמץ בפסח, שאני הכא שאיסור ההנאה הוא מחמת רשות הגזירה, והוא הגורם לבעלות ההקדש, גם לפ"ז עיקר החידוש הוא שהדיעט יכול לזכות בו, ולמה הוצרך התנא להשמיענו ד"ז בהקדש ולענין מעילה, שזה פשיטא דלא יהא אלא דאקדיש אשפה, ובתו' יומא נ"ט ז' מצוה דדשן של מזבח הדיעטן קמפרשי לה, ולאחר שהוציאו מחוץ למחנה, וקשה דא"כ כבר תנן לעיל דאין מעילה אלא עד שתנא לבית הדשן, וממילא הו"ל כמקדיש אפר כירמו, ושמא הו"י ס"ד דהתם רק לענין מעילה איתמר לכך אשמועינן דגם מותר בהנאה ויכול להקדיש, אבל קשה דמאי שייטיה הכא, וגם למה הוצרך למינקט לה בהקדישו.

ואפשר דהמקדיש דישון בתחלה היינו שהביא דישון מביתו והקדישו לקדושת הגוף למזבח ולמנורה, ואיירי שהדישון עדיין יש בו כח להיות גחלים, דראוי לשמש לקטרת, והנה אשמועינן כאן טובא, חדא דהא דדישון אין מועלין בו היינו משום שנעשה מצותו, אבל דישון כיו"צ שלא נעשה מצותו יתכן שימעלו בו אף מעילה של קדושת הגוף, ושמועינן דאף גחלים שכבו, כשמורידין מן המזבח, אין מועלין בהן, אף שיכולים לשמש בהן עדיין, כיון דנעשה מצותו, וגם אשמועינן דפתילה שכבר דלקה כשרה למנורה, ורק זו שכבר שימשה למנורה נפסלה משום שנעשה מצותה, דהא קאמר שאפשר להקדיש כדישון של מנורה קדושת הגוף, ואפשר נמי דאיכא למישמע מהא דהא דלא נהנין היינו דוקא כדישון שעדיין ראוי למשהו שהיה ראוי להקדיש כיו"צ מתחלה, אבל דישון שאין לו שום ערך, אין בו איסור הנאה אף שהוא מדישון המזבח או המנורה, דאף שדדנו דאיסור ההנאה הוא בחומר של קדושת הגוף, מ"מ לא עשאוהו אלא כשיש לו עדיין שויות מה, וי"ע צוה.

שם תורין שלא הגיע זמנן בו, קדושת הגוף אית בהו כדן מחוסר זמן וכדמוכח מהא דר"ל

להסתפק אם הא דאמרינן תמורה ל"ד אי' ושמנו כולו ושמנו בנחת ושמנו שלא יפזר, אם גם בדישון מוצח הפנימי אמרינן כן.

בפשוטו היה נראה דהאי לא נהנין אינו אלא מדרבנן, דאי מדאורייתא מועלין מיבעיא ליה, ומיהו למש"כ תו' דיומא נ"ט ז' דגם בתרומת הדשן אין מעילה מדאורייתא אלא איסור הנאה, א"כ יתכן דגם האי לא נהנין מדאורייתא הוא, וכ"כ בתו' שם, וכ"מ בירושלמי שהציאו שם.

שם והמנורה כו', דישון המנורה כתב הרמב"ם בפ"ג מתמור"מ הי"ב שהוא הסרת השמן והפתילה שנשארו, ועי' מנחות פ"ח ז', ובירושלמי יומא פ"ב ה"ב, ולכאורה השמן שנשאר הוא עדיין ראוי למנורה, וכדמשמע מנס חנוכה דבפשוטו נתנו כל השמן ביום הראשון וכולו נשאר קיים וכמ"ש ה"ב בהלכות חנוכה, דהא צריך לתת כמדתה, [ועי' בתו' הרא"ש שבת כ"א ז' כמה תירוצים], והשמן נתקדש בקדושת הגוף כדאמר מנחות שם שלכך נמשח החי לוג משום השמן שבנרות, [ועי' בתו' שם פ"ט אי' ובתמורה י"ד אי' ובמש"כ מנחות ז"ה ז' סק"ו], וא"כ קשה דצדין הוא שימעלו בשמן כיון שנתקדש קדושת הגוף וראוי למצותו, ואף תנאי ז"ד לא מסתבר שיעיל בדבר שכבר שימש בקדושתו, ועדיין לא נעשה מצותו, ונהי שרשאין לשופכו לנהוג עין יפה, אבל אין סברא שלא ימעלו בו, וצריך לפרש דדישון המנורה היינו רק הפתילה, והפתילה כבר חשיבא נעשית מצותה, וזה נלמד ממצות ההטבה, ואפשר דמזה גם יש ללמוד דהישנה פסולה, ועי' להלן, ולכך אין מועלין בה, ובלא"ה נמי סתם דישון המנורה לא מתפרש אלא על הפתילה, דשמן הוא מאורע כשנשאר, דבסתמא נגמר כולו, ומעט הנשאר טופח על פני הכלי או הפתילה חשיב כאצוד וכדתנן תרומות פ"א מ"ז אין מחייבין אותו להיות יושב ומטפה, וע"כ דהדישון אינו אלא על הפתילה.

שם לא נהנין ולא מועלין, כבר נתבאר לעיל מירושלמי יומא דאיסור הנאה זה הוא מעין מעילה דקדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ע"י מעילה או מכירה ואינו תופס דמיו.

שם המקדיש דישון בתחלה מועלין בה, מה שפירשו תו' דאיירי באדם שנטל הדישון לאחר שנעשה מצותו והקדישו, הדבר קשה דאין

מתני' בני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין, אף שזו משנה שא"ל דממילא הוי ידענא דלא פליג אלא אתורים כדקתני במילתיה תורים כו', מ"מ אורחא דתנא למינקט הכי בצני ביקתא, וה"נ בזבחים קי"צ ב' ושם גם בצע"מ קבועין.

גמ' בשלמא ר"ש כדקתני טעמא שהיה ר"ש אומר כל הראוי כו', באמת עיקר הדבר דחלה קדושת הגוף ואפ"ה אין מועלין, הוא דבר שראוי להסתפק בו, דשמא כי היכי דקדוש קדושת הגוף, ה"נ קרינן ביה קדשי ה', ולכך לר"ש שנתרבו צלאו לשחוטיו חוץ, שפיר ילפינן מזה להכריע דגם לענין מעילה חשיבי קדשי ה', ואע"ג דאשכחן קדושת הגוף שאין זה מעילה בקדשים קלים, מ"מ בתורים אם באנו לומר שהם קדושים, יש לנו לומר דבקדושה שעתידין להיות, הם קדושים.

שם אלא רבנן מ"ש ממחוסר זמן כו', לא מנאחי מבואר בשום מקום דין מחוסר זמן לענין מעילה, ונריך לומר דמהא דבמשנה לא קתני לפלוגתאן אלא בתורים ולא בכל מחוסר זמן, וכדקתני בזבחים קי"צ ב', מזה מוכח דמחוסר זמן מודו רבנן דמועלין, והעירוני לזה, ולפ"ז הקושיא היא מ"ש מחוסר זמן ומ"ש תורים, ולא שייך לומר לר"ש דטעמיה משום דהוי כמחוסר זמן כמו שדקדקו בתו'.

שם מידי דהוה אצל מוס כו', יש להבין הרי הא דמהני פדיון לקדושת בהמה קולא היא, והא דאין לעוף פדיון חומרא היא, וא"כ אם בצהמה מועלין כש"כ בעוף, ואי משום דמשכח"ל דפקעה קדושת הגוף, ה"נ בעוף משכח"ל כשנטרף או שנעשה מחוסר אבר, וי"ל דבכל קדושת הגוף יש מקום לומר דשייך בו גם קדושת דמים, וכיון שצדמי קניין מועלין, ה"נ כשלקח בהם תורים שלא הגיע זמנם כיון דחייל עלייהו קדושת הגוף והמעוט נתחללו עליהם כדן הוא שימעלו גם בהם, דקדושת הדמים שבהן היכן הלכה, ובה מחלקינן דצמדי שא"ל שיחזור לקדושת דמים, הרי פקעה קדושת הדמים לגמרי, ואין כאן מעילה אלא בתורת קרבן, וכיון דעדיין אינו ראוי למזבח, לא קרינן ביה קדשי ה' ואין מועלין בו, אבל כשיש אפשרות שישוּב לקדושת דמים, כמו בצהמה ע"י מוס, ע"כ דעדיין קיים בו קדושת הדמים, גם כשעדיין לא הוממה ויש זה קדושת הגוף, ושפיר מועלין בה.

לעיל י"א א' וכמש"כ שם, אלא דמ"מ לא מיקרו קדשי ה' כיון שאין ראויין עדיין, ומסבירא קים להו לחז"ל כן, והנאה של כילוי וכיו"צ אסורה מדאוריתא מחמת ביטול המזבח, והנאה שאינה של כילוי יש להסתפק אי מיתסרא מדאוריתא מידי דהוי אקדשים קלים, או דרק מדרבנן. — ונראה דאם מתו קודם זמנם נמי אין מועלין בהן, דאף דקדשים שמתו מועלין בהן מדרבנן, נראה דהיינו דוקא ק"ק שמחיים מועלין בהן, בזה אמרינן דמדרבנן לא ילאו מידי מעילתן במיתתן, אבל אלו שמחיים אין בהן מעילה לא תיקנו חכמים שימעלו בהן במיתתן.

שם ובני יונה שעבר זמנן כו', נראה דאירי דוקא כשהוקדשו קודם שעבר זמנם, דאם תחלת הקדשם היה רק לאחר שעבר זמנם כדן הוא שלא תחול עליהם אלא קדושת דמים, וכמו בהמה טמאה, וא"כ מועלין בהן, אבל לשון התו' לקמן י"צ א' ד"ה ובי דמיירי אף כשהקדישן קודם שעבר זמנם, משמע דאירי גם כשהקדישם בתחלה משעבר זמנם ואפ"ה אין מועלין בהם, ונ"ע למה, ועי' כריתות כ"ח א' ובשטמ"ק שם, ובתו' תמורה כ"ו ב'.

י"ב א' מוצח החיטון דכתיב ביה ושמו אלל המוצח כו', נראה דלאחר שמנאנו צירושלמי יומא פ"ב ה"ב והוצא בתו' שם נ"ט ב' דילין מהאי קרא עיקר מנחת דישון מוצח הפנימי, דיש לן להשוות תלמודן עם הירושלמי, ומשה"ק תו' דהו"ל לאתויי קרא דוהרים, באמת מנחת דישון מוצח הפנימי יש לדמות למנחת הוצאת הדשן דחיטון ולא למנחת הרמה, שהרי המנחה על כל הדשן, ולעומת זה איכא בו מנחת הנחה אלל המוצח דומיא דתרומת הדשן ולא כהוצאת הדשן מחוץ למחנה, לכך ניחא לגמ' להזכיר קרא דושמו דמנחה זו היא גם בדישון מוצח הפנימי, ועוד דקרא דמייתי למילף מיניה נמי איירי במקום שימת הדשן, ובאם אינו ענין לתרומת הדשן דהא כתיב ושמו מוקמינן ליה לפנימי, ולכך ע"כ להזכיר ושמו, ומשה"ק תו' מהא דפריך מנורה מנלן י"ל דזה באמת לא פריך אלא אמקום הנחה, דלצטרך דפרשינן דמקרא דאל מקום הדשן ילפינן למנחה ולקבוע לו מקום, פרכינן מנורה מנלן לקבוע לה מקום, ומשני דמהדשן מרבינן לה.

קרא היה אפשר להפריש קרבנות נזירות קודם קבלת הנזירות ומשמע דאף חטאת היה יכול להפריש, וע"כ דנזיר כיון שכולו נדר שאני וכמ"ש. שם וכי קדושה שבהן להיכן הלכה כו', אי מדאוריתא קפריך קשה באמת מ"ש מצני יונה שעבר זמנן, ובגמ' נמי לא הזכירו טעמיה דר"ח בזה, וגם בספרא קשה דאין דין מעילה מחמת שהיה קדוש, אלא לפי שהוא עכשיו קדוש ה', וממילא במתו ראוי שיפקע דין מעילה, אבל אי נימא דס"ד דר"י אף מדרבנן קאמר דמוותרים, וע"ז פריך קדושה שבהן להיכן הלכה מדרבנן ראוי לגזור ככה"ג, ועולא הוי סבר דר"ח מדאוריתא פריך וע"ז אהדר ליה מ"ש מצני יונה שעבר זמנן, וקיים מדרבנן מודה דגם במתו לא נהנין ואף מועלין בהן, [וכגירסת רש"י], ניחא, דכששמע ר"ח דמודה ר"י מדרבנן מועלין נתיישב לו קדושה שבהן להיכן הלכה, אבל קשה לפ"ז דמאי ס"ד דר"ח דר"י אף מדרבנן שרי, והא בהדיא קאמר דבר תורה, ועוד דהא תנן לקמן י"ח א' הנהנה מן החטאת כשהיא מתה דמעל, ושמא ס"ד דוקא חטאת וכדאמרין לעיל ב' ב' דלכך אינטריין דעולא, א"נ שמא הוי ס"ד דבע"מ שאני והתם בצע"מ איירי, ומיהו לעיל שם משמע דליכא לפלוגי בזהכי.

ופשטא נראה דר"ח מדאוריתא פריך וס"ל דמתו לא דמי לצני יונה שעבר זמנן, דכשהקרבן קיים ונפסל הר"ז כאלו ההקדש מואס צו וזורקו, ולכך דדין הוא שלא ימעלו בו, אבל קדשים שמתו, ראוי שישארו בקדושה דלא שייך לומר שההקדש מואס בו, כיון שאיננו, וכיון שנתבטל ממציאותו בהיותו הקדש, הרי גם נבלתו שם הקדש עלה, וגמ' לא חש לפרושי טעמיה דר"ח, כיון דסברה דהעיקר כעולא דבאמת לא עדיפי קדשים שמתו מצני יונה שעבר זמנן.

והא דאסיק עולא דמודינא לך דמועלין מדרבנן, הוא משום דכיון דמדמי לה לצני יונה שעבר זמנן, ע"כ דגם במתו לא נהנין, ולכך מפרש דבאמת לא נהנין ואף מועלין מדרבנן, ועוד משום דנמצא דגם לעולא קדשים שמתו חמירי מצני יונה שעבר זמנן, שהרי בצני יונה שעבר זמנן לא מועלין, ובקדשים שמתו מועלין מדרבנן, ולזה הוצרך לפרש לר"ח דמדרבנן מודה לו דיש להחמיר

לכאורה נראה דמחוסר זמן בצעלים שזה למחוסר זמן בגופו, ובזהמה לכו"ע מועלין, ואף דגרע קצת דמחוסר זמן בגופו כשהומם יכול ליקח צדמיו קרבן כשר מיד, משא"כ דמחוסר זמן בצעלים דנריך להמתין עדיין, מ"מ מסתברא דמועלין, ובעוף היינו פלוגתא דר"ש ורבנן, וכדפליגי לענין שחטי חוץ בזבחים קי"ב ב'.

הא דאפשר להקדיש מחוסר זמן בצעלים, נראה דנלמד מהא דאפשר להקדיש מחוסר זמן בגופו, וזה נלמד מזכור כדאמר תמורה י"ט ב', ויש לעי' התינח יולדת תוך מלאה וכן זב בתוך הנקיים, שכבר נגמר החיוצ של קרבנס ורק שהם מחוסרים זמן להקריבם, בזה שפיר אמרינן דאפשר להקדיש מחוסר זמן, אבל דנזיר שעדיין לא השלים נזירותו מנלן שיכול להקדיש קרבנותיו, הרי מה שאינו יכול להקדיש הקרבן כשאינו מחויב כדתניא נדרים ו' א' הוא מספרא דלא שייך שתחול קדושת חטאת כשעדיין אין חיוצ חטאת, וא"כ ה"נ דנזיר כיון שעדיין לא השלים נזירותו דדין הוא שלא יוכל להקדישם, דעדיין לאו בר חיוצא הוא, ובנזיר כ"ח ב' תנן גלח או שגלחוהו קרוביו היתה לו בזהמה מופרשת החטאת תמות כו', ומשמע דחייב קדושה אחטאת אף שעדיין לא השלים נזירותו, דפשטא משמע שגלחוהו קודם שהשלים נזירותו, ובנזיר י"ג א' נמי מציעא לן באמר הריני נזיר לכשיהיה לי בן והפילה והפריש קרבן וחזרה וילדה כו' ועי"ש בתו', ובבב"ש שם כתב דגם קודם שקיבל נזירות יכול להפריש, וכבר תמה בזה בקרן אורה שם, ובזמנ"ס פ"ט מנזירות הי"ג העתיק שהפריש הקרבנות קודם שהפילה ועי"ש במל"מ, ומבואר דיכול להפריש הקרבנות אף קודם שהתחיל הנזירות, ואף שי"ל דהיינו רק עולה ושלמים דבאין צנדבה מ"מ סתימת הדברים משמע דגם חטאת בכלל, וס"ל דכיון דנזירות הוא נדר שאדם מתחייב בו הלכך כל החיוצים שצאים מחמת נדרו בכלל חיוצ הנזירות, וכאלו קרבנות הנזירות גם נתחייב צנדרו, ולכך יכול להפרישם, אף שעדיין חסר קיום הנזירות בפועל כדי שיוכל להקריבם, אבל מעוצרת שהפרישה חטאת ללדתה הרי הוא חולין, כדן מי שאינו חייב חטאת, שוב הראני צני י"ד נ"י צירושלמי נזיר פ"ג ה"ב תני ר"ח קרבנו לד' על נזרו שיקדוש נזרו לקרבנו ולא שיקדוש קרבנו לנזרו, ומשמע דאי לאו

בקדשים שמתו טפי מצעבר זמנו, אבל לענין דאורייתא אין לחלק, וגם צעי לאסוקי הא דקשיא ליה עליה כדמסיק.

שם וקשיא לי מי איכא מידי דמעיקרא לא חית ביה מעילה כו', מש"פ תו' בקדשים קלים, קשה טובא דהא ר"י ינאח מידי מעילה ד"ת קאמר, ומתפרש דמדרבנן לא ינאח, אבל אלו שמחיים לא היה בהם מעילה היכן מנאנו לומר שנכנסו למעילה במיתתן, והיכא רמיזא בדברי ר"י, וגם בסברא קשה למה החמירו חכמים במיתתן יותר מבחייהם, כיון שזה סוג קרבן שאין בו מעילה אף מדרבנן.

ואפשר דבאמת עיקר הקושיא שהקשה עולא לר"ת, קשיא נמי לדידיה, דהא קושייתו היא דבני יונה שעבר זמנן לית לן לאקולי צהו טפי מבקדשים שמתו, ואם בקדשים שמתו איכא מעילה דין הוא דאף צבני יונה שעבר זמנן יהא מעילה, והך קושיא קשיא נמי לעולא כיון דמודה דבקדשים שמתו מועלין מדרבנן, וצבני יונה שעבר זמנן תנן דאין מועלין והיינו אף מדרבנן כמ"ש תו' לעיל י"א ז' ד"ה תורים, ואם נימא דבני יונה שעבר זמנן ומתו, נמי בכלל קדשים שמתו ומועלין בהן מדרבנן, כש"כ דקשיא טפי דמעיקרא אין מועלין בהן ולצסוף מועלין, וכנראה דקים ליה לעולא דבאמת מועלין צבני יונה שעבר זמנן שמתו, אף דמלשון ינאח מידי מעילה ד"ת ליכא למישמע אלא באלו שמחיים היה בהן מעילה מן המורה, ואפשר דקים ליה הכי מהא דלעולם כשהעוף גוסס כבר נפסל למזבח כדין חולה בזכות מ"א א', וכיון שאין לעוף פדיון כבר אין מועלין בו כדין צני יונה שעבר זמנן, ואפ"ה כשמת מועלין בו מדרבנן, דבכלל קדשים שמתו גם עופות, וגם בצבניה כשהיא גוססת ולאו צר העמדה והערכה נמי דין הוא שלא ימעלו בה, ואפ"ה כשמתה מועלין בה מדרבנן, והיינו דקשיא ליה מי איכא מידי דמעיקרא לית ביה מעילה וכשמת מועלין בו, והוא מעין קושיא דאקשי לר"ת, אלא דעדיפא משום דבאותו שכבר פקעה מעילתו, אמרינן דהדרה עליה כשמתה, ומתרינן דצדכנן אשכחן דכוותה צדס, ודחינן דדס מעיקרא נמי מועלין בו, ואף דה"נ צעוף וצבניה נמי מועלין בו מעיקרא, לא דמי דמה שמועלין צעוף וצבניה כשהם כשרים להקרבה הוא ענין אחר, ולא שייך שזה יחייב

שימעלו צו כשימות, אף כשצבר פקעה מעילתו מחיים כשנעשה אינו ראוי, משא"כ צדס דכשקיוז ממנו צחיו נמי הדס כבר אינתיק מן הקרבן לגמרי, ואפ"ה מועלין בו, וגם עכשיו אם הוא עדיין קיים לאחר הקרבת הקרבן נמי מועלין בו, הלכך שייך נמי למיגזר צדס הקרבן כשינאח לנחל קדרון, ושמה ס"ל לעולא דגם תורין שלא הגיע זמנן מועלין בהן כשמתו מדרבנן, אף דג"ז ליכא למישמע מלישנא דינאח מידי מעילה וכמש"כ לעיל, וקשיא ליה נמי אהא מי איכא מידי דמעיקרא לא היה בהן מעילה מעולם ולצסוף מועלין בהן.

הא דמייטנן סיעתא מדס אע"ג דלא דמי דדס קצוהו חכמים למכירה לגננין ולריוח דהקדש, משא"כ קדשים שמתו דלקצורה אזלי כדתנן תמורה ל"ז א', וא"כ ליכא ריוח להקדש, ושפיר לא גזרו אם יתרמי שימעול משהו בה, מ"מ לדוגמא נקטוהו דאשכחן דמעיקרא לית ביה מעילה ולצסוף מועלין.

י"ב ב' המקוץ דס כו', נראה דלרבותא נקט המקוץ והיינו שהקוץ לרפואת הצבניה ואין דעתו להשתמש צדס כלל לעצמו, דאף שהוא דס שהיה הכרח להקוץ לטובת הקרבן ולא הפסיד להקדש מידי, אפ"ה אסור צבניה ומועלין בו, וכש"כ סתם דס שנטף מן הצבניה.

שם לצבניה קדשים כו', אפשר דדוקא נקט צבניה לאפוקי עוף, דצבניה כיון דנפקא לחולין ע"י מוס פתיכי צה נמי קדושת דמים למזבח, וכדאמרינן לעיל א' לענין מחוסר זמן, הלכך שפיר קדוש הדס בקדושת דמים למזבח ומועלין בו, אבל צעוף כיון דאין לעוף פדיון, כל שאינו ראוי למזבח הרי הוא כקדשים שמתו, ולפ"ז הא דפריך צסמוך אינו אלא מחלצ ולא מצייני תורין, ומיהו אי הך מעילה מדרבנן, י"ל דגם צעוף כן, וי"ע.

שם אסור צבניה ומועלין בו, אפשר דאסור צבניה ר"ל בקדשים קלים שאין בהם מעילה, ומועלין בו היינו צק"ק, א"נ שמה ה"ק דלעולם אסור צבניה ומועלין בו, והיינו לומר שאינו יוצא לחולין ע"י מעילה ויש צו מועל אחר מועל דמעיקרא, ומיהו אי שופר של עולה יוצא לחולין ע"י מעילה כדאמר ר"ה כ"ח א', אע"ג דהקרנים צומן שהם מחוברים יעלו כדתנן וצחים פ"ה ז',

דיטכן שיותר ע"י הזריקה ע"י זכאים פ"ו א', לכך אינו נפדה אגב הבהמה כשנפל זה מוס, אבל לא מסתבר לחלק בכך. — ועי' בתו' זכאים פ"ו א' ד"ה אחיא שכתבו לפרש דהא דאיכא מעילה בשופר של עולה הוא משום דאכתי ראוי להיות יותר ע"י הזריקה, ותימא דא"כ דין הוא שיהא זו מועל אחר מועל, וצקוגיא דר"ה שם מצואר דנפיק לחולין ע"י מעילה.

ומיהו אין הכרח דהא דמועלין הוא מדאורייתא, ויתכן שאינו אלא מדרבנן, ולפ"ו אין לו פדיון, ודינו כקדשים שמתו, אבל כיון דבחלז לא נהנין מדאורייתא כדיליף מגזירה שוה י"ג א', ורהיטת הסוגיא דדס עדיף, א"כ משמע דמועלין מדאורייתא, וכ"כ בתר"י זכרות שם, ועי' להלן.

שם מתיב רב המנונא חלז המוקדשין וזיני תורין כו', נראה דאף בחלז שנמנא לאחר שחיטה איירי וכן צביצים, ומצואר דאין הזריקה מתייראם לכהנים, אף שלא פירשו מחיים, וטעמא משום שאין בקרבן דבר הניתר לאכילה מלכד הבשר, וכיון שהוא דבר דלאכילה ואינו בכלל הקרבן, ממילא אין הזריקה מתייראם אליו, ולא דמי לזמר ועצמות שיש להן היתר לכהנים שלא לאכילה גם בזמן שהם באין כמנותן, (ועי' תמורה י"א א' לענין בן ד' הנמנא בחטאת).

ונראה לפ"ו דמדאורייתא הוי שריין אף להדיוט, אי לאו קרא דהעברה העברה ואמו אמו כדאמר לקמן י"ג א', א"נ מקרא דפסולי המוקדשין בשר ולא חלז עי' תו' כאן, דמדין יוצא מן ההקדש לא מצינו איסור כזה אלא ציוצא מן הטמא שהוא מין אחר, והעצלים לא הקדישו את החלז והצבים לדמי קרבן, אף החלז והצבים שהיו קיימין בשעת ההקדש, ומה שלא היה בשעת ההקדש אין לצעלים שום כח בהן, ומה שיש לדון הוא לומר דכלל קדושת הגוף פתיכי נמי קדושת דמים לקרבן, שהרי אם הומס הרי הוא קדוש לדמיו, וכיון שכן י"ל דכל היוצא מן הקרבן קדוש לדמי הקרבן, וכמו בצדק הצית, והיינו דאשמועין מתני' שאין הדבר כן ואין מועלין ציוצא מן הקרבן, ומזה פרכינן דמ"ש דס הקזה דאמרין שיש זו קדושת דמים לקרבן ומועלין זו.

שם א"ל כי קאמרין לגבי דס דלא מתקיימת בלא דס כו', לכאורה היה נראה דהחילוק הוא דכל

א"כ כש"כ דס הקזה, ומיהו גם בשופר נסתפקו בתו' זכורות כ"ו א' דשמא איירי בשופר שהוקדש רק לדמי עולה עי"ש וזכאים פ"ו א', או דרק בהוממה הבהמה מהני פדיון גם למה שנתלש מחיים, ולפ"ו שפיר משכחת לה מועל אחר מועל דס כ"ו שלא הוממה הבהמה, ועי' להלן.

ונראה דאף לאחר זריקה מועלין דס, ואף אי עצמות שפירשו לפני זריקה שריין לאחר זריקה עי' זכאים שם, דדוקא עצמות דאף כשהוקרב הקרבן כמנחתו משכחת לה שהעצמות יותרו להדיוט כגון שפירשו, הלכך יש מקום לומר דאף בפירשו מחיים מהני להו זריקה, אבל דס שכשהקרבן כמנחתו אינו יותר ע"י הזריקה להדיוט, לא שייך שיותר להדיוט כשפירש מחיים, וכן פשטא דמימרא דאסור בהנאה ומועלין זו מתפרש לעולם, וי"ע בספר מרן זללה"ה זכורות סכ"א סק"ט.

ואי הך מועלין הוא מדאורייתא, ע"כ ז"ל דמשכחת לה שיהא לדס זה פדיון, ולכך הוא קדוש לדמי הקרבן, ואף אם אין לו פדיון אלא אם יפול מוס בבהמה, נמי שפיר מועלין זו עכשיו, כדין מחוסר זמן דבהמה, דאמרין לעיל א' דמועלין זה משום די' לה פדיון במוס, ועי' בזה בתו' זכורות כ"ו א', אבל אי לא משכחת לה שיהא לו פדיון, אין מקום שימעלו זו מדאורייתא, דהו"ל כקדשים שמתו, כיון שאין לגבוה שום שימוש בו, [עי' להלן דהדרי צי ואף שאין לו פדיון מועלין זו מדאורייתא].

ובברכות ל"א א' חשבינן להך מימרא כהלכה פסוקה, ומשמע דליכא מאן דפליג עליה, וע"כ דאחיא שפיר אף אי קדשי מוצח היו בכלל העמדה והערכה, ואף אי לא מהני זריקה למה שפירש מחיים, דמ"מ משכחת לה פדיון ושפיר נשאר הדס בקדושת דמים לקרבן, [ובתו' תמורה ל"א ב' נידדו לפרש הא דאמר התם ואפילו למ"ד מועלין בגידולי מוצח כו' דהיינו הך מימרא דרב, וי"ע דא"כ משמע דבמחלוקת שנויה, והיכי חשבינן לה התם זכורות הלכה פסוקה].

ולבאורה דין דס שפירש מעולה מחיים שוה לדין שופר של עולה שנתלש מחיים, וא"כ אם לדס יש פדיון ה"ה לשופר, ושפיר מתפרשא סוגיא דר"ה כ"ח א' אף בשופר של עולה ממש ולא של דמי עולה, אא"כ נימא דשופר שאני דכיון

א"כ לא שייך שיהא זו מעילה מחמת קדושת דמים לקרבן, דכיון דאסור בהנאה הרי אין לו דמים, וע"כ הנידון שיהא זו מעילה כדפרכינן מדם, הוא מחמת קדושת הגוף של הקרבן, ולא דמי לקדשים שמתו, דהכא כיון שהחלב אסור בהנאה הרי עדיין תורת קדשים עליו, משא"כ קדשים שמתו דמותרין בהנאה מדאוריתא, ואע"ג דגם חלב פסולי המוקדשין אסור בהנאה אף שאין עליו תורת קדשים, מ"מ יש מקום לומר דאיסור החלב שבמוקדשין איסור אחר הוא, ומחמת הקדש הוא, והדבר מוכרח שהרי דם הקזה יש מעילה מדאוריתא וגם איסור הנאה [עי' להלן], והוא נלמד מחלב, ואילו דם פסולי המוקדשין שרי בהנאה כדיליף מקרא חולין ל"ה ב'.

וביין דבגמ' פרכינן להשוות חלב לדם, ע"כ מוכח מזה דגם איסור המעילה דם אינו מחמת קדושת דמים לקרבן, אלא מחמת קדושת הגוף של הקרבן, דהא בחלב לא שייך קדושת דמים וכמס"ב, ולפ"ז יש לפרש הא דאמרינן אסור בהנאה ומועלין בו, כפשוטו דבקדשי קדשים קאמר, ואשמועינן שיש דם איסור הנאה מלבד איסור המעילה, והוא כאיסור ההנאה שבחלב, ומלבד זה גם מועלין בו מדין קדשים, ויש להקדש שימוש בו את איסור ההנאה, ולפ"ז אינו יוצא לחולין ע"י מעילה, דכיון דאסור בהנאה א"כ ע"כ המעילה מחמת קדושת הגוף, ויש בו מועל אחר מועל.

ונראה דלקושטא דמילתא איסור ההנאה שבחלב המוקדשין הוא מחמת ההקדש ולא כהאיסור שבפסולי המוקדשין, דהא איסור ההנאה דם הקזה לית לן מהיכן למילף אלא מחלב, ואם האיסור מעין האיסור שבפסולי המוקדשין, הרי התם דם מותר, [ומיהו שמה י"ל דידעינן איסור ההנאה דם מסבא דהואיל ולא מקיימא צלא דם הו"ל כגופה, אצל לא מסתבר, דגופה נמי אם אין בה שימוש לגבוה, אין בה איסור, וכמו קדשים שמתו].

שם מתיב רב משרשיא הזל והפרש שבחצר כו', נראה דלרבותא נקט דאף שהוא בחצר של הקדש אפ"ה אין מועלין, ולא קנה הקדש, ואפשר דאף כשגם זבל של קרבנות לצור שנקנו מתרומת הלשכה מעורב שם, נמי אין מועלין, דבחצר הכל מעורב, וי"ע בזה.

חלק מן הצהמה שקדוש בקדושת הגוף בדין קרבן שייך בו נמי קדושת דמים אם פירש מן הקרבן, וכמו כשכל הקרבן הומם, ולכך דם הקזה קדוש בקדושת דמים לקרבן, משא"כ חלב דאינו מתקדש בקדושת הקרבן, לא שייך בו קדושת דמים לקרבן, דקדושת הדמים אינה הקדש נוסף גם לדמים, אלא הוא נכלל בכלל קדושת הגוף, ולפ"ז הא דקאמר דלא מתקיימת צלא דם ר"ל שהדם הוא עצמו חלק הקרבן, וה"נ אינה מתקיימת צלא בשר וצלא עור שהכל חלק מן הקרבן, והם הם גוף הצהמה, ואף צמר שנחלש מחיים אפשר דמועלין, ע"י תו' בכורות כ"ו א', ובפסחים ל"ג א', שגם הצמר בכלל העור שהכהנים זוכין בו משולחן גבוה ע"י הזריקה, כשם שזוכים בצמר, ושייך שיהא זו קדושת דמים למזבח, משא"כ חלב וציצים, אצל לקמן גבי פרש משמע דאף מה שאינו משמש לקרבן מ"מ כיון דלא מקיימא צלעדם הרי הוא כגופה וראוי למעול בו, וכמ"ש להלן.

ונראה דמ"מ מוקדשין שהוממו היו מועלין בחלבן, אי לאו דגם חלב פסולי המוקדשין אסור בהנאה, דכשנהפך כל הקרבן לקדושת דמים, שפיר היה גם החלב מתקדש בקדושת הדמים, כדין כל היוצא מקדשי צדק הצית, ורק בעוד הקרבן תמים להקרבה אז אין מועלין בחלב, וא"ת והא לעיל א' אמרינן דמחוסר זמן מועלין בו משום דאפשר שיצא לידי פדיון אם יומם, וא"כ ה"נ ימעלו בחלב משום שיכול לצא לידי פדיון אם הצהמה תומם, וי"ל דלא מהני האי סבא אלא במידי שהוא קדוש קדושת הגוף, אלא דאין בו מעילה משום שעדיין אינו ראוי למזבח, וזה אהני מה שיתכן שישמש מיד בקדושת דמים אם יומם, לומר דיש כבר שם קדשי ה' עליו גם עכשיו ושימעלו בו, אצל דבר שאינו קדוש קדושת הגוף, אף שיכול להתקדש קדושת דמים אם יפול מוס בצהמה, לא מהני הך סבא שימעלו בו עכשיו כשאינו קדוש לא קדושת הגוף ולא קדושת דמים, ודי שימעלו בו כשיפול זה מוס.

שוב נראה דכיון דחלב המוקדשין אסור בהנאה מדאוריתא כדיליף לקמן י"ג א' מגזירה שוה, [אז משום דלא גרע מפסולי המוקדשין שהחלב אסור בהנאה כמס"כ תו' בסוגיין, וכרהיטת הגמ' בכורות ו' ב' דקושטא הוא דאסור בהנאה],

דדם קשיא ליה, דכי היכי דלא ילפינן פרש מחלב
ה"נ לא ניליף דם, ושאיני חלב שהוא שימוש נוסף
בזהמה, א"נ אף דלענין איסור הנאה דומה דם
לחלב טפי מלפרש וזבל, אבל מ"מ לענין מעילה
דגם בחלב ליכא, ס"ל לר"מ דאין להעדיף דם
מפרש וזבל.

שם קתני לא נהנין ולא מועלין ודמיו ללשכה
מסייע ליה לר"א דאר"א כ"מ שאמרו חכמים
קדוש ואינו קדוש כו', יש להצין מ"ט אמרו באלו
שאינן מועלין אף דדמיהן ללשכה, [ובדמים נראה
דימעלו], ובדם אמרינן לעיל י"א א' דר"ש ור"מ
סברי דמועלין בהן, וה"נ תנן סתמא ביומא נ"ח
ב', גם עיקר הדבר דאין מועלין בכל הני, צריך
טעם, דהא כיון דמשום רוחא דהקדש אוקמינהו
רבנן ברשות הקדש, א"כ דין הוא שימעלו בהן,
ונראה דכל הני שמן הדין אין מועלין בהן משום
שהקדש לא זכה בהן, באלו לא תיקנו מעילה, כדי
שידעו שאין חזר להקדש ואין גידולין לקדשי מזבח,
משא"כ בדם דהקרבן עצמו חשיב רשות גבוה, והרי
המקוץ דם מועלין בו, ורק שהתורה הפקיעתו
ממעילה, בזה כיון דמשום רוחא דהקדש אוקמינהו
ברשות הקדש שפיר תיקנו דמועלין בהן, ולפי
המבואר בירושלמי יומא פ"ה ה"ו הוצא לעיל י"א
א' דהא דר"א דיפלו דמיו לנדבה נאמר גם על
דם, והיינו ע"כ לרבנן דסברי דאין מועלין בהן,
ומבואר דאף לרבנן נמכרין לגננין לזבל וכמש"כ
שם, א"כ הרי פליגי תנאי בהכי אי בדם תיקנו
מעילה מדרבנן או דלא נהנין ולא מועלין.

הא דקאמר כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו
קדוש, ולא קאמר כ"מ שאמרו חכמים לא
נהנין ולא מועלין, נראה משום דבאמת לאו כלל
הוא, דבדישון מזבח הפנימי והמנורה אין דמים
לנדבה, דאין מוכרים אותם כלל, ואף כשמכרין
אסורין בזהנאה, וכמו שאמרו בירושלמי יומא שם,
וכן תורים שלא הגיע זמנם ובני יונה שעבר זמנם,
וולד חטאת ותמורת חטאת, ורק אלו שלא מועלין
מחמת שמעיקר הדין לא נתקדשו כמו זבל ופרש
ושרשי אילן וכל הני דתנן לקמן י"ג ב', בזה הוא
דאמרינן דנמכרין ודמיהן ללשכה, והיינו דקאמר
שאמרו קדוש ואינו קדוש, אבל דישון ותורים וולדות
הם קדושים אלא שאין בהם מעילה ולא איירי בזה,

שם אמאי ה"נ לא מקיים בלא פרש, יש לעי'
מה בכך דלא מקיים בלא אכילה, אבל הרי
הפרש אינו משמש לקרבן גם כשהוא בתוך
הזהמה, וכיון שאינו קדוש קדושת הגוף, הרי גם
קדושת דמים אין בו וכמו חלב וכמש"כ לעיל,
ונראה מכאן דכל דבר שהוא בהכרח נמצא בזהמה
אף שאינו משמש לקרבן, מ"מ ע"כ גם הוא בכלל
ההקדש, ואם א"א שיחול עליו קדושת הגוף יש
לחול עליו קדושת דמים, דיש לדנו כבשר הנוסף
על הקרבן שהוא הוא גופו, אף כשאינו משמש
לקרבן, וכמו גיד הנשה של חטאת ואשם דאף אם
אינו משמש לקרבן ע"י חולין ז', ב', מ"מ הוא
גופו ושייך בו מעילה קודם זריקה, [ונ"ע אם יש
בו מועל אחר מועל, ואת"ל דבמחוצר יש בו, אחתי
אם נתלש מחיים ובאופן שהזהמה לא הוממה
מהו], וכן בחלק הגיד שגדל משהוקדש, ורק בחלב
וביצים כיון דמיקיימא בלעדס לא חשיבי כגופה ולא
קדשי, וס"ל לגמ' דפרש נמי יש לדנו כאילו נעשה
חלק מן הזהמה ועכשיו היא פולטתו, וכדדיינין
בכורות ז' א' במי רגלים של חמור לדונם כיוצא
מן הטמא, וכש"כ צפרש דפנים חדשות באו לכאן,
(והרי גם דם וחלב יש להם שייכות עם שתיית
הזהמה ואכילתה, ודם נעבר ונעשה חלב), ולכך
הוי סבר רב משרשיא דכל מה שהזהמה אוכלת,
ואפי' לאחר שהוקדשה נמי ראוי לחול על זה שם
הקדש כחלק מגופה כיון דלא מקיים בלא פרש,
וגמ' דחי דכיון דהאוכלים מתחלפים והולכים לא
שייך לחשבן כגופה, אף דלא מקיימא בלעדן, ועי'
נזיר נ"א ב' דמיציעא צפרש אי הוי גלגלין.
— אמר ה"ט דמועלין בו אף דמיקיימא בלא
נמר, משום דהוא בכלל העור והזריקה מתירתו,
משא"כ חלב, וכמש"כ לעיל.

ויש לעי' מאי קשיא ליה לרב משרשיא מוצל
ופרש, הרי ע"כ דזבל ופרש שאני, דהא
קתני בצרייתא דיפלו דמיה ללשכה, אלמא דאית
להו פדיון ושריא בהנאה, ואילו חלב הרי מיתסר
בהנאה מדאורייתא כדילפינן לקמן י"ג א' מגזירה
שוה, ולא מהני ליה פדיון, [ומש"כ התו' דכ"מ
שאמרו קדוש ואינו קדוש היינו חלב לא נתפרש
וכמש"כ להלן], וכש"כ דם דעדיף מחלב דהא לא
מיקיימא בלא דם, וע"כ דזבל ופרש שאני, כיון
דאזיל האי ואתי אחרינא, ושמא גם אחיסור הנאה

ודם נראה דאף לפי תלמודן הוא בכלל מימרא דר"א, דאף שלא נזכר בתלמודן צוה לשון לא נהנין ולא מועלין, מ"מ גם הוא בכלל לשון קדוש ואינו קדוש לחכמים דאין מועלין בהן, דכיון דצין שחיטה לזריקה היו מותרים בהנאה אף מדרבנן וכמש"כ לעיל י"א א', א"כ כבר אפשר לכללם בכלל קדוש ואינו קדוש, כיון שהם צריכים לחזור ולהכנס לרשות הקדש לאחר זריקה. — יש לתמוה במש"כ תו' בד"ה ודמיו דחלב המוקדשין הוא בכלל מימרא דר"א דיפלו דמיו ללשכה, דהא חלב חסור בהנאה וא"כ אינו נמכר כלל, ואין לו דמים.

נראה דבכל הני שאמרו לא נהנין ולא מועלין, ליכא תשלומין צנהנה בשוגג, וגם אין יוצאין לחולין, ואפשר דאף צנהנה במזיד פטור מתשלומין, וצ"ע צוה, ורק כשנמכרין נופלין דמיהן ללשכה.

שם דמיו יפלו ללשכה, לכאורה זבל ופרש דק"ק דין הוא שדמיהן יפלו לנדבה כדין קדשי מוזבח, דמאי שייטיה דצדק הצית צוה, ואילו שרשי אילן ואיך הרי הם לצדק הצית, וצ"ע לפ"ז דסתם שיפלו ללשכה, ומשמע שכולם שוים, וסתם לשכה משמע כשיירי הלשכה, וצ"ע.

מתני' חלב המוקדשין וציצי תורין כו', בחלב איכא איסור הנאה דאורייתא כדאמרינן לקמן י"ג א', ומדנקט תנא לציצי תורין בהדיהו, משמע לכאורה דאף צציצים איכא איסור הנאה דאורייתא, ומשמע דילפינן ציצים מחלב, ומיהו נראה דבכלל דינא דמתני' גם חלב שכבר קיים בשעת ההקדש, וכן ציצים שכבר היו גמורות בשעת ההקדש, ובהני נראה דליכא איסור הנאה דאורייתא, וכדמשמע בתוד"ה צמה שכתבו דאין החלב קדוש משום שלא היה צדעת המקדש, וע"כ כונתם בחלב שהיה בשעת ההקדש, דהמתהוה לאחר מכאן אין תלוי צדעתו, דכבר נפיק מרשותו, ומצואר דציד המקדש להקדישו, וע"כ דשרי מדאורייתא, וא"כ כבר נכלל במתני' גם לא נהנין דאורייתא וגם לא נהנין דרבנן, בחלב עצמו, וא"כ תו' אין הכרח דציצי תורין דינם כחלב, ושפיר אפשר דאף ציצים המתהוים לאחר מכן אינם אסורים מדאורייתא, אם נמצא סברא לחלק ציניהם לצין חלב, וצ"ע.

שם הקדיש תרנגולת מועלין בה וצציצתה, יש לדקדק דהו"ל למיתני בה וצציצתה לשון רבים, ואמאי נקט ציצתה לשון יחיד, ואפשר דאחי

לאשמועינן דאף הציצה שהיתה גמורה בשעת ההקדש דאחינה גידולי הקדש, נמי מועלין בה, דדעת המקדיש גם על הציצה, א"נ שמא דוקא צציצה שהיתה בשעת ההקדש מועלין, אבל המתהוית אח"כ הרי הם צדין גדולין ואין מועלין בגידולין כת"ק דלקמן י"ג א', ודוחק, וצתמורה ל"א ב' מייחנין ממתניתין דמועלין בגידולי צדק הצית, אלמא דפשיטא לגמ' דבכלל דינא דמתני' אף ציצה שמתהוה לאחר ההקדש, נויש גם מקום לומר דציצה עדיפא מגידולין דאוכלא דאיפרת הוא, וככחושה והשמינה דיינין לה, ואף לת"ק דלקמן שם מועלין בה, והכי משמע סתמא דמתני' וגמ' דתמורה, דלא מוקמינן לה כר' יוסי וצצדה ואילן שנתמלאו, ומשמע דכח"ע אחיא בחלב וציצים מודו, וה"נ משמע בפסחים ל"ג א' דמועלין בגיזי עולה, ומשמע דלא חשיב כגידולין דקדשי מוזבח דאין בהן מעילה, וצחידושים הנדפסים מכת"י הגר"א ז"ל כתב הוא בהקדיש תרנגולת טעונה ציצים וצתמורה מניקה וצכה"ג קמ"ל דצקדשי מוזבח לא מועלין בהן עכ"ל, ולא נתפרש אם ר"ל דקמ"ל דאף צכה"ג אין מועלין צקדשי מוזבח ומשום שלא היה דעת המקדיש לכך וכמש"כ תו', או דצקדשי צדק הצית נמי אין מועלין אלא צכה"ג, משום דאין מועלין בגידולין, ולפ"ז איירי דוקא בטעונה, וצוה הוא דיש חילוק צין קדשי מוזבח לצדק הצית.

והלום ראיתי צפי' הראצ"ד לתו"כ שכתב לפרש דרק צציצה וחלב שהיו בשעת ההקדש איירי, אבל צתתהוים אח"כ מועלין אף צקדשי מוזבח, דצעודן בגופן חשיבי ככחושה והשמינה וממילא גם אח"כ כאוכלא דאיפרת הוא עי"ש, ותימא דא"כ היכי מפרשינן למתניתין דתמורה ל"א ב' דקתני דצדק הצית מועלין בגידולין ולא צקדשי מוזבח, צציצים וחלב, הרי בגידולין גם צקדשי מוזבח מועלין, וכן קשה לפ"ז הא דפרכינן צסוגיין מחלב המוקדשין אמקיז דם, ומה ענין זל"ז אם הטעם בחלב משום דאין דעתו עליו, וצ"ת.

משה"ק תו' דכיון דחלב המוקדשין אסור כדאסרינן חלב פסולי המוקדשין א"כ אמאי אין מועלין, ותיירו דה"נ אשכחן צקדשים קלים דאסורים בהנאה מדאורייתא כדחזינן צתקע דלא יצא ומ"מ אין מועלין, צ"ע למה הוצרכו לזה,

וגם לאשמועין דין גידולין, וז"ע צמ' שפירשו
דהמים ראויים לגבל הטיט לצדק הצית, והיונים
ראויים למזבח, וקשה דא"כ הו"ל לאקדומי שובך
ויונים כדאקדים צרישא כל הראוי למזבח, ועו"ק
דהמים ראויים נמי למזבח ללוש צהן את המנחות
ולחם הפנים, ומה שהזכירו צמ' רחיצת הקרב
והכרעים, ז"ע דאינו אלא הכשר קרבן, וגם מש"כ
שרוחצים באמה אינו מוצן דמ"מ שפיר אפשר גם
לרחוץ במים הללו].

י"ג א' הקדיש צור מלא מים כו', היינו שהקדיש
את הצור וממילא מימיו בכלל, ואף
למ"ד מכר צור לא מכר מימיו, בהקדש מודה
כמבואר ב"ב ע"ט ז', וכן כל הני דמתני' הכי
מתפרשי שהקדיש את העיקר ואשמועין דגם מה
שצמחו בכלל. — סידרא דמתני' נראה דהוא לא
זו אף זו דדין הסיפא דצנתהוה אה"כ אין מועלין,
וצוה צור ונתמלא מים פשוט יותר מכולם דאין
לצור כל שיתוף במים, משא"כ זבל שהאשפה
משביחתו, ושובך ונתמלא יונים, יש מקום לומר
דכשם שצדדיוט אמרו חולין קמ"א ז' שיש בהם
גזל מפני דרכי שלום שמא ה"נ בהקדש יהיו מועלין
בהם, ואילן ושדה עדיפי שהם גידולין וכדס"ל
באמת לר' יוסי, ועשבי שדה הם טפילין לשדה יותר
מפירות לאילן, ולכן הקדים אילן, ור' יוסי דס"ל
דמועלין הקדים שדה לאילן דלעולם לא זו אף זו
ראוי למיתני.

שם אצל אס הקדיש צור ואה"כ נתמלא מים כו',
פירשו צמ' משום דאין חזר להקדש, ואפשר
דבכלל זה דא"א גם לזכות להקדש, שאין הקדש
בר זכייה, ואין לנו אלא מה שחידשה תורה שאפשר
להקדיש, אצל לענין זכייה הקדש והפקר שוין, אצל
בר"ן נדרים ל"ד ז' כתב דאפשר לזכות להקדש
מהפקר, ומשמע דהקדש חשיב בר זכייה, ומיהו
אפשר דהר"ן לטעמיה דשטמ"ק ב"ב ע"ט א'
צידד דשמא יש גם חזר להקדש אלא שאין מעילה
במה שהקדש זוכה מעצמו, אה"כ ראיתי שכבר
העיר בזה בקצה"ח סי' ר', ועי' להלן. — ונראה
דאף לטעמא דאין חזר להקדש מ"מ מדרבנן לא
נהנין, דכיון דקתני אין מועלין במה שצמחו משמע
דמעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, וכדדייק
לעיל ז' ז' ב' כה"ג, ובגידולין אמרינן הכי בהדיא
בפסחים כ"ו ז', ובהדדי תנינהו הכא.

הרי ממקום שצאת גופיה מוכח כן דבפסולי
המוקדשין נמי אין מעילה והחלצ אסור, וגם מזה
מוכח דאין האיסור מכה הקדש אלא מעין כבוד,
ולא דמי לקדשים קלים דהאיסור מכה הקדש אלא
דאין מועלין, וגם קשה אמאי לא הביאו סוגיא
דלקמן י"ג א' דאחיה אמו אמו מזכור לחלצ
המוקדשין גופיה ולמה הוצרכו ללמוד מפסולי
המוקדשין, ושמא חלצ שכבר היה קודם ההקדש
ליכא למילף מזכור, וג"ז בכלל דינא דמתני' כמש"כ
לעיל, וכדמוכח מדצריהם צד"ה במה, לכך הביאו
מפסולי המוקדשין דהתם משמע להו דגם מה
שהיה מקודם נאסר דומיא דגיזה דלגזוז המוקדש
נמי אסור, וז"ע.

מתני' כל הראוי למזבח כו' כיצד כו', נראה
דעיקרה דמתני' לאשמועין דאיכא מעילה
אף בדבר שלא ישמש בעצמו לגבוה, ורק דמיו
ישמשו, ולפי דמעיילה כחיצ קדשי ה', ונתמעטו
קדשים קלים, ואף ק"ק אינטריך לרצויי כדאמר
לקמן ט"ו א' וצתמורה ל"ב ז', הלכך שפיר היה
מקום לומר דבדבר שהוא בעצמו לא ישמש לגבוה
לא קרינא ביה קדשי ה', והיינו דאחי לאשמועין,
והוי מצי למיתני אפילו דבר שאינו ראוי לא למזבח
ולא לצדק הצית מועלין בו, אלא דיותר נאות
דקתני כל הראוי למזבח כו'. — ולא נתפרש
במתני' לשם מה הוקדשו, דכל הראוי למזבח אין
הכונה שהוקדש למזבח, אלא רק שהוא ראוי למזבח,
וכיון דסתם הקדש לצדק הצית, יש לפרש כן
במתני', וכל הראוי למזבח כולל דברים שאין בהם
איסור להקדיש לצדק הצית כגון חטים וכיו"ב,
ועי' בשטמ"ק ב"ב ע"ח ז' (ושייך לע"ט א') בשם
הר"ן.

ולפ"ז נראה דבכיצד דקתני לא חשיב אלא דברים
שאינם ראויים לא למזבח ולא לצדק הצית,
שהו עיקר החידוש דאחי לאשמועין, וצור ואשפה
ושובך ואילן ושדה, אינם ראויים לא למזבח ולא
לצדק הצית וכמש"פ תו', ואע"ג דאפשר ליקח מן
הצור עפר לטיט לצדק הצית או למזבח, אצל מ"מ
סתמא לא ישמשו לכך, וכן יונים מיירי בגדולים
ולא בצני יונה, וממילא אינם ראויים למזבח,
ובלא"ה עיקר כיצד קאי על הדבר שהקדיש שהוא
הצור והשובך ולא על מה שצמח, ונקט בכה"ג
לאשמועין דהקדיש שובך הקדיש יונים וכן אינך,

דהא כל היכא דתנן ולא מועלין הוא אפילו מדרבנן כמש"כ תו' י"ג ב' ד"ה ודמיו י"א ב' ד"ה תורים, ויש לעי' לפ"ז אמאי מועלין בדמים משניא לנחל קדרון, הא אין כאן מקדיש, דקודם זריקה מסתבר דממון גבוה הוא, אף אי דרשינן לכס שלכס הוא, וי"ל דאף בזוכה מהפקר להקדש יש בו מעילה וכמבואר לפי פירוש הר"ן נדרים ל"ד ב', וטעמא נראה דזה חשיב נמי כמקדיש, שהרי כונתו להביא דורון לשמים, ואף שלא קדם לזכות לעצמו מ"מ יש לו בזה זכות מלוא, ובאמת יש מקום להסתפק כה"ג אם הוא בעלים לפדותו אף בלא רשות הגזבר, [עי' תו' תמורה כ"ז ב' ד"ה לא], וכן יש להסתפק במקדיש בעד חצירו, בכעין מסירה לניצור, [דהיינו ששעבוד ההקדש לעשות מלואו יהא כלפי הניצור עי' מש"כ לעיל ט' ב'], אם זה שהוקדש בשבילו חשיב כמקדיש לפדות בלא רשות הגזבר, ואף לענין חיוב חומש יש מקום לדון, וה"נ דם כיון שהיה ראוי להיות הפקר, ותקנת חכמים מכניסתו לרשות גבוה, שפיר יתכן שיחשב קדשי ה' לענין מעילה, ואפשר דבסברא זו פליגי באמת אי מועלין בדמים, אף דלכו"ע דמיו לגבוה ונמכר לגגנים וכמש"כ לעיל י"א א' י"ג ב'.

ומיהו בעיקר דין גידולין משמע מהא דאנשי יריחו פסחים נ"ו ב' דלמ"ד אין מעילה בגידולין דאף איסורא דאורייתא ליכא בגידולין, דלא מסתבר שטעו דאורייתא, וגם מיחו בידם לא משמע שהוא דאורייתא, וכן דומיא דאינך דפירות הנושרין ונותנין פאה לירק, וכן הוכיח מזה הרא"ש בשטמ"ק כ"מ נ"ד ב', [ושם כתב נמי דמוכח כן ב"ב כ"ז ב' דהא דשרשי אילן הקדש ובסנהדרין גיטין ל"ט גבי המקדיש עצדו אין מועלין בשערו ובע"ז ובמעילה גבי קן שצראש האילן, ולא נאפרש היאך מוכח], וזה מספק לן דשמא כונת הרמב"ן והר"ן דהקדש קני לה מדרבנן ולכך אין מועלין, ומיהו צירושלמי פסחים משמע דגם אנשי יריחו ידעו בגידולין בעלמא אסורין אלא דבהני חשבו שאבותיהם לא הקדישו אלא הקורות עי"ש וכ"מ בתלמוד, וז"ע.

שם רי"א המקדיש את השדה והאילן מועלין בהן ובגידוליהן מפני שהן גידולי הקדש, הא

ברמב"ן ב"ב שם לאחר שהציא הטעם משום דאין חזר להקדש, כתב וי"ל דא"נ קני לה אין מעילה בזכייתה, ובשטמ"ק שם בשם הר"ן הוסיף דבמאי דקדיש ממילא ליכא מעילה דהא אפילו בגדולי הקדש דמגוף הקדש קאמו ס"ל לר' יהודה דאין מועלין וע"כ לא פליג עליה ר' יוסי אלא בגידולי הקדש משום דמהקדש קא רבו, אבל במה שחזר הקדש זוכה אפילו ר"י מודה דאין מעילה בזכייתה עכ"ל, וכונתו מבוארת בגידולין ע"כ חל עליהו שם הקדש, ואפ"ה אין מועלין בהן, וא"כ דכוותה אפשר לומר דגם מי הצור הקדש זוכה בהן ואפ"ה אין בהם מעילה.

ברם ז"ע היכן מצינו דבר השייך להקדש שלא יהא בו מעילה, ולא נראה לומר דמקרא דואם צצהמה הטמאה ממעטינן גידולין, וכמו שהציא בתו' הרא"ש ב"מ נ"ד ב' להקשות על פירוש זה, חדא דאף אי נפרש דאמי למעוטי היינו רק מחומש אבל ממעילה משמע דידיעין בלאו האי קרא דאין מעילה בגידולין, וכן פירש הר"ש בתו"כ בחקומי, ועוד דהרמב"ן והר"ן ב"מ שם לא פירשו כן.

ואפשר דבעלות גבוה אינו גורם למעילה, דלא מיקרי קדשי ה', ואינו אלא מעין כל הנהנה מן העוה"ז דאמר ברכות ל"ה א' דמעל, וכאילו נהנה מקדשי שמים דכתיב לה' הארץ ומלואה, ובבעלות גבוה אף ברכה לא מהני, ורק דבר שהאדם נותנו דורון לשמים מתקדש להיות קדשי ה', דכשם שנתחדש נדבה בקרבנות בקדושת הגוף כמו"כ נתחדשה נדבה בקדושת דמים, ומה שהוא משמש דורון לה' זהו שמקדשו, וענין בעלות גבוה בלא הקדשה, אפשר שהוא נלמד מסברא דלא יהא כח הדיוט חמור מהקדש, ואפשר שזהו נמי איסור ההנאה שבקדשים קלים וכמש"כ בריש מכילתין, ועי' מש"כ בזה לעיל ז' ב', וכן משמע מהא דס"ד זבחים מ"ה א' למעוטי קדשי עכו"ם לבדק הבית ממעילה, אף דעכו"ם צר משא ומתן הוא ומ"ל נתנו להדיוט מ"ל נתנו לגבוה, וע"כ משום דאין מעילה אלא ע"י כח ההקדשה, ולכך שפיר שייך למעט עכו"ם מזה, וכבר הזכיר כן בקצה"ח סי' ר' עי"ש.

ולבאורה מוכח מכאן דדבר שהוא של גבוה בלא מקדיש אין בו מעילה אפילו מדרבנן,

מתנדבין להאכיל אלו שעל ההקדש להאכילן, ואף לבהמת הקדש בכלל כדחניא בתוספתא, [ונראה דאחרים מתנדבים כן, היינו נדבה כללית לזרבי הקדש שאינן באין מזדק הבית, ולא שהתנדבו לכל צורך לחוד], ושפיר היה מקום לומר דולד המעושרת כיון שאינו קרב כדילפינן תמורה י"ח ב', הרי אין לו כלל ענין עם הקדש דסופו להאכל במומו לבעלים, ואינו רשאי לאכול ממנה שאחרים התנדבו לתועלת ההקדש, והיינו דאשמועינן דרשאי לאכול מנדבה זו, דכיון דעכשיו קדושתו מונעת, שפיר ג"ז מעין צורך ההקדש, דגם ולד מוקדשין חיוצ המזונות על הבעלים, אלא דמ"מ חיקנו שיתנדבו לכך, ושפיר כללו גם ולד המעושרת בזה, [דצרכו על פי מסקנת התו' דולד המעושרת והמוקדשין, היינו שנולד לאחר שהוקדשו], והקדים התנא ולד המעושרת משום דלענין איסור יניקה ולד מעושרת פשוט טפי, כיון דאינו עתיד להיות קרב, ולעולם ינחל לתנא למיתני לא זו אף זו, ואף דלענין אחרים מתנדבין כן הוי איפכא דמוקדשים פשוט טפי.

שם הפועלים לא יאכלו מן גרוגרות הקדש וכן פרה כו', בפשוטו מתפרש דמאי דשרי רחמנא בשל הדיוט לא שרי בשל גבזה וכדדרשינן בגמ' מדישו, ולפ"ז לא שמעינן ממתני' אי בהמת הקדש אוכלת מנכרשיני הקדש, אבל בתוספתא תניא גם דאם הקדיש הפרה והכרשינין אינה רשאית לאכלן אלא אחרים מתנדבים לה, ונראה דזה מדרבנן מפני הכבוד של הקדש, אבל מן הדין כל צורך הקדש ראוי לעשות מזדק הבית, וי"ע. — בתוספתא תניא גם בפועלים ופרה דאחרים מתנדבים להם, ואפשר דהתנא דמתניתיין פליג וס"ל דבזה אין צורך להתנדב, דהפועלים מתחלה ע"מ כן באו, ועל הפרה אין צורך לרחם, ודין בהמת הקדש לא נזכר במתניתין.

גמ' חלב המוקדשין נמי אחיא אמו אמו מזכור, הכא לא קאמר ולד המוקדשין, משום דקושטא הוא דגם חלב המוקדשין נלמד מהך גזירה שוה, וא"כ למילף מפסולי המוקדשין, ולכך נקט ליה לפרושי נמי טעמא דמתני' דלעיל דחלב המוקדשין לא נהנין.

ונראה דהך ילפותא דאמו אמו יש לה משמעות מעיקר הכתוב, דאין שום צורך להזכיר

דקאמר טעמא מפני שהן גידולי הקדש, יש לפרש דר"ל שיש בגידולין תערובת ההקדש עצמו, ומשמע דבעלות הקדש לחוד גם ר' יוסי מודה שאין מועלין בו, וכמש"כ הר"ן בצ"צ ע"ט הוצא לעיל.

שם ולד המעושרת לא ינק מן המעושרת כו', יש לעי' הא כבר תנן לעיל דחלב המוקדשין לא נהנין, וממילא ידענא דלא ינק, ועו"ק דאמאי לעיל בחלב המוקדשין לא הקשו בגמ' מנה"מ, ולא אייתו הך גזירה שוה, והשתא בזה דלא ינק פריקין, ועו"ק אמאי לא קתני נמי דולד פסולי המוקדשין לא ינק מפסולי המוקדשין, דהא החס נמי החלב אסור בהנאה כמש"כ תו' בסוגיין ולעיל וכפשטה דגמ' בכורות ו' ב', ועו"ק דבחלב המוקדשין הרי נכלל גם מעשר ככל קדשים קלים, וא"כ מ"ש דלענין הנקה אינטריך קרא מיוחד דהעברה העברה מזכור, ואמאי לא נכלל בכלל כל המוקדשין דילפינן אמו אמו, ואפשר דבהמה האוכלת מעצמה איסורי הנאה אין הבעלים חייבין להפרישה אע"ג דמשתרשי ליה, כיון דלא קעביד שום מעשה, ואפי' אם נימא דבאיסורי הנאה דעלמא דמנאותו בשריפה או בקבורה חייב הבעלים למנעה מלאכלן שזה כביטול מנאות השריפה והקבורה, אכתי בפסולי המוקדשין ששורש האיסור הוא השימוש בבהמה לחלבה, שלא התירה תורה אלא לזבח ולאכול בשרה, בזה שפיר י"ל דאין לחייבו להפריש בנה ממנה, דיניקת הבן לא חשיב שימוש בפרה לחלבה, ולכך מהא דתנן דחלב המוקדשין לא נהנין אכתי לא הוי ידעינן דולד המוקדשין לא ינק מן המוקדשין, וגם טעמא דלא נהנין י"ל דהוא משום דמוקדשין לא קילי מפסולי המוקדשין, וכמשה"ק תו' באמת אמאי לא סגי בהכי, ולמש"כ ינחל דקרא אחי לחיוצי למנוע יניקת הולד, והא דילפינן מעשר העברה העברה ולא כללינן ליה בהדי מוקדשין, י"ל דהוא משום דבלא"ה אית לן גזירה שוה דהעברה העברה לשאר מילי, וכיון דכל המוקדשין ילפינן מזכור, א"כ לא צעי מעשר להכלל בכלל מוקדשין כיון דאית ליה גזירה שוה דהעברה, אבל אה"נ דאף בלא גזירה שוה דהעברה הוי שפיר ילפינן מעשר ממוקדשין דגם הוא מוקדשין.

והא דאינטריך לתנא למיתני ולד המעושרת לחוד, ולא סמך שיהא בכלל מוקדשין, נראה דעיקרו משום חידושא דאחרים מתנדבין כן, דהיינו שהיו

לאפקועי מינייהו, וע"כ דאין שייכות למזוה זו
בהקדש, וממילא אין לחלק בין אדם לבהמה.

והנה מהך ילפותא דסוגיין לא שמעיין אלא דמה
שחידשה תורה להתיר אכילת פועל ובהמה,
לא חידשה כן תורה צדהקדש, אצל אכתי י"ל
דרשאי הגזר לקוץ להם מזונות ולהאכילם משל
הקדש, וכן צעדים ופרה של הקדש, רשאי
להאכילם גרוגרות ורשיני הקדש, ובאמת דאף
ממתניתין אין ראיה לזה, אצל קושטא הוא דבכל
גוויי אין מאכילין פירות הקדש וכדתינא בתוספתא
דאף בהקדש את הפרה והכרשיניי אינה רשאית
לאכלן, אלא שזה רק מדרבנן, דמן הדין כי היכי
דרשאי לשלם לפועלים דמי הקדש ה"נ רשאי לתת
להם פירות הקדש.

שם הדש קלעילין צשדה הקדש מעל כו', (כנראה
שזו צרייתא והיה ראוי להיות תנא הדש כו'),
מדלא קאמר סתם הדש צשדה הקדש מעל, משמע
דדוקא קלעילין, ולפ"ז מסתברא דאצקה מעלי לה
היינו לקלעילין ולא לדישה, והא דלא קאמר השוטח
קלעילין צשדה הקדש מעל, י"ל דדוקא אצקה מעלי
לה ולא עפר, ומיהו יתכן דמעלי לה היינו לעבודת
הדישה, וגם זה רק בקלעילין, ולפ"ז גם צדש
קלעילין של אחר מעל, והרמב"ם צ"פ ה"ה לא
העתיק קלעילין וכנראה שלא היה בגירסתו, ומפרש
דמעלי למלאכת הדישה וכמו שהגיה בגליון שם
צ"ס צה"ז.

והנה מילי טובא אשמועיין בהך שמעתתא, חדא
דאף שלא נחזיון למעלת האצק אפ"ה מעל
וכדאמר פסחים ל"ג א' דגם מתעסק חייב צמעילה,
ועוד דחשיב פגימה צחלוש אף שמעלה האצק מן
הקרקע, וכשהאצק צאזיר נמי יש מקום לדונו
כמחזר כיון דסופו לעפר, ועיין בה"ג כיוון
מקרקע חשיב, וגם האצק צאזיר יתכן לדונו
כתרנגולת שמרדה כיון שהרוח שולט בו, וגם צאזיר
אין לו שימוש, ועוד דחשזין לאצק כיש צו שזה
פרוטה, דהא צעינן שיפגוס צש"פ, ולכאורה ודאי
אין נפחת ערך הקרקע ע"י שניטל האצק, וי"ל
דכיון שנהנה שזה פרוטה מן האצק והקדש כהדיוט
מדעת דמי, הר"ז כאילו עומד לאגרא ולקבל
פרוטה צעד תועלת האצק, וממילא חשיב כפגם
צש"פ, וצרמז"ן גיטין ל"ט א' הוכיח מכאן דיש
מעילה צמחזר של הקדש שנחלש.

שיהיה עם אמו או תחת אמו שצעת ימים, ואף
דאיכא עוד דרשות מזה, אצל מ"מ פשטיה דקרא
מתפרש להתיר יניקתו וזה מילתא דפשיטא, וע"כ
לדיוקי אתי דאיכא שניקתם אסורה, וכיון שלא
נתפרש מי, שפיר ילפינן דצעינן אמו דומיא דאמו
דצבור ואז הוא דשרי, וממילא אימעטו מוקדשין,
אצל קשה דא"כ נילף נמי מהאי קרא דולד פסולי
המוקדשין לא ינק מפסולי המוקדשין, דהא פסולי
המוקדשין פטורין מן הצורה כדתנן צכורות י"ד
א', וכן ולד צהמת צדק הצית נמי לא יהא רשאי
לינק מצדק הצית דהא קדושת דמים נמי מדחה
מן הצורה כדאמר התם, ואילו ממתינ' משמע
לכאורה דדוקא ולד המעשר והמוקדשין קאשר,
[ואע"ג דקמני חלב המוקדשין לא נהנין וה"ה חלב
פסולי המוקדשין, שאני התם דלרבותא דלא מועלין
נקט לה], וי"ל דגזירה שוה לא אתי אלא לאוריי
דאיכא אמו שאינו רשאי לינק ממנה, ותפשת מועט
תפשת, וסגי אי אתי למעוטי מוקדשין, ולית לן
לחדש דאתי למעוטי כולהו דפטורין מן הצורה,
דאטו נילף דאסור לינק מזהמת עכו"ם, וה"נ לית
לן למילף לפסולי המוקדשין וצדק הצית.

שם הפועלין לא יאכלו כו' מ"ט ארצ"א דא"ק
לא תחוסם כו', צמו' פירשו דגם אפועלין
פריך מ"ט, וכן צדין דגם דרשא דרעך אינה כ"כ
פשטה דלמעוטי הקדש קאתי, והוה ליה לפרש,
ואפשר דס"ל לרב אחדצוי דרעך אתי למעוטי
עכו"ם דרשאי ליתן לכליו כדדרשינן הכי צ"מ פ"ו
צ', וממילא לית לן למעוטי הקדש אלא מדישו
משום דאיתקש חוסם לנחוס כמש"כ תו'.

ולמאן דדריש צצ"מ שם מרעך למעוטי הקדש
הקשו שם צמו' דחיפ"ל מדישו, ואפשר
לומר דלא משמע ליה דדישו מתפרש למעוטי
דהקדש, מדלא כתיב דישך, אצל ק"ק דלפ"ז נצטרך
לומר דילפינן צהמה מאדם דאיתקש נחוס לחוסם,
ולכאורה יש מקום לומר דרעך חשיב כהתנאה,
דהכי אתני רחמנא דהפועל לא יאכל, והוי ליה כמו
קוץ דתנן לקמן צ"ג א', אצל צצהמה הרי לא
מהני וכמו צקטנים שם צמשה, וא"כ לית לן
לאקושי צהמה לאדם לזה, ומיהו י"ל דגם צכה"ג
אין משיצין על ההיקש, א"נ אם צשל הקדש גם
ראוי ושייכא מזוה זו, ודאי לא הוי אתני רחמנא

היו שרשיו יוצאים לתוך של חצירו והקדיש חצירו את שדהו, דרשאי לקצצם מיד והם שלו, דאין ציד חצירו להקדיש השרשים שאינם שלו, וכיון שלא פשע להכניסם ליניקה מתוך של הקדש ליכא למקנסיה, ונראה דגם רשאי לשכור מהקדש זכות ליניקה ואז ישארו העצים שלו, ועדיין ז"ע בכ"ז דיש מקום לומר דבכל גווני אמרו דלא נהנין משום דמיחלף בשל הקדש כיון שמוציאין מתוך שדה הקדש, ואין ניכר מהיכן הם נמשכים.

שם מעין שהוא יוצא מתוך שדה של הקדש כו', [מש"כ רש"י דהמעין נוצע מתוך שדה של חולין, הוא דבר תימא, דא"כ היינו צור ונתמלא מים דתנין לעיל, וגם לשון המשנה מתפרש בפשוטו שהוא נוצע משל הקדש, וכבר כתב בליקוטים שמכת"י הגר"א ז"ל לנטות מפרש"י, נראה דכל מעין הנוצע משדה הדיוט הרי בעל השדה זוכה במים בקנין חצר, דמקור המעין הוא במימות העולם, ולא בשדה שממנה נוצע, וממילא אף אם בעלות הקרקע היא עד התהום אפ"ה לא זכה במים בקנין השדה, דהני אולי והני אחריני נינהו, ובשל הדיוט תיקן יהושע שיהיו בני העיר מסתפקין ממנו כדאמר ז"ק פ"א ח', ואפשר נמי דהיינו דוקא משיצאו משדהו, וכ"ה ב' ע"ז מ"ז ח', ובשל הקדש ליכא קנין חצר, והר"ז דין צור ואח"כ נתמלא מים, והתם נמי לא נהנין, ואשמועינן הכא דכשיצא חוץ לשדה נהנין ממנו, וזה אף בלא תקנת יהושע דהקדש אין לו קנין חצר, [ואף לרבה בר רב הונא ז"ק פ"א ב' דבשל הדיוט נותן דמים, בשל הקדש אינו נותן].

שם יצא חוץ לשדה נהנין ממנו, מכאן משמע דמה שבחוץ השדה לא נהנין, אינו משום דמדרבנן יש חצר להקדש, דלא מסתבר שהקדש יפקיר קנינו, אלא יש לפרש דגם כשהוא בתוך השדה אינו של הקדש, אלא דרבנן אסרו ליטול, [ודמיהן להקדש כדאמר י"ג ב' כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דמיו יפלו ללשכה], ויש להסתפק אם יש ללמוד מזה גם לשאר לא נהנין ולא מועלין, או דשאני הכא משום שהוצרכו להחיר משיצא, ואפשר דיש נפקותא בזה אם הנוטלין זכה בהן, דאם הן הקדש צריך הסכמת הגזבר, אבל אם אין כאן אלא איסור הנאה עד שיסלם דמים י"ל דזכה בהן וחייב

י"ג ב' מתני' שרשי חילן של הדיוט הבאין בשל הקדש ושל הקדש שבאין כו', לאוקימתא דרבינא ז"צ כ"ו ב' נראה דרישא איירי גם בחוץ לט"ז אמה, דאף אם נימא דהשרשים שחוץ לט"ז אמה הם של בעל הקרקע אף קודם שנקצצו, אבל מ"מ אינו קונה אותם אלא בקנין חצר, ואין חצר להקדש, וכדין צור ונתמלא מים, והא דקאמר כאן בתוך ט"ז אמה, היינו גם בתוך ט"ז אמה ואף אם נימא דכיון דינקי מארעא אף שמחוצרים לשרשים שבחוץ ט"ז אמה מ"מ דינם כעשבים שעלו בשדה, שהם דדין גידולין, נמי י"ל דמתני' כת"ק דאין מעילה בגידולין, וכדמוקמינן לה התם לשינויא קמא, אבל ב' צ"צ שם ד"ה רבינא נקטו בפשיטות דחוץ לט"ז מועלין וז"ע, וסיפא דשל הקדש שבאין בשל הדיוט, איירי רק מחוץ לט"ז, דבחוץ ט"ז מועלין, אם השורש כבר היה בשעה שהקדישו את האילן, דמה שמוסיף חשיב ככחושה והשמינה ורק שרשים המתחדשים חשיבי בגידולין, א"נ אף בשרשים המתחדשים מועלין וכמ"ד מועלין בגידולין.

ורשיעורא דמתני' הכי הוא דשרשי חילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לעולם לא נהנין ולא מועלין, ושל הקדש שבאין בשל הדיוט נמי זימנין דלא נהנין ולא מועלין, והיינו כשהם חוץ לט"ז אמה, ולא חש התנא למיסתם, לפי דמילתא דפשיטא היא דשרשים ששייכים להקדש מן הדין דודאי מועלין בהם, ובגירסא שלנו כתוב בסיפא ושל הקדש שבאין ולא קתני הבאין, ואם הגירסא נכונה י"ל שזוהי נחמין התנא לרמוז דלאו כל השרשין הבאין בכלל.

ויש לעי' הניחא של הקדש הבאין בשל הדיוט חוץ לט"ז אמה, שפיר החמירו חכמים ולא נתנו רשות להדיוט לזכות בהן, אבל של הדיוט הבאין בשל הקדש בתוך ט"ז שמן הדין הם של הדיוט מה ראו חכמים לקחתו ממנו וליתנו להקדש, ובכל לא נהנין דמכילתין לא אשכחן דכוותה, ואפשר דאע"ג דמסקינן ז"צ כ"ז ב' דאילן הסמוך למיזר אינו גולן שע"מ כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ, דהיינו דוקא בהדיוט דבזה מהני תנאי דיהושע, אבל משדה הקדש אינו רשאי לינק, ורשאי הקדש לקצוץ את השרשים על המיזר ולכך קנסוהו נמי חכמים שיהיו העצים של הקדש, ונראה דאם

לשם וז"ע צוה, ועי' לקמן דמאפרוחים נמי משמע שאינו אלא איסור הנאה.

שם המים שבכד של זהב לא נהנין ולא מועלין, נראה דהמים צריכים לצא משל ציבור כדין כל קרבנות ציבור, והיינו שיהיו הצבור המקדישים, או שאחר יקדים ששעבוד ההקדש יהא לציבור וכמו שביאר מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ד, דהיינו דחיישינן בצ"מ קי"ח א' ובש"ד בקרבנות ציבור שמה לא ימסרם יפה יפה, והיינו שיחשוב דסגי במסירה לציבור זכות מתכפר כמו בקרבן יחיד, ומהיכן נפקא לן דציבור שאני מיחיד לענין זה לא נתבאר בהדיא, ואפשר דמקרא דאחרי ומאת עדת בני יקח וגו', ועי' בתו"כ שם דהיינו שיהיו משל ציבור, נפקא לן לכל הקרבנות של ציבור, ועי' מנחות כ"ג א', ולפ"ו נראה דזה שלוקח המים מן המעיין של הפקר מתכוין לזכות בהם לכל ישראל, ומגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, ואפי' למ"ד המגביה מציאה לחצירו לא קנה חצירו הא מפרשינן טעמא בצ"מ י' א' משום דהוי תופס לצע"ח במקום שחב לאחרים, והכא כיון שזוכה לכל ישראל לא הוי חב לאחרים, ועוד דטעמא דתופס לצע"ח שמעגא מיניה דמרן זללה"ה דהוא משום שכל יחיד יש לו לנהוג במדת צ"ד ולא לזכר אחד על פני חצירו, והכא הרי זה הראוי להעשות ובשליחות צ"ד עבד, והיה אפשר גם אח"כ להקדישן קדושת פה, וככל הנסכים שאפשר להקדישן קדושת פה כמבואר מנחות ק' ב', וגם במים עזמן מבואר פסחים ל"ד ב' שהיה בהן קדושת פה, ואם היה מקדישן היו מועלין בהן כמו בכל המנחות וכדכילל להו במנחות שם לענין פדיון, אלא נראה שהיו נמנעין מזה כדי שלא יצואו לידי מעילה, וכדאמר פסחים ס"ו ב' גבי כל הקרבנות, וכש"כ הכא שלעולם א"א לזמנא והיה במים מעט מותר על ג' לוגין, ואם יקדישום ינטרכו ליזהר בהן ולפדותן, ורק בסמוך לקידושן בכלי היו מקדישין אותן צפה, א"נ לא היה מקדישן צפה כלל קודם נתינתן לצלוחית, וההיא דפסחים ל"ד ב' בשל כל יום שלא היו שוהים, וגם לא היה צו מותר, ולכך היו מקדישין אותן מיד, ומהיה רש"י פירש התם דבשל שבת קאמר, דבחול לא היו משיקין אלא מציאין אחרים, וכן משמע בסוכה מ"ח א' שכל יום היה ממלא מן השילוח לצלוחית המקודשת,

ומסתבר שהיה מקדישן קדושת פה, דאין ראוי לכנוס חולין לחוך כלי שרת, ורק משהגיעו למקדש נתקדשו קדושת הגוף, דאין כ"ש מקדישין אלא בקדש כדתנן זכאים פ"ח א', והכא צדד שהיה כלי חול ושהיו ממלאין אותו מערב שבת וגם היה צו מותר, [כדמשמע בגמ', עי' מש"כ להלן], וכיון שלא נתקדש קדושת פה לכך אין צו מעילה, ורק לא נהנין מדרבנן.

שם ערבה לא נהנין כו' ראצ"ל אומר נוהגין היו הזקנים כו', נראה דמנחות ערבה שמהא משל ציבור, כיון שהיא מצות הצבור והמקדש, וא"כ היו המלקטין זוכים בשביל הציבור, וכיון שאין זה אלא מצוה לא חלה קדושה עליה, והוי ליה כדין המים שבכד שהם של ציבור ואינם קדושים, ולא נהנין ולא מועלין, וראצ"ל ס"ל שהיו מלקטין ע"מ שהזקנים יוכלו ליטול ממנו ללולציה, אבל בתו' כתבו משום דמנחות לאו ליהנות ניתנו, וז"ע דהא ס"ל לתו' בסוכה כ"ט ב' דמקדש צעי לכם כל ז', וא"כ הוצרכו לזכות בהם, ועוד דא"כ מ"ט דת"ק, ועוד דלכו"ע לכתחלה אסור כדאמר ר"ה כ"ח א' לגבי שופר, ועי"ש בטו"א, ובפיה"מ משמע דראצ"ל שרי בהנאה ומציא ראייה מן הזקנים, וחכמים ס"ל דמה שעשו הזקנים אינו מורה [כנ"ל בפיה"מ] שמותר ליהנות לפי שמנחות לאו ליהנות ניתנו, וג"ו דוחק, דהא ראצ"ל לא הזכיר אלא מעשה הזקנים, ובפשוטו צוה רבנן חולקים עליו, וז"ע למה מיאנו ז"ל לפרש כמש"כ.

גמ' אלא אי איתמר אסיפא איתמר מועלין בהן אר"ל אין מועלין כו', יש לדקדק כיון דפליגי אי יש שיעור למים או לא, מאי שייטיה דנקטו לפלוגתא גבי מעילה, התם בסוכה הו"ל לאיפלוגא, וי"ל דבמשמעותא דמתניתין הוא דפליגי, דלכו"ע היה ממלא בכד יותר מג' לוגין, [וכ"מ סוכה מ"ט ב'], ובסוכה מ"ח ב' קרי לה חצית וסתם חצית גדולה, וגם מדיהיז במשנה בסוכה שם שיעורא ללוחית ולא לחצית נמי משמע שהיתה גדולה, והכא קתני נתן ללוחית, ומשמע שנתן ללוחית כל מה שהיה בכד, ומשנתן מועלין בהן, ומזה די"ק ר"י דאין שיעור למים, ולכך הוצרך ר"ל לפרש דנתנן לאו דוקא ואין מועלין אלא בג' לוגין.

לשון אין מועלין אלא בג' לוגין, ומועלין בכלן, משמע דלאחר שנתן ללוחית יותר מג'

חידושא דמתני' נראה דיש לפרשו בהלכות מעילה ולא בהלכות אשרה, מדקצטו התנא במכילתין, ולר"ל נראה דמתני' איירי בין צענים דגופה ובין צענים דאייתי מעלמא, וכן נראה דגם לדידה בכלל דינא דמתני' גס האפרוחים דכשמתין בקנה הכל נופל, ודכוותה קמני צרישא דלא נהנין ולא מועלין, והנה לכאורה יש כאן חידוש דאף עזים דאייתי מעלמא וכן אפרוחים לא נהנין, אע"ג דבהדיא נראה דהאפרוחים מותרים אס לא זכה בעל האילן בצענים ע"י ז"מ ק"צ א', [וכ"ה בריטצ"א ע"ז מ"ב ז'], דרך בשו"ב ועלייה אמרו שיש בהם גזל מפני דרכי שלום לפי שהאדם טרח בשצילן ודעתו עליהם, אבל אין נראה שיהא בהקדש איסור הנאה על מה שמותר בהדיא, דהא אדרבה הקדש קיל דאין חזר להקדש, ולכן יש לפרש דהחידוש הוא דאף מציאה שאין הדעת עליה, נמי יש איסור הנאה בשל הקדש, וזה לא שמעינן מצור ואשפה ושו"ב דמתני' לעיל י"ג א', דכל הי אורחיהו בכך ובהדיא דעתו עליהם, ולפ"ז נראה דגם מציאה שנפלה לחזר של הקדש לא נהנין ממנה, [ומיהו ל"מ כן וכמ"ש לקמן י"ד א' וז"ע], וכל מועלין אשמועינן למיסתם דאין מעילה בגידולין ודלא כר' יוסי, דאף צענים דגופה איירי, דסתמא קמני הקן שצראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין, ואינו צריך לצדוק מציאה עזים נעשה הקן, ובשל אשרה אשמועינן דע"ז שנשתברה מאליה מותרת, ואשמועינן דלא שרינן לטול ציד אף אס לא יעלה באילן, גזירה שמה יקח גם מן המחזור, [כ"נ דטעם זה שייך אף לאוקימתא דר"א אר"י], א"נ שיחשדוהו שהוא תולש מן המחזור וכמס"כ תו' ע"ז מ"ב ז', ולא שרינן ליה אלא להחיו בקנה.

ולר' אצבו אר"י [ע"פ סוגיא דע"ז] נמי אפשר לפרש מתני' בין צענים דגופה ובין צענים דאייתי מעלמא, ואשמועינן בלא נהנין דאף מה שאין דעת דג"א עליו כקן מעזים דעלמא, נמי לא נהנין בשל הקדש ואף דאין חזר להקדש וכמס"פ לר"ל, וכן לא מועלין אשמועינן דאין מעילה בגידולין [וסתמא דמילתא הקן נעשה מענפים רכים שהם גידולין הבאין לאחר מכאן], ולמיסתם דלא כר' יוסי, וכמו לר"ל, [ומיהו בתמורה ל"א סתם כר"י], ונראה דבלשון קן אין נכלל אפרוחים שאין

לוגין, [ואף שהלוחית תנן בסוכה שם שמחזקת ג' לוגין, אפשר דהיינו לא פחות, ואפשר דאף שהיה מדתה כך צערך מ"מ אפשר להוסיף בה קצת, שאין נוח לטלטלה כשהיא מלאה ממש], קאמר ר"ל שאין מועלין אלא בג' לוגין, וכאילו חולין וקודש מעורבין, וז"ל דאין דעת הנותן ללוחית לקדש את המותר כלל אף לא לאחריות ואף לא לקדושת פה, דעתיד לשפכן לאמה, ולפ"ז אפשר שלא נתקדשו כלל קדושת הגוף, [וכ"מ זבחים ק"ו ז' ברש"י ובסוכה מ"ט ז'], דאינו יודע איזה יקדש, ואס יכיון מה ששייר אתאן לצרירה, ואס יקדש בכח ארבעים מתוך שמונים יהיה לעולם בספק על המותר שישפוך שמה הוא נתקדש, ויותר נראה דלישנא דר"ל ל"ד, דהא באמת לר"ל אין לו ליתן ללוחית אלא ג' לוגין, וא"כ למה נפרש דהתנא נקט בגוונא שלא נזהר ונתן יותר, וע"כ לפרש דנתן ללוחית היינו כפי שצריך, ונתן לאו דוקא כולן, ור"ל נקט לשון אין מועלין אלא בג' לוגין לפי לשון המשנה, אבל הכונה שאין כאן מעילה אלא בג' לוגין לפי שלא נתן יותר.

מש"כ תו' בד"ה אבל די"מ שלא מעל עד שישתה ג' לוגין, לא נתפרש.

שם אי מה יין שלש לוגין כו', ע"י חו"ב זבחים ק"י ז'.

שם לטעמא דמנחם יודאפה קאמר, ר"ל לטעמא דמנחם יודאפה דמפרש דטעמיה דר"א כדר"ע פריך דהא ר"א מי חג קאמר ולא קאמר ג' לוגין, וא"כ ליכא למימר דכר"ע ס"ל, ור"ל ס"ל כר"ע ומקיש מים לין.

מתני' הקן שצראש האילן של הקדש כו', נראה דקן שצראש האילן של הדיוט אפילו שהעזים מעלמא, הרי הוא של בעל האילן, ואפילו כשאין לו קרקע, או שהאילן נוטה לרה"ר ושמה קיננה, דהא כלים שיש להם תוך קונים מציאה לצעל הכלים כדאמר גיטין ס' ז' באחלי ואוהרי כו"ע לא פליגי, ואילן לקן יש לדנו כיס לו תוך, ושמה עוד עדיף כיון שמקומו של האילן קבוע, [וגם אפשר דהא דבעינן צמאדות שיש לו תוך היינו רק לאפוקי שהחיה ועוף נשאר צרה"ר, אבל דף שהחיה ועוף שוכנים עליו אפשר דכיש לו תוך חשיב, ול"ע בזה כעת].

בתו' שם, וכ"ה בהדיא בתוספתא המקדיש את החורש מועלין בשיפוי ונזייה אבל הגזרים כו', ולפ"ו בזמנת ראוי לומר דזה ז"ל רישא דמתניתין דהגזרים, ועי' להלן בזמנא דהגזרים מה שנראה בפירושא דמתניתין.

י"ד א' מימר אמר היא גופה לא מזלה כו', כתבו בתו' והלכך צידוע שציטלה, ומשמע לפי זה דלריך שידע שנשתצרה, אבל נראה דכיון דאף עכו"ם שאינו בעליה יכול לצטלה, דלפ"ו ראוי לומר דאף ציטול כעין יאוש שלא מדעת ליסגי, וכ"ג, [שו"ר שצמצ"ן ע"ז מ"ז א' דן בזה ע"ש], ומהא דסתמא אין אדם יודע אם ניטל קיסם מעצו, ואפילו הכי שרינן קן, אין ראיה דאין צריך ידיעה, די"ל דזה שרואה עזו חשיבא ידיעה שאין בו יותר וכיאוש מדעת חשיב, וכן ז"ל במעות דחשיב יאוש מדעת מסבא דאדם ממשמש בביסו, אף שלא מנה מעותיו, ואף באינו יודע בדיוק כמה היה.

שם א"ה אמאי של הקדש אין נהנין כו', יש לפרש דפשיטא לגמ' דמציאה שבחצר הקדש לא חסרוה בהנאה, דרק צמידי דדעת צנ"א על כך כזור ונתמלא מים ואשפה ונתמלאה זבל, גזרו לאסור בהקדש, וכ"כ בקצ"ח ס"י ר' דהכי משמע מהא דחנן בשקלים פ"ז מ"ז דמעות שנמלאו בהר הבית חולין ולא זכה בהן הקדש, ואין לומר דהר הבית לאו חצר דהקדש מיקרי, דהוא מיועד לכל ישראל, דהא תניא לעיל י"ב ב' דהזבל והפרש שבחצר לא נהנין ודמיהן ללשכה, ומיהו י"ל דהתם משום שהזהמות הם קרצנות, ולא משום דכחצר הקדש חשיב, ובלא"ה י"ל דכיון דהדיוט כה"ג אינו קונה משום דאחי לידיה באיסורא וכמ"ש הראשונים ז"ל צ"מ כ"ו צמא צחנות, ה"נ לא תיקנו כה"ג שיזכה הקדש, וכבר כ"כ בקצ"ח ס"ה שם.

שם אלא בגידולין הבאין לאחר מכאן כו', לפי גירסא דידן אין מוצן אמאי לא נשאר כדמעיקרא בעצים דגופה, ותו לא, דהא לא פרכינן הא מיד, וע"כ דחצר כאן הא דפרכינן בע"ז מ"ג דאי עצים דגופה אמאי אין מועלין.

שם אר"א אר"י לעולם דאיתי מעלמא ומאי יתיו כו', בפשוטו לפי גירסא דידן מתפרש דבזמנת שרי ליטול הקן ציד, אבל אפרוחים שהם נשמטים

נריכין לאמן, דאין להם שום נורך צקן, ונמא דבזישא צדין הקדש לא הוזכרו האפרוחים, ולא נשנה בהם איסור הנאה, וממילא נשארו בהיתרם, ולפ"ו נראה דמתני' הכי מתפרשא דקן שצראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין, ובשל אשרה אף מה שמוחר ליקח מן הקן אינו ראוי ליטול צידו אלא יתיו צקנה, והיינו אפרוחים, וחדושה דמתני' הוא חומרא דאשרה דלא שרינן ליטול צידו אף אם לא יעלה על האשרה, משא"כ בשל הקדש, דרשאי ליטול בכל דרך שיכול, אבל שריותא דאפרוחים הוא מילתא דפשיטא ולא היינו דאחי לאשמועינן, [וצוה ניהא מה שנתקשו תו' וכן רש"י בע"ז שם אמאי לא ערבינהו התנא להקדש ואשרה], וטעמא דמתמרינן באשרה משום שהכל צדילין ממנה, והמטפל בה נחשד כבא ליהנות ממנה, משא"כ בשל הקדש דרשאי לשכור מן ההקדש את השימוש באילן, וגם הגזר עולה באילן לנורך ההקדש, ואין צרך פירצה כשעולה בסמוך לו, ונראה דס"ל לר' יוחנן דלשון התזה אינו נאות על הקן או הביצים, דהול"ל יטלו צקנה, או יורידנו ע"י קנה, וצוה רמז התנא דלענין אפרוחים קאמר שאפשר להתזים ואינם ניזוקים.

ויש לעי' אמאי שרינן אפרוחים דהקדש הא פשיטא האפרוחים נתהוו צקן וא"כ הקדש זכה בציצים ובאפרוחים צעוד שצריכים לאמן דאין אין נהנין מהן, וא"כ דין הוא שישארו דהקדש גם כשגדלו, וכיון ששוכנים צקן לא חשיבי כתרנגולת שמרדה, ונראה מזה דהא דלא נהנין מדרבנן אין הכונה דעשאוהו קנין הקדש מדרבנן, [ואפשר דאם היה כן היה צוה מעילה מדאורייתא עי' תו' זבחים מ"ו א' ד"ה הוא], אף דדמיו ללשכה, אלא דבזמנת נשאר דהפקר אלא שרבנן חסרוהו בהנאה, ומשגדלו וא"כ לאמן שרינהו, וכמ"כ נמי לעיל להוכיח כן מהא דמעין שרי משינא חוץ לשדה הקדש.

שם המקדיש את החורש מועלין בכלו, הרמב"ם פירש דהיינו צקנים שבחורש, ולפ"ו אחי שפיר שקצוהו במשנה זו, ולא להלן קודם הגזרים, אבל לשון בכלו לא מתפרש אקנים, דהול"ל מועלין צקנים, וגם למה נקט חורש ולא נקט אילן, וגם הול"ל המקדיש את החורש הקדיש את הקנים, וממילא ידענא דמועלין בו, ולכן פשיטא דמתני' כפרש"י, וכן פרש"י בתמורה ל"א ב', וכן

דינו כקדשי צדק הצית, וכדמפרשין למתני' י"ב
 ב' דקדושת דמים למוצח נעשה כאילו הקדישו
 לצדק הצית, ה"נ יש לפרש בההיא מתני' דתמורה,
 ומיהו ברישא דמתני' התם איכא דינים דקדשי
 מוצח שנוהגים אף בקדושת דמים למוצח, כגון הא
 דאין נותנין מהן לאומנים בשכרם דהיינו בקדושת
 דמים למוצח, דקדושת הגוף פשיטא שהרי אין לו
 פדיון], אבל בצדק הצית יש ענין של ריבוי ממון
 וממילא בעין יפה מקדיש והקדיש הכל, [ועי'
 בשטמ"ק ב"ב ע"ט שם תו' הרא"ש], והיה מקום
 לומר דגם במוכר את החורש להקדש מוכר בעין
 יפה, ומכר גם את השיפוי והנצייה, לכך אשמועינן
 דאין הדבר כן וגזברים שלקחו חורש לעצים אין
 מועלין בשיפוי ונצייה, וכדין הדיוט, [ואפשר שיש
 ללמוד מכאן לכל מילי דאמרינן דמקדיש בעין יפה
 מקדיש, דלא אמרינן כן אלא במקדיש ולא במוכר
 להקדש], ואף אם נימא דבהדיא קנה הלוקח גם
 את השיפוי והנצייה, מ"מ י"ל דהגזברים לא קנו
 משום דא"א לאסוף את הכל, ואם יקנו את הכל
 ע"כ יבא המוכר אח"כ לידי מעילה, ויטריך לחזור
 ולקנות מן ההקדש, לכך הנהיגו שאין הגזברים
 לוקחים אלא את העצים, אבל לאחר שהקדש לקח
 את העצים לרשותו, לא גרע מהדיוט, וכל הנסרים
 של הקדש והשיפוי והנצייה בכלל, דכבר זכה הקדש
 בכל. — והא דקתני הגזברים שלקחו את העצים
 ולא קתני שלקחו את החורש, משום דהרי אמרינן
 שלא לקחו אלא את העצים ולא את השיפוי והנצייה,
 לכך כבר הקדים לפרש את האמת, ובתוספתא לא
 חש לזה ונקט באמת אבל גזברים שלקחו חורש
 לעצים כו'. — וגראה דהשיפוי והנצייה אף מותרין
 לבתחלה, ולא נקט לשון אין מועלין אלא אגב רישא
 דבמקדיש מועלין כולו.

גמ' אמר שמואל צונין בחול ואח"כ מקדישין כו',
 בתמורה ל"א ב' ילפינן מקרא דועשו לי משלי
 דהקדש צדק הצית ניתן לאומנין בשכרן, והיינו
 דרשאים לנהוג כן וגם דפקעה הקדושה עי"ו,
 וגראה דכש"כ דבכלל זה דהקדש צדק הצית ניתן
 לקנות בו קרקע או צנין שהוא נורך הקדש דודאי
 ג"ו בכלל ועשו לי משלי, והא דאין הקדש מתחלל
 על הקרקע כדאמר ב"מ נ"ד א', היינו כשאין
 להקדש נורך בקרקע, ואין הקרקע אלא במקום
 מעות, דבזה ילפינן דאין הקדש מתחלל אלא על

יש לחוש שישתמש באילן ולכך יתיו בקנה, אבל אכתי
 לא חירץ קושיא קמיימא א"ה אמאי בשל הקדש
 אין נהנין, ועי' בתו', ולפי מה שפסק הרמב"ם
 בפ"ו מה' ע"ו הי"ב דעצים דאחי מעלמא שרי,
 וצינים ואפרוחים הנריכים לאמן אסורים, מפני
 שהאשרה גרמה להן ועי"ש בראב"ד דדמי לגדולי
 אשרה, לפ"ו היה מקום לפרש דה"ק לעולם דאיתי
 מעלמא ושרי ומאי יתיו אפרוחים ומאי אסור
 אסור צינים, אבל אי אפשר לומר כן דבהקדש קתני
 מתני' דצקן לא נהניס ואיך אפשר לומר דרק
 אצינים קאמר והקן עצמו שרי, והרמב"ם עצמו
 בה' מעילה פסק דגם העצים אסורין.

מתני' הגזברים שלקחו את העצים [כ"ה במשניות
 וברש"י ולקמן בע"ב בגמ'] מועלין בעצים
 כו', לפרש"י משמע דעצים שקנו הגזברים ומשפין
 אותן ברשות הקדש הרי כל היוצא במעמד ובכשיל
 אין מועלין בו, והדבר תימא מה ראו חכמים על
 ככה להפקיר ממון הקדש, בזמן שבהדיא הכל שלו
 כדתנן שלהי ב"ק, וגם הרי כל העצים היו קדושים
 שהרי אפשר היה לשמש בהם שימוש שאין מנריך
 שיפוי, או שאין מנריך שיפוי במקום הזה, וא"כ
 ע"כ כבר זכה הקדש בכל העץ, ונמא דעכשיו נריך
 שהקדש יפקיר לחלקים שנתפרדו ממנו כדי שלא
 ימעלו בהן, ולמה זה יעשה הקדש כן, ואם עושה
 כן למה לא יעשו כן גם בעצים שאדם הקדישן
 ואלמה תנן במקדיש את החורש שמועלין בכולו,
 והיינו אף בשיפוי ונצייה וכמו דתניא בתוספתא
 וכמו שפרש"י.

ולו"ד ז"ל נראה דאין דינא דמתני' אלא בלוקח
 את החורש וכדקתני בתוספתא, ואפשר
 דכל אדם הלוקח חורש לעצים הרי השיפוי והנצייה
 של המוכר, דסתמא דמילתא אין דעת הלוקח אלא
 על העצים, ואין בדעתו לאסוף השיפוי והנצייה,
 והנה קתני ברישא דמקדיש את החורש מועלין
 בכולו, דבעין יפה מקדיש והקדיש גם את השיפוי
 והנצייה, והיינו דתנן בתמורה ל"א ב' דיש בקדשי
 צדק הצית מה שאין בקדשי מוצח דקדשי צדק
 הצית חל על הכל לאתויי שיפוי נצייה כדאמרינן
 התם בגמ', ור"ל שאם הקדיש חורש לעצי המערכה
 אין מועלין בשיפוי ונצייה, דבקדשי מוצח אין ענין
 של ריבוי ממון, וממילא לא הקדיש אלא את הראוי
 למערכה, [ואם הקדיש עצים לדמי עולה נראה

ככו"ע, דכשנתחללו לא עדיפי מקטורת שגם היא קדשי מוצת, ואין סברה שלא יתנו מהם לאומנים, שהרי נמכרים להדיוט.

בב"מ נ"ז ב' אמרינן דאין רצית להקדש באצני בנין המסורות לגזר וכדשמואל דבנין בחול ואח"כ מקדישין, ולכאורה לפ"ז המלוה הוא הדיוט בעל האצן, וכאילו הוא פוסק לתת רצית להקדש וא"כ הוה ליה רצית קלוזה דהדיוט מדין ערב, [ועיי"ש ברמב"ן וכתו' הרא"ש דמשמע דבעו לאשכוחי רצית קלוזה בהקדש דמדאוריתא ממעט לה], וכנראה דההדיוט נותן את האצן מדין עבד כנעני בשביל ההקדש, ועיי"ז חל החיוב של הקרן והרצית להקדש אף שהאצן אינו של הקדש, והקדש מתחייב לבעל האצן מדין ערב, ומשמע דשייך שהקדש יתחייב מדין ערב ויחשב עיי"ז כמלוה אף שלא זכה, וז"ע.

שם אמר שמואל בונין בחול ואח"כ מקדישין מ"ט מאן דמתנדב מעות מקדש להו כו' ויהיז להו לאומנין בשכרן, עיקר מימרא דשמואל דאע"ג דקיי"ל דהקדש בדה"צ נותנין לאומנין בשכרן כדחתן תמורה ל"א ב', מ"מ למעשה לא נהגו כן שלא יבא הדבר לזלזול בהקדש, שמקבלין מעות הקדש שכל אדם מועל בהן והם ישתמשו בהם לכל צרכיהם, והלכך אין נותנין מעות בדה"צ לאומנין עד שיחללו, ולכך בונין בחול ואח"כ מחללין מעות בדה"צ על הצנין ונותנין אותם לאומנים בשכרן, ונראה דבכלל זה דגם אומנים שלא קנו בשבח מלאכתם נמי אין נותנים להם מעות בדה"צ עד שיחללו, ואפשר דמחללים על הצנין כפי שויו שהוא יותר ממה שצריכים לשלם לבעלי האצנים והפועלים, ונשארין מעות חולין ציד הגזר בשביל פועלים שאין קוניהן שבה פעולתם, או שאחרים מתנדבים כן, וכמ"ש תו' תמורה שם אם לא היו רשאים לתת מעות בדה"צ למלאכה, דאם איתא שיש אומנין שנותנים להם מעות בדה"צ בשכרן, א"כ מה היתרון שלמקצת אומנים אין נותנים, א"י לכולם אין נותנין ול"ד למעות תרומת הלשכה שתחלת נתינתן גם לדייני גזירות ולמלמדי קמיצה ולמפטמי קטורת ואופים לחה"פ וכמ"ש תו'. — וא"ת תקשה לשמואל מהא דאר"ע בפ"ד דשקלים ה"ד המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויים לק"ל דינתנו לאומנין בשכרן, אלמא לא

המטלטלין, ולפ"ז יש לפרש דבאמת הצנין יש לו דין קרקע, ואפ"ה יש בזה יתרון מלכת המעות בשכר פעולה, דהכא הקדושה עוברת לצנין, ואין כאן זלזול במעות הקדש, משא"כ כשנותנין לאומנין בשכרן שאין נכנס דבר לרשות הקדש תחתייהם, והרי הא דשמואל אינו אלא שכן נהגו להחמיר אף שכן הדין היו רשאים לתת המעות לאומנין, ושפיר יש בזה חומרא, אבל כתו' ב"מ שם הקשו אהא דשמואל מהא דאין הקדש מתחלל על הקרקע, ואפשר דקשיא להו דיש בזה גם הפסד שיאמרו דהקדש מתחלל על הקרקע, וכיון שאין היתרון אלא בהנהגה, היה ראוי להמנע מזה מחמת האזיזא, א"נ דס"ל דכיון שבאמת אין הקדש מתחלל על הקרקע היה ראוי שלא תחול קדושת המעות על האצנים כלל, ונמצא שהמעות ניתנים לאומנים בשכרן ממש, דרק על ידן פוקעת קדושת המעות, וא"כ אין שום תועלת במה שבונין בחול, ומיהו מה שמירצו דאף אי תלוש ולבסוף חיבירו כמחזור מ"מ כיון שאם לא יוקדש ינטרו לעקרו חשיב כתלוש, ז"ע מה סברה היא זו, אא"כ דנימא דכאילו חיבירו רק לזמן דמי, וז"ע.

הא דתנן בתמורה שם דקדשי מוצת אין נותנין מהן לאומנים בשכרן, נראה דהוא דינא דאוריתא, שאין קדשי מוצת יוצאים לחולין בלא חילול, דהא בקדשי צדק הצית אינטריך קרא, ובקדשי מוצת ליכא קרא, והנידון בקדשי מוצת הוא בקדושת דמים למוצת כגון בהמה שהוממה או דמים שהוקדשו לקרבן, ואומנין היינו שהוצרכו לצורך קדשי המוצת עצמם, כגון שצריך לשכור שליח להציא הבהמה או לקנותה, או לרפאותה, וזה אמרינן שאין נותנין מהן.

ולבאורה משמע מהך מתני' דקדשי צדק הצית נותנין לאומנים בשכרן, וכר"ע בשקלים פ"ד מ"ד דהקדש מתחלל על המלאכה, אבל הרמב"ם בפ"ח מה' מעילה ה"ג פסק שאין הקדש מתחלל על המלאכה, וכן בפ"ה מה' ערכין ה"י, ואולי ס"ל דאין לחלק בין קטורת למקדיש נכסיו, וא"כ מתני' דקטורת כבן עזאי, וכיון שהוצאה בגמ' בשבועות ובכריתות ובמעילה ש"מ דהילכתא היא, אבל אין נראה לפרש דקדשי מוצת אין נותנין לאומנין בשכרן אף כשנתחללו על מעות האומנין, ורק בכה"ג הוא דנותנין מצדק הצית, ואיתא

לתתה לאומנין בשכרן לאחר שנתחללה אינו כ"כ גנאי.

והדברים הקשים לפ"ז הוא לשון המשנה מפרישין ממנה, ואין לומר כגירסת הספרים דלא גרסי ממנה, דבאידיך מתני' דפ"ד דשקלים מ"ד גרסינן בכל הספרים מפרישין מהן שכר האומנים, וגם ומחללין אותה על מעות האומנין קשה דהול"ל ומחללין אותה עליהן, וכן לשון ונותנין אותה לאומנין בשכרן קשה דלאו בשכרן הוא שכר קיבלו שכרן ע"י זיכוי המעות, וכמשה"ק תו' בשבועות ומפני זה פירשו דהמעות נעשות חולין בתנאי ז"ד, וזה לא יתכן אלא במעות תרומת הלשכה ולא בצדק הבית כמש"כ תו' בסוגיין, ולפוס סוגיא דילן הרי בצדק הבית איירי דאומני בנין נוטלין שכרן מצדק הבית, ועו"ק דא"כ נמצא דהקדש מתחלל על המלאכה, שהרי המעות נעשין חולין ע"י הפרשתם לדמי המלאכה, וצירושלמי שקלים שם אמרו על הא דקאמר ז"ע דמפרישין מהן שכר האומנים כו' דטעמיה משום דסבר שאין הקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות.

וברמב"ן ורשב"א וריטב"א בשבועות שם הביאו דצירושלמי שקלים פריך אמתני' ולא נמצא הקדש מתחלל על ההקדש, והיינו דס"ד דמעות האומנים באין משל הקדש, ומשני רשב"א דמציא מעות מן החולין, [ולפנינו הגירסא מציא מעות ומחללין על הבנין, והוא ט"ס כנראה], ופירשו ז"ל דהקדש לזה מעות מן השולחני, לצורך האומנין, ומחלל הקטורת על אותן המעות, ונותן הקטורת לאומנין בשכרן, ולפ"ז הא דקתני מתני' מפרישין ממנה שכר האומנין היינו מן הקטורת, ור"ל שמיידדין אותה לשכר האומנין, דמעריכין את ערכה וערך שכר האומנין, ומפרישין ממנה ר"ל אותה, א"נ ממנה מכל הקטורת מפרישין את המותר, א"נ ממנה אם אין סיפק באומנין כדי כולה, ומחללין אותה על המעות שליו לצורך האומנין, ונותנין אותה לאומנין בשכרן, וחוזרין ונוטלין אותה מתרומה חדשה, וצירושלמי שם נחלקו מה עושין במעות איכא מ"ד דנותנין אותן לבית גרמו ולבית אצטינס, ואיכא למ"ד דמקייצין בהן את המזבח, וז"ע למ"ד דנותנין אותן לאומני בית גרמו ואצטינס, דנמצא הקדש מתחלל על המלאכה, ואילו מבין עזאי דקאמר כמתניתין דייקנין דאין

חיישינן לחלל הקדש על המלאכה, וי"ל דשאני התם דהנידון במאורע מיוחד, ובקטורת שאין למקדיש מה לעשות בהן, ונותנים לו רק ע"מ לחזור וליקחם ממנו, הלכך שפיר אוקמוה אדינא. (שקלים ס"ד סק"ו).

תוד"ה צונין ופורעים אח"כ שכר האומנים מאותן מעות שנתחללו כו', משמע שע"י החילול לא נעשו המעות של האומנים, ומשמע דאפשר שיהיו המעות חולין ויהיו של הקדש, וכ"מ בתו' שבועות י' ב' דע"י תנאי ז"ד המעות נעשו חולין והם של הקדש, ולו"ד ז"ל היה נראה שעם החילול על הבנין של האומנים נעשו המעות של האומנין, ועי' בספר מרן זללה"ה לשביעית ס"י ס"ק י"ג ול"ע כעת, וז"ע.

בא"ד י"ל דשאני תרומת הלשכה שצאה צנדבת צבור ולב ז"ד מתנה כו', ומ"מ קטורת אף שצאה מתרומת הלשכה מ"מ לא ראו לתתה לאומנין בשכרן, דרק במעות הקילו.

בא"ד אכל לא שייך לומר לב ז"ד מתנה בהקדש נדבת יחיד כו', ובתו' שבועות י' ב' פירשו דהא דאמרין מפרישין שכר האומנין, היינו דהמעות נעשו חולין בהפרשה בעלמא ע"י לב ז"ד מתנה, ואין לומר שלא כתבו כן אלא לצד דאומנין היינו מפטמי הקטורת וכמו שהזכירו שם, וכמו שפרש"י שם, והוא כדמשמע צירושלמי שקלים פ"ד ה"ד, דהא מלישגא דמתני' דקדקו כן מדקתני מפרישין ומדקתני ונותנין אותה לאומנין בשכרן דמשמע דעדיין לא קיבלו שכרן, וא"כ ע"כ יש לקיים כן אף לפי מאי דנקטו בסוגיין דאומנין היינו אומני בנין, ועי' להלן וז"ע.

י"ד ב' מיתיבי מותר הקטורת מה היו עושין צו מפרישין ממנו שכר האומנין כו', לפרש"י ותו' בשבועות י' ב' מפרישין שכר האומנין ממעות צדק הבית או תרומת הלשכה והמעות זוכין אותן לאומנין או שנעשין חולין ונשארין צרשות הגזר מכח תנאי ז"ד, ואח"כ מחללין הקטורת על המעות הללו, ונותנין הקטורת לאומנין בשכרן וחוזרין ונוטלין אותה מהן מתרומה חדשה, והמעות נשארין בקדושת הקטורת, ולא ראו לתת הקטורת קודם חילול לאומנים בשכרן, או משום שאין הקדש מתחלל על המלאכה, או דגנאי הוא, וגם לא ראו למכור הקטורת ולחזור ולקנותה דג"ז גנאי, אכל

הבנין הרי המעות חולין ציד הגזבר, דכעין הערמה הוא שמחליף צרשותו ממעות אלו לאלו ולא מינכר תרומה חדשה, עי' תו' שזועות י' צ'.

והנה לא נזכר בגמ' מעות החולין שכנגד שבר האומנים שמחללים עליהם את הקטורת מהיכן הגיעו, ויתכן שהאומנים עצמם נותנים מעותיהם לכך, כיון שח"כ יחזור הקדש ויפדה אותם מהם, ואין מפסידים כלום, וכן יתכן שהגזבר מלווה להם או השולחני, וכמ"ס הרמב"ן והרשב"א והריטב"א שזועות י' צ', [והביאו שצ"ה צירושלמי שקלים פ"ד ה"ג דמציאין מעות חולין ומחללין עליהם את הקטורת עי"ש ועי"ש צירושלמי ה"א], ואם הם אומני הקטורת יתכן לפרש שמקבלים מעותיהם מתרומת הלשכה כדרך שמקבלין גזירי גזירות ואינך, וכמ"ס תו' בשזועות שם, אבל לפ"ז כבר קיבלו שכן צוה, ואין תנן שנותנים להם את הקטורת בשכרן וכמשה"ק תו' שם, וגם נראה דזהו העיקר דניעא מילתא ע"י האומנים, דאין מוכרים את הקטורת אלא שנוטלים אותה בשכרן, [וידדו בתו' שם דהמעות יוצאים לחולין בהפרשה בעלמא, ור"ל דמעות תרומת הלשכה הניתנים לאומנים אין חילולם על המלכה, אלא כדרך שנותנים לדייני גזירות, וזה שפיר י"ל דכשמיחדים את המעות להם הרי הם יוצאים לחולין גם קודם שיכרו לכס, והרי המעות חולין ציד הגזבר ושפיר מחלל הקטורת עליהם, ומ"מ המעות שימשו שפיר לשכר האומנים, שעל ידי המעות נתאפשר לחלל הקטורת לתת לאומנים], ובכל אופן מתפרש שציד הגזבר מעות חולין, כנגד שבר האומנים, אע"פ שעדיין לא קיבלו שכרן, וממילא גם לא שיך לומר שקיבלו מעות הקדש ומחללו על המלכה, שזה יתכן רק בקבלת שכרן, מלבד דהא שמואל קאמר שלא נהגו כן, וגם מתני' בן עזאי נמי אמרה דמקדיש נכסיו, וצ"ע הא ס"ל דאין הקדש מתחלל על המלכה כדאמר צירושלמי.

והנה מצוואר בסוגיין דהנך אומנים אומני בנין נינהו, ולא מפטמי הקטורת, ואפשר דהוא משום דמפטמי הקטורת היו מפטמים בתחלת ניסן לכל השנה, ולא מסתבר שעיצבו משכרן עד סוף השנה, כשהיו צריכים לחלל את המותר, א"נ כמ"ס מרן זללה"ה דע"כ סוגיין אמתני' דמקדיש נכסיו קאי מדפריך דליתליה אבנין, ומשמע דהקטורת נמי

הקדש מתחלל על המלכה, [ועי' להלן], וגם מהא דפריך דנמצא הקדש מתחלל על ההקדש משמע דס"ל דאין הקדש מתחלל על המלכה, דאל"כ הרי המעות נעשו חולין בזכיתן לאומנין, [ומיהו י"ל דלא משמע לירושלמי דמעות האומנין היינו שכבר זכו בהם האומנים, דא"כ דמי למכירה, ולכך משני שהם מעות שהקדש לזה לצורך האומנים ועדיין לא זכו בהם האומנים], וגם לא נתפרש מאיזה מעות ישלמו לשולחני, וצ"מ צ"ן שם כתב דפורעין מן השקלים, וזה ניחא אי לאומני צית אצטניס וצית גרמו לוו, דזה אחי מתרומת הלשכה ואיכא תנאי צ"ד, אבל אם לוו לצורך אומני בנין כדמשמע בסוגיין קשה דצדק הצית ליכא תנאי צ"ד, ואיך הקדש מתחלל על המלכה.

ואפשר דמתניתין מתפרשא מעות האומנין מעות שראויין להנתן לאומנין, וזה כולל כל הסוגים, בין אם הקדש מתחלל על המלכה, דאז מתפרש מעות שזכו בהן לאומנין ועי"כ נעשו חולין, ובין מעות שלוו לצורך האומנין, וכן מעות שהתנדבו בתחלה לתשלום האומנין, וכמ"ס תו' תמורה ל"א צ' דאי לאו דהקדש מתחלל על המלכה כדילפינן מועשו לי משלי, היו עושין לעולם כן בתחלה שהיו מתנדבין לשכר האומנין, וכן אי צונין בחול ואח"כ מקדישין, מתפרש נמי מעות האומנין שנתחללו המעות על הבנין, והרי הם מיוחדים לאומנים, ובקטורת דצבור לכו"ע לא היו נותנין אותן לאומנין בשכרן קודם חילול, וממילא אין ראיה ממתני' אי הקדש מתחלל על המלכה, ורק ממתניתין דבן עזאי דאיירי בקטורת דיחיד דייקנין דס"ל אין הקדש מתחלל על המלכה.

שם מותר הקטורת כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ שקלים. יש לפרש שהיו מעות כפי ערך שבר האומנים שהם חולין ושמייחדם לאומנים ושמחללים עליהם את הקטורת, ואח"כ נותנים את הקטורת לאומנים בשכרן וחוזרים ולוקחים אותה מהם מתרומה חדשה, ונהגו כן דהכי נניעא מילתא טפי מלמכור את הקטורת לאדם מן השוק, משא"כ האומנים כאילו הם גוצים את הקטורת בשכרן, וכן לא ראו לחלל את הקטורת על מעות חולין שציד הגזבר, [דלעולם יתכן שיהיו מעות חולין ששייכים להקדש, שהרי כשמחללין על

כלישנא דמתני' דמותר הקטורת וי"ע. (שקלים ס"ד סק"ו).

שם ואמאי ליחליה אצנין כו', לפרש"י ותו' יש לפרש דפריך אמאי מפריש שכר האומנין והא לא צעינן למיהב מעות הקדש לאומנין בשכרן כדאמר שמואל דמא"ט צונין בחול ואח"כ מקדישין, וכ"ת ה"נ ומעות האומנין היינו שנתחללו על הצנין, א"כ ליחליה לקטורת על הצנין, ומשני דליכא צנין, ודליכא מודה שמואל דיהצינן מעות הקדש לאומנין בשכרן, ורק צדאיכא צנין קאמר שמואל דצונין בחול ואח"כ מקדישין, ודוחק.

ולפירוש הרמב"ן אפשר לפרש דלעולם אין הקדש מתחלל על המלאכה לשמואל, ופריך ל"ל להציא מעות שלו לצורך האומנים, א"נ למה בכלל לוי' מעות לצורך האומנים, ואמאי לא מחללים מעות הקדש על הצנין, וכדשמואל, וממילא גם את הקטורת אפשר לחלל על הצנין, ומשני דליכא צנין, וממילא ע"כ ללוות לצורך האומנין דאין מחללין הקדש על המלאכה, ועל המעות הללו מחללין הקטורת, ולא ראו ללוות מעות רק לחילול הקטורת בלא אומנין משום דזה דמי כאילו מוכר הקטורת וגם לא יוכל לשלם ממעות הקדש כיון שלוה רק לצורך חילול, אבל כשלוה לאומנין שפיר יכול אח"כ לחלל יותר מעות על הצנין, דלעולם השבח שזה יותר מדמי האומנין, ומאותו מותר ישלם מה שלוה לצורך האומנין שאין להם צנין.

הקשה מרן זללה"ה במנחות ס' כ"ח ס"ק י"ז מאי פריך ליחליה אצנין והא קטורת בא מתרומת הלשכה ואילו צנין בא מצדק הצית, וכמש"כ תו' שבעות שם, ותירץ דגמ' סמין אחידך מתני' דהמקדיש נכסיו, והתם הקדישן לצדק הצית ושפיר אפשר לחלל הקטורת על הצנין, והדבר סתום יותר מדאי, ואמאי לא הציאו בגמ' באמת הך מתני', אבל נראה דיש להוסיף דאומנין שפיר איכא דמקבלין שכרן מתרומת הלשכה או משיירי הלשכה כגון נשים האורגות צפרות, והצנין שחוז לעזרה כדאמר צירושלמי שקלים פ"ד ה"ב, ושפיר פרכינן צדאיכא הני דיחללו עליהן את הקטורת, ואי הוי משני צדאיכא הני אכתי הוי פריך מסיפא דהמקדיש נכסיו, ומיהו למש"כ תו' לעיל א' בדצורים הצאין מתרומת הלשכה לא קאמר שמואל דצונין בחול, לפ"ז ע"כ לתרץ כמש"כ מרן זללה"ה,

בקדושת צנין איירי דהיינו צדק הצית, דאם הקטורת היא מתרומת הלשכה, איך אפשר לחללה על הצנין שהוא צדק הצית, ואין לומר שיחזור ויפדנה, דהא הקדש אין מתחלל על הקרקע, ורק כשצא לקנות קרקע שפיר גם הקדש קונה, עי' תו' עירובין ל"א ב', וע"כ דגמ' סמכה אמתני' דצ"ע.

בתו' שבעות י' ב' כתבו דמדקתני שנותנין להם הקטורת בשכרן, ע"כ שעדיין לא קיבלו שכרן, וכינ"ד יצאו לחולין המעות שייחדו בשבילן, ותירצו דבהפרשה בעלמא יצאו המעות לחולין, והיינו דמעות תרומת הלשכה לכך ניתנו מתחלתן, שמה שתייחד לגורי גזירות ולאומנים יצא לחולין ע"י הייחוד, וחזרו והקשו אמאי לא נתנו הקטורת לאומנים בלא חילול ויתחלל על מלאכתן למ"ד הקדש מתחלל על המלאכה, ותירצו דאין זה דרך כבוד לקטורת שציד הציבור, א"נ גם שכר האומנים צריך לתת מתרומה חדשה, וסיימו דלמאי דאמרינן בסוגיין דהני אומנין אומני הצנין הם נמי א"א לתת להם הקטורת שהיא מתרומת הלשכה ומלאכתן מצדק הצית, ולא פירשו לפ"ז איזה מעות הפרישו לשכר האומנים שנעשו חולין, ואין לומר שחיללו על מלאכתן דא"כ כבר קיבלו שכרן, ואנן תנן דאחר שחיללו הקטורת על המעות הללו נותנין אותה לאומנים בשכרן, וכמו שדקדקו שם, וע"כ צ"ל דמפרישין מעות חולין לכך וכמו שפירשו הרמב"ן והרשב"א והריטב"א.

כל האמור לעיל בפירוש מעות האומנים דר"ל מעות חולין שהם לצורך האומנים הוא על פי פירוש הרמב"ן והרשב"א והריטב"א שבעות על פי הירושלמי, אבל לפרש"י ותו' כתבנו בספר מעילה דמתפרש מעות של תרומת הלשכה או של צדק הצית והמעות מתחללין על המלאכה למאי דמסקינן דליכא צנין, וי"ל דמודה שמואל דצדאיכא צנין מחללין על המלאכה, וכ"כ מרן זללה"ה במנחות ס"כ כ"ח ס"ק י"ז, ושם כתב ז"ל דגם לבן עזאי כן, וי"ע דאפשר דאליבא דבן עזאי הן הן דברי הירושלמי דמעות חולין קאמר דקסבר דלעולם אין הקדש מתחלל על המלאכה, ומה שנטו רש"י ותו' מן הירושלמי י"ל דאליבא דרבנן קאמרי דהקדש מתחלל על המלאכה, ומיהו לישנא דצ"ע

ימהרו להקדישם, אטו מי עדיפי מסתם עולה דראוי להקדישה בעזרה, ואפשר נמי דכל לקיחה בחול היא שלא כדרך, דבעלמא הרי משיכה קונה, והכא נריך שישאר הכל באחריות המוכר עד שיצנה, והרי זה כאילו המוכר מנדב להקדש בהסכמתו לכך, ואין ראוי להקדש לבקש כמו אלה אלא כשהדבר הכרח למנוע מכשול, ולכך צענים דיומיה דאפשר להזהר, לא הטריחו על המוכר, ושישאר המקח חולין באחריות הקדש, זה לא יתכן בהלכות הקדש שיהא הקדש ערצ על דבר שצבעלות הדיוט, ולא דמי לאצני צנין המסורות לגזר צ"מ נ"ו ב' דהקדש כערצ וכמש"כ לעיל, דהתם הלוא חייב להקדש.

קדשי מזבח

ט"ו א' מתני' קדשי מזבח מאטרפין זה עם זה למעילה כו', פירשו צתו' כגון שתי עולות, וצ"ע דזה פשיטא, וטפי הו"ל לפרושי כגון עולה ובשר חטאת ואימורי קדשים קלים, דהני לאו מחד קרא אחו' וכמבואר תמורה ל"ב ב' וצ"ע וצ"ע שם, וגם יש בכלל זה שאם נהנה מקרבן כשר ומקרבן פסול דנמי מאטרפין למעילה, וכן אם נהנה מקרבן חס ומקרבן שנפל צו מוס נמי מאטרפין, [דגם קרבן שנפל צו מוס בכלל קדשי מזבח כמבואר תמורה ל"א א' במשנה], ואף שהתשלומין אינם הולכים למקום אחד דהנהנה מן התם מעילתו לנדבה כדלעיל ט' ב', והנהנה מצע"מ הרי מעילתו לאותו קרבן דמוסיף ומציא, וכדין נהנה מדמי קרבן לעיל שם, וגם כשנהנה מצע"מ י"א הנחתו לחולין, ובתם נשאר בקדושתו.

שם קדשי צדק הציט מאטרפין כו', יש לעי' בשלמא קדשי מזבח יש בהם סוגים שונים של קרבנות, וגם משכח"ל כשר ופסול וקדושת הגוף וקדושת דמים ושפיר שייך לומר שמאטרפין זה עם זה, אבל צדק הציט הרי לא מצינו שום סוגים בהם והכל ענין אחד רשות הגזבה, ומה שייך לומר שמאטרפין זה עם זה, הרי לעולם הם דבר אחד, ואטו ס"ד להנריך שיהא גוף אחד, וי"ל דגם צדק הציט איכא נדר ואיכא נדבה, ואיכא ערכין וחרמים, וגם כלי שרת נראה דהוא בכלל צדק הציט, וא"כ משכח"ל צדק הציט נמי מעילה שאינה מוציאה לחולין, דהא כ"ש יש צו מועל אחר

ומיהו גם לפ"ו י"ל דכיון דזימנין משכחת לה דאיכא צנין דאחי משיירי הלשכה ואפשר לחלל הקטורת עליו, תו שפיר סתמו בגמ' והקשו מרישא וסמכו אסיפא.

בירושלמי שקלים פ"ד ה"א איתא דנוטלין מעות משולחני ונותן לחוצצין ולסתתין עד שלא תנתן ע"ג הדימוס ומשניתן על הדימוס מציא מעות מתרומת הלשכה [וחוצין דאיכא צנין דאחי מתרומת הלשכה וכמש"כ לעיל], ומחללין עליה, ופריך וטבות כן ומשני ר"י צי ר"צ צסם שמואל כל מה שיתן הן הן דמיה משעה הראשונה, וה"נ איתא התם לענין שומרי וקוצרי העומר, ונראה הכונה דפריך דכיון שכבר נתנו לחוצצין ולסתתין [והם גם צעלי האצנים] את שכרן ממה שלוו מן השולחני, א"כ כבר נסתלקו וצודאי כונתם שהאצנים יוקדשו, וא"כ איך אפשר לחלל את המעות עליהן, ומשני דכל מה שמחלל הן דמיו משעה ראשונה, והדמים שלקח מן השולחני ונתן להם אינו אלא מעין הלואה, ואכתי האצנים שלהם עד שיחלל עליהם את מעות תרומת הלשכה.

שם דליכא צנין כשיעור מעות כו', הו"מ למימר דליכא כלל צנין, אלא דבעי לאשמועינן דלא מוזלינן לפדות הקטורת בפחות משווייה, ולפרש"י ותו' אף שעי"ו ינטרכו לחלל הקדש על המלואה. שם לא ניתנה תורה למלאכי השרת כו', יש לדקדק ל"ל האי טעמא דא"א ליזהר, והא בלא"ה יש להשתדל שלא יצואו לידי מעילה, וכדאמרו פסחים ס"ו ב' על הלל דמעולם לא מעל אדם בעולתו, לפי שמקדישה רק סמוך לשחיטה, וכנראה מזה דיש ענין לצנות בקודש, ולכך חס היה אפשר ליזהר, לא היו מתקנין שיצנו בחול, א"נ בכל מו"מ ראוי שתהא האחריות על הלוקח, וזה מנריך שהקדש יזכה וכמ"ש להלן.

שם תנן הגוזרין שלקחו את העצים כו' ה"נ ליעצד בחול כו', אע"ג דעיקר חידושא דמתני' הוא דהשיפויו והנצייה מותרים להדיוט, שאין הקדש זוכה בהם, מ"מ לא הוי ליה למינקט רישא בלשון מועלין, כיון דלעולם קודם שנקבעו בצנין אין מועלין בהם.

שם אלא כי תנן צמתניתין צענים דיומיה, גם מכאן מוכח דיש ענין לצנות בקודש וכמש"כ לעיל, דאל"כ מה ראו על ככה דצענים דיומיה

ולבעלים, או"ד כיון דבסתם קרבנות לא קרינא זהו קדשי ה', לית לן לפרושי קרא בקרבנות אלו, ואית לן לפרושי קרא רק בקדשי צדק הבית, ומהא דלא מוקמינן למתניתין דקדשי מוצח מטרפין וע"ז בקרבנות אלו ודחקין לאוקמי מדרבנן, משמע קלח דרק קדשי צדק הבית קאמר, [וכן למסקנא הרי הזכיר עולה במימרא בפ"ע בתמורה שם, וא"כ הכא צדק הבית לחוד קאמר, ומיהו י"ל לאידך גיסא דכיון דקושטא הוא דגם עולה בכלל א"כ הרי נחמין לצדק הבית ודכוותה], ומיהו אימורין ודאי אינם בכלל, כדמוכח מהא דפרכין מזרייתא דרבי, ואע"ג דאין צהן לכהנים ולבעלים, דכיון דבתחלת הקדשם היה צהן לכהנים ולבעלים חו לא מיקרי קדשי ה', ומה שפעולות הקרבן מיוחדת לגבוה אין צוה מעילה, כיון שלא צא מכא מקדיש לחוד, ע"י מש"כ לעיל י"ג א' צדין גידולין.

שם חנן קדשי מוצח מטרפין זה עם זה למעילה מדרבנן, ז"ע למאי אינטריך צירוף מדרבנן הא קרבן וחומש ליכא במעילה דרבנן כדאמר לעיל ב' ב', וחיוז השצה הרי איכא אף בפחות מפרוטה כדאמר ב"מ נ"ה א', ולא מסתבר לומר דבמעילה דרבנן לא תיקנו חיוז השצה בפחות מש"פ, דכעין דאורייתא ראוי לתקן, ואפשר שיש ללמוד מכאן דלא אמרו לרבות פחות מש"פ להשבון, אלא צנהנה ופגם דבזה צהדיט נמי אסור ועכו"ם נהרג עליו, אבל דבצר שאין צו פגם דצהדיט כה"ג פטור בזה נהנה וזה לא חסר צלל עביד למיגר, אלא שבהקדש נתחדש חיוז מדין מעילה, בזה לא מרבינן פחות מש"פ להשבון, וצכה"ג הוא דאשמועינן דמטרפין קדשי מוצח וע"ז להשבון מדרבנן.

ואפשר עוד דכל זה רק למאי דס"ד השתא דאין מעילה מדאורייתא אלא בקדשי צדק הבית, דלפ"ז לא מצאנו מעילה אלא דבצר היוצא לחולין ע"י המעילה, ואף צנהנה ולא פגם הרי זכות ההנאה של השימוש יצא לחולין, וכמו בקרדוס ב"מ ז"ט א' והקדש כהדיט מדעת דמי וכקיימא לאגרא חשיב, אבל מעילה בלא הוצאה לחולין לא מצאנו כלל, וא"כ ודאי מסתבר דמה שריצתה תורה פחות מש"פ להשבון היינו נמי במעילה כו שחוצאה לחולין, אבל הנהנה מקדשי מוצח בלא פגם כגון שנתחמם בגיזי עולה וכיו"ב, בזה לא מצאנו חיוז מעילה כלל, ואף דרבנן תיקנו מעילה מ"מ צהנאה

מועל, וג"ז בכלל חידושא דמתניתין שהוא מטרף עם דברים שיוצאים לחולין ע"י מעילה.

שם אחד קדשי מוצח ואחד קדשי צדק הבית מטרפין כו', בזה יש חידוש דאף שהם חלוקין צעינים לגמרי, וגם צתשלומיהן הם חלוקים כדתניא לעיל ט' ב', ומשמע דגם צדיעצד אס החזיר של צדק הבית למוצח ושל מוצח לצדק הבית לא יצא, וכמש"כ שם, וכ"מ בתמורה ל"ב ב' דאי חל קדשי צדק הבית אקדשי מוצח מדאורייתא חייב שחי מעילות, וגם הם חלוקים לענין יציאה לחולין דקדשי מוצח נשארים בקדושתן, ואפ"ה מטרפין, ולענין תשלומין נראה דחייב להחזיר כפי מעילותו, כמה שנהנה מקדשי מוצח למוצח, וכמה שנהנה מצדק הבית לצדק הבית.

גמ' השתא י"ל דקמני אחד קדשי מוצח כו' קדשי מוצח עם קדשי מוצח מיציעא כו', כצר הקשו צתו' דנימא לא זו אף זו קמני, ומה שחירו צכלל סיפא גם דין הרישא, ק"ק דא"כ למה צאמת שנה התנא כן, ולמה לא שנה צסיפא קדשי מוצח מטרפין עם קדשי צדק הבית דהוי לא זו אף זו, וגם הרי צפשוטו י"ל דניחא ליה למינקט מטרפין זה עם זה שהוא הלשון הרגיל צפירקין, ועוד דבגמ' הקשו קדשי מוצח עם קדשי מוצח מיציעא, ואס איתא הול"ל דבצר תנא לה, אלא שלזה י"ל דהשתא דקמני לכולהו ע"כ אין צכלל הסיפא דין קדשי מוצח זה עם זה, ואפשר דאי לא זו אף זו קמני הו"ל לאקדומי קדשי צדק הבית, דצירוף קדשי מוצח הוי חידוש טפי, דהתם כל קרבן קדושת גופו היא הגורמת למעילה וצפיר אינטריך לאשמועינן שמטרפין, משא"כ צדק הבית דרשות הגבוה הוא הגורם למעילה וצוה כולם שוין וכמש"כ לעיל, ואפשר עוד דקים לגמ' דאי קדשי מוצח לא היו מטרפין עם קדשי צדק הבית, דה"נ לא היו מטרפין קדשי מוצח זה עם זה, ונמצא דצאמת אין כאן לא זו אף זו, דהכל דין אחד, דשם מעילה אחד הוא.

שם אר"י מחזורתא אין חייבין משום מעילה אלא על קדשי צדק הבית בלבד כו', [כן הגירסא צשטמ"ק ותיבת ועולה ט"ס, וכ"מ בתמורה ל"ב ב' דההיא מימרא צפ"ע היא], יש לעי' למאי דס"ד השתא אי פרים הנשרפים ומנחת נסכים ומנחת כהנים וקטורת נמי צכלל, דהא אין צהם לכהנים

כזו לא תיקנו לרבות פחות מש"פ להשכון, אבל למסקנא דגם בקדשי מוצח איכא מעילה מדאורייתא, באמת מרבינן פחות מש"פ להשכון אף בדבר שאין בו פגם ואף בקדשי מוצח, ומיהו זה לא יתכן אלא אי לס"ד השתא אין מעילה אף בפריס הנשרפין וכיו"ב, דאל"כ אכתי איכא מעילה בלא הוצאה לחולין ובלא פגם מדאורייתא ואיכא למימר דג"ו מתרבה להשכון.

שם אילימא בקדשי צדק הבית אפילו כי מתו נמי כו', נראה דלרווחא דמילתא קאמר לה, אבל בלא"ה נמי אין מתפרש לשון קדשים שמתו סתם על צדק הבית, וגם אלו ששמעו המימרא ידעו והצינו שהמדובר בקדשי מוצח, ועי' להלן מש"כ בדברי החו'.

שם אלא הכי קא אמרי דבי ר"י מהאי קרא קדשי צדק הבית שמעין מינה קדשי מוצח לא שמעין מינה, נריך להבין מה התועלת בהך מימרא, ומאי נפ"מ אי ילפינן לקדשי מוצח מסבבא מהאי קרא, או דאינטריך קרא דכל חלב לה' לגלויי לן דגם אימורי קדשים קלים בכלל קדשי ה', הרי השתא קושטא הוא דבכלל קדשי ה' גם קדשי מוצח, אלא דבלא קרא הוי ס"ד דקדשי ה' לא חשיבי אלא קדשי צדק הבית, ומאי נפ"מ לן במאי דהוי לולא הך קרא, ושמא אחי לאשמעין דאין מעילה בקונמות, דכיון דשריא לאחרייני לא עדיפי מקדשי מוצח, וקרא דכל חלב לא מרבי להו, ואע"ג דפליגי תנאי בזה, מ"מ חזינן שנסתפקו בזה אמוראי צנדרים ל"ה א', ובשזועות כ"ב אפכו לה לצרייתא, ומאן דסבר יש מעילה בקונמות אפשר דס"ל דגם קדשים קלים לא בעי רצויי, א"נ דוקא קדשים קלים, אבל לא ק"ק, וקונמות לק"ק מדמה להו, א"נ שמא נפ"מ אי סמכינן אכותי דלענין קדשי צדק הבית חשיב מפורש בקרא ולדוקים מודים זה, משא"כ קדשי מוצח, ונפ"מ נמי לענין הוראת צ"ד דבעין שוירו בדבר שאין הלדוקים מודים בו כדאמר הוריות ד' א', ואף דאין חייבין אלא בדבר שזדונו כרת, י"ל דלענין פטור יחיד שעשה בהוראת צ"ד שמא נמי תלי בזה, א"נ שמא צנתגלגל הדבר שהקריצו בחוץ את האשם נשאלו, ואז חשיב דבר שזדונו כרת, וכן נפ"מ אי מחזירין לחובה כדאמר סנהדרין ל"ג ב', וחייבי מלקיות כדיני נפשות דמי כדאמר התם,

והמועל צמוד לוקה כדאמר [סנהדרין פ"ג א'] מכות י"ג א' וצ"ע שם, (ואין נראה לומר דכי גמרינן חטא חטא מתרומה לאזהרה היינו רק במידי דמפורש בקרא, דוחטאה בשגגה מקדשי ה', ולא במאי דמרבינן מכל חלב, ולענין זה אשמעין דפשטיה דקרא לא חייבי אלא בצדק הבית, והיינו דנקט בלישניה אין חייבין משום מעילה, ולא נקט אין מועלין, וצתמורה ל"ב ב' אשמעין דאף עולה בכלל האי קרא, דכל כי האי הו"ל לגמ' לפרושי ולמימר אלא ה"ק ר' ינאי אין חייבין כו', וגם עיקר הדבר אינו דכיון דקרא דכל חלב גלי דגם אימורי קדשים קלים בכלל קדשי ה' הרי הם כמפורשין בקרא, והו"ז צמעינה בכל מעילה קאמר ואף חטאת וקדשים קלים בכלל).

אידך מימרא דר' ינאי צתמורה ל"ב ב' דאין מעילה מפורשת מן התורה אלא צעולה בלבד, יש לפרש דה"ק דאי נפרש קרא בקדשי מוצח אין לנו לכלול אלא עולה, [וכש"כ פריס הנשרפים ואידך דאין צהן כלל לכהנים, ואף עולה קאמר], ואפשר דלגד דנפרש בקדשי מוצח, לא נרצה קדשי צדק הבית למעילה, דאף דכולהו לה', אבל קדשי מוצח קדושת הגוף נינהו ועדיפי, [וכ"מ צתו"כ דמעיקרא קמרצה קדשי מוצח וצתו הכי קדשי צדק הבית], ולגד דנפרש קרא בצדק הבית, יש לומר דקדשי מוצח לא יהא צהם מעילה כיון דסתם קדשי מוצח אית צהו לכהנים ולבעלים, הלכך לית לן לאוקמי קרא אלא בקדשי צדק הבית ולכך אף בפריס הנשרפים י"ל שלא ימעלו וכמש"כ לעיל ממשמעותא דסוגיין, והנה קאמר ר' ינאי דמתוורתא לאוקמי קרא רק בקדשי צדק הבית, והיינו לשון מחוורתא, וא"נ נוקמיה נמי בקדשי מוצח אין לנו לפרש צו אלא עולה, אבל חטאת ואשם לא נפקי אלא מכל חלב, ולפ"ו עולה נמי חשיב דבר שהלדוקין מודים בו, ונראה דרבי דמרצה אימורי קדשים קלים מקרא דכל חלב לה', הוא משום דהאי קרא בשלמים כתיב, אבל שפיר מצי סבר כר' ינאי דאף חטאת ואשם רק מהך רצויא נפקי, וצ"ע צרש"י צתמורה שם שפירש דר' ינאי פליג ארבי.

מש"פ רש"י דקדשי מוצח ילפינן מואיש כי יאכל קדש, תמוה דההוא צתרומה מיירי,

הא דקדשי מוצח שמתו מותרין בהנאה מדאורייתא, היינו משום דקדשי מוצח אין ענין של קדושת דק הציט כלל, שהם ענין צפ"ע, וכיון שמתו דפקעה מהם קדושת מוצח, ולדמי עולה נמי לא חזו דאין להם פדיון, ממילא מהיכא תיתי יאסרו ליהנות מהם, אצל קדושת דק הציט הוא רכוש של ממון וכל שיש שימוש להקדש מן הנבלה שפיר מועילין בה, (ומ"מ קדשי מוצח וקדשי דק הציט מטטרפין למעילה כדתנן ט"ו א', דתרווייהו מעילה בקדשי ה'). (י"ט ב' סק"ו).

בא"ד א"נ מי לא עסקין דהעמידן מחיים כו', משמע דס"ל דהא דבעינן העמדה הוא צורך ההערכה, וכיון שכבר הוערכה מחיים וראוי לפדותה בדמי ההערכה שלא נתיקרה צינתים, שפיר אפשר לפדותה גם כשכבר מתה, אצל אם צא לפדותה שלא בשער שהעריכוה או שנתיקרה צינתים שוב אין לה פדיון, אצל בחולין קל"ה א' נקטו דגזירת הכתוב הוא שמהא צת העמדה והערכה בשעת הפדיון, וכרהיטת הדברים, ומרן זללה"ה בצכורות סי' כ"ב סק"א כתב לפרש דצריהם כשכבר משכה הפודה מחיים, וכתב לחלק בין הוקרה להחלה עי"ש, ול"ע כעת.

בתמורה ל"ג א' אצל בקדשי דק הציט צין תמימין צין בעלי מומין יקצרו, יש לעי' בשלמא תמימין יקצרו דקדשי מוצח דיינינן להו, כיון דמתפס תמימין לצדק הציט אין יוצאין מידי מוצח, אלא בעלי מומין אמאי יקצרו נהי דלית להו פדיון דבעינן העמדה והערכה, אצל ישמש בהן הקדש לצרכי דק הציט, כדתנן שלהי קנים כשהוא מת קולו שצעה, ועוד שימושים דמשכחת לה בצדק הציט, ושמא אה"נ ויקצרו לאו דוקא אלא לאפוקי שאין נפדין ואיירי בשאין להקדש צורך בהן, ודומק דמשמע דומיא דתמימים, וגם בלא"ה אין ראוי לשנות יקצרו כשהקדש יכול לשמש בהן, ואפשר דמדרבנן חששו לעשות דברים לצדק הציט מהקדש שאין לו פדיון, דצרכות הימים הכל נשכח ואמו לפדותן, ולכך יקצרו.

ובזה ניחא משה"ק תו' מעילה ט"ו א' צהא דאמרינן שם דקדשי דק הציט שמתו יש בהן מעילה, דלא גרע מאשפה, והקשו תו' הא גרע דאשפה צר פדיון, וקדשים שמתו אי צעו העמדה והערכה לאו צר פדיון נינהו, ונתקשינו

ובתמורה שם מפורש דמכל חלב נפקי וכמו שפרש"י שם.

תוד"ה ואפילו מי דמי אשפה ראוייה לפדות אצל האי לאו צר פדיון הוא, ודאי אף מידי דלאו צר פדיון הוא שייך ציה מעילה שהרי מועלין בקדושת הגוף, וה"נ בקדושת דמים שאין לה פדיון, אלא דוקא מידי שאין צו צורך להקדש כלל ואין שויתו אלא לאחרים צזה כל שאין לו פדיון כיון שאינו יכול לשמש לאחרים ממילא אין כאן פגם שזה פרוטה צהקדש כיון שאינו שזה פרוטה להקדש, וסתם נבלה הרבה שימושים יש צה להקדש כדאמרינן שלהי קנים כשהוא מת קולו שצעה, אלא כונתם דאפשר לפרש דצרי ר"י בקדשי דק הציט ואשמועינן דצעו העמדה והערכה ואין צהם מעילה בשאין צהם צורך להקדש, וכדפרשינן בסוגיא דפסחים כ"ט הא דלא מעל צחמץ של הקדש צפסח דאיירי צאין להקדש שימוש צו, וכיון שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים תו אין צו מעילה, ועיקר דצריהם סמוכים על סוגיא דפסחים דמצואר צה דצמידי דלאו צר פדיון משכח"ל דליכא מעילה, ובאמת הו"מ לתרוצי דסתם נבלה יש צה שימוש להקדש ויש צה מעילה אף שאינה נפדית ולא מסתבר לאוקמי בגוונא רחיקא, אלא דצלא"ה משנו שפיר, ויותר נראה דצצריהם סמוכין אהא דתניא תמורה ל"ג א' דקדשי דק הציט שמתו יקצרו, עי' להלן ד"ה וצזה.

ובעיקר תירוצם יש לשאול דמנ"ל לאקשווי אדר' ינאי משום דשמא קסבר ר' יוחנן קדשי דק הציט לא היו צכלל העמדה והערכה, אדרבה סתמא דמילתא כרבנן ס"ל דקדשי דק הציט היו צכלל העמדה והערכה כדאמר תמורה ל"ב צ' צין לר"י וצין לר"ל, וכן אידך תירוצם דמי לא עסקינן שהועמדו והוערכו מחיים נמי קשה מנ"ל, נימא דצאמת איירי דוקא צלא הועמדו והוערכו, ונראה דהעיקר דגמרא ידע קושטא דמילתא דהא דקדשים שמתו בקדשי מוצח קאמר, ופירשו דקדשי דק הציט אף שמתו יש צהם מעילה, והוסיפו צתו לפרש דגמרא ידע נמי דלאו משום חסרון העמדה והערכה קאמר, דאיירי אף למ"ד קדשי דק הציט לא היו צכלל העמדה והערכה, ואיירי נמי צהועמדו והוערכו מחיים.

והערכה, כמו שהציא צמנחת צרוך שם מהירושלמי פ"ג דמע"ש ה"ו דמוקים לה הכי, אלא דיתכן לומר דכל זה כשיש לצדק הצית צורך צהן לשמש לצרכי ההקדש בגופן, אבל כשאין להקדש צורך צהן, שפיר פקעה קדושתו, דגם הקדש רשאי לצרוך דברים לאשפה, וכדחזינן בתרנגולת שמרדה חולין קל"ט א' דפקע הקדשה, ואף למ"ד החס דכל היכא דאיתא צי גזא דרחמנא איתא, מ"מ הכא דאין לגזא דרחמנא צורך צה שפיר ראוי לומר דפקעה קדושתה, ולפ"ז יתכן לומר דס"ל לירושלמי דסתמא דמילתא אין להקדש צורך לשימוש בחלב חמורה וצנינת תרנגולת, והלכך אם אין להם פדיון ראוי שתפקע קדושתו, וע"כ דאיתא כמ"ד דקדשי צדק הצית לא היו בכלל העמדה והערכה.

ולדאמור דאף הקדש שאין לו פדיון משום דצעי העמדה והערכה, מ"מ קאי בקדושתה, עכ"פ כשיש לצדק הצית צורך צה, יש לדון אם יוצא לחולין ע"י מעילה, מי אמרינן לא עדיפא מעילה מפדיון, וכיון דלאו צני פדיון נינהו, ה"נ אין יוצאין לחולין ע"י מעילה, או"ד מעילה עדיפא, והדבר מבואר במו' הרא"ש חולין קל"ה א' צהא דפרכינן התם דקדשי צדק הצית שגזון דליפרוק וליתבי לכהן, וכבר תמהו במו' שם דמהיכי תיתי נחייבו לפדותו, ופירש במו' הרא"ש דצגזון צשוגג קאמר ונפקי לחולין ע"י מעילה, ופריך דישראל מעילתו להקדש ויתן מהגיזה ראשית הגז לכהן, ולשון לפרוק לאו דוקא, וע"ז אמרינן התם דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה לא יצאו לחולין ע"י מעילה, הרי צהדיא דמעילה לא עדיפא מפדיון, וע"י צמנחת צרוך שם שלא כ"כ.

ולפ"ז אשכחן מועל אחר מועל בקדשי צדק הצית, דכיון דאין יוצא לחולין ע"י מעילה, דין הוא שגם השני ימעול, וצ"ל דהא דתנן מעילה י"ט צ' אין מועל אחר מועל צמוקדשין אלא צצהמה וכלי שרת צלצד, הוא לאו דוקא, אלא דצסתם הקדשות הדצר כן, והו"מ לאוקמי פלוגתא דרבי ורבנן התם בקדשי צדק הצית, אלא דקושטא הוא דבקדשי מוצח צעל מוס פליגי כדמייתי התם צרייתא.

ומ"מ כשאין להקדש צורך צהן שפיר פקעה קדושתו, דלא עדיפי מקדשי מוצח דצמתו

צזה צספר מעילה דהא מ"מ חזו להקדש צדק הצית לצרכיהם, ומה צכך דלאו צר פדיון הוא, אבל למש"כ ניחא דלא שרינן להקדש לעשות מהן מידי, וצלא"ה נמי דצרי מו' סמוכים אסוגיין דקתני יקצרו יהיה מאיזה טעם שיהיה, ועוד דסתמא צתמימים איירי התם, והני יקצרו כדין קדשי מוצח כדאמרינן לקמן צ', ומיהו סוגיא דמעילה ראוי לפרש מדאורייתא דהא יצאו מידי מעילה דצר תורה קאמר, וזה לא יתכן צקדשי צדק הצית כיון דצסתמא יש להקדש אפשרות שימוש צהן צלא פדיון, ושפיר פרכינן לא יהא אלא דאקדיש אשפה, ודצרי התו' צ"ע, וע"י מש"כ צמעילה שם. — וצטמ"ק שם הקשה דהא אמרינן דמתו יקצרו, ומיך דהיינו צקדשי מוצח, וצ"ע דהא צסוגיין אמרינן כן צקדשי צדק הצית. (תמורה ס"ו סק"צ).

מהא דאמרינן חולין קל"ה א' דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, לא צריך קרא למעוטי הקדש מראשית הגז, כיון דאף צגזו נשאת הגיזה דהקדש, מבואר דאף דברים שאין להם פדיון נשארים צרשות הקדש, וכמ"ש צספר מנחת צרוך ס"י פ"ו, וכן מבואר צהא דאמר מעילה ט"ו א' דקדשי צדק הצית שמתו אינם יוצאין מידי מעילה מן התורה, דלא יהא אלא דאקדיש אשפה, ומבואר דאף למ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, נמי קדשי צדק הצית שמתו קדושים מדאורייתא, דאל"כ הרי שפיר מיתוקמא הא דר"י התם כצצנן דקדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, וואמנם במו' שם הקשו צהא דפריך לא יהא אלא דאקדיש אשפה, דלא דמי דהכא אין לצלה פדיון, והדברים צ"ע דהא חזינן נמי צסוגיא דחולין שם דגם גיזה שאין לה פדיון נשאת דהקדש, אלא דצרי התו' סמוכין אהא דאמרינן צסוגיין דיקצרו, אבל יש לפרש דהיינו כשאין להקדש צורך צהן, או דמדצצנן תיקנו כן וכמש"כ לעיל, וכן יש ללמוד מהא דתנן מעילה י"צ צ' דצצדק הצית הקדיש חמורה מועלין צחלצה הקדיש תרנגולת מועלין צצניתה, אע"ג דצפשוטו החלב והצניח כגיזה דאמרינן צחולין שם דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה אין להם פדיון, וצחלמודן לא מוקמינן להך מתני' כמ"ד קדשי צדק הצית לא היו בכלל העמדה

יאלו מידי מעילה, כיון שאין בהן כורח להקדש.
(תמורה ס"ו סק"ג).

בשעה"מ פ"י מה' זכורים ה"ז נסתפק בהני
דבעו העמדה והערכה ומשום הכי אם
מתו יקברו מה הדין בעבר ופדאן, ולא נתפרש
מקום הספק הזה, דודאי כיון שאינם ראויים
להעמדה והערכה לא אמרה תורה בהם דין פדיון
כלל, [וגרע מאינו ראוי לצילה], ובקדשי מוצח
שמתו הרי פקעה קדושתן מדאורייתא משום שאינם
בהעמדה והערכה, [דאף בעלי מומין שמתו יאלו
מידי מעילה דבר תורה, דמתני' מעילה י"ח א'
דכשהיא מתה כיון שנהנה מעל, מוקמינן שם ז'
ז' מדרבנן, אע"ג דאיירי בצעל מוס כדאמר שם
י"ט א'], וכן בחולין פ"ד א' חשבינן לה שחיטה
שאינה ראויה.

ומה שראוי להסתפק הוא בצדמה שהיא צת
העמדה והערכה דבפשוטו מצוה לכתחלה
להעמידה ולהעריכה, עי' מל"מ פ"א מאיסורי
מוצח ה"י, ובתו"כ מיעטו שלא יפדנה אכסרה
מקרא דבין טוב ובין רע, וזוהי יש לדון אם עבר
ופדאה שלא בפניה בלא הערכה מהו, דאפשר דאין
זה אלא מצוה לכתחלה, והכי מסתברא. (שם סק"ד).

ט"ו ב' מתני' חמשה דברים צעולה מנטרפין
זע"ז כו', ברש"י כריתות ט"ז א' פירש
לענין מעלה בחוץ, וכן כתב גם כן, ולעיל א'
במתני' דקדשי מוצח מנטרפין זע"ז הזכיר ג"כ
לענין מעלה בחוץ, ובתו' זבחים ק"ט א' כתבו
דמדתנן התם המעלה כזית מן העולה ומאימוריה
בחוץ חייב משמע דרק אלו מנטרפין ולא כל
החמשה דברים, ובאמת דנידון זה אינו רק לענין
מעלה בחוץ, דגם לענין הקטרה צפנים יש נפקותא
בזה למאי דקיי"ל כריצ"ל מנחות כ"ו ז' דאין
הקטרה פחותה מכזית, וכמו שפסק הרמב"ם
בפי"א מפסח"מ הט"ו, ובתו' מנחות שם כתבו
דלא פליגי אלא לענין מנחה, אבל בשאר הזבחים
כו"ע מודו דאין הקטרה פחותה מכזית, וא"כ יש
לדון אם מנטרף חזי זית מן הזבח וחזי זית מן
המנחה או חזי זית מוצח זה וחזי זית מוצח אחר,
ולכאורה הדבר מפורש במשנה זבחים ק"ט ז' לענין
חיוב בחוץ דקתני התם הקומץ והלבונה והקטורת
ומנחת כהנים ומנחת כה"מ שהקריב מאחת מהן
כזית בחוץ חייב, הרי להדיא דדוקא מאחת מהן,

אבל אם הקטיר כזית מהן בתערובת פטור, דאל"כ
הול"ל שהקריב מהן כזית, ולא נראה לומר דכולהו
מנטרפין לצר מקטורת שהיא על מוצח הפנימי
ונקט מהן משום קטורת, וכן בסברא דאם אין
הקטרה פחותה מכזית, היינו גם שאם נשאר מן
הנקטרין פחות מכזית אין צו מנחת הקטרה, ולכן
אין זורק את הדם לר' יהושע, ולא שייך לזרף לזה
חיוב הקטרה של קרבן אחר, ועוד הקשו שם בתו'
דששה בתודה ע"כ לאו לענין חיוב חוץ איתנייא.

וטעמיה דרש"י נראה דהוא מהא דאמרין
בסוגיין תנינא להא דת"ר עולות
ואימורין מנטרפין לכזית להעלותן בחוץ כו',
ומסקינן דהא דקתני לחייב עליהם משום פגול
נותר וטמא היינו שמנטרפין לכזית להחזיר הזריקה
אליבא דר' יהושע, וזה לא יתכן לפרש במנטרפין
דמתני' דהא קתני חמשה דברים, ולזה רק בשר
ואימורים מנטרפין, וכדקתני בהדיא ובמנחה אפילו
כולה קיימת לא יזרוק, וא"כ ע"כ לפרש תנינא
להא דת"ר אחיוב חוץ, וש"מ דמתני' לענין חיוב
חוץ איירי, ולפי' תו' ז"ל דברייתא אף צדין לזרוק
לאכילת איסור קאמר דמנטרפין, וכמש"כ תו'
זבחים ק"ט ז' להוכיח מהא דקתני טמא [ועי' שם
א' ברש"י ד"ה כאן דפירש דמנטרפין להכשיר
הקרבן לחייב עליו משום טמא], וע"ז מיייתי
סייעתא ממתני', ואף דבמתני' קתני נמי סולת ויין
ושמן, תנא דברייתא לא תני להו משום דנקט נמי
העלאה בחוץ, ולזה אין מנטרפין.

ולפירוש תו' בזבחים שם חידושא דמתני' הוא
דמנטרפין לענין אכילה לחייב משום
פגול נו"ט, ואע"ג דכבר תנינן לעיל דקדשי מוצח
מנטרפין זע"ז לפיגול נותר וטמא, מ"מ אי מהתם
הו"א דוקא בשר עם בשר וסולת עם סולת, והכא
אשמועינן דאף בשר עם סולת או עם יין ושמן
מנטרפין, וכן כתב רש"י בסוגיין, ואשמועינן נמי
דסולת ושמן ויין מתפגלין וכר"מ בזבחים מ"ד,
ושיעורא דמתניתין הכי הוא דקדשי מוצח מנטרפין
זע"ז לחייב עליהן משום פגול נו"ט, ונמצא צעולה
חמשה דברים שמנטרפין ובתודה ששה, ונקט לה
הכי לאשמועינן דבשר עם סולת ושמן מנטרף וכן
דמתפגלין כר"מ, וכמש"כ.

ויש לדקדק אמאי נקט סולת ויין ושמן, והרי
השמן צלול בסולת והו"ל למינקטיה בהדי

מתני' התרומה ותרומ' כו', הא דלא קתני כל התרומות מנטרפין, והיינו דגן תירוש וינאה, וכדקתני כל הפיגולין, י"ל דעדיפא מינה אשמועינן דאפילו תרומה וחלה וזכורים מנטרפין, ומיהו אכתי י"ל דכל הני זמין אחד איירו, ואכתי לא שמעינן דגם מינים אחרים מנטרפין, ואפשר דסתם תרומה כולל כל המינים וכולהו מנטרפין עם החלה, וכן הזכורים כולל כמה מינים וכולן מנטרפין עם כל סוגי התרומה.

שם ותרומת מעשר של דמאי, לכאורה אין צריך להזכיר תרומ'ע דזהכי קאי, ולא הול"ל אלא ואפילו של דמאי, וי"ל דאי הו' נקט הכי הו' משמע דאין חילוק בין תרומ'ע של דמאי לתרומ'ע של ודאי, ואין הדבר כן דהא ודאי דינס חלוק לענין מיתה, וכן לענין ספק, ועוד, לכך נקט ליה בפ"ע דאף דקיל טפי מ"מ לענין לאסור ולענין חומש דינס שוה, ומיהו בצ"מ נ"ה ז' דלא איירי אלא לענין חומש הו"מ למינקט ואפי' של דמאי, ואפשר דמשניות הללו משניות קדומות הן ולא נשנה בהן של דמאי כלל, ור"מ הוא דהוסיף זהו של דמאי כדאמר בצ"מ שם, ולכך לא שנה ואפילו של דמאי דאז הו' משמע דלפרושי אחי, ואין הדבר כן, אלא דלאוסופי אחי, [ועי' רפ"ז דערלה ונראה דיש לגרוס התם כצמחני' וכמו שהוא בגליון].

שם לאסור, אכל לענין חיוב מיתה לא קתני, משום דצדמאי ליכא.

שם ולחייב עליהן את החומש, נראה דצכלל זה נמי שהתשלומין נעשים קודש, וכדתנן פ"ז דתרומות מ"ד זה הכלל כל המשלם קרן וחומש התשלומין תרומה כו', ולמדנו דתשלומי חלה וזכורים קדושין כתשלומי תרומה, ועי' ירושלמי תרומות פ"ו ה"ג.

שם ולחייב עליהן את החומש, היינו צאכל חצי זית מזה וחצי זית מזה דמתחייב בתשלומי תרומה, ונראה לפ"ז שאם אכל חלה יכול לשלם בחטים ויוקדשו בקדושת תרומה דכולהו חדא קדושה נינהו, וקרינא זהו דבר הראוי להיות קודש, ואם אכל חצי זית חלה וחצי זית תרומה יכול לשלם את הכל גם מחטים, וגם מעיסה, [ומיהו עיסה ראויה לכל], וכן זכורים, ומסתברא דתשלומי זכורים אין טעוין הבאת מקום, דאין אלא דין אחד בתשלומי תרומה וכולהו כי הדדי נינהו, ומתקדשים או בהפרשה או

סולת, ואפשר שיש לדקדק מכאן דהא דהוצח מפגל את הנסכים משקידשו בכלי, הוא אפילו בקידשו כל אחד בפ"ע היינו הסולת והשמן והיין, וכיון דאיירי באינן צלולין ניחא ליה למינקט כסידרא דקרא דגן תירוש וינאה, ויעוי' ברמב"ם פי"א ממעה"ק ה"ז וה"ד שהקדים שמן ליין.

הרמב"ם צפי"א ממעה"ק ה"ז וה"ד העתיק משנתנו לענין איסור אכילה דעולה ולענין איסור אכילה דלפני זריקה בתודה, ונראה דאין כונתו דמתני' איירי רק דזהכי, דא"כ היכי אמרינן בגמ' תנינא להא דת"ר כו', אלא דמתני' כלל קאמר דאלו הדברים מנטרפין זע"ז בדברים שדינס שוה זו, ולענין חיוב חוץ רק הבשר והחלב מנטרפין, וכן נמי לענין להחיר לזרוק בנשתייר, ולענין פיגול נמי רק הבשר והחלב מנטרפין, דהא לא קיי"ל כר"מ ואין הנסכים מתפגלים, ובתודה רק הבשר והחלב והלחם מנטרפין, ולענין נותר וטמא כל החמשה שבעולה והששה שבתודה מנטרפין, וכן לענין איסור אכילה של עולה ושל לפני זריקה.

גמ' עולות ואימורין מנטרפים לבזית להעלותן בחוץ כו', היינו כל עולה ואימוריה, וכדמוכח מאוקימתא דפיגול נותר וטמא דהיינו שנשאר בזית מהן, וכן מבואר בזבחים ק"ט א', ומדאיטריך לאשמועינן צבאר ואימורים ומשמע דבשר ובשר לא איטריך לאשמועינן, לכאורה יש לדייק מזה דדין הקטרת אימורי עולה הוא נלמד מכל הקרצנות, ולכך היה מקום לחלק בין חיוב הקטרת הבשר לחיוב הקטרת האימורים לומר שלא ינטרפו, והיינו דאיטריך לאשמועינן, וז"ע.

שם ובמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק כו', לכאורה נראה דלא איטריך לאשמועינן אלא לר"מ בזבחים מ"ד מנחות ט"ו ז' דהוצח מפגל את הנסכים משקידשו בכלי, דלפ"ז יש מקום לומר דיזרוק להחיר המנחה כיון שהזריקה מועלת לה, אכל לרצון דדין המנחה כבאה בפני עצמה, א"כ פשיטא דאינה מועלת כלום להחיר הזריקה, כיון שאין הזריקה מתיחסת אליה כלל, ואף שהמנחה תפסל כשיפסל הוצח עי' מנחות ע"ט, היינו משום שנתבטל החיוב של המנחה, אכל אינו ענין להחיר הזריקה, ולפ"ז משמע דר' יהושע כר"מ ס"ל, וז"ע.

כשמחשבת הפיגול היתה שזה צה, כגון כולן ע"מ
לאכול חוץ לזמנו או כולן ע"מ להקטיר חוץ לזמנו
או כולן ע"מ לזרוק חוץ לזמנו, והשתא אשמועינן
דכל סוגי הפיגול מצטרפין זע"ז, וכן מנחות
וזבחים, ונאכלין ליום אחד ונאכלין לשני ימים.

גמ' מ"ט כולוהו איקרו תרומה כו', נראה דלא
שמה לחוד קגרים, דגם במשכן אשכחן לשון
תרומה, וכן בתרומת מדין, ובתרומת לחמי תודה
מיציעא לן במנחות ע"ז ד' אי חייבין עליהם מיתה
וחומש, אלא דכל הני שדינס שזה שהם מתנה לכהן,
בזה אהני הא דאיקרו תרומה להשוותם, ומיהו
מ"מ לאו לכל מילי מקשינן להו כדתנן בפ"ג
דזכורים יש צכורים שאין בתרומה ויש בתרומה
שאין צכורים.

מתני' כל הנצילות מצטרפין זע"ז, לענין טומאה
יש חידוש גם צמה שמצטרפין שני חצי
זיתים מאותה הנבלה, דבשלמא לענין אכילה שצריך
שיעור כדי שתחשב אכילה שפיר מצטרפין בכדי
אכילת פרס, אבל הא דבעי שיעור לטומאה הוא
בפשוטו כדי שיהא שמו עליו, וצוה אין סברא
שיצטרפו שני חצאין, וכדס"ל באמת הכי לר"ד פ"ג
דאהלות מ"א, ובחולין קכ"ד ב' לר' ישמעאל אליבא
דר' יוחנן, ושם במשא אף לר"ע, ואשמועינן מתני'
דהנגיעה מצרפתן, ואף משתי נצלות דגם ע"י
צירופן לא שייך שיהא שמן עליהן דהא שתי נצלות
הן, אפ"ה מצטרפי לענין טומאה, ואף משני מינין,
ולרצ ולוי אף מטהורין וטמאין.

שם וכל השרצים מצטרפין זע"ז, היינו שמונה
שרצים כמש"כ תו' י"ז א', ומצטרפין צין
לענין טומאה וצין לענין אכילה, לכעדשה, ולענין
טומאה נראה נמי דהדצר בפלוגתא דר"ד ורבנן,
וא"כ לענין אכילה נמי, דהא ילפינן לקמן ט"ז ב'
שיעור אכילה משיעור טומאה, ולפ"ז לא מצי אחיא
מתני' כר"ד, אלא"כ נפרש דמצטרפין לכזית לענין
אכילה לחוד, דצוה נראה דמודה ר"ד דאף פחותים
מכעדשה מצטרפין, [וכמו בחייהן], וכן מתני'
דנצלות לא מיתוקמא אליבא דר"ד אלא לענין
אכילה.

ואפשר דמתני' כ"לא נמי דין שאר שרצים לענין
אכילה, וכן שמונה שרצים לאכילה בחייהן,
דכולן מצטרפין לכזית, וכן שאר שרצים צמיחתן
ושמונה שרצים בחייהן, ואפשר דאף פחות מכעדשה

צנחניה כדפליגי צירושלמי תרומות פ"ו ובתו"כ.
— ויש לעי' חצי זית תאנים או רמונים של צכורים
אם מצטרף עם חצי זית חטים של תרומה, כיון
דתאנים ורמונים ליתנהו בתרומה מדאורייתא,
ומדקחני סתמא דמצטרפין משמע דאף כה"ג
מצטרפין, ולר"א דמשלמין ממין על שאינו מינו
אם אכל צכורים של חטים יכול לשלם רמונים, אבל
אכל תרומה של חטים אינו יכול לשלם תאנים, אף
שקדושים צכורים כיון שאין קדושים בתרומה.

ובירושלמי שם מיציעא ליה צאכל חלה אם יכול
לשלם מפירות שלא הביאו שליש,
דחייבין בחלה, ונראה דאם עשה עיסה מחטים שלא
הביאו שליש והפריש ממנה חלה, וצא לשלם מן
השירים על חלה שאכל דשפיר דמי, ל"ש אכל חלה
מעיסה שלא הביאה שליש ל"ש אכל מעיסה
שהביאה שליש, דכיון דזה שמפריש היה חייב בחלה,
קרינן ביה שפיר דצר הראוי להיות קודש, וחשיב
נמי מין צמינו אף אם החלה שאכל היה מחטים
שהביאו שליש, ולא זו בלבד אלא אפשר דגם אם
אכל תרומה של חטים, דיכול נמי לשלם מאותה
עיסה, דכיון דחלה ותרומה כחדא נינהו, ועיסה זו
נתחייבה בחלה, שפיר קרינא ביה דצר הראוי להיות
קודש, אף שלא הביאה שליש ופטורה מן התרומה,
דמ"מ מתקדשת בקדושת חלה, וסגי בהכי
לתשלומין, והא דמיציעא ליה יש לפרש כצא לשלם
בחטים שלא הביאו שליש דפטורין מתרומות
ומעשרות, ומיציעא ליה דכיון דאפשר לעשות מהן
עיסה ויתחייבו בחלה, וחייב התשלומין הוא ג"כ
מחלה שאכל, אם משלם הביאה שליש אם משהביאה
שליש, שמה חלה קדושה על החטים הללו שלא
הביאו שליש כדין תשלומי תרומה, ודכוותה מיציעא
ליה התם צאכל צכורים אם יכול לשלם ממחוצר,
כיון דצכורים מתקדשין צמחוצר, ונראה דה"נ צכלל
צעיא זו אם אכל חלה, אם יכול לשלם חטים מלקט
שכחה ופאה לר"מ, כיון דחייבין בחלה, ומשמע
דצאכל תרומה פשיטא שאינו יכול לשלם מחטים
שלא הביאו שליש, ולא ממחוצר, ונראה דה"נ צאכל
כזית המצטרף מתרומה וחלה וצכורים, נמי אינו
משלם אלא תשלומין הראויים לכולם, ועדיין נ"ע
צכ"ז. (תרומות ס"ז סק"ט).

שם כל הפיגולים מצטרפין כו', יעוי' בתו', ואפשר
דקדשי מוצח היה אפשר לפרש דוקא,

ואצר מן החי קאמר קשה טוצא דהא קתני חזי זית בסיפא דברייתא, וגם עיקר הדבר דלריך בשר ואפשר להשלימו מאצר אחר הוא תמוה, דהא מה דלריך בשר גידין ועצמות הוא לחשיבות האצר, ומה מקום שיועיל בשר ממקום אחר, והא דלא פריך לרב י"ל משום דרב מקיים למתני' כפשטה דכל הנבלות מנטרפות, אלא דמוקי לה לענין טומאה, ושפיר י"ל דרב סבר דלענין אכילה הדבר בפלוגתא, ואפשר שזה תלוי בפלוגתא אי גיד הנשה נהג בטמאה, ורב סבר דאינו נהג בטמאה, ולכך ל"ק ליה אי אשכחנא ברייתא דסברה דמנטרפין, וגם רב תנא הוא ופליג, אצל רב אסי ללישנא דפליג אדרב, הרי אפיק למתני' מפשטה דבאמת אין כל הנבלות מנטרפות לשום דבר, ורק טהורות לעצמן וטמאות לעצמן, וע"כ דסבר רב אסי דליכא תנא דסבר דכולן מנטרפות, דאל"כ לא הו"ל לאפוקי מתני' מפשטה, ושפיר קשה עליה מצרייתא דמוכחא דמנטרפין, ומשני רב אסי דהך ברייתא ס"ל דבעלמא איסור חל על איסור, ויחידאה הוא, ולכך לא בעי רב אסי לאוקמה למתני' כוותיה.

רמב"ם פ"ד ממ"א ה"ז אצל בשר נבלה עם בשר זהמה טמאה אין מנטרפין כו' ובהשגות, ממה שהראב"ד לא השיג לעיל ה"ב יש ללמוד דמודה הראב"ד שאין איסור נבלה במינים טמאים, אלא דמ"מ סבר דמנטרפים, ובאמת רהיטת הגמ' הכי משמע, שהרי לא הזכירו בגמ' פלוגתא דאיסור חל על איסור, וגם לא הזכירו דרשא דרבא וזחים ע' א' דואכול לא תאכלוהו, מה שפירשו תו' במעילה ט"ז א' דהיינו טעמא דלוי דמנטרפין, וגם אין רמז בגמ' דלימוד זה בא לחדש דנבלה לעולם חלה על כל האיסורים, וסתמא שנו בחולין ק' ב' ובשאר דוכתי דברי ר' יהודה דנבלת עוף טמא אין איסורה משום נבלה, [ועיי' ש' במהרש"ל ומהרש"א], וגם במ"מ משמע שנטה לפרש כן בדעת הראב"ד, אלא שהקשה דהא הו"ל שני שמות, ובאמת הדבר נריך טעם, ואפשר דכיון דשם נבלה כולל כל בע"ח שמתו פרט לאלו שהותרו בפירוש וכמש"כ בחו"ב חולין סימן י' סק"ב, א"כ כולל גם בהמות טמאות, אלא דכיון דאין איסור חל על איסור, ולאו דנבלה כולל גם טהורות שמתו, שבהן אין איסור אחר, [וכן לאו דטמאות אחי למימר דאסורין אפי' נשחטו, כך שכל לאו יש לו מחודש בפ"ע], הלכך לא מוקמינן ללאו

מח' שרצים במיתתן משלים לכזית לשאר שרצים בין בחייהן בין במיתתן, ואף דאין שיעורן שזה במיתתן, מ"מ כיון דשיעורן שזה בחייהן מנטרפין, וז"ע.

ט"ז א' אצל לענין אכילה טהורין בפ"ע וטמאים בפ"ע, נראה דר"ל דג"ז בכלל כונת המשנה דה"ק כל הנבלות מנטרפין לדינים שיש בהם, וממילא לענין טומאה כולן שוין, ולענין אכילה דליכא איסור נבלה אלא בטהורין אין מנטרפין אלא הטהורין, ולאסור טמאה רק הטמאין מנטרפין, וכן מוכח מהא דרב אסי נמי נקט האי לישנא גם לאיכא דאמרי דפליג אדרב, וא"כ לא מיתוקמא מתני' אלא בטהורין בפ"ע ובטמאין בפ"ע, וכן משמע הלשון טהורין בפ"ע וטמאים בפ"ע דאל"ה הו"ל אצל לענין אכילה טהורים וטמאים לא מנטרפי, וכן לר' דוסא דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע, ע"כ לפרושי מתני' רק לענין אכילה, וממילא לרב היינו טהורים בפ"ע וטמאים בפ"ע.

ובראה דרב ס"ל שלא נאמר כלל איסור נבלה על טמאים, דקרא דלא תאכלו כל נבלה מתפרש על מינים המותרים שרק נבלותם אסורות, ולאו משום אין איסור חל על איסור, דהא הכא דיינינן לזרף חזי שיעור מן הטמאים, ואין בהם איסור תורה לר"ל יומא ע"ג ב' ואף לר' יוחנן דאסור מן התורה, מ"מ ראוי לחול להזכרף לכשיעור כדין חמור על קל, אם איתא דרב סברת אין איסור חל על איסור היא המונעת, וכמש"כ תו' חולין ק"ב ב', [וה"ע בזה דדיני איסור חל על איסור ול"ע כעת, שו"ר בתשו' שאג"א החדשות סט"ז בזה, וכן בגבול"א יומא שם כזר הקשה מסוגיין], אלא ודאי ס"ל לרב שלא נאמר כלל איסור נבלה בטמאים, וכ"מ ממה שלא פירשו בגמ' טעמיה משום אין איסור חל על איסור, אלא דאי ס"ל בעלמא איסור חל על איסור, בלא כולל ומוסיף, אפשר לפרש דלא תאכלו כל נבלה קאי גם אמינים טמאים שכזר נאסרו, וכדמשני ר"א במסקנא, אצל למאי דקיי"ל אין איסור חל על איסור, הרינו מפרשים דלא נאמר כלל איסור נבלה בטמאים, ועי' מש"כ בזה ביצמות ל"ג א' סק"ב ג' ובדעת הרמב"ם והראב"ד.

שם אמר לך רב אסי כו', מש"כ תו' דפריך לר"א ולא לרב משום דאיכא לאוקמי דלענין טומאה

ומ"מ עיקר לא תשקצו קאי גם בחייהן אלא שאינו אלא על שיעור כזית, וכן קרא דלא תאכלום קאי גם במיתתן אלא דאי אחרו זיה מהאי קרא, ליכא לחיוביה אלא על כזית.

ובין בכלל חידושיה דרז גם בשאר שרצים שאין בהם טומאה, דגם זהו איכא לאו דאל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ דפרשת שמיי, ולא נזכר בלאו הזה לשון אכילה, ואשמועינן רז דאפ"ה אין לוקין עליהם אלא בזכות כיון דצאידך קרא כתיב זהו אכילה.

שם מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה, נראה דרק בשמונה שרצים קאמר, [ולפי' תו' היינו דאמרינן בסמוך צמודלין דבר הכתוב, וכ"כ בלח"מ פ"צ ממ"א ה"ח ועי' להלן], ורק האי לאו, אצל קרא דאל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ דפ' שמיי, ליכא אלא בזכות כיון דההוא קרא כולל גם יתר השרצים שאין בהם טומאה, ונפ"מ לענין התראה דלהלכות בכעדשה צריך דוקא שיתרו זו מהאי קרא.

שם והא רז אמתני' קאי כו', נראה דקושטא הוא דרז אמר למילתיה כשעסקו במתניתין, אצל לא נחזין לומר דמתני' צעי כזית, אלא דמתני' בכל דיני השרצים איירי וקאמר דצאלו שדינס שוה מצטרפין זע"ז, והיינו בשמונה שרצים במיתתן לטומאה ולאכילה בכעדשה, ושאר שרצים צין בחייהן צין במיתתן ושמונה שרצים בחייהן, מצטרפין לכזית לאיסור אכילה.

שם ואר"י אין לוקין עליהן אלא בזכות, מדלא קאמר אלא בזכות ובכעדשה, יש מקום לומר דלא קאי אלא אנבלה, אצל בשרץ כיון דאיתקש לטומאה ממילא חייב גם על אצר שהוא פחות מכעדשה, כיון דמטמא, והא דפרכינן היינו דס"ד דהא דדרשינן לאקושי אכילה לטומאה קאי גם אצדמה דכתיב זהאי קרא, וא"כ דין הוא דגם אצר צדמה שנתנבלה יהא שיעורו בכל שהוא כטומאתו, ומשני צמודלין דבר הכתוב, דרק אשמונה שרצים שהוצדלו לטומאה קאי היקישא דאכילה לטומאה, דאשר הצדלתי לכם לטמא לא קאי אלא עליהו, שהם הוצדלו משאר השרצים, ופריך דצדמה טהורה נמי איקרי מוצדלת לטומאה, דצרישא דקרא כתיב והצדלתם צין הצדמה הטהורה לטמאה והיינו צין נשחטה לנתנבלה כדאיתא בתו"כ

דנבלה לומר שילקה שמים על טמאות וכיון דכל הטעם הוא רק משום שכבר נאסרו, שפיר חזינן מזה שהם כאיסור אחד שהרי אילו לא נאסרו טמאות מדין טמאות היו נכללים בקרא דנבלה, ולכך ס"ל ללוי דמצטרפין, (והרי מצינו שני איסורים דמצטרפין כשיש להם מעין שם אחד כמו תרומה וזכורים ונותר ופיגול, וכן נבלה וטרפה), ומה שנטה הראצ"ד לפסוק כלוי משום דצרייתא מסייע ללוי, צ"ל דס"ל דשינוייה דהאי תנא סבר איסור חל על איסור הוא דוחק, (וכמדומה דלא מצינו צרייתא דסברה איסור חל על איסור בלא כולל או מוסיף או בת אחת, ועי' בתשו' רמ"ע מפאנו סי' קכ"ג מה שנתקשה בדברי המ"מ בכאן).

דברי המ"מ צלשונם צריכים תיקון, ותוכנם הוא, דאם דעת הראצ"ד לפסוק כמ"ד איסור חל על איסור, ומפרש דהיינו טעמא דלוי, ניחא מש"כ דהצרייתא מסייע ללוי, אצל קשה דא"כ הו"ל להשיג דדוכתי טובא על מש"כ הרמב"ם דאין איסור חל על איסור, וגם קשה דרהיטת הסוגיות דקיי"ל אין איסור חל על איסור בדליכא כולל או מוסיף, ואם דעתו דלוי אף למ"ד אין איסור חל על איסור קאמר דמצטרפין, קשה חדא דלמה זה יצטרפו הא שני שמות נינהו, ועוד דא"כ למאי דדחינן דצרייתא כמ"ד איסור חל על איסור, ליכא סייעתא מן הצרייתא ללוי, דהא לוי לאו מה"ט דאיסור חל על איסור קאמר דמצטרפין, וא"כ לדידן דקיי"ל אין איסור חל על איסור, אית לן למיפסק כרז ורז אפי' לגבי לוי. — מה שסיים כנ"ל להעמיד דברי רבנו, כנראה אישתרצובי אישתרצוב ממקום אחר, דהא אדרבה דברי רבנו צרורים, ודברי הראצ"ד צריך להעמידם. (יבמות ל"ג).

ט"ז ב' אר"י א"ר אכילת שרצים לוקה עליו בזכות מ"ט אכילה כתיב זהו, נראה דעיקר חידושיה הוא דאע"ג דגם על אכילת שמונה שרצים צחייהם איכא לאו דולא תשקצו את נפשותיכם, דאף דסיפיה דקרא הוא אשר הצדלתי לכם לטמא, מ"מ לא איירי דוקא במיתתם, דלטמא היינו לאסור כדאיתא בתו"כ, וא"כ היה מן הראוי דילקה בכעדשה כמו במיתתם, לכך קאמר דכיון דאכילה כתיב זהו, הלכך אהני האי קרא למימר דצחייהן אין לוקין עליהן, אלא בשיעור אכילה, ודרשא דמקיש אכילה לטומאה היינו רק במיתתן,

מהיקישא, אלא אף בחייהו, דשיעורן שוה בזכות כדאמר רב לעיל ט"ז ב' לענין צר וזכריות כ"א ב' לענין דם, וכן אף שאר שרצים שהם טהורין, מ"מ לענין איסור אכילה דמן כצטרן בין בחייהו בין במיתתן, דקרא אשמועינן דצטרן הדם כצטר, דהא אף לא חשיב משקה להכשיר כדתנן פ"ו דמכשירין, וכלל השרצים וכלל הדינים כן, וכדאמר כריתות ד' ב'.

בכל הטמאים אין הדם בכלל דין הצר וכמו שהוכיחו תו' מנחות ק"ד א' סנהדרין ד' א' שבת ע"ז א' [פסחים כ"ז א'] מהא דצעי קרא לרביעית דם מן המת, ומהא דלא משני בפסחים שם כשהותרה נבלה גם דמה הותר, ומהא דצסוגיין צעי קרא לדם השרץ, ופירשו הא דס"ל לר"י דצ"ה מטמאין דם נבלות הוא משום איזו דרשא, ולו"ד ז"ל היה נראה דאף צ"ה אינם מטמאין אלא מדרבנן ולכך לא טימאו אלא ברביעית משום שיכול לקרוש ולעמוד על כזית וגזרו עליו אטו צר, וכן מנאמי בראש"ד ריש פ"ה דעדות, אבל בדאורייתא לא מהני סבירא דיכול לקרוש ולעמוד על כזית למיהב ליה דין צר, ולכך שפיר איצטרך קרא בדם מן המת, וזוהי נמי ניחא דצטרן מטמא דם ככעדשה אף שכשיקרא לא יהא צו כעדשה, וכ"מ בתורת כהנים דסתם ספרא ר"י וצ"פ שמיני בפסוק וזה לכם הטמא קאמר דאיצטרך לרבות דמו דלא ניליף ק"ו מזהמה דדמה טהור, אלמא דאף לצ"ה דם נבלות טהור מדאורייתא.

ובסנהדרין שם כתבו דהא דרבנן מטהרי רביעית דם הצאה משני מתים הוא משום דיש אם למסורת ונפשת כתיב, אבל בלא קרא כיון דשיעורן שוה דין הוא דליצטרפו, ורהיטת הגמ' ל"מ כן, דכיון דקרי נפשות לית לן למעט מה דפשוט מסבירא בלא קרא דמנאטרף, וציומא פ"א א' נדחקו לפרש דכי איצטרך קרא לדם נפלים שאין באחד מהם רביעית בכולו, ומלכד שזה דוחק, גם קשה דר"ע גופיה ס"ל צ"פ צ"ה דאהלות מ"ב דדם קטן שינא כולו אין צריך רביעית, וא"כ דין הוא דליצטרפו, ואפשר דכיון דטומאת הדם ילפינן מקרא דהנוגע במת בנפש האדם איזוהו נפש של אדם שמתמא הוי אומר זו רביעית דם כדאמר חולין ע"ב א', שפיר י"ל דאין שייך לצרף שתי נפשות, וגדולה מזו כתב הראש"ד צ"פ דמטו"מ

וברש"י, וא"כ נוקמי נמי לקרא דאשר הצדלתי לכם לטמא דקאי גם אזהמה טהורה שנתנבלה, וממילא הוקשה אכילתה לטומאה ויתחייב על אצר פחות מכזית, [משא"כ צטמאה דלא יתחייב אלא על כזית], ומשני דאף דולא תשקצו כולל זהמה נמי כדכתיב בהדיא, אבל אשר הצדלתי לכם לטמא לא קאי אלא אשרצים, וצ"ע למה לא פירשו כן בתו', ולהאמור נמא למסקנא דצטמונה שרצים צאמת לוקה על אצר פחות מכעדשה, דגם לענין זה מקשינן אכילה לטומאה.

אבל הרמב"ם צ"פ מה' מאכלות אסורות ה"ח כתב דאין חייבין על אצר מן השרץ אם אין צו כעדשה, ונראה דמפרש מימרא דר' יוחנן דאין לוקין עליהן אלא בזכות, דאחרויהו קאי ונקט כזית משום רישא דנבלה, אבל עיקרו דלענין אכילה אין יחוס לאצרים, וצאמת רהיטת הדברים הכי משמע, וכ"כ במ"מ, ולפ"ז יש לפרש דפרכינן דאם איתא דהוקשה אכילה לטומאה, א"כ כי היכי דאיצרים מטמאין בכל שהוא ה"נ ראוי שיהא שיעור אכילתן בכ"ש, ואמאי קאמר ר"י דאין לוקין עליהן אלא בזכות וכעדשה, ואשרצים לחוד הוא דקשיא ליה, אבל אנבלה י"ל דלא הוקשה זה אכילה לטומאה, ומשני במוצלין דצר הכתוב, דאשר הצדלתי לכם לטמא מתפרש שנתחדש צהן שיעור קטן לטומאה ככעדשה, [ולא קאי אהצדלה דשמונה שרצים משאר השרצים], וממילא לא קאי לאצרים דחידוש דאצרים הוא בכל הטומאות ולאו דוקא צרצים, ופריך אלא מעתה דהצדלה דקרא לאו אמינים קאי אלא אחומר דטומאה צשיעור קטן, א"כ נפרש דאשר הצדלתי לכם לטמא קאי אחידוש דאצרים דמטמאין בכ"ש וקאי בין אזהמה ובין אשרצים, [ואפשר דקאי נמי אכעדשה דשרצים ורק פריך דנוסיף דקאי נמי אאיצרים וצ"ע], ומשני דרק ולא תשקצו דקרא קאי גם אזהמה, אבל אשר הצדלתי לכם לטמא לא קאי אלא אשרצים, וממילא לא קאי אלא אחידוש דכעדשה, ולא אחידוש דאצרים, ואולי אפשר לכיון כן בזנות המ"מ, וצ"ע.

י"ז א' מתני' דם השרץ וצטרו מנאטרפין, פשטא דמתני' לענין טומאה, כדמסיק כלל אר"י כל שטומאתו כו', ומ"מ נראה דאף לענין אכילה בכלל דינא דמתני', ולא מיבעיא במיתתן דאיסור אכילה כטומאה כדילפינן לעיל ט"ז ב'

גמ' אר"ח אר"ז ועודה זו, נראה דדם המוזלע
בזשר הוא בכלל זשר ומשלים לשיעור גס
בנבלה ובכל איסורים, והכא דם שזורדין קאמר
דדינו דם שפירש מן הזשר, ואפ"ה צעודה זו
הרי הוא משלים לשיעור הזשר, דם השרץ כזשרו,
וחשיב כחיבור ידי שמים, וזוה מיושז משה"ק תו'
מה זירוף זריך הרי זשר השרץ קרינא זיה, אזל
אם פירש הדם מן השרץ, אפי' החזירו הרי הוא
חיבורי אדם ואינו חיבור לטמא בנגיעת מקצת,
אא"כ נגע בשניהם.

שם מתיב ריב"ח הטמאים מלמד שהן מנטרפין
ואפי' שרץ כו', אע"ג דבנבלות לא אשכחן
דבעי קרא דמנטרפין, שאני נבלות דהכל שם אחד
ולא נפרטו בהן מינים, וממילא מוזן דמנטרפין,
דהכל שם אחד, ואף טמאות וטהורות שדין נבלתם
נפרש לחוד, היינו משום שחלוקין לאכילה ולכך
הוצרך לומר דאף הטהורה מטמאה כשנתנבלה, אזל
בשרצים הטמאים שהוצרך הכתוב לפרט כל שרץ
ושרץ, שפיר אינטריך קרא לומר שמנטרפין, וה"נ
בזהמות הטמאות ילפינן בתו"כ מקרא דטמאים
שמנטרפין, ומיהו אפשר דהתם ר"ל רק לענין
אכילה, וכן נמחדש כאן דדם ובשר משני שמות נמי
מנטרפין, וכן דאף בנגיעת מקצת מנטרף הדם
צעודו זו, ובר"ש פ"ג דאהלות מ"ג כתב דדוקא
שרצים מנטרפין דאיכא קרא, אזל בעלמא קיי"ל דאין
נוגע וחוזר ונוגע, וז"ע דהא במתני' חנן כל הנבלות
מנטרפין, ואוקמינהו לענין טומאה אליבא דכו"ע,
והיינו ע"כ בנוגע וחוזר ונוגע דהא קיי"ל דאין
חיבורי אדם חיבור, ומרן זללה"ה באהלות שם כתב
לפרש דכונתו דגם מאן דלא ס"ל נוגע וחוזר ונוגע
מ"מ בשרצים מודה, וז"ע דאף בנבלות טמאות
ילפינן בתו"כ מקרא דטמאים דמנטרפים, אם לא
דנימא דההוא קרא רק לענין אכילה, אזל ז"ע דאם
אפשר לפרש קרא דטמאים רק לענין אכילה א"כ
מנלן דבשרן מנטרפים גם לענין נוגע וחוזר ונוגע,
ומיהו י"ל דהטמאים דשרץ לא איירי בקרא אללא
לענין טומאה, משא"כ טמאים דבהמות טמאות כתיב
ברישא דקרא מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו,
ואפשר לאוקמי דטמאים לאכילה קאי, ודוחק, וז"ע.

שם אר"י ל"ק כאן זכולו כאן בזמקתו כו',
מחזורתא דמילתא כפי' תו' בשם ר"נ גאון
וכן פירש הר"ש באהלות שם, והפירוש השני שצתו

הי"ג דרביעית דם שחלקו אפילו האהיל על כולו
טהור, דלא מיקרי נפש אא"כ הוא מחובר, [ומיהו
דבריו ז"ע מסוגיין דתניא בהדיא דאף בקטפרס
אם האהיל על כולו טמא, אף דדינו כנחלק כיון
שאין קטפרס חיבור], וכן בפ"ז דאהלות מ"ו נקט
לרביעית דם הצאה מז' מתים בהדי שדרה וגולגולת
או רוב עצמות מז' מתים, והיינו משום שזה
מתחכם לכל המת, א"נ אינטריך שמנטרפין לטמא
אפילו אם נגע או האהיל רק על אחד מהן, דהא
בחצי זית זשר וחצי זית זשר שמנטרפין היינו רק
בנגע בבת אחת בשתייהן או שהאהיל על שתייהן
כדתנן רפ"ג דאהלות ובחולין קכ"ד, אזל נגע
באחד מהן אפילו כשהן נוגעין זכ"ז אין מנטרפין
דאין חבורי אדם חבור כמבואר בחולין שם, ואילו
דדם משנגעו שני החלאין זכ"ז הרי נטרפו כאחד
לטמא אפילו אם ידעינן שעדיין לא נבללו והוא נגע
או האהיל רק באחד מהם, ועוד דאף בנתערבו
הרי אף בהתיך שני חלאי חלב מן המת תניא בזויר
נ' ז' שאין מנטרפין משום דחשיב חבורי אדם,
וא"כ אף כשנתערבו שני החלאי רביעית נמי דין
הוא דליהוי כחבורי אדם, [ומיהו ז"ע כשנתערבו
הרי בכל נגיעה הוא נוגע בשניהם ולמה יגרע
מנוגע בשני חלאי זיתים דקיי"ל יש נוגע וחוזר
ונוגע ומנטרפין, ולא משמע לומר דההיא דזויר
איירי רק בשלא נתערבו ע"י ההיתוך, ושמה לא
מהני סברא דיש צילה לחשוב כאילו כל חלק מחובר
בצתחלה וכל נגיעה חשיבא נגיעה בשניהם, וז"ע],
ושפיר אינטריך קרא דמנטרפין, ולפירוש הר"ש
פ"ג דאהלות מ"ג זהא דאמרין בסוגיין רביעית
דם שהגיס בה טהורה, מבואר דע"י הגסה לחוד
בזר חשיב כחיבורי אדם דאינו חיבור עי' מש"כ
מרן זללה"ה בעוקצין סימן א' ס"ק י"ד ובאהלות
סי' כ"א סק"ט, וכש"כ כשצאו משני מתים.

שם כלל אר"י כו', ציומא פ"א א' מבואר דרצנן
פליגי עליה דר"י וסברי דאף שאין שיעורן
שזה מנטרפין, ושמה היינו מתני' דלקמן י"ח א'
דהבגד והשק כו' שאין שיעורן שזה כדתנן פכ"ז
דכלים, ושמה ר"י פליג נמי אמתני' דלקמן ז'
דאוכל שנטמא באז הטומאה ושנטמא בולד
הטומאה מנטרפין, דאין טומאתן שזה, ובתו'
הרא"ש יומא שם כתב דהריב"ז א תמה דלא אשכחן
מאן דפליג עליה דר"י, וז"ע.

המחזור, וכגון שהחזיר את הקטפרס כאשצורן והאחיל על מקצתו טמא והאר"ח א"ר רביעית דם שהגיס זה טהורה, אלא לאו ש"מ דאף בקטפרס שהחזירו אשצורן אין טמא אלא"כ האחיל על כולו, וכש"כ שרץ ודם, וע"כ מתני' רק בעודה זו, ולפמש"פ נתישצ משה"ק הר"ש צאהלות שם דמתני' דאהלות או מצרייתא גופה הו"מ להוכיח.

שם דאמר קרא וזה לכם הטמא, נראה דהמשמעות הוא דעל כל השרץ קאמר קרא שזהו הטמא וממילא גם הדם צכלל, ולפ"ז אפשר דגם שאר המשקין שמגופו ממש (לאפוקי מ"ר וכיו"צ) דנמי דינן כדם, ול"ע, [ובזמנא תניא בתוספתא דאהלות פ"ד דכל המשקין טהורין חוץ מן הדם], ועי' חולין ק"כ א' דלירן ורובצן שיעורן צכעדה, אלא די"ל דהיינו צשהמחה גופן, ול"ע כעת.

תוד"ה כל דכזית מטמא צצשר ואצר צכ"ש, ז"ע דבזה לא שייך צירוף, דהא גם אצר אינו מצטרף עם אצר, דבעי אצר שלם, לרצון דר"ע פ"צ דאהלות מ"ו, אח"כ ראיתי שכבר הק' כן בקרן אורה ע"ש, ועי' מש"כ שם בדעת הרמב"ם צפירושא דסוגיין.

י"ז ב' אר"י א"ש ל"ש אלא לטומאת הידים דמדרבנן היא אצל לענין אכילה כו', דעת תו' צכריתות י"א צ' ובצבת ע"א א' דלענין חטאת אין מצטרפין, ורק לענין לאו דכל שצקדש פסול מצטרפין, ואף דאין לוקין עליו דהוי לאו צצכללות כמש"כ תו' זבחים ע"ח א', מ"מ מצטרפין לאסור הקדשה, וגם לחומר לאו, ומיהו צע"ז ס"ו א' ד"ה כל כתבו דכה"ג לא חשיצ לאו צצכללות, כיון דאיכא לאו מיוחד צכאו"א, והאי קרא לא גלי אלא דמצטרפין, וכן מוכח פסחים כ"ד א' לגבי האי קרא גופיה וכמש"כ תו' שם, ולפ"ז מצטרפין למלקות, אצל מדברי הרמב"ם צפ"ח מפסולי המוקדשין ה"י י"א משמע דאף לענין חטאת מצטרפין, וק"ק לפ"ז למה חילקום חכמים לענין טומאה, כיון דלא אהני שני שמות ידיהו לענין איסורן, וכן פשטא דמתני' צכריתות שם משמע דחשיצי שני מינין לענין חטאת.

מתני' האוכל שנטמא צאצ הטומאה כו', ה"ה דנצלה גופה שחישצ עליה לאכילה נמי

אינו מוצן וכמו שתמחו צתו', והנה הדבר מסתבר נמי דכשם שהנצלות מצטרפין והיינו צנוגע צשני הצנאי זיתים כאחת, דה"נ כל השרצים מצטרפין כה"ג וכדתנן צמתני' דלעיל, וכאן נקט התנא דם השרץ וצשרו [כ"נ עיקר הגירסא וכמו שהוא צרש"י וצשטמ"ק], ולא נקט והצשר לאשמועינן רבותא דאף צנגיעת מקצת סגי דהדם והצשר כחד ממש חשיצי, דכיון דחידש הכתוב דדם השרץ צצשרו ממש ואף לא חשיצ משקה להכשיר, שפיר יש ללמוד מזה דחשיצ נמי צצשר להשלים השיעור אף צנגיעת מקצת, כל עוד שלא פירש.

שם ומנא תימרא כו', ע"כ לפרש דפריך ומנא תימרא דבעי עודה צו צנגיעת מקצת, דהא זהו כל עיקר מה שחידש ר"ז, ואע"ג דתנן פ"ג דאהלות מ"ד דאין חצורי אדם חיבור, וכן צחולין קכ"ד צ', ז"ל דס"ד דשמא צשר ודם עדיף מצשר וצשר, וכן פירש מרן זללה"ה צאהלות שם, [והוי מצי לאחוי צרייתא דנזיר נ' צ' דצ' חנאי זיתים חלצ שהחיקן דלא חשיצי חיבור, וכש"כ צשר ודם, אלא דניחא ליה לאחוי דאפילו הגסה לצד צצר מצטל חיבורן], ולזה מיייתי מרביעית דם שהגיס זה דטהורה, והיינו דהגסה מצטל החיבור שצידי שמים וכמו שפירש מרן זללה"ה צכונת הר"ש צאהלות שם מ"ג, [אף שהדבר ז"ע למה, ועכ"פ אחאי לא חשיצ כמרודד, דהא עדיין נשאר חלק צחיבורו הראשון, ול"ע], וחזינן דטהורה עכ"פ צנגיעה או צהאחיל על מקצת, וצאמת הוי סגי צהכי, והא דהוצרך להציא צרייתא דהאחיל על כולו טמא, הוא משום דלא נימא דשמא צדם שאני ומשנחלק הרביעית שוב אינו חוזר לטומאתו אף לא צהאחיל על כולו, לכך מיייתי צרייתא דאף צקטפרס דכל דם צהאחיל על אפ"ה כשהאחיל על כולו טמא, ומ"מ כשהאחיל או נגע צמקצתו אפילו כשהוא אשצורן טהור כיון שכבר היה חלוק, וא"כ כש"כ דדם השרץ וצשרו שהיו חלוקים שאין מצטרפים לטמא צנגיעת מקצת אף שחזר ועירצן, ולפ"ז עדיף טפי אי לא נגרוס מאי מקצתו אילימא מקצת דם, וכמש"כ צשטמ"ק, ופריך מצרייתא אהא דר"ח א"ר ומשני כאן צכולו כאן צמקצתו, ואי גרסינן ליה יש לפרש דה"ק אילימא מקצת דם דמשום שאין קטפרס חיבור וחשיצ כהאחיל על מקצת מפורד, הוא דטהור, הא אם האחיל על מקצת מן

למזון שתי סעודות לעירוב, מתפרש כל המינים שהוזכרו שהם כשרים למזון שתי סעודות לעירוב, וממילא גם משקים בכלל.

גמ' מי גרס לשני לאו ראשון, אע"ג דמי גרס לראשון לאו אז ואפ"ה אין מנטרפין האז והראשון, שאני אז שטומאתו מעצמו, וכי קאמרינן במקבלין טומאה דבזה סברא שאין לחלק בין המקבל הראשון לשני כיון דמי גרס לשני לאו ראשון.

שם רא"א ראשון ושני לגבי שלישי בני חדא ביקתא אינון, נראה דר"ל דאף אם נימא דלגבי עצמן אין מנטרפין, (ואפשר דנפ"מ לענין אם יש איסור להכניס טומאה למקדש דיהא שני שיש בו כשיעור, חמור טפי מחצי שיעור ראשון וחצי שיעור שני ע"י ירושלמי שקלים פ"ח סוף ה"ג), מ"מ כשהשלישי בא להתטמאות מהן אין סברא לומר דלגבי ידיה לא ינטרפו, דלענין לעשות שלישי ודאי יש לחשוב טומאתן כשזה.

י"ח א' הערלה וכלאי הכרס מנטרפין זע"ז כו', בירושלמי פ"ב דערלה משמע דמוקי לה להך מחני' דתנינן נמי התם, כר"מ דדריש זע"ז ס"ו א' לא תאכל כל תועבה דכל שמעבתי לך הרי הוא צבל תאכל ויליף מזה דכל איסורים שבחמורה מנטרפין זע"ז, וז"ע דא"כ מ"ש ערלה וכלה"כ דנקט, ובשלמא התם דערלה שפיר נקט להו דבדיני ערלה קעסיק, אצל הכא מ"ש דנקט להו, ונריך לדחוק דאגב דנקט להו דערלה נקטינהו נמי הכא.

ברם הא דפרכינן ומי צעי ר"ש לזרופי קשה טובא, דאי מחני' כמתני' דערלה הרי התם מפורש דלענין זירוף לאסור איירי, כדקתני עולין באחד ומאתים ומנטרפין זע"ז וא"ל להרים, הרי בהדיא דלענין לאסור איירי, ודכוותה יש לפרש הכא, וא"כ מאי פריך ומי צעי ר"ש לזרופי והתניא רש"א כ"ש למכות, הרי לאסור ודאי צעי ר"ש לזרופי, ואף בלא מחני' דערלה נמי שפיר יש לפרש כן מחני' דהכא, ודומיא דאינך מחני' נמי דלא איירו לענין מלקות ועיקרן לענין טומאה, ופיגול וגו' מנטרפין למלקות, וקתני בזה אין מנטרפין סתמא משום דלטומאה איירי.

ואפשר דקרא דלא תאכל כל תועבה פשיטא לגמ' דלית לן לאוקמי לנידון אי מנטרפין

מנטרפת בהדי אוכלין שנטמאו באז הטומאה לטמא טומאת אוכלין כדאמר כריתות כ"א א' ב', אלא שאין בזה חידוש יותר, דהא מטמא כדין טומאת אוכלין, דהיינו אוכל שנטמא באז הטומאה.

שם כל האוכלין מנטרפין כו' לפסול הגוויה כו' במזון שתי סעודות כו', יש לדקדק בסידרא דמתני', דאמאי תני לעירוב בין טומאת גוויה לטו"א, ובני י"א נ"י השיב דמעיקרא תני מילי דרבנן ובתר הכי מילי דאורייתא.

שם במזון שתי סעודות לעירוב, מסקינן בעירובין כ"ט א' דלא צעי סעודה מכל מין, ואף למחצה לשליש ולרביע מנטרפין, ושיעור שתי סעודות משערין כל מין לפי ערכו שאם יש תפוחים כשיעור רבע סעודה וצ"ל כדי ללפת פת של רביע סעודה משלים עליהם סעודה ומחצה, [כ"נ דאף דברים שהם עצמם סעודה מנטרפים עם דברים שאינם אלא ללפת את הפת].

שם ובבבב לטמא טומאת אוכלין, בכלל זה נמי דחיבורי אדם חיבור וכשעשה מהם גוש אחד ונגע במקנחו נטמא, (וכמבואר כריתות שם בבבבב שחיפה בבבב, ובפ"א דטהרות מ"ה וצריש טבול יוס), דאע"ג דבבבבב ומת אמרינן בחולין קכ"ד ובאהלות פ"ג מ"ד שאין חיבורי אדם חיבור, שאני התם שצרייתן קובעת טומאתן, ונריך חיבור שצרייתן, משא"כ הכא שאנו באין עכשיו לקבוע הלכותיהן שפיר נקבע לפי מה שהם.

שם וכגורגרת להוצאת שבת, ה"ה למבשל וטוחן וכיו"ב, ונקט הוצאה לפי שבה נחפרש השיעור בכל המינים ובסוגי האוכלין צפ"ז ופ"ח דשבת, ועי"ש ע"ו ב' צהו', ונקט התם בהוצאה לפי שזה שייך בכל המינים, משא"כ שאר המלאכות.

שם כל המשקין מנטרפין זע"ז כו', יש לדקדק דלא קתני במזון שתי סעודות לעירוב, ולא משמע לומר דמשקין לא ינטרפו דמ"ש מאוכלין, וכ"ה צהו' עירובין ע"א א' ד"ה יין, ואפשר דיש להוכיח מכאן דבזה גם אוכלין ומשקין מנטרפין [והכי מסתברא], ולכך לא שנאו בדין המשקין ואפשר עוד דכיון דאין מערבין במים והוא מעיקרי המשקים, לכך לא רצה לסתום דכל המשקים מנטרפין לעירוב מבלי לפרש חוץ מן המים, [עי' עירובין כ"ט א'], ולהאריך, ולפרש, אין כאן מקומו, גם י"ל דרישא דקתני כל האוכלין מנטרפין

הנהגה מן ההקדש

מתני' וחכ"א כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום, לפי דאיתא גזירה שוה דחטא חטא מתרומה והתם אכילה כתיב, וכן איתקש לסוטה ולעכו"ם וצקוטה ליכא פגם, פירשו חכמים דיש מעילה הנריכה פגם ויש שא"ל, וחילקו בין דבר שדרכו ליפגם לדבר שאין דרכו ליפגם, והיינו דהא דחייבה תורה צמעילה משום דהקדש שלא מדעת כהדיט מדעת כדאמר ב"ק כ' ב"מ ז"ט, תנאי ההקדש הם שיתחייב הנהגה לחוד אפילו לא פגם בדבר שאין דרכו ליפגם, ולא יתחייב אלא בפגם בדבר שדרכו ליפגם, ואמרין בגמרא דצחטאת תמימה אין צריך פגם אע"ג דבע"מ אינו חייב בלא פגם, וכן בצהמה דצדק הבית, והיינו טעמא דצקדושת הגוף שאין בה ענין דמים לא שייך ליחס חשיבות לפגם, וכיון דודאי אף צקדושת הגוף מועלין, סברא הוא דהתם מועלין בלא פגם. (י"ט ב' סק"ח).

שם וחכ"א כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום, אע"ג דכל הקדש כהדיט מדעת דמי, והדיט מדעת שפיר קוץ דמים אף בשביל הנאה שאינה פוגמת, אף בדבר שיש בו פגם, נראה דהענין דהנאה בלא פגם בדבר שיש בו פגם, חשיבא מעין הנאה שלא כדרך, דלא קיימא להכי, וכעין דאמרין פסחים כ"ו א' שאני היכל דלתוכו עשוי ופירשו רש"י ותו' דהוי שלא כדרך הנאה, וסברא הוא דלא קפיד רחמנא בהכי, ולקמן ב' דילפינן לה מתרומה, ועי' לקמן י"ט א' דמשמע דילפינן לה ממאי דאקשה רחמנא לע"ז.

שם שמה זכוס של זהב, סתם כוס של זהב היינו כ"ש כמבואר במשנה לקמן י"ט ב', וא"כ חשיב לאו בר איפגומי משום שראוי למזותו גם כשנפגם, וכמש"כ תו' לקמן י"ט א' לענין חטאת תמימה, ולפ"ז יש לפרש דמה"ט הוא דחשיב דבר שאין בו פגם, וכ"מ לכאורה מהא דפריך לקמן שם אי בצהמה תמימה היינו כוס של זהב, ולא אמרינן היינו קטלא וטבעת, ומ"מ נראה דכוס של זהב דמתני' היינו של צדק הבית וחשיב דבר שאין בו פגם, דדהבא לאו בר איפגומי הוא, דרהיטת המשנה דדומיא דקטלא וטבעת הוא, וכן לא נזכר במתני' זהב אלא זכוס, וע"ז פרכין ודהבא לאו

לאסור בתערובת דקרא מתפרש לענין איסור צעין, הלכך לר"ש דס"ל כל שהוא למכות, ע"כ לא מצי למידרש לא תאכל כל תועבה דכל שמתעבתי לך הרי הוא צבל תאכל, דלאוסופי לאוי לית לן לאוקמיה, וגם הוי לאו שצכללות, ואינו מוסיף מלקות, ורק לענין צירוף הוא דאפשר לאוקמיה, וכיון דר"ש לא בעי שיעורא, ע"כ לא אחי קרא לאיסורין המפורשים, [ואפשר דמוקי לה לענין צב"ת, כדרכאשי חולין קי"ד ב'], ור"מ מוקי לקרא לענין צירוף של שני חמאי זיתים למלקות, וממילא מנטרפין נמי לאסור בתערובת, וס"ל לגמ' דמתניתין אית לן לפרושי צעיקר מחלקותם בפירושא דקרא, ולא במסתעף ממנו, דמתני' דיני צירופים אחי לאשמועינן, דבהכי איירי פירקין, ולא דמי למתני' דערלה דהתם שפיר יש לו גם לפרש דיני ערלה לענין ציטול בתערובת, ולכך יש לפרש למתני' לענין מלקות דבזה הוא שורש מחלקותם, וא"כ ע"כ למיתני דרש"א אין צריכין לצרף, וממילא משום זה נמי לית ליה צירוף לענין תערובת וכדחתן בערלה.

שם כל שהוא למכות כו', עי' חו"צ מכות י"ז א'.

מתני' הבגד והשק השק והעור כו' אר"ש מה טעם מפני שהן ראויין ליטמא במושב, בתו' שבת ע"ו א' פירשו דדוקא בגד ושק שק ועור אצל בגד ועור או שק ומפץ אין מנטרפין, ופשטא דלישנא דמתני' הכי משמע, אצל ק"ק לפ"ז דטעמא דמסיק ר"ש פירשו בתו' שם דר"ל דשיעורן שוה לענין מושב, וא"כ קשה דהא גם בגד ומפץ שיעורן שוה לענין מושב, ואפ"ה אין מנטרפין, וא"כ אמאי מהני ההיא טעמא לבגד ושק, וי"ל דצעיקר דינס באמת ראוי דגם בגד ומפץ ינטרפו, אלא דלמעשה אין רגילין לחצרן, והמחצרן בטלה דעתו דעתיד להפרידן, ולכך אין מנטרפין, ומיהו בסוכה י"ז ב' צידדו דזה הכלל דתנן צסיפא צפכ"ז דכלים מרצה דגם בגד ומפץ מנטרפין, וק"ק לפ"ז אמאי פלגיניהו התנא, ואפשר דרק שנים ביחד מנטרפין ולא שלשה, ולכך לא ערביניהו, ואע"ג דאכתי הוי מצי למיתני הבגד והמפץ או הבגד והעור, י"ל דכיון דכבר אינטריק למיתניניהו זוגי זוגי, שפיר נקט להו כי אורחיינו, וצ"ע צכ"ו.

ואי לאו האי קרא הוי אמרינן שאין מעילה אלא כשנהנה משל הקדש ע"י שימוש כגון שאל של הקדש או שנשתמש בחפץ של הקדש דהיינו וחטאה בשגגה, אבל כשכל החפץ קיים ולא נהנה בו עדיין כלום אלא שלקחו לעצמו בשוגג, צוה לא הוי ידעינן דאיכא מעילה, דהא כל היכא דאיתיה צי גזא דרחמנא איתא, [וצהדיט נמי אינו נעשה גזל ע"י נטילת חפץ חצירו בשוגג], והיינו דילפינן מלשון מעל דשינוי רשות לחוד נמי יש צו מעילה, וזו נראה כונת חז"ל, ונראה דמזה הוי דידעינן דהקדש נפיק לחולין ע"י מעילה, דאי נשאר בקדושתו לא שייך לחייב בתשלומין, דהא כל היכא דאיתיה דהקדש הוי, [ורק חומש וקרצן הוי דשייך לחייבו], ומדכתיב ואת אשר חטא מן הקודש ישלם, ש"מ דנפיק לחולין, ותו אמרינן דאין מעילה אלא כשהוציא הדבר מרשות הקדש לחול, אבל כשלא יצא לחולין אין כאן מעילה אף לא לחומש וקרצן, וכדאמר קדושין נ"ד ב' וכי מאחר דאין מתחלל קרצן במאי מיחייב, ומיהו זה דוקא במעילה שע"י נטילת החפץ לחוד, אבל כל שנהנה מן החפץ של הקדש הרי כבר הוציא את ההנאה הזאת לחולין. ומיהו כ"ז בצדק הצית דשייך צו ענין של יציאה לחולין כיון שאינו קדושת הגוף, ורק בעלות הקדש היא המקדשתו, אבל בקדשי מוצח שנטלן נראה דלא מעל דכיון שנשאר בקדושתו הרי לא עשה כלום שהרי לא נהנה מהן, ואינו אלא כמעביר חפץ של הקדש ממקום למקום, וכמש"כ לעיל ע"ש, ואין מעילה בקדושת הגוף אלא צנהנה מהן ממש.

י"ח ב' נאמר חטא בתרומה ונאמר חטא במעילה כו', ע"י מש"כ בריש מכלתין.

שם וצליח שעשה שליחותו, היינו שיש שליחות במעילה, ויש לעי' היכי ילפינן לה מתרומה, הא שאני מעילה דהוי עצירה וסבירא היא דאין שליח לדבר עצירה דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, ובתרומה גופה אי משכחת לה בעצירה לא תהא שליחות, ועו"ק דאף אי ניליף מתרומה דיינו אם ניליף כששניהם שוגגים דצכה"ג נקטו בתו' קדושין מ"ב ב' דצכל התורה נמי יש שליח, אבל מנלן דאף בזכר שליח יש שליחות וכמש"כ תו' שם דלהכי אינטריך גזירה שוה, ועו"י בתו'

צר איפגומי הוי, אלמא דמשום הכי הוי, ואף דקושטא הוי דגם קטלא וטבעת של זהב קאמר, ועוד דכיון דקושטא הוי דכוס זהב של צדק הצית חשיב דבר שאין בו פגם, א"כ מהיכי תיתי לן לומר דגם דין כ"ש נשנה במחני', הלא אדרבה אם צא לאשמועינן דין כ"ש הו"ל למיתני של כסף וכיו"צ דיש צו פגם צמציאות.

שם לבש בחלוק כיסה בטלית כו', חלוק הוי צגד התחתון הסמוך לבשר כדאמר צ"ב נ"ז ב' חלוק של ת"מ כיצד כל שאין צערו נראה מתחתיו, וטלית הוי העליון כמש"כ רש"י שם, והנה שנה התנה לבוש תחתון ועליון שהם לכו"ע דבר שיש בו פגם, ודילג האמצעי, דהיינו פלוגתא דר"ע וחכמים.

שם הנהנה מן החטאת כו', הא דנקט חטאת, אפשר משום דאיתא מדרשא חציצה ליה, דהא פשטיה דקרא דמעילה בעולה מתפרש כדאמר תמורה ל"ב ב'.

שם כשהיא מתה כיון שנהנה מעל, צגמרא מוקמינן לרישא דכשהיא חיה צבע"מ, וממילא סיפא מתפרשא נמי מיהא גם צבע"מ, ונראה דסבר האי תנא דקדשי מוצח היו צכלל העמדה והערכה ולכך קדשי מוצח תמימים ונעשו צע"מ ומתו אין להם פדיון ויקצרו כדתניא י"ט ב' וממילא אין צהם מעילה מדאורייתא כלל, דלא חזו לא לגופן ולא לדמיהן והרי הם כחמץ צפסח למ"ד אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים דלית צהו מעילה כדאמר פסחים כ"ט, ורק מדרבנן מועלין צהם, וכמבואר צהדיא לעיל ב' ב' דהך מעילה מדרבנן היא, והשוו חכמים מדותיהם צתם וצבע"מ, וכי היכי דתיקנו מעילה צתם שמת אפילו צלא פגם דומיא דמחיים, ה"נ תיקנו צבע"מ שמת שמועלין אף צלא פגם, אע"ג דמחיים אין מועלין צבע"מ אלא צפגם, אבל למ"ד קדשי מוצח לא היו צכלל העמדה והערכה, א"כ בקדשי מוצח תמימים ונעשו צע"מ ומתו יש צהן מעילה מדאורייתא צפגם, אין כלל סבירא שיוסיפו צה חכמים מעילה צלא פגם מדרבנן, וגם אחי למיטעי ולאחויי חולין בעזרה דלא ידעו להצחין צה מתי מעילה דאורייתא ומתי דרבנן. (י"ט ב' סק"ת, ועי' מש"כ לעיל ב' ב').

גמ' אין מעל אלא שינוי וכה"א איש איש כו', נראה דר"ל שינוי רשות והחפץ והחפץ קיים,

ומצואר מדצריהם דלא ס"ל לחלק צכך, וצכל ענין שהשליח שוגג ראוי לקיים השליחות.

ובתו' שם תירצו דאף כשהשליח מויד נמי מעל המשלח, ויש לעי' הרי השליח יודע שאילו ידע המשלח דהקדש הוא לא הוי שולחו, וליצטל שליחותיה, וי"ל דטעות בחקרן ידיעה אינו אלא כעין פתח צנדרים, ולא חשיב טעות, וכמו צשניהם שוגגים.

ויש לעי' אמאי חשבינן ליה זה חוטא וזה מתחייב, והא השימוש הוא למשלח, דהא אף צשלח ע"י חס"ו ועשו שליחותן מעל וכדתנן מעילה כ"א א' וכדמדמינן לה התם צגמ' לנתנו ע"ג הקוף והולכו, והאורחים משולחן של המשלח נוטלים, וכן החנוני מוכה הפירות למשלח, וכש"כ כשהשליח נזכר ויודע דמשל הקדש הוא, דסתמא דמילתא אין צדעתו אלא לעשות מעשה קוף צעלמא, וכל המעשה יש ליחס למשלח, וי"ל דכשהשליח צן דעת אין כונת המשלח שיעשה מעשה קוף צעלמא, אלא הוא מוסר לו כח שליחות, ואם אין השליח חפץ אין החנוני יכול לזכות אפילו אם הוא יודע שצעה"צ שלחו אליו, דצדעת השליח הדבר תלוי, ולכן ע"כ לשמש כאן גם צכח של השליח, והיה ראוי לומר שאין השליח יכול לשמש צכח שליחות דצרי הרצ ודצרי התלמיד צרי מי שומעין, והיינו כהררים התלויים צשערה.

ואבתי יש לשאול צהא דאמרינן קדושין מ"ג א' דטעמא דשמאי הזקן דס"ל דהאומר לשלוחו לא והרוג את הנפש דהמשלח חייב משום דילין ממעילה ומטציה ומכירה דיש שליח לצד עצירה, והיכי מדמה להו, הא צמעילה הפעולה למשלח וצמעשה קוף נמי מצי למיעצדה, והמשלח הוא שמשמש צהקדש לאורחיו ולחנוני, משא"כ צרציה, וכן צטציה ומכירה צכר יש לגנצ קיני גניצה צצהמה, והרי השחיטה צשליחותו מחייצתו צדו"ה, ולא דמי כלל לצא והרוג את הנפש, וי"ל דהא צנזכר צעה"צ ולא נזכר שליח שליח מעל וכדאמרינן צסמוך, ואף שכל מה שעשה עשה לצעה"צ, חזינן דפעולת השליח יש צה גם חיוצ מעילה, ומ"מ כשעשה שליחותו מעל צעה"צ, הרי דיש שליח לצד עצירה, דפעולת השליח מחייצת את צעה"צ. (בחגיגה י' צ).

הרא"ש קדושין שם דהקשה צאמת מנלן לאוקמי גזירה שוה אף לענין שליחות, וכחצ וי"ל משום דלענין שליחות מסתצר למילף מעילה מתרומה דשייך צה שליחות וממילא הוי לצד עצירה, עכ"ל, והצרים סתומים, ואפשר דצאמת כל הגזירה שוה ניתנה למילף מילי דלא מסתצרון, דאם אמרה תורה חיוצ תרו"מ צתלוש מה ענין זה למעילה, וגם פוגם ונהנה, הרי ילפינן מסוטה דצד שצין צו פגם חייב אף צלא פגם, וא"כ למה נחדש דציש צו פגם לא מעל עד שיפגום, וגם לפטור מוץ לא דמו אהדי, דתרומה אין צה ענין ממון, משא"כ הקדש, ולכן ע"כ ניתנה הגזירה שוה למעין גזירת הכחצ למילף מאי דאפשר למילף, ושפיר ילפינן דיש שליחות נמי צמעילה עכ"פ מיהא צשניהם שוגגים, וצאמת צצצרה היה נראה דצשניהם שוגגים שייכא נמי סצרה דצרי הרצ ודצרי התלמיד דצרי מי שומעים, דהא על החטא שצשגה דיינינן, והיינו שיש לצדם להזהר שלא יצא לידי שגגה, וצחטא זה שניהם שוים, ויש לנו לדון שניהם שוגגים צשניהם מוידים, ולא דמי למשלח מויד ושליח שוגג, דהתם שפיר יש לחייב המשלח, וזה דלא כמו שנקטו צתו' קדושין שם, ולפ"ו אם ילפינן שליחות צמעילה צשניהם שוגגים, צכר נמי ידעינן דיש שליח לצד עצירה צמעילה, וממילא ה"ה גם צשליח מויד, [אצל אם צשניהם שוגגים יש שליח צכל התורה, קשה א"כ מנלן לחדש צצמעילה יש שליח אף צשליח מויד, הרי שפיר מיקיימא גזירה שוה צשאר מילי, ומנלן למילף מתרומה מאי דליחא צתרומה], ועי' מש"כ צחגיגה י' צ' (הועתק להלן).

בחגיגה י' ב' וכי זה חוטא וזה מתחייב, צתו' קדושין מ"צ צ' הקשו דצכל התורה כולה נמי מסצרה אמרינן דכשהשליח שוגג יש שליח לצד עצירה, כיון דלא שייך לומר דצרי הרצ ודצרי התלמיד דצרי מי שומעין, שהרי הוא שוגג, וכמצואר צ"ק ע"ט א' דנתנו הגנצ לצכורות צנו נחייב הגנצ צמשיכת הכהן, ולכאורה היה מקום לחלק צין היכא שהמשלח מויד והשליח שוגג לצין היכא ששניהם שוגגין, דכשהמשלח מויד ואין שום טעות מצדו שפיר חשבינן להשליח השוגג כידו של המשלח, משא"כ כשגם המשלח שוגג יש מקום לומר דכיון דהמעשה עשה השליח ראוי למירמי חיוצא עליה, שהרי גם המשלח טועה ושוגג,

במיתה, והיינו דוקא באכילה וכמש"כ תו' פסחים ל"ג א' ולא בשאר הנאה, והשתא קאמר דאף לענין מיתה דבעי אכילה דוקא אפי"ה מטטרפי שתי אכילות אפי"ה שלא בכדי אכילת פרס, ובקושי תו' שם, דאע"ג דילפינן מתרומה, מ"מ לא דמי לתרומה דקדושה קדושת הגוף והאכילה היא האיסור, משא"כ בקדשי צדק הצית דההוא לא חולין היא האיסור, אלא דכשמוציא לחולין ע"י אכילה חמיר טפי, ושפיר מטטרף אפי"ה שלא בכדי אכילת פרס דבאיסור להוציא לחולין לא שייך שיעור זה, ומיהו לכאורה כל צדק הצית יוצא לחולין בנטילתו או בנתינתו לפיו וכבר מותר באכילה, וע"כ לית לן לאוקמי חיוב מיתה אם אינו אלא באכילה וכמו שנקטו בתו', אלא בקדושת הגוף, וזה שפיר שייך להנריך בכדי אכילת פרס, א"נ אי רבי כאבא שאל ס"ל וכדפריך ר"פ בפסחים שם, שמא בשיעור פרוטה לא בעי בכדי אכילת פרס, ואף דלפ"ז בתרומה נמי שיעורו בפרוטה והתם מקטערא דבעי בכדי אכילת פרס, י"ל דמ"מ במעילה דאיכא נמי איסור הנאה בפרוטה, מוקמינן לה באחרת ואף חיוב אכילה שהוא בפרוטה לא בעי בכדי אכילת פרס, א"נ שמא אה"נ דלענין חיוב מיתה בעי גם במעילה אכילה בכדי אכילת פרס, אלא דס"ד דשתי אכילות לא יטטרפו אף לענין חיוב חומש ואשם אלא בכדי אכילת פרס, דכיון דכבר אשכחן שיעור זה במעילה ע"י גזירה שזה דתרומה לענין מיתה, תו לית לן לחדש באכילה חיוב של הנאה שלא בכדי אכילת פרס, והיינו דמרבינן מתמעול מעל, וראיתי בתו"כ דבהך צריכתא בסיפא קמני לההוא צריכתא דלא אם אמרת בשאר מצוות שאינן בעוון מיתה תאמר במעילה שהוא בעוון מיתה, דמייחין לה בפסחים שם ומוקמינן לה כרבי. — א"ה, עי' חו"צ פסחים ל"ז ב' אם שתי אכילות של כזית מטטרפין לשה פרוטה בתרומה.

בכריתות כ"ג ב' אמרינן דלרבי חייל צקדשים איסור קל על איסור חמור מדמרבה אימורי קדשים קלים למעילה ומעילה איסור מיתה וקא חייל על איסור חלב דאיסור כרת הוא, ולכאורה קשה דהא איסור מעילה איסור הנאה, אכל למש"כ תו' בפסחים שם דחיוב מיתה במעילה לרבי אינו אלא באכילה ניחא, אלא דק"ק מנלן באמת דרבינו קרא אף למיתה שמא לא

בקדושין מ"ז ב' שאני מעילה דילפא חטא חטא מתרומה כו', ז"ע נהי דאין גזירה שזה למחאה, אכל הרי גם בתרומה אין שליח לתרום בעצירה, וקצרא היא דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, א"כ מהיכי חיתי נלמוד מתרומה דיש שליח לדבר עזירה במעילה, ועוד דאף אם נימא דמעילה הרי עיקרה עזירה וממילא אם אנו למידין זה שליחות מתרומה ע"כ דיש זה שליח לדבר עזירה, [אף דהיא גופא קשיא כיון דכאן עזירה מנלן ללמוד מתרומה שאינה עזירה], אכל אכתי נימא דהיינו דוקא בשוגג דלא שייך סברא דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, ואהני גזירה שזה דשייך שליחות בזה, ומנלן דגם כשהשליח מויד יש שליח, וז"ע, שו"ר בתו' הרא"ש שהקשה ותירץ כמש"כ, אכל אכתי קשה משה"ק מנלן דאף כשהשליח מויד וז"ע. (מגינה י"ב).

שם פוגם ונהנה כו', בפשוטו הא דבעי פגם בדבר שיש בו פגם, הוא משום דהנאה בלא פגם בדבר שיש בו פגם, הוא מעין שלא כדרך הנאה, וכמש"כ לעיל במתני', דעיקר הנאה הוא כשמשמש בו שימוש חשוב שכרגיל פוגם, אכל לפ"ז ז"ע בזה דאמרינן לקמן י"ט א' דבהמה תמימה היינו כוס של זהב, ופירשו רש"י ותו' משום דאין הפגם מפסיד בהכשר ההקדשה, ומה בכך, אי כל שימוש בבהמה אינו שימוש הגון עד שיפגום, א"כ גם בבהמת קרבן כן, דהשימוש היינו הך, ושמא י"ל דלא ילפינן מתרומה להנריך פגם אלא במעילה שמוציאה לחולין, דומיא דאכילת תרומה שהתרומה כבר איננה, אכל שימוש בקדושת הגוף שנשאר בקדושתו לא בעי פגם, דכה"ג לא אשכחן בתרומה ולא שייך למילף מינה, ועי' לקמן י"ט סע"א דאין הדברים מכוונים.

שם אי מה חטא האמור בתרומה לא זירף שתי אכילות כאחד כו' אכל היום ואכל למחר כו', מש"פ רש"י וכן בשטמ"ק בשם תו' הר"פ דמעיקרא לא ריבה אלא לבו ציום והשתא מרבה אפי"ה למחר, קשה טובא, דמ"ל היום ומ"ל למחר, כל שאין האכילות מטטרפות הרי הוא כלמחר, ועו"ק דאפילו לזמן מרובה לא משמע רק באותו יום, וכדחזינן הכא גופא דלכתר דקתני אכל היום ואכל למחר הדר ותני ואפי"ה לזמן מרובה, ואפשר דהכא אליבא דרבי איתנייא דס"ל הזיד במעילה

רבינו אלף לענין איסור הנאה דמעילה, דבזה ליכא משום אין איסור חל על איסור, ומ"מ משמע דאיסור אכילה דמעילה דמי לאיסור אכילה דחלב, ומשמע דבעי כזית בכדי אכילת פרס, ועי' בספר מרן זללה"ה בליקוטים לכריתות סק"ה, ול"ע כעת.

ובאמת נראה דהדברים דאף לרבנן דרבי יש יתרון דמעילה שע"י אכילה, דהא תנן כריתות ט"ו ב' דאוכל מוצח אחד בחמשה תמחויין חייב על כל אחת ואחת משום מעילה, ואילו בהנאות לא שמענו חילוקים, ואכילתו והנאת חבירו נמי משמע דסגי בקרבן אחד, אפילו בדאיכא פרוטה בכל אחת ואחת [אם כי הכרח אין לזה], וכש"כ שאין ראוי שתמחויין יחלקו באיסור הנאה, ומשמע דמשנה שם דכו"ע מודו דדין זה, וכן הרמב"ם פסקו בפ"ט משגגות ה"ט, וע"כ מוכח מכאן דאף לרבנן יש יתרון באכילה דנפקא חטא מתרומה, [ואפשר שאין יתרון זה אלא בקדושת הגוף דלא נפיק לחולין דומיא דתרומה, אבל קדושת דמים כיון דנפיק לחולין לא שייך ביה איסור אכילה, דמדאגביה כזר ינא לחולין, ועי' זכאים מ"ה א'], וכל חומרי דשייכי למיהב באיסורי אכילה, יהצינן נמי דמעילה שע"י אכילה, הלכך כיון דשייך לחייב בחילוק תמחויין באכילה, מחייבינן נמי דמעילה על כל אחת ואחת, אע"ג דבעינן פרוטה, ולא סגי בזית שאינו שוה פרוטה, ואפשר דלענין החומר שבאכילה, בעי כזית, ואי אכל פחות מכזית משל תמחוי אע"פ שיש בו פרוטה, סגי בקרבן אחד, אבל יתכן גם לפרש דהיינו הא דאמרין דתמעול מעל מרבה דשתי אכילות מאטרפין, והיינו למיהב להו חומרא דאכילה אף שלא בכדי אכילת פרס, ועי' בספר מרן זללה"ה לקדשים בליקוטים לכריתות בסק"א שכתב דאיסור לאו דמעילה דמזיד ליכא אלא באכילה, כדתנן רפ"ג דמכות דאוכל הקדש שלא נפדה לוקה ע"ש, ועי' בתו' לעיל ט"ו א' דנמי הזכירו שיעור כזית לענין מעילה, ול"ע בכ"ז, ועי' מש"כ בתו"כ כריתות י"ד ב' ס"ק ט"ו.

ובאמת נראה דהדברים דאף לרבנן דרבי יש יתרון דמעילה שע"י אכילה, דהא תנן כריתות ט"ו ב' דאוכל מוצח אחד בחמשה תמחויין חייב על כל אחת ואחת משום מעילה, ואילו בהנאות לא שמענו חילוקים, ואכילתו והנאת חבירו נמי משמע דסגי בקרבן אחד, אפילו בדאיכא פרוטה בכל אחת ואחת [אם כי הכרח אין לזה], וכש"כ שאין ראוי שתמחויין יחלקו באיסור הנאה, ומשמע דמשנה שם דכו"ע מודו דדין זה, וכן הרמב"ם פסקו בפ"ט משגגות ה"ט, וע"כ מוכח מכאן דאף לרבנן יש יתרון באכילה דנפקא חטא מתרומה, [ואפשר שאין יתרון זה אלא בקדושת הגוף דלא נפיק לחולין דומיא דתרומה, אבל קדושת דמים כיון דנפיק לחולין לא שייך ביה איסור אכילה, דמדאגביה כזר ינא לחולין, ועי' זכאים מ"ה א'], וכל חומרי דשייכי למיהב באיסורי אכילה, יהצינן נמי דמעילה שע"י אכילה, הלכך כיון דשייך לחייב בחילוק תמחויין באכילה, מחייבינן נמי דמעילה על כל אחת ואחת, אע"ג דבעינן פרוטה, ולא סגי בזית שאינו שוה פרוטה, ואפשר דלענין החומר שבאכילה, בעי כזית, ואי אכל פחות מכזית משל תמחוי אע"פ שיש בו פרוטה, סגי בקרבן אחד, אבל יתכן גם לפרש דהיינו הא דאמרין דתמעול מעל מרבה דשתי אכילות מאטרפין, והיינו למיהב להו חומרא דאכילה אף שלא בכדי אכילת פרס, ועי' בספר מרן זללה"ה לקדשים בליקוטים לכריתות בסק"א שכתב דאיסור לאו דמעילה דמזיד ליכא אלא באכילה, כדתנן רפ"ג דמכות דאוכל הקדש שלא נפדה לוקה ע"ש, ועי' בתו' לעיל ט"ו א' דנמי הזכירו שיעור כזית לענין מעילה, ול"ע בכ"ז, ועי' מש"כ בתו"כ כריתות י"ד ב' ס"ק ט"ו.

ובאמת נראה דהדברים דאף לרבנן דרבי יש יתרון דמעילה שע"י אכילה, דהא תנן כריתות ט"ו ב' דאוכל מוצח אחד בחמשה תמחויין חייב על כל אחת ואחת משום מעילה, ואילו בהנאות לא שמענו חילוקים, ואכילתו והנאת חבירו נמי משמע דסגי בקרבן אחד, אפילו בדאיכא פרוטה בכל אחת ואחת [אם כי הכרח אין לזה], וכש"כ שאין ראוי שתמחויין יחלקו באיסור הנאה, ומשמע דמשנה שם דכו"ע מודו דדין זה, וכן הרמב"ם פסקו בפ"ט משגגות ה"ט, וע"כ מוכח מכאן דאף לרבנן יש יתרון באכילה דנפקא חטא מתרומה, [ואפשר שאין יתרון זה אלא בקדושת הגוף דלא נפיק לחולין דומיא דתרומה, אבל קדושת דמים כיון דנפיק לחולין לא שייך ביה איסור אכילה, דמדאגביה כזר ינא לחולין, ועי' זכאים מ"ה א'], וכל חומרי דשייכי למיהב באיסורי אכילה, יהצינן נמי דמעילה שע"י אכילה, הלכך כיון דשייך לחייב בחילוק תמחויין באכילה, מחייבינן נמי דמעילה על כל אחת ואחת, אע"ג דבעינן פרוטה, ולא סגי בזית שאינו שוה פרוטה, ואפשר דלענין החומר שבאכילה, בעי כזית, ואי אכל פחות מכזית משל תמחוי אע"פ שיש בו פרוטה, סגי בקרבן אחד, אבל יתכן גם לפרש דהיינו הא דאמרין דתמעול מעל מרבה דשתי אכילות מאטרפין, והיינו למיהב להו חומרא דאכילה אף שלא בכדי אכילת פרס, ועי' בספר מרן זללה"ה לקדשים בליקוטים לכריתות בסק"א שכתב דאיסור לאו דמעילה דמזיד ליכא אלא באכילה, כדתנן רפ"ג דמכות דאוכל הקדש שלא נפדה לוקה ע"ש, ועי' בתו' לעיל ט"ו א' דנמי הזכירו שיעור כזית לענין מעילה, ול"ע בכ"ז, ועי' מש"כ בתו"כ כריתות י"ד ב' ס"ק ט"ו.

ויש לעי' בהא דמארכינן בסוגיין קרא לזרף נהנה בזמן מרובה לענין מעילה, ומ"ש מכל גזל דסברא הוא דמאטרף אפי' לזמן מרובה, וכש"כ הקדש דנתרבה חיוב השבה אף לפחות מש"פ כדאמר ב"מ נ"ה א', וכן באיסורי שבת נמי אם

שם אי מה חטא האמור בתרומה פגימתו והנאתו כאחד מנין לאכילתו ואכילת חבירו כו', לא נתפרש למאי הדר ותני לה הא כבר רבי אכילתו ואכילת חבירו והנאת חבירו אפי' לזמן מרובה, ועי' בתו"כ דהגירסא אחרת, ול"ע.

י"ט א' מן הקדש לקדש כגון לקח קיני זבים וקיני זבות כו', נראה דאית לן לפרושי בגוונא דבבא אחת נפקי המעות לחולין והקינין מתקדשות, דבזא"ז פשיטא, דאם קדמה ההולאה לחולין הר"ז מן הקדש לחול, ואם קדם ההקדש והוא עכשיו פורע חובו מן ההקדש, הר"ז נמי מן הקדש לחול, דאין לנו ענין בסבת החוב, וע"כ דבב"א קאמר, ונראה דאם היו תחת ידו מעות הקדש וכסבור שהם חולין והקדישן לדמי קינים, דלא מעל ולא קדשי, דבלא מעשה לא מצאנו מעילה, וכיון דלא מעל, נשארו המעות בקדושתן ולאז כל כמיניה להתפיסן לדמי קינים, וא"כ לא משכח"ל בב"א כה"ג, וכן אם לקח תורים או בני יונה והקדישם לקינו, נמי לאו בב"א הוא, דהא קודם לריץ שיזכה בתורים ואח"כ יקדישם, ומשזכה בהם כבר ינא המעות לחולין, ואף אם יתנה שלא יקנה המוכר את המעות עד שיקדיש את הקינים, נמי אין צרך כלום להקרא בב"א, דכבר זכה בתורים ונתחייב במעות, ואח"כ הוא מקדיש את התורים

שם כיון שהוציא מעל דברי ר"ש ר"א עד שיזרוק הדם, צפ"צ דשקלים ה"צ חנן דהשוקל שקלו ממעות הקדש ונתרמה התרומה וקרצה הצהמה מעל, ואמרינן צירושלמי התם דרבי לא חני וקרצה הצהמה, ומפרש דר"ש היא דאמר צפ"ד שם מיד היה מקבל המספק את מעותיו, [והפסולות באות משל ציבור כדאר"ש שם צפ"ז ה"ג], וכנראה ר"ל דמשנתרמה התרומה לאו דוקא אלא שכבר נקנו קרבנות ממנה, וכיון שמיד היה מקבל את מעותיו הרי כבר נהנה השוקל שצדמיו זיכו לו חלק בקרבן, אבל אם אין המספק מקבל את מעותיו עד שהמזבח מרצה, א"כ עדיין מעותיו לא זיכו לו כלום, שהקרבן כאילו נקנה בהקפה עד שירצה, [וכאילו זה גם ספק שמא יפסל], ולכן לא מעל עד שקרצה הצהמה.

והנה צבוגיין לא יתכן לפרש דהיינו פלוגתא, דהא גם בהציא חטאתו ואשמו פליגי, והתם צפשוטו מקבל המספק את מעותיו מיד, וגם לקח קיני זבים משמע גם שלקח צעמנו ולא רק כשנתן מעותיו בשופר, [דצנתן בשופר י"ל דהיינו נמי משום שאינו מקבל את מעותיו עד שהמזבח מרצה], ולפ"ז צריך להצין מ"ט דר"י הרי צפשוטו יאזו מעות הקדש לחולין מיד עם קנייתו, ודין הוא שימעות מיד, ואולי אפשר לומר דכל זמן שלא נתכפר לא חשיב נהנה, [עי' בתו' הר"פ שצטמ"ק], והרי זה כאילו נתן המעות שלא להנאתו, ואפשר לפ"ז דגם המעות אינן יוצאין לחולין עד שיזרק הדם, ובתו"כ וכן צתוספתא כאן ובשקלים גרסינן בהך צרייתא השוקל שקלו באחרונה, ולפ"ז אפשר לפרש שפיר דלא פליגי ר"י אלא בשוקל שקלו, [וקתני דדברי ר"ש כיון שלקח מעל, ולא קתני כיון שנתרמה התרומה, דבאמת אף לר"ש אינו מועל אלא לאחר שלקח הגזר קרבנות צמעות התרומה וכמש"כ לעיל, ועוד דהאי כיון שלקח מעל אכולהו קאי וצבולין גם ר"י מודה], ומתפרש שפיר כמו שפירשו צירושלמי, ואולי יש לגרוס כן גם בתלמודן, דגם לפי הסדר אין ראוי להכניס שוקל שקלו צין קינין לחטאת, ואם בא לפרש דגם צמעות פליגי, הו"ל לאקדומי השוקל שקלו ולשנותו צראשונה, וי"ע.

ופורע חוצו צב"א, וכן אם יתן המעות למוכר שהמוכר יקדיש צצילו הקינים, נמי נראה דלא חשיב צב"א, דיש כאן שתי פעולות נפרדות, א, דנותן לו מעות צשכר שיקדיש צצילו, ב, שהמקבל מקדיש צצילו, וצמעות קינין לא נתחללה קדושתן צכה"ג, ודכוותה ליכא למיחשב צכה"ג כמן הקדש לקדש, דשכר שיקדיש צצילו לא חשיב כנייתן לקדש.

ונראה דהנותן מעות חולין לחצירו שנקנה לו תורים לקינו, דמתקדשות צב"א עם קנייתו, דכשם שאדם יכול לתת מעות ולקנות דברים להקדש, כמו דיכול לקנות לחצירו מדין עבד כנעני, ה"נ יכול לקנות לשם קינין צצילו והרי הוא וההקדש זוכים צב"א, [ועי' חו"צ שציעית ס"י ס"ק ט"ז שהוכחנו כן], וכן נראה דכל קונה קינים מדמי קינין הכי הוא, ועי"ז מתחללין המעות, ולא שמחלל המעות ועי"ז הקינין מתקדשות, וכן כצ"ד קונים קינין ממעות שצשופר נמי הקינין צאים מרשות המוכר לרשות הקדש והמתכפר, תמורת המעות, ואף אם התנה זה שנתן המעות צשופר שלא תחול קדושה על המעות, [ואפשר דגם ראוי לעשות כן וכדאמרו פסחים ס"ו ב' צהלל שלא מעל אדם צעולתו], נמי אין הצ"ד צריכים להקדיש צצילו את הקינין, אלא תחלת קנייתן לקדושתן, וחשיב צעל המעות כאילו הוא המקדיש, וצכה"ג איירינן נמי צבוגיין דהוי מקדש לקדש, שאין המעות יוצאין לחולין אלא עם כניסת הקינין לקדושתן.

וא"ת ומ"ש דנקט קרבנות חוצה ואמאי לא נקט עולה ושלמים דנדבה, ויש צוה רצותא טפי, דצקרבנות חוצה לא הוסיף לגבוה כלום, ורק פרע חוצו משל הקדש, משא"כ צקרבנות נדבה הרי הוסיף קרבנות, וי"ל דצבני איכא רצותא טפי דס"ד דמזוה לאו ליהנות ניתנו, ולא חשיב כנהנה, אע"ג דאשתרשי ליה, משא"כ צנדבה, א"נ משום פלוגתא דר"ש ור"י דצנדבה לכו"ע כיון שהוציא מעל, שכבר נהנה צמה שהקדיש קרבן, דאף המקדיש נדבה שאינו חייב באחריותה, עשה מזוה, והרי כבר גמרה הנאתו, משא"כ צקרבנות חוצה ס"ל לר' יהודה דלא חשיב נהנה כ"ז שלא נתכפר. — א"ה, וע"ע מש"כ בתו"צ שקלים ס"ב סק"ד.

מעילה נוסף בו עוד איסור כרת לתמו על זר לחומר קדושתו, ואפ"ה מושחין בו את הכהן גדול, וכן את הנשיא, [ו]י"ע צה"ר"פ שכתב דנשיא אגב משיח הוא דנקטיה].

שם כי אקשה רחמנא לעכו"ם דעד דלית זה שינוי גבי הקדש נמי עד דזיקע בקדושה, א"א לומר דיליף דצעי פגם, דאדרבה מעכו"ם הוא דילפינן דבשינוי רשות לחוד מעל אף בלא פגם, [ותיבות ופגום ופגום ט"ס כמ"ס בשטמ"ק], אלא יש לפרש דצא למעוטי דנטל לבקוע בו אכתי לא ינא לחולין ולא מעל, ואפשר דבגזר קאמר, א"נ באחר נמי בסבור שהוא שלו, [עי' במל"מ פ"ו מה' מעילה שהביא השיטות שצח"ו צוה], והיינו כמו בע"ז דצעי מעשה לשם ע"ז.

שם מה תרומה כי יאכל פרט למוזיק גבי הקדש נמי כו', הך קרא דואיש כי יאכל קדש בשגגה דכתיב גבי תרומה אשמועינן חיוב חומש וחיוז תשלומין בדבר הראוי להיות קדש, ואשמועינן נמי חיוב קרן אם אכל תרומה שנפלה לו מבית אבי אמו כהן, או שאכל תרומה קודם שצא ליד כהן, דאין כאן חיוב מדין גזלן דעלמא כדאמר חולין ק"ל ב' המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור, ואשמועינן הך קרא חיוב השצה דקרן מדין תרומה, דכל שאכל זר תרומה חייב להשיב דבר הראוי להיות קדש, [ועי' ברמז"ס פ"י מהלכות תרומות הכ"ז דבנפל לו מבית אבי אמו כהן חייב להחזיר לכהן ומקבל ממנו דמי תרומה], וצ"ל בחיוב החומש וצ"ל בחיוב הקרן ממעטינן מוזיק, ואם הזיק תרומה עד שלא צא ליד כהן פטור, אבל המזיק תרומה משצאה ליד כהן חייב מדין מוזיק ממון חזירו ולא מדין תרומה, ובהכי לא איירי קרא, ובהקדש דלעולם הנידון רק מדין הקדש ממילא נתמעט כל מוזיק הקדש צ"ל מקרן צ"ל מחומש, כי היכי דנתמעט מוזיק מדין חיוב דתרומה צ"ל מקרן צ"ל מחומש, וזו כוונת תו' צ"ק ז' א' ד"ה שור.

ומיהו באמת יש מקום לומר דהקדש יש בו גם ענין של ממון ולא דמי לתרומה, וממילא יש לחייב מוזיק הקדש כדין מוזיק תרומה של חזירו, ומדין ממון ולא מדין תרומה וקודש, וזו כוונת תו' שכתבו דאי לאו רעהו לא הוי ילפינן מבי יאכל לפטור מוזיק הקדש, ולא הוי פטרינן ליה אלא מחומש, ר"ל דהוי אמרינן דמוזיק הקדש כמוזיק

בפשוטו ה"ה אם לקח מנחות ונסכים מדמי הקדש, דנמי מעל עכ"פ משהוקטרו וניסכו כמנחות, ולר"ש אף בלקיחתן לחוד, והא דתניא בתוספתא פ"ק מכאן אמרו אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה ולחמה של תודה מן הטבל ומן התרומה כו' ממע"ש והקדש שלא נפדו מן המדומע ומן החדש מפירות שביעית ואם הביא לא מעל ואצ"ל מערלה וכלאי הכרס, הדבר פשוט שהוא ט"ס וצ"ל ואם הביא לא קידש ובמזיד איירי, וכמו שהוא בגמ' זבחים פ"ח א' לענין מדומע והיינו הך ברייתא, אלא שקיטרו, או דצ"ל ואם הביא פסולין וכדאיתא הכי בתוספתא דמנחות סופ"ה, וגם מן הלשון הוא מוכח דאם איתא דצא לומר לא מעל, אין שייך לומר צח"ר הכי ואצ"ל מערלה, וגם הו"ל לאקדומי צח"ר הקדש שלא נפדה, וגם ראוי לפרש דין אם הביא דדיעבד, כיון שהתחיל בלשון אין מביאין, והדבר תימא שהרמז"ס צפ"ו מה' מעילה הי"א פסק כר"י שאין מועלין עד שיזרק הדם, וסיים לפיכך המביא מנחות ונסכים ולחם תודה מן ההקדש אע"פ שעבר עבירה לא מעל שאין כאן זריקת דם לכפר עליו, ומה יתרון בכפרת הדם משאר כפרות, והרי הוציא מעות הקדש לחולין, וכנראה מקורו מהך תוספתא והדברים נע"ג, אח"כ ראיתי שכבר תמה ע"ז בלקוטי הלכות.

רמב"ם פ"ד מה' מעילה ה"ה הפריש מעות לחטאת חלב וקנה בהן חטאת דם בשוגג כיפר לפיכך מעל כו', כבר העיר בכ"מ דבתוספתא שלהי כריתות איתא בשוגג מעל לפיכך כיפר, ורצנו הפך הלשון, ונראה טעמו דהדבר תלוי בפלוגתא דר"ש ור"י מעילה י"ט א' דלר"ש מעל מיד לפיכך כיפר, אבל לר' יהודה דלא מעל עד שיזרק הדם, ראוי לומר דבשוגג כיפר וכשכיפר מעל, וכיון דקיי"ל כר"י כמס"פ צפ"ו הי"א לפיכך שינה הלשון. (שקלים ס"ז סק"ד).

שם מ"ד אמר רחמנא ואשר יתן ממנו על זר והאי לאו זר הוא דהא אימשה בגויה כו', נראה דר"ל דכיון דאשכחן שנותנין עליו משמן המשחה שיש בו מעילה, שמה לא קפיד נמי רחמנא שיהנה משאר דברים של הקדש, והא דאייתי קרא דואשר יתן ממנו על זר שהוא איסור נוסף, לרבותא הוא לומר דאפי' שמן המשחה דמלבד איסור

תרומה של חצירו דחייב קרן ופטור מחומש, ולצטרף דגלי קרא דרעהו למיפטר שור המזיק הקדש, תו מפרשין דמזיק הקדש פטור לגמרי וכדין מזיק תרומה שנפלה לו מבית אבי אמו כהן.

ובזה ניחא הא דמחייבין קרן באוכל הקדש במזיד, וכמש"כ הרמב"ם פ"א מה' מעילה ה"ג, [ועי' תו' כתובות ל' ב'], אע"ג דזר האוכל במזיד תרומה שנפלה לו מבית אבי אמו כהן פטור מכלום, דלענין אכילה דחיוצו חמור ממזיק, חשבינן להקדש כבעלים מדין ממון, ודוקא לענין מזיק דגלי קרא דרעהו, פטרינן ליה לגמרי, ולפ"ז חיוצ מעילה במזיד הוא כדין הדיוט ממש, והא דהנהנה במזיד מן ההקדש חייב כמש"כ הרמב"ם שם אע"ג דנהנה מן ההדיוט פטור, היינו משום דהקדש כקיימא לאגרא חשיב וכהדיוט מדעת דמי כדאמר ב"ק כ' ב', ובקיימא לאגרא אף בהדיוט חייב הנהנה כדאמרין שם ז"ל א' בספינה, ומיהו בנחית אדעתא דגולנותא פטרינן בהדיוט אף בקיימא לאגרא כדאמרין התם, ובתקדש לא נתפרש דין זה, ומקום הספק בזה הוא אם גונז הקדש במזיד חייב באונסין או בפשיעה, דאפשר דהקדש כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, וממילא אף אם הזיקו הגנז צידים פטור כדין מזיק הקדש, ולפ"ז אם נהנה הגנז חייב דאכתי צרשות הקדש קאי, וכדאמרין התם בעצד דאי כמקרקעי דמי אפילו נחת אדעתא דגולנותא חייב בשכרו דכיון דאינו גזול צרשותיה דמריה קאי, וכל דקאים לאגרא חייב, [ורק משום דניחא ליה ללא לסתריה עבדיה פטרינן ליה התם], אבל אם נימא דהקדש נמי גזול, וחייב הגנז אף אם נאצד, א"כ ראוי שיהיה דינו כהדיוט ולא יתחייב אם נהנה, בעד ההנאה, וכל שמשיב הגזילה מיפטר.

ומהשגת הראש"ד פ"צ מה' גניבה ה"א שהשיג על מש"כ הרמב"ם שהגונז מן ההקדש אינו משלם אלא קרן, דמשלם קרן וחומש ואשם, משמע דס"ל להראש"ד דבגונז הקדש במזיד אף בקרן אינו חייב, אלא שאם הוא צעין, צרשות הקדש קאי, ולכך פשיטא ליה דהגונז הקדש שכתב הרמב"ם דחייב בקרן היינו בשוגג שלא ידע שהוא של הקדש דלא כיון שנתחלל ההקדש הו"ל גנב, ולכך הזכיר דחייב בחומש ואשם, אבל אם אף בגונז במזיד חייב באונסין א"כ שפיר מתפרשין דברי

הרמב"ם בגונז במזיד ואין מקום להשגת הראש"ד, ומיהו קרא דוגונז מבית האיש ולא מבית הקדש מתפרש שפיר אף במזיד, וכגון שאכלו הגנב, דאכילתו היינו גניבתו (עי' כתובות ל"א א' גחין ואכיל), אבל דברי הרמב"ם אין מתפרשין בשאכלו דוקא שלא הזכיר אלא שגנבו, ולכך פירשו הראש"ד בשוגג דוקא, וזו גם כונת המ"מ שחלה הדבר בפלוגתא הרמב"ם והראש"ד צפ"ו מה' מעילה בדין נטל אבן או קורה של הקדש, ור"ל דהתם פירש הרמב"ם דבמזיד איירי ונמצא דשייך גניבה בהקדש במזיד בנטיילה לחוד שהרי אמרינן דמעל, ולכך שייך נמי למעטו מכפל, אבל לפי הראש"ד שם דהתם בשוגג איירי א"כ לא מנאנו כלל דשייך גניבה או גזילה בהקדש במזיד, ולית לן לחדש מדנפשינן, ולכך ע"כ הא דממעטין מכפל בשוגג איירי, וזהו שהשיג הראש"ד דחייב קרן וחומש ואשם, והראוני באור שמח שם שכתב דכיון דמזיק פטור גם גנז פטור, [אלא דנקט שם בדעת הרמב"ם דמזיק הקדש חייב, [ולא ידעתי מנליה דהרמב"ם ס"ל כן, ועי' רמב"ם פ"צ מהלכות שכירות ה"ה], ואליביה נסתפק בדין גנב], ועי' תו"צ ב"ק ז"ח א' סק"ד.

ונראה דמדרבנן ודאי גנז הקדש חייב אף באונסין, דכי היכי דבמזיק חייב מדרבנן כמש"כ תו' ב"ק שם, ה"ג גנב, דאית לן למימר דמדרבנן עשו דין הקדש כהדיוט להחמיר, ועיין ש"ך חו"מ סימן ס"ו ס"ק קכ"ו דשומר הקדש חייב בפשיעה מדין מזיק, אף שנתמעט הקדש מהלכות שומרים, דכלא חידוש דין שומרים היינו מחייבים שומר בפשיעה ע"ש, ור"ל מדרבנן דהא מדאורייתא מזיק הקדש פטור וכש"כ פושע, ומיהו בקרקעות ועצדים ופטורות מיחייב מדאורייתא לדעת הש"ך מדין מזיק. (י"ט ב' סק"א).

שם א"ל ר"כ לר"ז ודהבא לאו צר איפגומי הוא כו', נראה דהוי קשיא ליה דכיון דבמשך הזמן הוא נפגם ראוי לחשבו בזהדי הני דיש בהם פגם, והזכיר הא דחזינן דאצד הזהב לאנשים צמשך הזמן ור"ז השיבו דאצד הזהב הוא לפעמים רק לצעליהם ועוזרים לאחרים, ודרמיין כלתיך היינו שהם לוצצים אותן, [וזה דלא כמו שפי' תו', ולשון רמיין הוא כמו רמי תכלתא מנחות מ"ג א' ושם מ"ב א' רמי חוטי ובשבת י' א' רמי פוזמק,

ואילו על השלכה לאיצוד משמשים בגמ' בלשון שדינהו, וכדאמרו סנהדרין ע"ז ח' דשדינהו בנהרא], או דבמשך הזמן נשחקים, ולא חשיב משום זה יש בו פגם.

שם מכדי אי בזהמה תמימה היינו כוס של זהב, כוס של זהב דמתני' היינו של דק הבית ואין בו פגם משום דהבא לאו בר איפגומי הוא וכמו שפירשנו במתני', ולא בכ"ש עסקינן, ולפ"ז ז"ע בזה דמדמה להו, דאף אם נימא דכיון שאין הקרבן נפסל יש לדונו כאין בו פגם, אבל מ"מ הוא סוג ענין אחר לגמרי, וגם עיקר הסברא קשה להבין, דהא אם נטל בשר מן החטאת קודם זריקה ואכלו, האם שייך לומר דלא דמי לתרומה, דחשיב אין בו פגם כיון שהקרבן נשאר בהכשרו, הרי פשיטא דבתרומה ממש חשיב שלקח חלק מן הקרבן ונהנה בו ופגמו, ומה שעדיין נשאר כדי הכשר הקרבן אין בכך כלום, דאין לנו ענין בנשאר אלא בזה שנחסר, וה"נ כשרכב על החטאת וכיחשו הרי חסר חלק מן הקרבן, ומה בכך שעדיין נשאר בו כשיעור קרבן כשר, ולעיל י"ח ב' נדדנו דלא ילפינן מתרומה אלא כשהנחתו יצאה לחולין דומיא דתרומה דמה שכלל כבר פקעה ממנו קדושת תרומה, ודכוותה כל דק הבית שיוצא לחולין ע"י מעילה, אבל כשהנה מקדושת הגוף שנשאר בקדושתו לא הוצא דומיא דתרומה ולא ילפינן מינה להנריך פגם, ואין הדברים מכוונים דה"נ כשפגם בשויות החטאת פרוטה הרי יצאה פרוטה זו לחולין, ומ"ל אכילה מ"ל שאר הנאה שמכלה.

ואפשר דלא ילפינן מתרומה להנריך פגם, אלא בדבר דאפשר להשלים הפגם ע"י תשלומין, וכמו בתרומה שהחסיר תרומה ומשלים פירות שנעשים תרומה, ודכוותה בצדק הבית שהחסיר רכוש צדק הבית והרי הוא מחזירו ע"י תשלומין, משא"כ בנהנה מן החטאת תמימה או שאכל מצשרה לאחר שחיטה דלא שייך להשלים מה שפגם ע"י תשלומין, אלא דמ"מ יש ענין בתשלומין ממנאות מעילה, בזה לא שייך למילף מתרומה לחשבו דבר שיש בו פגם, והר"ז כקדשים פסולין שיש בהם מעילה דלא שייך לחשבן שיש בו פגם כיון דלא שוו מידי וכמ"ש להלן.

ולפ"ז נהנה ממנחה קודם קמיצה חשיב דבר שיש בו פגם ולא מעל עד שיפגום דומיא

דתרומה, דאע"ג דקדושת קדושת הגוף מ"מ כיון דאפשר להשלים ע"י תשלומין למאי דקי"ל כר"י מנחות ט' א' הר"ז בתרומה, [ע"י זבחים מ"ה א' דאדרבה טפי ראוי למילף קדושת הגוף מתרומה], ומיהו לר"ל מנחות שם דלא יציא וימלאנה, חשיבא דבר שאין בו פגם, וכן כלי שרת של כסף אע"ג דקדוש קדושת הגוף ויש בו מועל אחר מועל, מ"מ כיון דשייך להשלים הפגם ע"י התכת כסף שפיר חשיב דבר שיש בו פגם, ובזה ניחא דנקט התנא במתניתין כוס של זהב לענין שאין בו פגם ע"י שימוש, אע"ג דבמתני' לקמן ב' נקט כוס של זהב לדוגמא של כ"ש, ואם איתא דכ"ש חשיב אין בו פגם מחמת קדושת הגוף שבו א"כ אין בו דוגמא לדבר שאין נפגם ע"י שימוש, ואף שי"ל דסתם כוס של זהב לא מתפרש כ"ש, ורק במתני' דלקמן דהקדים שאין מועל אחר מועל אלא בזהמה וכ"ש ממילא מובן דבכוס כ"ש קאמר, מ"מ למש"כ ניחא טפי, דבאמת אף כ"ש חשיב דבר שיש בו פגם כגון בשל כסף, ורק בשל זהב חשיב אין בו פגם משום דהבא לאו בר איפגומי הוא.

כל קרבנות פסולים שיש בהם מעילה, נמי חשיבי דבר שאין בו פגם, כיון דלא שייך להשלים הפגם, והיינו דאיכא מעילה צפיגול ונותר אף דלא שוו מידי וכמש"כ תו' כריתות י"ג ב' דלא דמו לחמץ של הקדש צמועד, דשאני קדושת הגוף מצדק הבית, ולכך חשיבי דבר שאין בו פגם, [וע"י כריתות כ"ג א'], וה"נ חטאת צע"מ שמתה כדמפרשין למתניתין.

שם אר"פ בצעלת מוס עסקינן, נראה שיש לזה רמז במתניתין דתיבות כשהיא חיה מיותרין אי איירי צסתם חטאת, וכדקתני לקמן ב' תלש מן החטאת, וה"נ הו"ל למיתני הנהנה מן החטאת לא מעל עד שיפגום מתה כיון שנהנה מעל וכשהיא חיה וכשהיא מתה מורה דלאו צסתם חטאת עסקינן.

והנה אשמועינן מתני' דחטאת שהוממה צעי פגם, וכשמתה יש בה מעילה [מדברבן] וא"ל פגם, משום דלקצורה אזלא והו"ל כמו קדשים פסולים וכיו"צ דלא שייך להנריך פגם, ונראה מזה דדמי מעילתו לא אולי לחטאתו, אלא סתם לנדבה, והכי מסתברא, ואף לחכמים לקמן ב' דיפדו כשנשחטו

השימוש חשיב לעולם כפגם שיעור ההנאה, שהרי הוא קונה מהקדש את זכות השימוש, והרי הוא פוגם בהקדש מה ששואה זכות זה שהקדש היה יכול למוכרו לאחר, הלכך אפילו השאיל הקרדוס לבקע בו בקע שאינו פוגם פרוטה נמי מעל, כיון שטובת הנאה שלו שזה פרוטה, ולא אמרו שצריך פגם אלא בגזבר המשמש בשל הקדש, שאין בו הנאה מרשות הקדש, ורק השימוש הוא המחייב, וזוהו צריך פגם פרוטה ואינו משלם אלא שיעור הפגם.

ובמ"מ רהיטת הדברים משמע יותר דחיוז התשלומין במעילה על ההנאה אלא שאינו חייב עד שיפגום, אבל כשפגם חייב על כל הנאה, וכן הא דדבר שאין בו פגם לא מעל עד שיפגום הוא גם שלא בגזבר, ואף כשיצא לחולין קודם שימוש, ולפ"ז צ"ל דמ"מ למדו מתרומה שלא לחייב במעילה דבר שיש בו פגם, אלא כשגם פגם פרוטה בשל הקדש, דהיינו שימוש יותר חשוב.

ולפ"ז יש מקום לדון דנהנה ולא פגם דבר שיש בו פגם יהא דינו כפחות מש"פ, דאף שאין בו מעילה, מ"מ יש בו חיוז השצה, ואפשר נמי דכל שימוש דבר שיש בו פגם, פוגם משהו, וממילא יש כאן דין נהנה ופגם פחות מש"פ, וכמו דבפגם בפרוטה משלם שיעור ההנאה ה"נ בפגם פחות מש"פ, ולפי מה שצדדנו לעיל י"ח צ' דגם פחות מש"פ נפיק לחולין ע"י מעילה, א"כ אף המשאיל קרדוס של הקדש לבקע בו בקע שיפגום פחות מש"פ, נמי דין הוא שיהא רשאי לבקע בו לבתחלה, ועדיין צ"ע בכ"ו.

לבאורא יש לדקדק אמאי לא קתני במתני' רבותא טפי נהנה בפרוטה ופגם בחצי פרוטה, ואפשר דה"נ קאמר נהנה בחצי פרוטה אפילו פגם בפרוטה, או שפגם בחצי פרוטה אפילו נהנה בפרוטה, ואז או קאמר.

שם או שנהנה בש"פ דבר אחד ופגם בש"פ דבר אחר כו', לעיל י"ח צ' ילפינן מתרומה דצריך שצדד שפוגם בו נהנה ופגימתו והנאתו כאחד, וגראה דצריך שהנאה והפגם יבואו מפעולה אחת, כגון שבוקע בקרדוס ובצקיעתו נפגם הקרדוס, או שלובש בחלוק ובלבישתו מתלכלך החלוק מגופו ונפגם, אבל היה לבוש בחלוק ובהליכתו נתקע ונקרע לא חשיב דבר שפוגם בו נהנה, שאין

וא"כ ראוי שתהא מעילתו לחטאתו, היינו דוקא בנשחטו, אבל כשמתה כיון דאין פודין את הקדשים להאכילן לבלבים, הרי אינתקו מקרבנו, ואף דע"י מעילה יש להם דמים, מ"מ אינם לקרבנו, ויש להסתפק כנהנה ופגם אי מעל מדאורייתא, כיון דמדאורייתא יש להם פדיון, ואי מעל מדאורייתא ראוי שיהא גם תשלום מעילתו לחטאתו מדאורייתא, דלכתחלה ראוי להשלים מה שמעל, ומיהו י"ל דכיון דמדרבנן לקצורה אולי, שוב אין מעילה מדאורייתא, [ע"י תו' פסחים כ"ט א', ומיהו התם צדק הצ"ח], ועכ"פ נראה דאף אי יש מעילה מדאורייתא מ"מ התשלומין לנדבה דלא משמע שיש חילוק בתשלומין צנהנה כשהיא מתה בין פגם ללא פגם.

י"ט ב' מתני' נהנה בחצי פרוטה כו', נראה דנהנה בשתי פרוטות ופגם בפרוטה דמשלם שתי פרוטות, דאל"כ נמצא דנהנה מן הקודש באיסור בלא תקנה של תשלומין, וא"כ איך יתכן דמשאיל קרדוס של הקדש יהא רשאי חזירו לבקע בו לבתחלה כדאמר ב"מ צ"ט א', הרי סתמא דמילתא ההנאה יתירה על הפגם, והמשאיל לא הוציא לחולין אלא כשיעור שנתחייב בתשלומין, ונמצא שהמבקע יהנה משל הקדש באיסור, אלא ודאי המשאיל מעל כפי הנאתו, וכדאמרין התם בהדיא דמעל לפי טובת הנאה שצה, וזה יותר מערך הפגם וכמש"כ תו' שם, ואף דהתם קנה זכות שימוש וכבר נתחייב בתשלומין קודם שפגם, מ"מ שיעור התשלומין ראוי שיקבע על פי הלכות מעילה שיתחייב לאחר השימוש.

אבל קשה לפ"ז דא"כ היכי ילפינן מעילה מתרומה להצריך פגם פרוטה, הרי במעילה החיוז על ההנאה וכל שנהנה פרוטה ופגם ראוי לחייבו אף שאין הפגם פרוטה, דהא כשבקע ונהנה פרוטה ופגם חצי פרוטה וחזר ובקע ונהנה פרוטה ופגם חצי פרוטה הרי אנו מחייבים אותו פרוטה על כל בקוע, ומה נגרע כשבקע רק פעם אחת, והרי צדד שאין בו פגם מחייבין צנהנה לחוד, ומה שיש בו פגם אינו גורע אלא להצריך שימוש הרגיל שפוגם, אבל מנלן להצריך שיעור פרוטה בצגימה, אם התשלום לפי שיעור ההנאה, וזה מספק לן לומר דלעולם צדד שיש בו פגם אין חיוז המעילה אלא כשיעור הפגם, וההיא דחזירו מותר לבקע בו, י"ל דהמוציא מרשות הקדש קודם

א', ונראה שאין להן פדיון ויש בהן מועל אחר מועל, וכן קונמות אם נימא שאינם יוצאין לחולין ע"י מעילה כמו שנסתפק הר"ן נדרים ל"ה א' נמי יש בהן מועל אחר מועל, ולכך נקט מוקדשין דדוקא בהקדש ליכא אלא בהמה וכ"ש, אבל בהרמיה וקונמות יש מועל אחר מועל בכל מילי, ואפשר נמי דמוקדשין מתפרש שלא היה בהן אלא קדושת פה, ואתי לאפוקי מנחה אחר קידוש כלי דיש בה נמי מועל אחר מועל, ומיהו לפ"י גם כ"ש לא הו"ל למיתני לפי מה שפירשנו להלן סק"ה דהך כ"ש היינו לאחר משיחה או חינוך, והא דבאמת לא קמני מנחה י"ל דבכלל בהמה הוא דבהמה כלל הוא לכל הקרצנות. (י"ט ב' סק"ט).

שם אלא בהמה וכלי שרת בלבד, ה"ה כל קדושת הגוף כגון מנחה ונסכים וכיו"ב, אלא הני אינטריכא ליה, דבהמה משכחת לה חילול בהוממה, ושפיר הוי ס"ד דתנא לחולין ע"י מעילה אף קודם שהוממה, וכדחזינן לר"מ קדושין נ"ד דהקדש במזיד מתחלל דאף בהמה מתחללת, וס"ד דה"ה בשוגג לר"י, וכן כלי שרת אינו גוף הקדושה ממש, אבל מנחה לאחר קידוש כלי וכן בהמה לאחר שחיטה פשיטא דיש בה מועל אחר מועל דלא שייך להפקיע קדושתו.

שם כיצד רכב ע"ג בהמה כו', ע"כ מתפרשא מתניתין דכה"ג בצדק הבית לא מעל אלא הראשון, ונראה דהני גווני דנקט היינו נמי לרבותא דצדק הבית, דבהמה וכ"ש אין צורך לפרש כיצד, דבכל ענין שהוא מועלין כולם, ורכב ע"ג בהמה מתפרש ככסבור של חזירו או של הפקר, והו"ל שואל שלא מדעת דהוי כגזלן על הכל, ולכך בצדק הבית מעל בכולה וינאח לחולין, אף אם לא היה דעתו אלא לרכוב ולהחזירה אח"כ, וכמש"כ תו' ב"מ ז"ט א', ובשל הפקר סתמא נתכוין לקנותה ברכיבה, ושתה זכום של זהב אשמועינן דאף צנהנה הנאה שאין בה פגם חשיב כשואל שלא מדעת וינאח כל הכוס לחולין אפילו כשדעתו להחזירו לאחר שתייתו.

ותלש מן החטאת נקט נמי לרבותא דצדק הבית דאף בפגם לחוד משכח"ל שינאח כולו לחולין, והיינו כשהבהמה ברשותו וכסבור שהיא של הפקר ונתכוין לזכות בה, או כסבור שהיא של חזירו ונתכוין לגזולה, ובכונה לצד לא מעל, דכיון שצאה

מחמת הנאת הלבשה, [אלא כשנקרע מחמת חיכוכו בצשר קימעה קימעה, אבל לא כשנתקע ונקרע ע"י הליכתו], ולא דמי לתרומה, וכן אם נשפך דיו וצבע על בגדיו מבחוץ, נמי לא חשיב הפגם ממעשה ההנאה, ולפ"י יש לפרש מחני' שנהנה בש"פ בדבר אחד היינו בשימוש אחד ופגם בש"פ בדבר אחר היינו בצבה אחרת, אבל באותו חפץ ובאותה שעה, אבל צקע בקרדום וקרע חלוק שאינו לצוש צו לא אינטריך לאשמועינן, ויש לתמוה ברמב"ם פ"ו ממעילה ה"א דנקט נהנה בדבר אחד ופגם בדבר אחר בקרע מטלית מבגד הקדש וקצעה בצגדו, ויותר קשה דצכה"ג תיפ"ל נמי דלא הוי פגימתו והנאתו כאחת.

ובעיקר שיעור הנאתו ופגימתו כאחת, לכאורה נראה דצעי כאחת ממש וכל דלא חשיב הנאתו וציעורו שזה לענין שציעית כגון עזים דהסקה ומשרה וכצוה כדאמר צ"ק ק"א ב' ק"צ א', ה"נ לא חשיב נהנה ופגם כאחת לענין מעילה, ויש לעי' לפ"י בהא דפריך בתנור שהסיקו צעאי הקדש דהא מעל המסיק ונפקי לחולין ודחיק לאוקמי צעאי שלמים, ואמאי נפקי לחולין הא עזים דבר שיש בו פגם וצעי הנאתו ופגימתו כאחת וליכא כדאמר צ"ק שם, וממילא לא מעל ולא נפיק לחולין, ולא משמע לומר דצנהנה לחוד נמי איכא חיוב תשלומין כמו בצפחות מש"פ וג"ז מוציא לחולין, וכמו שנסתפקנו בזה לעיל, דפשטא דגמ' משמע מעילה ממש, וי"ל דכיון דסתם עזים להסקה, אם איתא דחשיבי פגימתן קודם להנאתן, ולא חשיב פגם לענין מעילה, א"כ ראוי לחשבן כדבר שאין בו פגם, או דנימא דמידי דבאופן הרגיל פגימתו קודם להנאתו שפיר מועלין בו בשימוש הרגיל, ולא ממעטינן אלא מידי דכרגיל הנאתו ופגימתו כאחד, ואירע שלא היו כאחד, או דנימא דכה"ג דעזים, חשיב הנאתו ופגימתו כאחד לענין מעילה, אע"ג דלא חשיב הנאתו וציעורו שזה לענין שציעית, דלענין מעילה לא צעי ממש כאחד, ועכ"פ לא יתכן למעט עזים ממעילה בשימוש הרגיל דודאי בכל מילי דהקדש יש מעילה בשימוש הרגיל.

שם אין מועל אחר מועל במוקדשין כו', תיבת במוקדשין לכאורה מיותרת, ואפשר דבא לאפוקי חרמים שיש בהן מעילה כדאמר ערכין כ"ט

היא, וה"נ מצואר קדושין נ"ה א' דלר"מ דהקדש במזיד מתחלל דגם בהמת קרבן שקדושה קדושת הגוף מתחללת, ונראה דדוקא בבהמה בחייה דראוי היה שיהא לה פדיון, דמ"ש ממנחה קודם קידוש כלי דאפי' טהורין נפדין כדאמר מנחות ק"א, אלא דגזירת הכתוב הוא דרק כשהוממה נפדית, וזה יש מקום לומר דמעילה שאני ושפיר מוציאה לחולין אף בהמה קדושת הגוף, ולכך אינטרין קרא דבאיל האשם, ונראה דהכי משמע ליה דהכהן יכפר עליו באיל אפילו שאשם זו, דעיקר קרא מתפרש באיל ובתשלום הקרן כדאמר ז"ק ק"א א' והו"ל למיכתב באיל ובאשם, ומדכתב באיל האשם משמע איל שאשם זו, ואחי לאשמועינן דהאיל בקדושתה קאי אף שמעל זו, ושמועינן דיש זו מועל אחר מועל, אבל בהמה לאחר שחיטה פשיטא דלא שייך לאפוקה לחולין, ולכו"ע יש זה מועל אחר מועל ואף במזיד לר"מ.

ובלי שרת אף אי אין להם פדיון מן התורה, מ"מ סברי רבנן דלא עדיפי מבהמה בחייה, דמחמת ענס קדושתה ראויה לפדיון אלא דגזירת הכתוב הוא שאינה נפדית, וה"נ כ"ש, וכיון דחיוני דמעילה אלימא מפדיון, ואינטרין קרא דיש מועל אחר מועל בבהמה, א"כ כ"ש דליכא קרא שפיר נפקי לחולין ע"י מעילה, [אבל א"צ לפרש דקרא אחי למעוטי כ"ש וכמו שפי' בתו'], וכש"כ לר"מ במזיד, ור"נ סבר דכ"ש דמי למנחה אחר קידוש כלי, ולבהמה לאחר שחיטה, דכיון דאחרים מביא לקדושתן הוא עצמו לא כש"כ, ובהני מסבירא ידעינן דיש זהו מועל אחר מועל וא"צ קרא, ואף לר"מ אין יוצאין לחולין במזיד.

שם אמר רבא איכא צינייהו ע"ס כו', יש לתמוה א"כ היכי כייל ליה תנא בלשון כל דבר שאין לו פדיון הא לרבנן יש להם פדיון, והכי הו"ל ע"ס קרבן הם ויש בהם מועל אחר מועל, ולגירסת רש"י כל דבר שאין לו פגם אולי אפשר לומר דע"ס דנדבה לרבנן נמי לאו בר איפגומי נינהו דכיון דלהקריבה קיימי להגדיל המערכה לא איכפת לן בשוויים וכל שלא נחסר מהם חלק הרי הם ביחוסם, וממילא חשיבי אין בהם פגם אף לרבנן, אבל לגירסא דידן כל שאין לו פדיון קשה, ושמא אמתניתין דמנחות ק' ז' קאי דחשיב התם עופות וע"ס

לרשותו מענמה הרי הוא כגזבר, והרי דינו כחושב לשלוח יד דלא נעשה גולן, וכדתנן לקמן כ"א א' חנוני מעל לכשיוציא, אבל כ"ז שלא הוציא לא מעל, אף שנתכוין לזכות, כיון שלא עשה מעשה, וכמש"כ תו' חגיגה י' ז', [ואף אם נימא דבשל הדיוט נעשה גולן במחשבה לגזול וכדמרצינן גגו חזרו וקרפיפו בצ"ק ס"ה א', עי' בשטמ"ק כתובות ל"ד ז' בשם רש"א], שאני הדיוט דלאו כל היכא דאיתיה צי גזא דבעלים הוא וגם יש חיוב השבה, משא"כ בהקדש, ומיהו גם בהדיוט כתב בקצה"ח סי' שמ"ח סק"ז דאינו נעשה גולן בלא מעשה עי"ש], אבל כשתלש ממנה נעשה גולן על כולה ויציאה כולה לחולין, דתלישתו חשיבא מעשה, [ואף אם נימא דבגזילה לא סגי בהכי להעשות גולן על כולה, עי' חו"מ סי' רצ"ז, מ"מ דמעילה דאף בשוגג יוצאה לחולין חשיב כמעין דעת אחרת מקנה ושפיר מעל, (והרי בהפקר סגי במחשבה לצד לקנות, ומעילה יש לדמות להפקר, ועכ"כ במעשה כל דהו סגי), ועי' ברמב"ן כתובות ל"ד ז'], ומיהו בחטאת דאיירינן בה לא סגי בתלישה לחוד דאינו אלא מזיק, וממילא מוצן דר"ל שנהנה ממה שתלש [אם שער או בשר עי' בשטמ"ק], אבל התנא לא הזכיר ההנאה, לאורויי דבצדק הבית סגי בתלישה בלא הנאה להוציאה לחולין.

ורפ"מ ש"פ ניחא סידרא דמתני' שהוא קשה לכאורה אמאי הפסיק בכ"ש צין הבהמות, דלא זו אף זו קתני, והתחיל ברכיבה שהוא מעשה קנין וגם שואל שלא מדעת וגם פוגם, ואח"כ שנה שואל שלא מדעת בלא פגם ובלא מעשה קנין דשפיר משכח"ל שתייה צלי הגבהה שיעור קנין, ואח"כ שנה דאף בפגם במקצת ולא נהנה נעשה גולן על כולו. — הא דנקט תלש מן החטאת ולא תלש מן הבהמה כדקתני גבי רכב, י"ל דכיון דהפסיק בכ"ש ניחא ליה למיתני בשינוי לשון. — והא דנקט חטאת ולא שאר קרבנות, עי' מש"כ לעיל י"ח א'.

גמ' מ"ט דת"ק קסבר צעניינא דבהמה כתיב כו', עי' להלן סק"ה.

שם מ"ט דת"ק קסבר צעניינא דבהמה כתיב דכתב באיל האשם ור"נ אמר לך ק"ו אם אחרים כו', משמע דלרבנן אינטרין קרא לומר דיש מועל אחר מועל בבהמה, ואע"ג דקדושת הגוף

ועו"ק דגם לרצון נראה דאיכא ענין שאין להם פדיון כדאמר זכאים ל"ד א' בקידשו בכלי ועי"ש ברש"י ותו' אי קידוש מחמה או קרדוס קאמר, ואם היינו אומרים דענין לרצון לבתר דמשפי להו לגזירין אין להם פדיון כמו בהמה, כיון דכבר אינם מחוסרים שום מעשה להקרבנות, ומ"מ לא חשיבי קדושתן כמנחה לאחר קידוש כלי, דסו"ס השיפוי אינו קידוש כלי, היה אפשר לפרש דרבי הכי קאמר, דמעילה לא אלימא מפדיון, וכל דלא נפיק לחולין בפדיון לא נפיק ע"י מעילה ויש צו מועל אחר מועל, ולא אינטריך ליה קרא דבאיל האשם, וממילא לא דוקא בהמה אלא ה"ה ענין וכ"ש וכל דבר שאין לו פדיון יש בהן מועל אחר מועל, אבל ענין דרבי לא אינטריך לאשמועינן, דפשיטא דלרבי דינא כמנחה לאחר קידוש כלי, דלכו"ע יש בה מועל אחר מועל, ורצון סברי דאע"ג דאין להם פדיון מ"מ ע"י מעילה נפקי לחולין, דקרא צענינא דבהמה כתיב, ולית לן לרבות ענין, ורק כ"ש מרבינן דכמנחה לאחר קידוש כלי דיינינן להו, אבל רהיטת הסוגיא ל"מ כן, ועי' לעיל.

שם האומר הרי עלי ענין כו', עי' חו"צ מנחות ק"ו ב'.

שם ר"פ אמר קדשי מוצח תמימין כו', ורבי ה"ק דלאו דוקא בהמה וכ"ש אלא כ"ד שאין לו פדיון יש צו מועל אחר מועל, וממילא מובן דאיכא עוד דאין להם פדיון [מלבד מנחות ונסכים ולבונה וקטורת וכיו"צ דהני פשיטא ולא אינטריך למתני' לאשמועינן], והיינו תמימין שהוממו. — ולכאורה מתני' דלעיל י"ח א' דקתני צמחה כיון שנהנה מעל דחשיב אין בה פגם, וצבע"מ מיתוקמא, כרבי אחיא, דלרצון כיון דיש לה פדיון הר"ז דבר שיש בו פגם, ושמה צמחה מודים רצון כיון דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ורק צנשחטה פליגי, ועי' להלן.

שם קדשי מוצח תמימין ונעשו צע"מ ועבר ושחטן א"צ, רש"י פירש דפלוגתתן לאחר שחיטה אם יש בהן מועל אחר מועל, ומשמע דלרצון דיפדו יש בהן מעילה מדאורייתא וצעי פגם ואין בהן מועל אחר מועל, ולרבי יש בהן מעילה רק מדרצון כדין קדשים שמתו וא"ל פגם ויש בהן מועל אחר מועל מדרצון, ולפ"ז בקדשים תמימים שמתו יש בהן מועל אחר מועל אף לרצון, ולשון

ולבונה וכ"ש שאין להם פדיון וצכולן יש בהן מועל אחר מועל אף לרצון לבר מענין, והיינו דקאמר רבי כל דבר שאין לו פדיון דהיינו אף ענין דתנינן בהו שאין להם פדיון, [אף דהתם מדרצון הוא משום דלא שכיחי ואין בהם מועל אחר מועל מחמת הך אין להם פדיון, מ"מ שימש רבי צלשון כל דבר שאין לו פדיון דאלשון המשנה סמיך], נמי יש בהם מועל אחר מועל משום דקרבן הם.

ומשמע צסוגיין דלרצון אין מועל אחר מועל בענין אפי' קידשן בכלי שרת, דהא לרבי דאין להם פדיון היינו לאחר שנתקדשו בכלי שרת ואחא פליגי רצון, והניחא לפרש"י זכאים ל"ד א' דענין לרצון אין להן קדושת הגוף אלא"כ חתה צמחת כלי שרת מע"ג המוצח, [וק"ק מי גרע המוצח מכלי שרת ומה צריך שיהא מחמת כלי שרת, ולשון הגמרא שם שקדשן בכלי ולא קאמר שלקחן מעל המוצח משמע דצעינן קידוש כלי, וצ"ע], ניחא דנמצא דעד שלא העלן לגבי מוצח אין בהן מועל אחר מועל, אבל למה שחלקו תו' שם ומנחות ק"א א' דאם שיפן בקרדוס כלי שרת יש בהן קדושת הגוף אף לרצון א"כ אין צין רבי לרצון ולא כלום דלאחר קידוש כלי אף לרצון יש בהן מועל אחר מועל וקודם קידוש כלי אף לרבי אין בהם מועל אחר מועל, וצ"ל דמ"מ לרצון סתם ענין אין חובה לקדשן בכלי שרת משא"כ לרבי, וכבר העיר בזה צמחת צרוך סי' פ"ו. — ק"ק מש"כ תו' דקרדוס כלי שרת מקדש לענין קדושת הגוף היכן מצינו כלי שרת שאין לו תוך שמקדש, ואף לסקין לא דמי דהתם שחיטה עבודה היא, משא"כ הכא שאם מצא משופין אינו צריך לשפוע, ועיקר הקרדוס היאך מתקדש הלא אין כאן עבודה מחמתו כיון שאין עבודה הטעונה קרדוס כלי שרת. (י"ט ב' סק"ו).

שם אמר רבא א"צ ענין דת"ר כו', לכאורה משמע דרבי מרבה ענין משקידשו בכלי, אבל לרצון לא מקדשי להו בכלי, וקשה טובא דהיכי נרמז זה צמאי דקאמר רבי צמחתי' דכל דבר שאין לו פדיון יש צו מועל אחר מועל, הרי בזה ליכא מאן דפליגי, ולא פליגי אלא חיזה דבר אין לו פדיון, וכל המנחות נמי לא נזכרו צמחתי', אע"ג דודאי אף לרצון אין להם פדיון משקידשו בכלי, ויש בהן מועל אחר מועל, וה"ג ענין אי כמנחה נינהו,

שגדרה תורה סייגים צפדינון, אמרינן דקדושתן אלימא ולא נפקי לחולין ע"י מעילה, ויש בהן מועל אחר מועל, אבל אם לא צעו העמדה והערכה ונפדין בכל ענין אמרינן דאיפגמה קדושתן ואף במעילה יוצאין לחולין, ואין בהן מועל אחר מועל, ולשון כל דבר שאין לו פגם מתפרש כל דבר שהיה בו דין שאין בו פגם אף שנחחדש בו פדיון וצעי פגם, יש בו מועל אחר מועל.

והרמב"ם נמי מפרש לה מחיים צפ"ו מה' מעילה ה"ו, אע"ג דהרמב"ם פסק דקדשי מוזבח היו בכלל העמדה והערכה צפ"ה מה' ערכין, וז"ל דהרמב"ם מפרש דאף רבנן דפליגי ארצי סברי יקצרו, ואפשר דפליגי אי קדשי צדק הציט נמי היו בכלל העמדה והערכה, דאי אף קדשי צדק הציט היו בכלל העמדה והערכה, מו י"ל דצ"מ כקדשי צדק הציט חשיבי, ודין הוא שיצאו לחולין ע"י מעילה, אבל אי קדשי צדק הציט לא היו בכלל העמדה והערכה ורק קדשי מוזבח ישנן בכלל העמדה והערכה, סברא הוא דאלימא קדושתן שהרי חידשה תורה דינים צפדינון טפי מבכל קדשים, וממילא לענין מעילה אין לנו מהיכן לומר דיוצאין לחולין, ואע"ג דבחולין פ"ד א' אמרינן דסבר רבי הכל היו בכלל העמדה והערכה, י"ל דרצא לא סבר כהאי שינויא, והכריחו להרמב"ם לומר כן מהא דמתני' דריש פרקין דקתני כשהיה מתה כיון שנהנה מעל, ע"כ אחיז כמ"ד קדשי מוזבח היו בכלל העמדה והערכה, דהא צצ"מ איירי כדמוקמינן לרישא י"ט א', ואם לא היו בכלל העמדה והערכה א"כ יש בה מעילה בפגם מדאורייתא כיון דצ"מ הציט, ואין כאן מעילה דרבנן בלא פגם וכמש"כ לעיל, וממילא מסתברא דאף רבנן דפליגי ארצי הכי סברי דלית לן לאוקמי רישא וסיפא רבי ומיעתא רבנן, (וגם בקידושין נ"ה א' צעינן לאוקמי מתני' כר"מ אע"ג דבחולין פ"ד א' אמרינן דר"מ סבר הכל היו בכלל העמדה והערכה, ומיהו אין זה כלום דהתם מדינא דמתני' פרכינן דקדושת הגוף אינו מתחלל דלא אשכחן חולק צוה).

ולדאמור אף להמפרשים דבקדשי מוזבח שהוממו היינו מחיים פליגי, מ"מ בקדשי צדק הציט ודאי אין מועל אחר מועל אף צצ"מ אף

כל דבר שאין לו פגם מתפרש שפיר דקאי אמתני' דריש פירקין דקתני דחטאת מתה כיון שנהנה מעל והיינו צצ"מ כדמוקמינן רישא, אבל קשה כיון דפלוגתא דרבי ורבנן היא בהך דינא גופא אם יש להן פגם או לא או אם יש להן פדיון לגירסא דידן, א"כ הו"ל לרבי למימר דצ"מ שמתו אין להן פדיון או אין להם פגם, ולשון כל דבר שאין לו פגם משמע דאף חכמים מודו צוה, ועוד דרהיטת הדברים דפלוגתא דרבי ורבנן רבי לחומרא, ותרווייהו בהך מעילה איירי, ואילו לפרש"י נמצא דאדרבה רבנן מחמרי טפי לדדידהו יש בהן מעילה מדאורייתא ולרבי רק מדרבנן, וגם מועל אחר מועל צדרבנן דחוק הוא כמ"ש צצ"מ"ק, ויתכן לפרש דמודים חכמים לרבי דיקצרו ומ"מ סברי דלא תיקנו בהם חכמים מועל אחר מועל, אבל לפ"ו קשה דלמה הוצרכו בכלל להזכיר כאן צצ"מ, הא הך פלוגתא אף בתמימים שמתו שייכא, ודוחק לומר דבתמימים שמתו מודים חכמים שיש בהן מועל אחר מועל ורק צצ"מ שמתו פליגי וס"ל דאין בהן מועל אחר מועל אע"ג דאין להן פדיון ומעילה דידהו רק דרבנן.

אבל צמו' לא גרסי ועצר ושחטן ומפרשי דמחיים פליגי אם צצ"מ יש מועל אחר מועל, וכפירוש הר"מ צצ"מ"ק, וכן פירש דעתם הגרע"א ז"ל בתוספותיו, וכן מבואר מדבריהם שכתבו דקרי ליה אין צה פגם לפי דמתחלה כשהיו תמימים היו דבר שאין בו פגם, ומבואר דמחיים איירו, דלאחר מיתה פשיטא שאין בהם פגם כיון דלאו צר פדיון נינהו, וכדתנן בהדיא צמתני' דריש פירקין וכשהיה מתה כיון שנהנה מעל, וסברת פלוגתא דקדשי מוזבח שהוממו עדיין יש בהן קדושת הגוף, דקדושת הגוף לא שייך לבטל אלא שנחחדשה הלכה שמועיל פדיון לסוג זה של קדושת הגוף, והיינו דעושין תמורה דמתנן בכורות י"ד א', [ואמרינן נמי במכילתין י"ב א' דכיון דאשכחן צצ"מ קדושת הגוף קלישא שיש לה פדיון ילפינן מינה דחיילא קדושה אמתוסר זמן], ולכך ראוי להסתפק אם יוצאין לחולין ע"י מעילה דאפשר דכיון דהן קדושת הגוף לא נפקי לחולין ע"י מעילה ואין לך בו אלא חידושו דפדיון מהני ותו לא, ותלי לה גמרא צפלוגתא דהעמדה והערכה דאי קדשי מוזבח היו בכלל העמדה והערכה חזינן

י"א א' הוסיפו דגזזר המסורות לו אצני בנין עסקינן דכל היכא דמנחה ברשותא ידיה מנחה, ומה מקום להוספה זו, והרי לא הוצרכנו אלא שיהא סבור שהוא שלו, ומה ענין לנו אם כל היכא דמנחה ברשותא ידיה מנחה.

ומכל זה נראה דהמכנים לרשותו חפץ של הקדש אפי' ע"י דסבור שהוא שלו נמי מעל, ואף אי בהדיא לא קנה כה"ג דהעודר בנכסי הגר וכסבור שהוא שלו לא קנה כדאמר יבמות נ"ז ב', שאני מעילה דכולה בשגגה נאמרה, וכל שגגות בכלל, ועדיפא מדעת אחרת מקנה דמהני אף בסבור שהוא שלו וכמ"ס בנמו"י ב"ב מ"א בשם הראב"ד והוצא בקנה"ס סי' ער"ה סק"ד, [והרי מצינו נמי דנזכר בעה"כ שליח מעל אע"ג דשליח עניא מאי קעביד כדאמר חגיגה י' ב'], ולכך שפיר פרכינן אמתני' מ"ש הוא מ"ש חזירו, דאמאי לא מעל בנטילתו אף דסבור שהוא שלו, ומשני דגזזר עסקינן דכל היכא דמנחה ברשותא ידיה מנחה, ולא חשיב שהכנים החפץ לרשותו, והר"ז כאלו טלטל חפץ של הקדש ברשות הקדש ממקום למקום וסבור שהוא שלו דלא מעל, אח"כ ראיתי דדרו"ח בפסחים כ"ט צמערך שהעלה שהדבר צמחלוקת בין התו' ואיכא דס"ל כמ"כ, ושם דקדק כן מלשון התו' בסוגיין דכ"ז שהיא ברשות הגזזר הרי היא ברשות הקדש, ובאמת זה לשון הגמ' צמחגיה וכמ"כ, ועי"ש עוד, וכן צמל"מ פ"ו ממעילה נקט הדבר בפלוגתא התו'.

תוד"ה אין ד"ה אין ובעולה כולם מעלו, עיי' להלן סק"ג.

בדיני מעילה

(א) י"ט א' מה תרומה כי יאכל פרט למזיק כו', נדפס לעיל א'.

(ב) קידושין נ"ב ב' ובהקדש צמוד קידש צשוגג לא קידש דר"מ, בתו' נ"ג ב' כתבו דטעמיה דר"מ דכי תמעול מעל היינו שינוי כדאמר מעילה י"ח א' והיינו צמוד דומיא דסוטה, ונמצא דבקרר כלול מויד ושוגג ומחייב קרא תשלומין אף צמוד, וחומש ואשם רק צשוגג באכילה, ומדמחייב תשלומין צמוד משמע דנפיק לחולין, ודבריהם סתומין דבפשוט הא דאמרין אין מעילה אלא שינוי כו"ע מודים בזה ואף ר"י

למ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, דלאו העמדה והערכה מונעים להוציא לחולין ע"י מעילה, אלא קדושת הגוף שבקדשי מוצח הוא המעכב, ומרן זללה"ה בספר פרה סימן ג' ס"ק ג' וס"ק י"ז לא פירש כן וז"ע, ועו"ק דא"כ כי היכי דרבי הוסיף קדשי מוצח שהוממו ה"ג נימו חכמים דקדשי צדק הצית יש בהן מועל אחר מועל צבע"ח כיון שהם בכלל העמדה והערכה.

דין קדשים שמתו שיש בהן מעילה מדרבנן, אם יוצאין לחולין ע"י מעילה, או שיש בהן מועל אחר מועל, לא למדנו לפי' תו' והרמב"ם, והדברים מטיין דיש בהן מועל אחר מועל, דחכמים השאירו אותן בדין מעילה כמו מחיים, ולא שחידשו בהן דין מעילה מחודש כקדשי צדק הצית, וכן משמע הלשון יצאו מידי מעילה ד"ת הא מדרבנן לא יצאו והרי הם בדין כמחיים, וכמו לענין פגם דדינן כמחיים, וכן משמע בגמרא ב' ב' דמפרשינן מעילה דק"ק ששחטן בדרוס מדרבנן בדין קדשים שמתו, ופשטא משמע דמועלין בהן בדין ק"ק וכמו לרב יוסף, וכ"מ ג' א' דחטאות המתות קילי מקדשים שמתו, וחטאות המתות לעולם אסורין בהנאה דהא לית בהו מעילה כדאמרין החם, [וה"ע בדברי רש"י י' ב' ד"ה ולא נהנין שפירש דמשלם את הקרבן, ועי' רש"י ג' א' ד"ה ולא מועלין], ולפ"ו נמי דמי המעילה לקדשי מוצח אזלי.

חטאת העוף ועולת העוף שנעשו מחוסר אבר נראה דדינם כחטאות המתות. (י"ט ב' סק"ח).

מתני' נטל אצן או קורה של הקדש כו', לפי משמעות דברי התו' בקדושין נ"ה ובשאר דוכתי אין הפרש בין גזזר לאחר, וההפרש הוא רק בין סבור שהוא שלו לסבור שהוא של אחרים, והא דמוקמינן לה בגזזר הוא דבזה פשוט דשגגתו בזה שסבור שהוא שלו, אבל הדבר קשה טובא, דכל שגגות מעילה מתפרשים בפשוטו בסבור שהוא שלו ולא של קודש, ואין מקום לשאל מ"ש הוא מ"ש חזירו, דמהיכי תיתי נפרש מתני' בסבור שהוא של חזירו או של הפקר ונתכוין לזכות, עד שנשאל מ"ש הוא מ"ש חזירו, הרי פשטא דמתני' בסבור שהוא שלו, ואין ע"ז אפי' סרך קושיא למה טעה בכך אם אינו גזזר, דאטו כל אדם אינו עשוי לטעות ולהחליף שלו בשל הקדש, ועוד דצמחגיה

בר חיוז השצה הוא שאינו צמנות ואם אשר חטא מן הקודש ישלם, לא מני מפיק לחולין, והיינו דאיתריך לן בע"ז כ"ז ב' קרא דוצאו זה פריזים וחללה ואף לר"מ, [ועי"ש בצעה"מ ובמלחמות], דכל שאינו מתחייב בהשצה לית לן למימר דנפיק הקדש לחולין, וז"ע צוה. — ויש לעי' בקטן הגזול הקדש צמוד אם מתחלל, דהא נמי לאו בר חיוז תשלומין הוא, וגם אפשר דדעתו למיגזלה לא חשיב כ"כ ועדיין צי גזא דרחמנא איתא.

ולכאורה לר"מ ליכא מלקות צמעילה דהא הו"ל ניתק לעשה דואת אשר חטא מן הקודש ישלם, כיון דהאי קרא צמוד קאי, ומתני' דאלו הן הלוקין דחשיב נמי אוכל הקדש כר"י איתא.

ובב"מ נ"ה א' מרבינן פחות מש"פ בהקדש להשצון מקרא דואת אשר חטא מן הקודש ישלם, ולכאורה לר"מ מתפרש צין צשוגג וצין צמוד ולר' יהודה דוקא צשוגג דהא לדידיה צהך קרא לא נזכר מזיד כלל, אצל הרמב"ם צפ"ז מה' מעילה ה"ח כתב דאף המועל צמוד צפחות מש"פ משלם את הקרן, ואין לומר דאף לר"י קרא דואת אשר חטא מן הקודש ישלם מתפרש אף צמוד ולא קאי רק ארישא דקרא אלא כלל הוא לכל חוטא מן ההקדש, דא"כ הו"ל לאו דמעילה לאו הניתק לעשה אף לר"י, ואין תנן צאלו הן הלוקין דאוכל הקדש לוקה, וז"ל דצאמת הך קרא לר"י רק צשוגג איירי, אלא דמצבא ידעינן דה"ה מזיד דכיון דרצי קרא פחות מש"פ להשצון בהקדש צשוגג אף דליכא קרבן וחומש, ש"מ דקפיד רחמנא בהקדש אפילו אפחות מש"פ וממילא ה"ה מזיד.

ג) תביא צתוספתא פ"צ דמעילה והוצא צמו' מעילה י"ט ב' ד"ה אין צ"מ ז"ט א' ד"ה וחצירו דבעולה נתנו לחצירו וחצירו לחצירו כולן מעלו, ונראה דהיינו כשכל אחד נהנה ממנה וחייב צמעילה שיעור מה שנהנה, אצל על נתינה לחצירו ליכא מעילה דכיון דלא נפקא לחולין אין כאן מעילה כדאמרינן קדושין נ"ד ב' וכי מאחר דאין מתחלל קרבן צמאי מיחייב, וכן מועל אחר מועל דבהמה וכלי שרת הכי מתפרש כשכל אחד נהנה כשנטלה, שו"מ כן צשעה"מ פ"ו מה' מעילה ה"ה, [שו"ר צספר מרן זללה"ה לקידושין נ"ד א' שכתב דלמש"כ הרמב"ם פ"ו מה' מעילה ה"ז

מפרש כן, ושינוי ר"ל שלא איבד את החפץ של הקדש אלא ששינהו מרשות הקדש לרשות הדיוט, וילפינן מהכא מעילה אף צלא נהנה ולא פגם אלא ששינה החפץ מרשות הקדש לרשות הדיוט, ומתפרש שפיר צשוגג, ולא דמי לכוטא דהכא צהדיא כתיב צקרא וחטאה צשגגה, ונראה כונתם דר"מ מצבא משמע ליה דלשון מעילה מתפרש צמוד, דהוא לשון צגידה ולא שייך צגידה צשוגג, אצל אין מעילה אלא שינוי מתפרש אף צשוגג ואיתא אף אליבא דר"י, [ואיתא נמי צמו"כ, וסתם סיפרא ר"י כדאמרינן צשמעתי], ואפשר עוד דר"מ קים ליה מצבא דאין לחייב משום מעילה צשינוי צשוגג כיון דהחפץ קיים ולא נחזין לגזולו וכל היכא דאיתא צי גזא דרחמנא איתא. — [עיקר הדברים דלר"מ מתפרש כי תמעול מעל צמוד, הוא מוכרח, דכיון דאמרינן אין מעילה אלא שינוי, והיינו שינוי רשות והחפץ קיים, ולר"מ הרי כה"ג צשוגג לא מעל, וא"כ ע"כ דצמוד איירי קרא, וכל הדברים הם מנ"ל לר"מ לפרש כן].

במצבנו למידין כי תמעול מעל דכתיב צקרא לכו"ע מתפרש על שינוי רשות החפץ והחפץ קיים, ולר"י מתפרש צשינה צשוגג, וילפינן מהכא דנפיק לחולין, מדחייב קרא תשלומין וקרצן אף צשהחפץ קיים, ולר"מ מתפרש כי תמעול מעל על שינוי רשות צמוד, וחטאה צשגגה מתפרש על אכילה והנאה ולא על שינוי רשות, ומפרשינן חיוז קרבן וחומש רק אשוגג, וחיוז קרן גם צמוד, ומדחייב תשלומין צמוד אף צשהחפץ קיים שמעינן דנפיק לחולין צמוד, אצל צשוגג לא שמעינן דנפיק לחולין צשינוי רשות דהא וחטאה צשגגה לא מתפרש צשינוי רשות אלא צאכילה והנאה.

ויש נפקותא צין דין יציאה לחולין צשוגג לר"י ליציאה לחולין צמוד לר"מ, דלר"י הוא גזירת הכתוב מדין מעילה וצדצר שאין צו מעילה לא נפיק לחולין כדאמר פסחים כ"ז ב' צעזי שלמים דכיון דלא צני מעילה נינהו לא נפקי לחולין, אצל לר"מ מתפרש גזירת הכתוב דהקדש נגזל, וממילא אף צדצר שאין צו מעילה כן כדמסקינן לקמן נ"ה א' דאף קדשים קלים נפקי לחולין צגזילה לר"מ אף דלית צהו מעילה, ואף קדושת הגוף מתחלל לר"מ ע"י גזילה כדאמרינן התם, ומ"מ עכו"ם שגזל נראה דלא נפיק לחולין אף לר"מ דכיון דלאו

דצמויד יש מעילה צנטיילה לחוד, אפשר דגס צשוגג כן, ודוקא לר"מ לדידיה לא חידשה תורה מעילה צשוגג צנטיילה לחוד, לדידיה אמריין דכיון דלא נפקא לחולין לא מעל, אזל למאי דקיי"ל כר"י דהקדש צשוגג מתחלל מפרשיין דחידשה תורה דמעשה מעילה צשוגג חשיבא מעשה, וממילא חו אמריין דכי היכי דצמויד חשיבא מעילה צנטיילה לחוד ה"נ צשוגג צקדושת הגוף, שהרי החשיבה תורה מעילה צשוגג כמעשה].

ולזה אמור קרוב הדבר לומר דהא דילפינן מעילה חטא חטא מתרומה דיש שליח במעילה, היינו דוקא במעילה דקדושת דמים דנפקא לחולין בשינוי רשות, דבזה אמרינן דפעולת השליח חשיבא כפעולת המשלח וכאילו הוא הוציא מרשות הקדש, אבל בקדושת הגוף דאין זה מעילה בשינוי רשות אלא באכילה והנאה בזה ליכא שליחות דלא מצינו בכל התורה זה נהנה וזה מתחייב, ואף שנסתפקו בחו' קדושין מ"ג א' באמר לחצירו הושיט ידך לשמן של קודש או לגיזי עולה אם בזה יש שליחות במעילה כיון דליכא אלא הנאה, י"ל דהיינו דוקא במידי דנפיק לחולין בשינוי רשות [וגיזי עולה היינו גיזה לדמי עולה], אלא דהשתא אפקה לחולין בהנאה לחוד, אבל מידי דלא מצי נפיק לחולין אלא באכילה והנאה אפשר דבזה פשיטא דליכא שליחות דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב, אבל אין לדבר הכרע, ואפשר שגם קדושת הגוף בכלל ספיקם של החו' וגיזי עולה כפשוטה גיזי עולה ממש, ולכך דבכה"ג ליכא שליחות במעילה נמאץ לפ"ו דלח"מ דליכא מעילה בשוגג אלא באכילה והנאה, באמת ליכא שליחות במעילה.

ולדאמור נחא צפשיטות הא דתיא דמוספתא
פ"צ דמעילה דאמר לשליח תן להם
חתיכה חתיכה והוא אמר טלו שמים שמים והם
נטלו שלש דכולן מעלו, אבל בחתיכות עולה לא
מעלו אלא האוכלין והיינו כמש"כ בדקדושת הגוף
אין שליח במעילה כיון דא"א להוויא לחולין בשינוי
רשות, והיינו נמי דלא פשטו התו' ספיקס מהך
מוספתא, דקדושת הגוף גרע כיון דא"א להוויא
לחולין בשינוי רשות, וספיקס הוא דוקא במידי
דנפיק לחולין בשינוי רשות אלא דהשתא אפקיה
בהנאה לחוד, דגם כזה אפשר דאין שליח במעילה,
וכש"כ בדקדושת הגוף.

אבל הרמז"ס והראז"ד צפ"ז מה' מעילה ה"צ פירשו טעמים אחרים בהך תוספתא, ומצוה דס"ל דאף באכילה והנאה דקדושת הגוף יש שליחות במעילה, ונראה טעמם ז"ל דכיון דאשכחן חיוב מעילה בהוצאה מרשות הקדש אף בלא הנאה, תו כל חיוב מעילה אינו חיוב על ההנאה אלא על ההוצאה מרשות הקדש, אלא בדקדושת הגוף לא נפיק מרשות הקדש אלא ע"י שימוש באכילה או הנאה, ולכך אין זה ענין לשליח לאכול חלב דזה נהנה וזה מתחייב דהבא לא אהנאה מחייבין ליה, וגמלינו למדין דמאי דמספקא להו לתו' פשיטא ליה להרמז"ס והראז"ד דאף בהושיט ידו לשמן דקודש או נתחמם בגיזי עולה יש שליח במעילה, ויותר מזה דאף בקדושת הגוף יש שליח במעילה.

ברם צעיקר הדין שכתבנו דבקדושת הגוף ליכא מעילה אלא באכילה והנאה ולא נחמינה לחצירו נראה דמודו הרמז"ס והראב"ד, אע"ג דצ"ו ה"ה העתיק הרמז"ס לשון התוספתא דבעולה נתנה לחצירו וחצירו לחצירו כולן מעלו, ומתפרש בפשוטו אף בלא תלש ממנה ולא נהנה ממנה כלום, עי"ש בלשון הרמז"ס, מ"מ ע"כ איהו דחיק ומוקיס אנפשיה דננהנה קאמר, דהא בהדיא אמרו בגמרא קידושין נ"ד ב' דלר"מ דבשוגג אין מתחלל ליכא מעילה אלא באכילה, וכן מוכח נמי מדברי רבנו שבהלכה זו שפירש טעמא דבחיכות עולה לא מעלו אלא האוכלין משום דיש כאן איסור נוסף על איסור מעילה וממילא אין שליח לדבר עבירה, ואם איתא דאף בקדושת הגוף איכא מעילה בנחמינה לחצירו אם כן כשנטלו האורחים למעול המשלח קודם אכילתם, כדין נתנה לחצירו, ואכתי אין כאן אלא איסור מעילה, אלא ודאי בקדושת הגוף ליכא איסור מעילה אלא באכילה, ומיהו י"ל דנטיילת אורחים שאני דלא חשיב כנחמינה לחצירו דאכתי ברשות בעה"ב קיימא עד שיאכלום, ולכך אין כאן מעילה עד שיאכלום, [אבל לפי מה שנסתפקו בזה] דאין שליחות במעילה שע"י הנאה או אכילה לחוד, א"כ מצוה דבנחמינה דמעילה כ' א' דנטיילת אורחים חשיבא כנחמינה לחצירו, דהא מעל בעה"ב דנטיילת האורחים, וי"ע.

דברי המל"מ בפ"ו ה"ב זריכין תלמוד, שכתב ז"ל
דהמשלה מועל בנטיילת השליח אכל השליח
אינו מועל אלא באכילתו, דא"כ למה באמת לא

נ"ה א', ואילו בפדיון לא נפקא לחולין וכמו שפירשו תו' שם.

ויש לעי' דהא בפשטו נראה דמודו חכמים דזמנחה לאחר קידוש כלי יש זה מועל אחר מועל, דהא לאו זה פדייה היא לכו"ע, וא"כ חזין דקרא דבאיל האשם לא בא למעט שאר קדושת הגוף, ומ"ש כלי שרת, [דזברנו הם אי כלי שרת אין לו פדיון מן התורה עיין להלן], ואפשר דקדושת הגוף דמנחה לאחר קידוש כלי וכן זבח לאחר שחיטה, לא אינטריך קרא דיש זהו מועל אחר מועל דפשיטא כיון דקדושת הגוף נינהו ולאו בני פדייה נינהו, וקרא דבאיל האשם לא אינטריך אלא לזהמה מחיים דקדושת הגוף דידה קלישא דהא אית לה פדייה בהוממה וכמ"ש ל' לעיל סק"ד, וס"ד דאף במעילה תנא לחולין להכי אינטריך קרא, וס"ל לת"ק דכ"ש דמיא לזהמה דסו"ס אינה אלא הכשר לקרבן ואינה גוף הקרבן, ולכך שייך למימר דבאיל האשם אחי למעוטי כ"ש לומר דנפקא לחולין ע"י מעילה, ומיהו ע"י פדיון לא נפקא לחולין, ור"נ סבר ק"ו דאם אחרים מציא לקדושתן הוא עזמו לא כש"כ, כלומר דקדושת הגוף דכ"ש לא גריעא מקדושת הגוף דמנחה שנתקדשה דכ"ש, וממילא לא שייך ביה פדיון כלל, ומסבירא ידעין דיש זו מועל אחר מועל, ולא שייך למעוטי מבאיל האשם.

והנה דברנו אי כ"ש אין לו פדיון מן התורה לכו"ע, וזו דעת הראב"ד בתו"כ פ' בחוקותי שפירש דהא דמפרשין מנחות ק"א א' טעמא דכ"ש אין לו פדיון משום דלא שכיח, הוא דכ"ש שלא נמשח ולא נחנך עדיין לעבודתו דעדיין אין עליו קדושת הגוף, ומבואר דלאחר שנתחנך יש בו קדושת הגוף ואינו נפדה מן התורה, וכ"כ בספר מנחת ברוך סי' פ"ז ע"ש.

ולפירוש תו' קשה טובא, חדא דמ"ט דריש ר"נ הק"ו לענין מעילה ולא לענין פדיון, ובקידושין נ"ה א' חזין דאדרבה מעילה אלימא טפי להוציא לחולין מפדיון ע"ש בתו', ועוד דלשון בעניינא דזהמה כתיב לא משמע דכל עיקר קרא דבאיל האשם אחי רק למעט כ"ש, ועוד דר"נ האי באיל האשם מאי דריש ביה.

ובמ"ב שם הביא דברי רש"י ע"ז נ"ד ב' שפירש דכלים דאחו היו אסורים אף להדיט מדלא פדאום, ומבואר דס"ל דכלי שרת יש להם פדיון,

מעלו אלא האוכלין, ולמה לא מעל המשלח, הרי על הנטילה אין עדיין איסור נוסף, וגם צעיקר הדבר הרי בקדושת הגוף לא שייכא מעילה בנטילה לחוד וכמ"ש ל' לעיל, ועיין בשעה"מ פ"ו ה"ה.

ד) קדושת הגוף שאין לו פדיון נראה דקים להו לחז"ל מסבירא וא"כ קרא להכי, דכי היכי דלא שייך לפדות קדושת תפילין וס"ת וכיו"צ ה"נ אין שייך לפדות קדושת הגוף של קרבן וכיו"צ, והיינו דפרכינן בפשיטות מנחות ק' ב' דמנחה שנתקדשה בכלי פשיטא קדושת הגוף נינהו, ומיהו דהמה מחיים יש מקום לומר דעדיין לא חשיבא קדושת הגוף, וכמו סולת שהוקדש למנחות דאין לו קדושת הגוף קודם קידוש כלי כמבואר בסוגיא שם, וזה נלמד מקרא דואם כל זהמה טמאה אשר לא יקריבו וגו' דצבעלי מומין שנפדין הכתוב מדבר כדאמרין במנחות שם ומבואר דתמימין אין נפדין, וכן קרא דמקמי הכי דכל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש לא יחליפנו וגו' מתפרש דאין פדיון לחם, [עי' תמורה י"א ב'], ושמעינן דנחתא קדושת הגוף אזהמה מחיים, ומיהו אם הוממה יש לה פדיון דעדיין לא אלים כ"כ קדושת הגוף דידה, [ועי' מעילה י"ב א'], אבל קדושת הגוף של קרבן לאחר שחיטה או מנחה לאחר קידוש כלי אלים טובא, ומסבירא ידעין ליה, ואף בנטמא או שאירע זו פסול אחר לא שייך זהו פדיון, וכדאמרין במנחות שם.

ולאמור י"ל דהא דאמרין דלר"מ דהקדש במוזיד מתחלל דאף קדושת הגוף מתחלל, דהיינו דוקא דהמה מחיים דאשכחן לה פדיון בהוממה, אבל בשר ק"ק לאחר שחיטה או מנחה לאחר קידוש כלי דלא אשכחן זהו פדייה כלל, אף במעילה במוזיד אין מתחללין.

ה) מעילה י"ט ב' מ"ט דת"ק קסבר בענינא דזהמה כתיב דכתיב באיל האשם, פשטא משמע דמהאי קרא דבאיל האשם ילפינן דיש מועל אחר מועל דזהמה, ומשמע דבאיל קרא לא הוי ידעין לה, אע"ג דזהמה אין לה פדיון וצדין הוא שיהא זה מועל אחר מועל, י"ל דמעילה אלימא טפי מפדיון וס"ד דאף דהמה תנא לחולין במעילה, חדע דהא לר"מ דהקדש במוזיד מתחלל אף דהמה מתחללת במוזיד וכדאמר קדושין

לשימוש הדיוט, וע"כ ז"ל כן למה שזידדו צח' חולין ג' א' זכאים מ"ז א' דאין צריך כלי שרת לשחיטה, א"כ כל סכין לאו כלי שרת הוא, דהא לית לן שמן המשחה, ועבודתו מחנכתו לא שייך אלא בעבודה דבעי כלי שרת.

עוד הציא במנחת צרוך שם מהא דבע"ז נ"ב א' ילפינן מה מוצח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה, ואין מזה ראייה דעיקר הדין ילפינן דאשרה אסורה כמו דהקדש אסור, ומה דבהקדש מועיל פדיון סבא הוא דליכא למילף מזה לע"ז דליהני פדיון.

(ו) עצים דמערכה ילפינן מנחות כ"ב א' דמשל ציבור הם דאיתקש למזבח, והתם איירינן לומר שאין היחיד חייב להציא עצים לקרבנו, אבל אכתי יש לדון אי כשר עצים דיחיד או דבעינן דוקא שימסרם לציבור, וצירושלמי שקלים רפ"ד מבואר בהדיא דאף עצים בעי שימסרם לציבור, דמדמינן התם נדבט עצים למזבח לשומרי ספיחין בשביעית דפליגי ר"י ורבנן, וכן משמע דדומיא דמוצח בעינן, ומיהו אפשר דהא דלריך משל ציבור הוא מדין סידור המוצח ומערכתו, אבל אינו מעכב בקרבן היחיד, ואם הקריב קומץ דיחיד ע"ג עץ דיחיד שע"ג המוצח נמי יא, ולכאורה כיון דמתנדבין עצים בלא מסירה לציבור כמבואר מנחות ק"ו ב', לעולם יתכן שירבו במערכה עצים דיחיד ומ"מ מקריבין כל הקרבנות, וכן במלח דילפינן שם כ"א ב' דמשל ציבור נמי אפשר דאם הציא היחיד משלו נמי יא, ולכתחלה הוא דמשל ציבור וגם הוא מסדרי המערכה, וכן משמע קצת לכאורה מהא דבעינן למימר התם דלכהניס כיון שאינם שוקלים לא יהצינן להו ולהכי איצטריך תנאי ב"ד, ואם מלח דיחיד פסול א"כ אטו כהנים לא יוכלו להקריב מנחה, ומיהו לאו קושיא היא דודאי אי מייתי ומסר לציבור רשאי ליהנות מהם לקרבנו דלא גרע מישראל דע"י ששוקלין רשאי, ומ"מ אם אין הכשר קרבן אלא בשל ציבור לא מסתבר כ"כ לחייב ליחיד להציא ולמסור לציבור, וז"ע, ועי' מש"כ בכתובות ק"ו ב'.

הא דמרבין מנחות ק"ו ב' מקרבן דמתנדבין עצים היינו שיש ענין בהתנדבות יחיד עצים להגדיל המערכה, ואלו עצים אינו מוסרין לציבור אלא הם נדבחו, דבמסירה לציבור אין צריך קרא דכל חובת ציבור יכול יחיד להתנדב ולמסור לציבור כמבואר בכל

ובאמת ז"ע דהא תניא בתוספתא פרק ב' דמגילה הוצאה במלחמות ע"ז נ"ב ב' דאצני היכל ועזרות שנגממו אין פודין אותן, ופסקה הרמב"ם בפ"א מה' בה"ב, ויהיה הטעם איזה שיהיה אי משום שהם קדושת הגוף ואין להם פדיון מן הדין, או דכיון דנשתמשו בהו גבוה אין פודין אותן להשתמש בה להדיוט, מ"מ הא מוכח דאין פודין, וא"כ אין ראייה מכלים דאחז דאסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה, דלגבוה שפיר נאסרו משום דמגונה הדבר כמבואר בגמ' נ"ב ב' דפשטינן מינה לכלים של בית חוניו, ולהדיוט אסורים משום שנשתמשו בהם לגבוה ולכך גזו, ועי' בר"ן וצריטצ"א שם שכתבו דהך סוגיא לא סברה דכלים שנשתמשו בהם לגבוה אין פודין אותן להדיוט, וזה דוחק, ועי"ש במנחת צרוך, ושם יש לחלק בין אצני היכל ועזרות ומוצח דמיפרסמא קדושתן, לקתם כלי שרת שנשתמשו בהן לגבוה, ועו"ק דלא יתכן לומר דכלים דאחז היו אסורים להדיוט, דא"כ היכי פשיט מינה רבי לעיל נ"ב ב' דכלים של בית חוניו לא ישמשו במקדש למ"ד בית חוניו לאו בית ע"ז הוא, הא שאני כלים דאחז דעצדו בהם לע"ז ונאסרו אף להדיוט, ואין לומר דהך סוגיא פליגא דהא התם רבי קאמר לה, והך סוגיא לפרושי מילי דאמוראי היא, וצחידושי הר"ן כתב דרבי פליג, וקשה דאיך יפלגו אמוראים על רבי, אלא ודאי כלים דאחז לא נאסרו אלא לגבוה, ושפיר מיייתי ראייה מינה לבית חוניו דחזינן דקנסו חכמים אף לכלים גם בגוונא דמותרים מן הדין, וה"ה לבית חוניו שיש לקנוס לכלים כמו לכהנים, והא דמיייתין מכלים דאחז לומר דאדם אסור דבר שאינו שלו ע"י מעשה, ז"ל כמש"כ תו' שם נ"ב ב', דכיון דנאסר להקדש במעשה זוטא סבא הוא לאסור אף להדיוט במעשה רבה.

עוד הציא במנחת צרוך שם בשם השער המלך פ"ו מהלכות איסורי מזבח להוכיח דכלי שרת אין להם פדיון מהא דאמרין זכאים פ"ח א' סכין מטרתה היתה במקדש וגמנו עליה כהנים וגמנו, [עיקר החדוש נראה דהיינו דלא תיקנוה, אף שלא היתה פגומה ממש פגימה שאין מתקנין כדאמרין בגמ' ע"י רש"י, מ"מ נהגו סלקול שלא לתקן אף בכה"ג דאין עניות במקום עשירות], ומדלא פדאיה ש"מ שאין לה פדיון, וכבר דחה בעצמו דאפשר דמשום שנשתמשו בה לגבוה אין ראוי לפדותה

פודין, ורק לישראל, דאיירי ציט להקדש שימוש צו השוה פרוטה, אם להסקה או שימוש אחר, ואם מותר בהנאה יש צו מעילה אף אי אין פודין, דמ"מ פגם ש"פ בהקדש, אבל אם אסור בהנאה הרי גם להקדש אסור ליהנות ממנו מדרבנן, ולא צר דמים הוא ואין צו מעילה, [ומיהו רש"י ע"ז כחצ באוקימתא דרב אשי דחזי למיפסקיה ולהסיקו תחת תבשילו, ושמה מסבירא קים ליה דפודין להסקה, ולכך פירש קושטא דמילתא אבל ליישוב הסוגיא אין צריך לזה, ור"ע], ורב יוסף מוקי לה בשאין החמץ ש"פ להיסק, ורק לאכילה ש"פ, ולכך אי אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אין צו מעילה, וכן כולוהו אמוראי דסוגיין לא פליגי אהדדי לענין דינא, ורק בפירושא דצרייתא, דסתמה ונקטה פלוגתא בחמץ של הקדש, פליגי דהי גוונא איירי ובמאי קמיפלגי, ועי' במהרש"א שדחוק לפרש דרב יוסף פליג אדרב אשי וקמיפלגי אי מותר להשהות חמץ ע"מ לצערו, ולמש"כ א"צ לכ"ו.

ורפ"י תו' יש כמה דחוקים, חדא שלא הזכירו בגמרא דפודין להסקה, וגם לא הזכיר רב אשי דאיירי בש"פ להסקה, ועוד דאם ש"פ להסקה להדיוט א"כ גם להקדש ש"פ להסקה, וא"כ אף אם אסור בהנאה להדיוט מ"מ למעול כיון דהקדש יכול לשמש צו שימוש הש"פ, וצריך לומר דאיירי להדיוט ש"פ להיסק ולא להקדש [כגון שאינו ראוי אלא להיסק גדול וכיו"צ שאינו צורך להקדש] ודוחק, ועוד שלא נזכר בגמרא איסור למכור לעכו"ם להיסק בצנינו, ועוד דהא דחשבינן לחמץ דהקדש רק כגורם לממון ק"ק לפי' תו' דכיון דהקדש ראוי ליהנות ממנו אין ראוי להפקיע ממנו שם ממון בגלל שהלוקחים אינם מצויים עד לאחר הפסח, אבל לפרש"י שלהקדש עצמו נאסרו כל השימושים בחפץ שפיר ניחא דלא חשיב אלא גורם לממון, דכל שיווי וחשיבות ממון בכלל האיסור הוא, גם לפרש"י אין צורך לחדש דמותר להשהות חמץ ע"מ לצערו שזה חידוש גדול, [ובספר מנחת צדק סי' כ"ח כתב דאף לפי' תו' אין צורך לחדש כן, ד"ל דאיסור קנייה אינו מבטל חשיבות הממון, והר"ז כאלו אין מי שיקנה עד יום השוק או כמו בשבט דודאי יש מעילה אף שאין ראוי לפדות מדרבנן, אבל אם הוא איסורי הנאה לישראל חשיב כאלו אינו

הני דמיייתי צירושלמי שקלים שם, ורבי יליף התם מקרבן שיש קרבן עזים ממש כמו מנחה, ואפשר דלא פליג ארבנן ומודה דיחיד יכול להתנדב עזים להגדלת המערכה, אלא דיליף נמי שיש קרבן עזים ממש.

י"ט ב' אמר רבא איכא צינייהו עזים כו', נדפס לעיל.

(ז) פסחים כ"ט א' רב יוסף אמר בפודין את הקדשים להאכילן לכלבים קמיפלגי, נראה דאיירי באין להקדש עצמו צורך בחמץ לשום שימוש, ולכך אם אינו ראוי לפדיון לא מעל, דאין כאן פגם ש"פ בהקדש, כיון שאין להקדש צורך צו, ואפשר דהקדש ראוי להשליך דברים שאינם צריכים לשימושו ואינם ניתנים לפדיון, ומותרים להדיוט, דכל שבהדיוט משליכו ומוציאו מרשותו אף בהקדש כן, מיהו אף אם נימא דהקדש שאני וכל מקום שהוא שם הקדש עליו ולא כל כמיניה דגזבר להפקירו, מ"מ בשיעור שויות ובהקדש משערינן כל דלאו צר פדיון הוא וכל שאינו ש"פ לשימוש ההקדש לא חשיב פגם של פרוטה בהקדש, וכן לכולהו אוקימתא דסוגיין מתפרש בששימוש ההקדש צו אינו ש"פ ולכך אין צו מעילה, אבל כל שההקדש עצמו יכול לשמש צו שימוש הש"פ אם בהיסק אם בשאר תשמישין ודאי יש צו מעילה אף שאינו צר פדיון.

כתב רש"י ו"ל דהך אוקימתא דרב יוסף מתפרשא אליבא דר"י הגלילי דחמץ בפסח מותר בהנאה, ולכאורה אין צריך לזה דהא ההקדש לאו צר מצוות הוא ולכו"ע ראוי ליהנות מן החמץ בפסח, וממילא אם פודין את הקדשים להאכילן לכלבים יכול ההקדש למוכרו לעכו"ם, וחשיב שפיר צר דמים, וכן כתבו צמח' לקמן צ' ד"ה ר"א דאי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים יש צו מעילה אף לרבנן דרבי יוסי הגלילי, ונראה מזה דרש"י ס"ל דמדרבנן אין להקדש ליהנות מחמץ בפסח אם חמץ אסור בהנאה להדיוט, דגזרו הקדש אטו הדיוט, כיון שכל מעשה השימוש וההנאה ע"י הגזבר, וכל שמדרבנן אין להקדש שימוש צו תו אין צו מעילה מדאורייתא כמ"ש תוד"ה אין פודין.

ולפרש"י מתיישב בפשיטות אוקימתא דרב אשי צין אי גרסינן דכו"ע פודין צין אי גרסינן דכו"ע אין פודין, ואין צורך לחדש דלהסקה

שם בנאה בתוך ביתו כו', למש"כ לעיל דבאינש דעלמא איכא מעילה אף בצבור שהוא שלו בהכנסה לרשותו, א"כ יש כאן חידוש גדול דבגזר כיון שנכסי הקדש ברשותו, הרי אפילו בנאה בתוך ביתו לא חשיב כהכנסה לרשותו, אע"פ שחיצרה בטיט, [דזהכי עסקינן כדמדמינן לה בגמ' לחלוש ולבסוף חיצרו דבית, ולשון רש"י ז"ע, ועי' שבת ק"צ ב' דלפעמים חשיב בונה בהנחה בעלמא].

שם עד שידור תחתיה בש"פ, משמע דחשיב דבר שאין בו פגם.

שם אכילתו ואכילת חצרו כו' אכילתו והניית חצרו כו', מכאן נמי משמע דיש יתרון באכילה מדאיצטריך לאשמועינן באכילה לחוד ובהנאה לחוד, וכמש"כ לעיל י"ח ב', עי"ש, (עי' בתו' לעיל י"ח ב' ד"ה אכילתו, ולכאורה העיקר כהא"ג, דלפירוש קמא קשה דהמאכיל כבר הוציאה לחולין בנטילתו, ועכ"פ בנתינתו כמו נתנה לחצירו).

בגמ' ל"ל עד שידור תחתיה כיון דשנייה מעל, היינו שסיתתו, ומשמע דאע"ג שלא נתכוין לקנות בשנינו, אפ"ה קנייה, וכמש"כ בחו"ב ב"ק ס"ו א' דהא דלא הספיק ליתן לו עד שזעזעו, ואע"ג דבגזר עסקינן ויש צידו רשות לסתת גם אצני ההקדש, אפ"ה כיון שסיתתו לעצמו מעל.

שם וכיון דצני לה מיהת מעל לימא מסייע ליה לרב דא"ר המשתחוה לבית כו', לכאורה הכא הרי ילפינן מתרומה למעט מחוצר, והיה ראוי לתלות האי דינא בצביא דר' אבהו מנחות ע' א' בשבולת שמרחה ושתלה וקרא עליה שם במחוצר, והתם לא מיייתין כלל נידון תלוש ולבסוף חיצרו, ומשמע שאינו ענין לזה, ואף אי תלוש ולבסוף חיצרו חשיב מחוצר מ"מ י"ל דאי קרא לה שם קדשה כיון דכבר טבלא בתלוש, ואף אי תלוש ולבסוף חיצרו כתלוש, מ"מ י"ל דלענין תרומה צעי תלוש ממש, ודכוותה הוי לן למיצעי הכא, ועוד דמשמע התם דדוקא צבא לקרות עליה שם במחוצר הוא דקמיצביא ליה אצל אי קרא שם בתלוש והדר שתלה פשיטא דלא פקע שם תרומה מינה, וא"כ הכא להא דמיא דהא האצן היה קדוש בתלוש, ומיהו י"ל דלא דמי דהכא אין הנידון מתחיל אלא בשעת מעילה, ואין לנו ענין צמה שהיה פעם תלוש, משא"כ בתרומה דכל החיוב בתרומה מחמת שכבר היתה תלושה, ולקושיא הראשונה י"ל דאף

בר דמים צמאיאות, ואין צו מעילה, ולכך לרבי יוסי הגלילי יש צו מעילה אף שאסור לישראל לקנותו, משא"כ לרבנן, ודברי סברה הם].

ט"ו א' תוד"ה ואפילו מי דמי אשפה ראויה לפדות כו', נדפס לעיל במקומו.

ח' י"ח א' וחכ"א כל דבר שיש בו פגם כו' כשהיא מתה כיון שנהנה מעל, נדפס לעיל במקומו.

י"ט ב' קדשי מוצח תמימים ונעשו צע"מ, נדפס לעיל במקומו.

ט' י"ט ב' מתני' אין מועל אחר מועל במוקדשין כו', נדפס לעיל במקומו. (קידושין סימן

ט').

ב' א' מתני' נתנה לחצרו הוא מעל וחצרו לא מעל, הנוטל דבר של הפקר וכסבור שהוא שלו [אם גם צמטלטלין לא קנה, עי' חו"ב ב"מ י' א'] ונותנו לחצרו, הרי חצרו זכה מן ההפקר, ולא מכח הנותן, ואם נתנו לקטן שאינו זוכה אלא כשדעת אחרת מקנה הרי הקטן לא זכה, וא"כ ה"נ חצרו זוכה מן ההקדש, ומ"מ מעל הנותן, לפי דאחרצי שליחות צמעילה, והרי חצרו זוכה לעצמו בשליחות הנותן, ואפילו אם הנותן לא נשא ונתן ביד אלא אמר לו קח חפץ זה, ולקחו חצרו הרי מעל הנותן, כדחנן להלן דכשאמר השליח טלו שמים מעל השליח, [עי' קדושין מ"ג א' דשמאי הזקן יליף ממעילה דיש שליחות באומר לשלוחו לא והרוא את הנפש].

רלפ"ז אם נתנה לקטן דלאו צר שליחות הוא דין הוא שישאר של הקדש, ומיהו אי איכא מעילה גם בצבור שהוא שלו כשאינו גוזר ומכניס הדבר לרשותו, וכמש"כ לעיל בשם הגרע"א ז"ל בדעת תו', א"כ יתכן לומר דאף גוזר כשמכניס הדבר לרשות הקטן הר"ז כאילו הכניסו לרשותו ודין הוא שימעול אף שאין כאן כונה לזכות, ולכאורה ראוי לומר דמעילה עושה קנין, דהיציאה לחולין היא לרשות המועל, ולפ"ז זכה הגוזר וחוזר ומזכה לקטן, ויש כאן דעת אחרת מקנה זוכה הקטן, ולפ"ז גם אם לקחה הגוזר והפקירה והוציאה מרשותו נמי מעל זוכה בה והפקרו הפקר, וז"ע.

משום דהאורחים חשיבי כשלוחיו, ואמאי הרי האורחים דעתם ליטול על דעת צעה"ב, ואינם מתכוונים לשליח כלל, וי"ל דכל שפעולתם על ידו חשיבי כשלוחים שלו, ואין צריך שיכוונו, וגם לעולם פתיכי בדעתיהו שאם השליח טעה או שינה הרי פעולתם בשליחותו ולא בשליחות צעה"ב, וכעין דדיינין גיטין ס"ב ז' אי אדיבורא ידיה קא סמיך.

ונראה דאם אמר צעה"ב תן להם צער והשליח אמר טלו צער וזכר צעה"ב דמעלו האוכלין ולא השליח, דכלל מעשה אין לחייבו, ולא דמי לזכר צעה"ב לקמן כ"א א' דהתם המעות ציד השליח.

שם תן צער לאורחים ונתן להם כבד כו', וא"ת ומ"ש צער וכבד והלא אפילו צבצר וצער נמי כבשאר צער זה ונתן צער אחר השליח מעל, וכמו מן החלון והציא מן הדלוסקמא לקמן כ"א א', וי"ל דאדרבה כבשאר צער זה גרע דודאי קפידא הוי, אבל כבשאר צער סתם י"ל דלא קפיד וכבד בכלל צער.

כ' ב' א"ר חסדא דלא כר"ע כו', יש לעי' אימור דשמעינן ליה לר"ע לענין נדר דכיון דמימלך שליח עלה חד מינא הוא והרי הוא בכלל נדרו, אבל כשיש צער למה יהא רשאי ליתן כבד, הרי כשיש ירק לכו"ע לית ליה לשליח להציא דלועין, וכש"כ הכא שהכל ציד צעה"ב ויודע שיש צער, ואפשר דמשמע ליה דמתני' איירי אף כשלל מצא צער, א"נ כיון דהנידון לאורחים איכא למימר דלאו קפידא הוא ונקט צער וה"ה כבד, כיון דבעלמא כבד בכלל צער כיון דמימלך שליח עלה, ועי' בתו' נדרים נ"ד שכתבו דלר"ע נמי ספיקא הוי, ומתני' דקתני דשליח מעל בודאי, דלא כר"ע. ונראה דאם הצער לא היה של הקדש, דמעל השליח אף לר"ח אליבא דר"ע, ואף כשהצעה"ב לא ידע שהכבד של הקדש, דכיון דצעה"ב לא נזה לנגוע בשל הקדש לא יתכן דימעול, וא"ת כי נמי היה הצער של הקדש אמאי יש מקום לומר שימעול צעה"ב לר"ע, הרי אם הצעה"ב ידע שהכבד של הקדש, ודאי אינו צדין שימעול, דהא אם נתיחס לצעה"ב הרי הוא מזיד, וא"כ הרי אינו צריכים שגגת צעה"ב בכבד של הקדש, וקשה דכי נמי לא ידע שהכבד של הקדש,

דמתרומה הוא דילפינן למעט מחובר, מ"מ גדרי מחובר ראוי להכריע כפי הענין בדברים שמעל בהן, ותרומה שאני דעיקר חיבורה הוא היניקה וזוה שפיר חשיבא מחובר אף כששתלה לאחר שנתלשה כיון שחזרה לינק, משא"כ צבית וכיו"ב.

שם אר"א צריה דרב איקא הנאה הנראת לעינים אסרה תורה, צב"ק ק"א א' אמרינן כי האי ליטנא לענין צבד שצטעו בקליפי ערלה דידלק אף אי אין שבת סממנין ע"ג הנמר וחשיב הצבצ כליתיה בעולם, והיינו דלענין הנאה שנשארה ממנו חשיב כאיתיה ואם ישתמש בצבד הרי הוא נהנה מערלה, ונראה דה"נ יש לפרש כאן, וצבד שצטעו בקליפי הקדש נמי אסור, אע"ג דהצבצ כליתיה בעולם, וה"נ הניח אצן ע"פ ארובה ונעשה כל על ידו, הרי אסור ליהנות ממנו אפילו חיברו אח"כ, דלא עדיף כשנעשה מחובר, מאילו היה נאצד מן העולם והיתה הנאתו נשארת דהיה אסור וכמו צבצ, והענין דהנאה שנאסרה בעודו תלוש לית לן להחירה ע"י שיחברנו, ואע"ג דלא דמי, דצבצ ההנאה מן הצבצ שהיה, אבל באצן אין ההנאה מן האצן התלוש שהיה, אלא שצבד רגע ורגע האצן מחדש את כלו, והכל של עכשיו הוא מאצן מחובר, אפ"ה מדמינן לה, דכיון דצבצ ההנאה של הצבצ באה לאחר שכבד הצבצ אינו בעולם ואפ"ה חשיבא הנאתו ממנו ואסורה, וא"כ סבירא הוא דלית לן למילף מתרומה למעט מחובר, אלא מחובר מעיקרו דעדיין לא נאסרה הנאתו, אבל תלוש ולצסוף חיברו כיון דכבד נאסרה הנאתו בתלוש, הרי הוא באיסורו אף לאחר שנתחבר, ואף אי בעלמא תלוש ולצסוף חיברו חשיב מחובר.

והא דאמרינן לימא מסייע ליה הדר צבית של הקדש כיון שנהנה ממנה מעל, היינו לסיועי לרב, דס"ד דאף צבנאו ואח"כ הקדישו קאמר, ונמצא דתחלת ההנאה משל הקדש נעשית במחובר, וע"כ דתלוש ולצסוף חיברו חשיב תלוש, ודחי ר"ל דהתם נמי בהקדישו ולצסוף צנאו דהו"ל הנאה הנראית לעינים, וזו כונת תו' וכמש"כ בשטמ"ק.

השליח שעשה

מתני' לא עשה שליחותו השליח מעל כו', יש לעי' הרי השליח לא עשה שום מעשה, דהא גם באמר טלו כבד הדין כן וכמו בסיפא, וע"כ חיובו

ורק היכא דרק דגים קשי ליה הוא דשרי בדגים, ובאמת הרמז"ס צפ"ט מה' נדרים ה"ו לא הזכיר שריותא בעופות כלל, אלא דמשמע שם דאף ציוס הקזה דלא נתכוין אלא לבשר בהמה דאפ"ה אסור גם בעופות ולא שרי אלא בדגים, וזה קשה דא"כ אמאי הדרינן מאוקימתא דיוס הקזה.

הרמב"ם שם כתב דעופות לעולם אסור, אבל דגים אינם אסורים אלא במקום שדרכן להמלך, והר"ן בנדרים תמה על זה דבגמ' משמע דכי הדדי נינהו, ונראה דהרמז"ס סמך אסוגיא דחולין ק"ד א' דתנן התם סתמא דהנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים ומפרשין בגמ' דהא עופות אסורים והיינו כר"ע דכל מילי דמימלך עליה שליח צר מיניה הוא, ולא הזכירו שם בגמ' דכייצין ליה עיניה או יוס הקזה, וגם רהיטת המשנה התם דומיא דאינן דבכל גווני שרי בשר דגים וחגבים, ולכך נקט הרמז"ס דלאו בכל דוכתא מימלך אדגים, ובסוגיין מפרשין דאף בדמימלך אדגים משכחת לה שריותא דכייצין ליה עיניה, וסוגיא דחולין מתפרשא בדלא מימלך אדגים, וגם י"ל דצרייתא דסוגיין דעיקרה לאשמועינן דכל דמימלך עלה חד מינא הוא, שפיר ראוי לפרש גם דאיכא דמימלך נמי אדגים, ולא יתכן לשנות סתמא שריותא בדגים דמתפרש כאילו ליכא דמימלך אדגים, ולכך מפרשין לה דבאמת בדמימלך אדגים איירי ולאשמועינן שריותא דכייצין ליה עיניה, אבל מתניתין דחולין שפיר איכא לפרושי בסתמא ולא מימלך אדגים.

שם ש"מ מוסיף על שליחותו הוי כו', יש לעי' בשלמא במקח וממכר אמרינן דמעביר על דבריו הוי ואין כאן מכר דכאילו עקר שליחותו ואומר שאינו עושה בשליחותו, אבל הכא הרי השליח אינו אלא כמודיע להם דעתו של בעה"ב, וכיון שהאורחים לוקחים על דעתו של בעה"ב ובעה"ב נזהר להם שיקחו, א"כ למה זה לא יחשב כשלוחו של בעה"ב בחתיכה אחת שזוהי, ומה בכך שהשליח העביר על דבריו, וי"ל דאם בעה"ב אמר לראובן שיאמר לשמעון שיקח חתיכה, ולוי לא שמע ואמר מדעתו בשקר לשמעון שבעה"ב אמר שיקח, דמעל לוי, דנטיילת שמעון היא בשליחות לוי, וכיון דלוי לא ידע מצויו בעה"ב, הרי הוא המזוה לטול ומה ששיקר בשם בעה"ב אינו כלום, וה"נ הכא כיון

היכן יש כאן שגגת בעה"ב בשל הקדש, בזמן שזוהי לחת בשר, הרי לא שייך להתחשב במה שלא ידע שהכבד של הקדש, בזמן שהוא לא נזהר כלל לנגוע בכבד, וי"ל דלר"ע ראוי לבעה"ב לחוש שמא יחליף השליח, ואם היה יודע שהכבד של הקדש היה לו להזהירו, ואע"ג דכשהבשר חולין לא מהני האי טעמא דנמנעול בעה"ב, מ"מ כשגם הבשר קודש שייך למימר דהכל שגגה אחת של בעה"ב.

שם דתניא הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואסור בראש וברגלים כו', נראה דהמוכר בשר לחבירו, אינו יכול לחת לו ראש ורגלים וכו', דאינם בכלל סתם בשר, ורק לענין נדרים שייך לומר דאף הם בכלל בשר.

שם אלא אמר ר"פ ציומא דכייצין ליה עיניה עסקינן דלא אכיל דגים, יש לתמוה א"כ מ"ש דנקט איסורא בעופות והיתירא בדגים, ואמאי לא נקיט שריותא בתרוייהו וציוס הקזה, ועוד דמתמא משכחת לה נמי יומא דלא אכיל עופות ואכיל דגים, והו"מ למיתני שריותא בעופות ואיסורא בדגים, וי"ל דא"כ משכחת לה כה"ג אסור נמי בעופות, דתנא סידרא נקט בעופות טפי בכלל בשר מדגים, הלכך אם יש לאסור בדגים כש"כ בעופות, ומה"ט נמי לא נקט שריותא בתרוייהו ציוס הקזה, דאז הוי ס"ד דבאמת כי הדדי נינהו, וא"כ היה אפשר לומר דבדלא אכיל עופות שרי בעופות אף דאסור בדגים, [ועי' בר"ן בנדרים שם דבשר מליח אף ציוס הקזה אסור, עי"ש].

ואפשר עוד דלמאי דמפרשין צרייתא דכייצין ליה עיניה ואסור בעופות, תו אית לן למידק מהך צרייתא דלא משכחת לה שריותא בעופות ציוס הקזה, מדלא תני ליה, והיינו משום דבאמת סבירא דיוס הקזה ודכייצין ליה עיניה סבירא קלושה היא, דאיכא למימר נמי אדרבה דכיון דקשי ליה כש"כ דמכוין לאסור, וגם עיקר הדבר דסבירא דקשי ליה משמשת לפרש לשון נדרו הוא דבר מחודש, הלכך כיון דלא מצאנו בצרייתא הך סבירא אלא לענין דגים לית לן למימר דמהני נמי לענין עופות דהם יותר בכלל בשר, והא דלא מוקמינן לה ציוס הקזה כדמעיקרא ולא מהני לעופות ומהני לדגים, נ"ל דכיון דעופות נמי לא אכיל ואפ"ה הם בכלל נדרו תו לית לן למימר דהדגים אינם בכלל,

בשליחות צעה"צ אלל אחת שזוהו, ואפשר נמי דכיון דצעה"צ אמר טלו אחת, ממילא אין רשות לשליח לתת עוד אחת כאילו שהצעה"צ נותן, אבל יכול לתת בדרך שנותן לאורחים שלו, והשתא ניחא דא"כ פשיטא דהשליח מעל שהרי הוא הנותן, ומשנינן דכיון דיש רשות לשליח לתת להם, והוא אומר שצעה"צ אמר אחת והוא נותן שמים, ס"ד דאפשר לחשוב את כל השמים כנתינת השליח, וכאילו עקר שליחותיה ועכשיו הוא המארח אותם, קמ"ל דאחת מדעת צעה"צ קיהיב, (ויש מקום לומר דאם נזכר צעה"צ, דצאמת ימעול שליח גם בראשונה דגם כמו בראשונה דאי לאו צעה"צ הרי היה הוא נותן להם, אלל שקדמו צעה"צ והנידון הרי בשל הקדש, ושגגת מי חשיבא, ומיהו יומר נראה דלמאי דקמ"ל אין ענין לשליח בראשונה, ואף אם יזכר צעה"צ ימעלו האורחים ולא השליח).

שלישית שנטלו האורחים יתכן לפרש בפתח שגגה כסברו שהיא שניה או כמתעסק, ואין צריך לדחוק דגם האורחים ראשים ליקח משל צעה"צ, אבל בתו' לא פירשו כן, ואפשר משום דא"כ פשיטא, אבל אם יש להם רשות, י"ל דס"ד דעקרו שליחותא דשליח ודצעה"צ.

בכתובות ז"ח ב' איבעיא להו א"ל זצין לי ליתכא ואזל וזצין ליה כורא מאי מוסיק על דבריו הוא כו' או"ד מעביר על דבריו כו', יש להסתפק א"ל זצין לי בית ואזל וזצין ליה שני בתים אם גם בזה היינו צע"ן דשנא חשיב מעביר על דבריו, או דדוקא בדבר דהצירוף של שנים נעשה כדבר אחד חשוב, דשדה של כור חשובה טפי משתי שדות של לתך, וכן שתי חתיכות צמר לאורחים חשיבא מנה יפה, משא"כ חתיכה אחת, בזה הוא דמספקינן לחשבו כמעביר על דבריו, וכאילו א"ל זצין לי שדה ואזל וזצין ליה בית, אבל בבית ושני בתים ע"כ מוסיק הוא, וכש"כ בא"ל זצין לי ליתכא ואזל וזצין ליה ליתכא וצית, דודאי מוסיק הוא, וז"ע.

עוד יש להסתפק, הרי שהשליח אמר למשלח שהוא יסקר ללוקח ויאמר לו שמוכר כור, והשיב לו המשלח לא איכפת לי מה שתאמר אני עושה אותך שליח למכור לתך, אם גם בזה"ג מספקינן לחשבו כמעביר על דבריו דסו"ס הוא מוכר דבר שלא זוהו, או"ד כיון דהמשלח יודע שיאמר כור ואינו

שהעביר על דעת צעה"צ והם עושים על פיו הרי הם כשלושים שלו, ואכתי לא דמי דהכא הרי השליח יודע שצעה"צ זוהו, והוא גם יודע שע"י אמירתו טלו שמים יקחו על דעת צעה"צ, ויקיימו שליחותו באחת, וא"כ מה בכך שהעביר על דבריו, ולא דמי ללוי שאינו יודע כלום מצעה"צ, וי"ל דאי מעביר על דעתו של צעה"צ הוי, הר"ו כאילו השליח אמר שיעשו צליחותו ולא צליחות צעה"צ, וכיון שהם עושים על פי השליח ראוי שהשליח ימעול, אף שהם חשבו שהם שלוחים של צעה"צ, ואכתי יש לשאול דהא אם השליח אמר להם שיכולים ליקח גם צליחותו וגם צליחות צעה"צ, והם אמרו שלוקחים צליחות צעה"צ דין הוא שימעול צעה"צ, וה"נ להא דמיא, דהא סו"ס ידעו שגם צעה"צ אמר שיקחו, וי"ל דכיון דמעביר על דבריו הוי הר"ו כאילו לא אמר להם שהצעה"צ אמר שיקחו, דמימרא זו שאמר צע"צ היא סקר, וממילא ליקחו רק על פיו.

לכאורה יש לשאול אף אי מוסיק על דבריו הוי, מ"מ במקח וממכר אמאי לא הוי כאת וחמור צ"צ קמ"ג א', ושנא לפי שאין הדבר תלוי בו דהקצה היא מחוסר שליחות, וגם הוא דבר שאין הלווקח מכיר בו, ול"ע כעת.

שם ואחת מדעתי כו', אם אין שליח רשות לתת מדעתו, והאורחים יודעים שאין לו רשות, לכאורה ראוי לומר שהאורחים אינם לוקחים על דעתו, דהא אין שליח לדבר עבירה, ואף אם נימא דמ"מ כיון שהם עושים אדעתא דשליח ואיגלאי מילתא דהוי דהקדש ויש שליח לדבר עבירה הרי השליח מעל, אבל אכתי לא משמע דברשיעי עסקינן, ולכן יש לפרש דהשליח אומר שיש לו רשות לנהוג עין יפה באורחים ורשאי לתת להם משל צעה"צ, אבל אכתי קשה א"כ מהיכי תיתי לומר דעקר שליח לשליחותיה דצעה"צ, וגם בכלל למה הוטרבו לומר מהו דתימא, הרי לא הוי קשיא לן עד השתא אלל דש"מ מוסיק על דבריו הוי, ושפיר דחינן דצמפרש מדעתי איירי, ומתני' שפיר אשמועינן דכשהשליח נותן משל צעה"צ וברשותו אפ"ה כיון שאין הדבר בידיעתו הרי מעל השליח, ולכן נראה דהשליח יש לו רשות ליקח משל צעה"צ גם לצורך אורחים שלו ולא של צעה"צ, ומדעתי דקאמר היינו שהוא המארח אותם, ואינו נותן

זכח שליחות על פעולה שהיא מעצירה על השליחות, והרי חילו אמר לו צהדיא תמכור לתך ואל תאמר שאתה מוכר כור, והלך ומכר כור, הרי הדבר מובן שאין ראוי שתחול מכירת לתך במכירת הכור, וה"נ צאמר סתם תמכור לתך אי מעציר על דבריו הוי, ויש לדון למסקנא דאיכא דאמרי דמוסיף על דבריו הוי, אם גם צאמר מכור לתך ואל תמכור כור נימא דמוסיף על דבריו הוי, [ועי' מחנה אפרים הלכות שלוחין סימן א'].

ובזבחים ל"ד א' אמרינן דאמר לו רבו אל תביא לי אלא חטים והביא לו חטים ושעורים דהו"ל מעציר על דבריו, ולכאורה אמר לו מכור לתך יש לדמות כאילו אמר לו מכור לתך ואל תמכור כור, ויש לחשבו אם מכר כור כעצור על דבריו, ובסוגיין מסקינן לאיכא דאמרי דכה"ג חשיב מוסיף על דבריו, וכנראה זו כונת תו' בזבחים שם שהאריכו עיון מסוגיין, אבל לא דמי דכשאמר מכור לתך דמתפרש ואל תמכור כור, היינו שלא תחול מכירת כור, ואמנם גם כשמכר כור לא חלה מכירת כור אלא מכירת לתך, משא"כ התם אם הביא חטים ושעורים הרי הביא גם שעורים, ובהבאת השעורים ודאי עבר על דבריו רבו.

עוד שם והוא אומר טלו שמים כו' הצ"ע דאמר להו טלו אחת מדעתו של צה"צ ואחת מדעתי כו', נראה דר"ל שאמר להם צה"צ אמר טלו אחת ואני אומר טלו שמים, ואיירי שיש צידו רשות לתת וכמ"ס לעיל, והיינו דאמרינן לקמן דס"ד דעקר שליח שליחותיה, ור"ל דס"ד דכשאמר ואני אומר טלו שמים, [וכלשון המשנה], היינו טלו שמים מדעתי, ובטל דעתו של צה"צ, קמ"ל דטלו שמים ר"ל אחת מדעתו של צה"צ ואחת מדעתי. (כתובות ז"ח ב').

כ"א א' מתני' אמר לו הצא לי מן החלון כו' לא היה בלבי אלא מזה כו', לכאורה משמע דצה"צ היה סבור שיביא מחלון זה והוא הביא מחלון אחר, וכיון שלא פירש לו איזה חלון הר"ז כעשאו שליח על כל החלונות, וכמו שפירשו בתו', ולפ"ז נראה דאיירי שכל החלונות צמאז שזה כך שלא היה לצה"צ מקום לחשוב שיביא מזה יותר מזה, אבל אם היה אחד קרוב הרבה ואחד רחוק, או שצה"צ היה סבור שכבר לקחו מה שהיה בחלון השני, צה"ג לכאורה ראוי לומר שלא

מקפיד, אין כאן מעציר על דבריו, וע"כ מוסיף הוא ולתך מיהא קני.

עוד יש להסתפק אם איירי דוקא כשהשליח יודע שצה"צ אמר לתך, והוא מרצונו אומר כור, דבזה חשבינן שיש כאן כונה גמורה למכור הלתך בשליחות, והנותר י"ל דאוסופי מוסיף ושפיר קנה לתך, אבל אם טעה השליח וכסבור דצה"צ ח"ל למכור כור בזה י"ל דאין כאן כונה למכור לתך כלל, ואפי' אם ביודע דיינינן ליה כמוסיף, הכא ע"כ מעציר הוא ולא קנה כלל, או"ד ל"ש, ועי' להלן באוקימתא בדאחיל ובמש"כ שם.

עוד יש להסתפק צה"צ שאמר לעדים ראו שאני הולך לומר לשמעון שאני מוכר לו בית כור, אבל אין דעתי למכור לו אלא לתך, [ואם צריך שהעדים יכירו בצרכו לעשות כן, איירי באופן זה], אם קנה הלוקח לתך, ולכאורה מהא דמספקינן בשליח דאי אוסופי קא מוסיף קנה, משמע דצה"צ כה"ג קנה, [והרי גם צנמצא מקצת שאינה שלו אינו יכול המוכר לחזור בו לדעת הרשב"א עי' ר"ן ריש האיש מקדש].

יש להבין מה החסרון במעציר, בשלמא במעילה אמרינן דמה שהשליח אמר בשם צה"צ שיקחו שמים, כיון שאינו אמת הרי לא שמעו מצה"צ כלום, ואין נטילתן על סמך צה"צ כלל, ואינו צדין שימעול, [אח"כ נימא דכיון דהשליח אמר אחת על סמך אמירת צה"צ, הרי אפי' לא הוכיר להם צה"צ כלל, ואמר טלו שמים מדעתי י"ל דמעל צה"צ, וצ"ע בזה], אבל בלתך וכור הרי השליח יודע שאינו שליח אלא על לתך ומכור למכור הלתך בשליחות הבעלים, ומה בכך שמשקר ואומר שמוכר כור, ואין לומר דהטעם משום קפידת צה"צ, דלא מסתבר לתלות קפידת צה"צ אם מתפרש דמוסיף או דמתפרש דמעציר על דבריו, דקפידת צה"צ בפשוטו על הענין בכללותו.

והנה יש לעי' הרי שאין לצה"צ אלא לתך, וא"ל זיל זבין לי ליתכא ואזל וזבין כורא, אם גם בזה איתא לצעיין, ולכאורה מסתברא דצכה"ג ראוי לומר דאוסופי קמוסיף, דאין לצה"צ שום ענין עם המותר על הלתך, וכל שאפשר למקח של הלתך להתקיים, שפיר ניחא ליה לצה"צ.

ודאיתאן עלה יש לפרש דהיינו טעמא דאי מעציר על דבריו הרי המקח בטל, דא"א לשמש

בעה"ב, דכאזדה מדעת חשיב לגבי שינויים אלו כדאמר ב"ב פ"ז ב', [ועי' מש"כ חו"ב ב"מ כ"ה ב' סק"ו], ומיהו לפעמים שאינו חפץ לקבלם אלא כפי שליחותו של בעל המעות, ובסתמא מקבל הוא את המעות ומערבצם עם שלו, ובכה"ג מעל מיד, והיינו דלא קמני הכא לכשיזיא, וכ"מ בסמוך עי' להלן.

שם שלח ציד פקח ונוכר כו', לכאורה הו"מ למיתני הך דינא גם בחש"ו שעשו שליחותן אלא שבעה"ב נזכר עד שלא הגיעו לחנווני, ואדרבה היה נחא טפי דלא הו' צריך לאוקמי בנזכר גם השליח, שזה דוחק דנמנא דאירי ברשיעי שידע שהמעות של הקדש ומוסרם לחנווני, (ועי' להלן), אבל למש"כ בחש"ו מעל מיד כשלא עשו שליחותן, א"כ ה"נ נזכר בעה"ב שנתבטלה שליחותן נמי מעל מיד, ותנא צעי לאשמועינן דמעל לכשיזיא ולכך נקט בפקח, ולדעת תו' ז"ל דאה"נ דהו"מ למיתני בחש"ו, אלא דמאי דמני למיתני בפקח עדיף ליה למיתני בפקח.

בגמ' מוקמינן למתני' כשנזכר גם השליח דאל"כ שליח מעל, וקשה דאין לזה רמז במתני', ועו"ק דאטו ברשיעי עסקינן שהשליח יודע שהמעות של הקדש ומוסרן לחנווני בתורת חולין, ונראה דמתני' באמת לא אחי לאשמועינן אלא דין נזכר בעה"ב דמעל החנווני לכשיזיא, ומשכחת לה נמי כשהבעה"ב צעצמו אמר לחנווני ליטול המעות ונזכר עד שלא נטלן דאין כאן שליח כלל, וכן נמי משכחת לה בשליח עכו"ם דלאו בר מעילה הוא ומסתברא דהמעות נשארים בקדושתן, וכן משכחת לה נמי בנזכר שליח וכאוקימתא דרב ששת, ובאמת פשע כשמסר לחנווני, אלא דמתני' לא איירי השתא אלא צדין בעה"ב והחנווני ולא צדין השליח, ומיתוקמא בגוונא דהשליח לא מעל.

הא דלא מעל בעה"ב כשנזכר הוא משום שהוא מזיד והא דלא מעל חנווני עם קבלתו, הוא משום שאין דעתו לקבלם אלא מדעת בעה"ב, וכיון שבעה"ב נזכר סתמא דמילתא שהוא מבטל שליחותו, ואף אם חפץ בשליחותו גם כשנזכר, מ"מ במזיד אין שליח לדבר עבירה, ולדעת תו' קדושין מ"ב ב' דכשהשליח שוגג יש שליח לדבר עבירה, הרי איירינן הכא בנזכר שליח נמי, ואף אי לא נזכר שליח ובגוונא שאינו מועל כגון בחש"ו או בעכו"ם

ימעול בעה"ב, דבכה"ג אין ראוי לומר דפיו נוגד את לבו, וכיון שאינם נוגדים, לא חשיב דברים שבלב כיון שהנידון כלפי עצמו.

אבל הרמב"ם בפ"ו מה' מעילה ה"א נראה דמפרש דהבעה"ב אומר שטעה במה שאמר מן החלון ובלבו היה שיציא מן הדלוסקמא, ואין זה דאיתקל מילוליה, דבכה"ג לא מסתבר שימעול, אלא שטעה במחשבתו להוציא מפיו, או שטעה באותה שעה וכסבור שחתיכה זו שציקש מונחת בחלון, ולפ"ו באמת לבו סותר את פיו לגמרי, ואין ראיה מכאן דאף באמר חלון קתם חשיב כאילו פירש כל החלונות, ובחו"מ סי' ר"ו ס"ד בהגה"ה הביא י"א דבמתנה דברים שבלב הו' דברים, ולכאורה הדבר נסתר ממתני', דמעילה לא עדיפא ממתנה, שהרי אין הדבר נוגע אלא לעצמו, אבל לדעת הרמב"ם י"ל דאה"נ דדברים שבלב שהם נוגדים בהחלט את דבריו שצפיו, גם במתנה אינם דברים, ורק דברים שבלב שבעין הוספת תנאי במתנה בזה הוא דק"ל דהויין דברים.

שם השליח מעל, וא"ת ומה הנאה יש לו, והרי נתנו לבעה"ב בחזקת שהוא שלו, ובעה"ב נמי לקחו כשלו, ולא דמי לאכילת חצירו דהתם הוא מאכיל לחצירו משלו, ושפיר נהנה כשנתן לו של הקדש בחזקת שהוא שלו, וי"ל דה"נ הכא השתא איגלאי מילתא שהשליח האכילו משלו, והרי אילו ידע בעה"ב דמן הדלוסקמא של הקדש, ודאי אין ראוי שימעול כשאמר לשליח להביא מן החלון, וה"נ השתא אין לנו ענין במה שבעה"ב קבור דגם בדלוסקמא אינו של הקדש אלא שלו, כיון דלמעשה הבעה"ב ציקש מן החלון, ונראה דהשליח גם יכול לתבוע מבעה"ב מה שהנהו, ומיהו דוקא כשנטל ע"מ ליתן לבעה"ב, דנטילה זו כנטילה מרשות הקדש ונחיתה להדיוט היא, אבל אם הביא מן הדלוסקמא לשולחן קתם כמעביר ממקום למקום ואח"כ אמר לבעה"ב שמן החלון הביאו ואכלו בעה"ב, בזה בעה"ב מעל, כיון דהשליח לא עשה שום מעשה, ורק הטעה את בעה"ב.

שם לא עשו שליחותו חנווני מעל, בתו' פירשו לכשיזיא, וקשה א"כ אמאי לא קמני לכשיזיא כדקמני בסיפא, ולו"ד ז"ל נראה דהדבר תלוי בדעת החנווני, דלעולם בשליחות חש"ו יש לו רשות לזכות במעות בהחלט ואף אם שינו מדעת

ליה ואינו מתחלל, ולכך צנזר שליח ולא החנווני נשארים המעות בקדושתן וחנווני ימעול כשיוציאם. שם נוטל פרוטה או כלי כו', ק"ק מ"ש דנקט כלי, ולא נקט שוה פרוטה, וכדמסיים שההקדש נפדה בכסף וצוה כסף, ולשון הרמב"ם בפ"ז כלי כל שהוא, וצ"ע מאי כ"ש הא בעינן שוה פרוטה.

שם בכל מקום שהוא, לכאורה ר"ל בין אם היא ציד השליח ובין אם היא ציד החנווני, ואע"ג דאם היא ציד החנווני כבר יצאה לחולין והשליח מעל, מ"מ משכח"ל כשהשליח מויד, ומשמע דאף כשהשליח מויד מ"מ יש לצעה"צ לפדות, כי סו"ס בגרימתו ימעול החנווני, א"נ אפשר דכלל מקום שהוא היינו אף אם נתערבה עם אחרות, ולעולם אינו מחלל אלא כ"ז שהיא ציד השליח.

גמ' והא לאו בני שליחות נינהו, צ"ע מאי קשיא ליה, והא הצעה"צ שלח לחנווני והחנווני לוקח בשליחותו, דפשטא דמתני' מתפרשא שהחש"ו אומרים שהם צאים בשליחות צעה"צ, ומה בכך שציווי הצעה"צ נודע לחנווני ע"י חש"ו, והרי באמר טלו סגי דמתן במתני' כ' א' גבי אורחים, ומה בכך שחש"ו הודיעם שצעה"צ אמר טלו כל שהדבר אמת וגם ראוי להם לסמוך בידעם שכל יום מתאמתים דצריהם של הקטנים החריפים, ונראה דאה"נ והיינו הא דמשנו ר"א ור"י.

ואפשר דאיכא בין ר"א ור"י כגון שצאו אורחים לצעה"צ ונתנו לפניהם חש"ו בלי ציווי צעה"צ, אבל בפניו וניחא ליה, דלר"א מעל צעה"צ דבניחא ליה סגי, אבל לר"י צעי שיאמר להם ולא סגי בניחא ליה לחוד.

שם נתנו ע"ג הקוף והוליכו כו', צמו' פירשו בעומד ורואהו ואמר שיזכה לו עירוב, ומשמע דצעי הנחה לשם עירוב, דאל"ה מה ענין לקוף בכאן, לא יהא אלא שיש לו שם פת ואומר עכשיו שיהא לעירוב, וכ"מ צעירוצין ל"א צ' דקתני דאין זה עירוב אלא באמר לאחר לקבלו, ומיתוקם בעומד ורואהו, אלמא דאע"ג דעומד ורואהו מ"מ צעי אחר שיקבל ויניח לשם עירוב, ולמש"כ תו' כאן דסגי שצעה"צ יאמר אף שהולך הקוף צ"ל דכל שהונח ע"י השתדלות הצעלים לשם עירוב סגי, ואף אם הונח בכח שני וכיו"צ וה"נ ע"י קוף, ודוחק דקוף אדעתא דנפשיה יש לחשבו, ולפי סוגיא

והחנווני נוטל רק על דעת צעה"צ, והצעה"צ חפץ בשליחותם גם כשזכר, מ"מ י"ל דהחנווני לא ניחא ליה דליקני אלא"כ יש כאן דעת אחרת מקנה, אבל אם אין החפץ של צעה"צ אין דעתו לקנות, או דאיסורא לא ניחא ליה דליקני כדאמר נדרים ל"ה א', והתם עדיף דבאמת יש ציד הנותן ליתן, ונלכאורה יש ללמוד מהתם דכל הנותן הקדש צמוד לחצירו דלא קנה המקבל, דאיסורא לא ניחא ליה דליקני, וכש"כ כשהנותן שוגג וצאופן שאינו מועל, ועי' קדושין נ"ד צ' אליבא דר"מ], ומיהו צמד נד י"ל דהתם גרע שלא ניתן להוציא לחולין ולא נאמרה פרשת מעילה דשוגג צזה, וגם אין הדבר ידוע אלא לנותן שהוא האוסר ולא שייך למירמי שום עוון על המודר כשלא ידע, משא"כ הקדש לכלל מסור. — הא דלא מיייתין צנדרים התם ממתני' דלא מעל החנווני בקבלתו, משום ד"ל דשאי הכא שהצעה"צ אינו חפץ בשליחותו משזכר, משא"כ התם דנותן לו צמוד, ואף אי איירי צנזר השליח נמי והוא מויד, מ"מ השליח אינו נותן אלא בתורת שליחות הצעה"צ והצעה"צ הרי אינו חפץ בשליחותו, והגרע"א ז"ל בתוספותיו נתקשה צזה, ועו"ל דהכא אף כשצעה"צ מויד וחפץ בשליחותו מ"מ כיון דהאמת שהוא של הקדש אין כאן דעת אחרת מקנה, והחנווני לא נחזין לזכות אלא ע"י דעת אחרת מקנה, משא"כ התם דבאמת איכא דעת אחרת מקנה.

שם כי"ד יעשה כו', יש כאן חידוש דיכול לפדותה בלא שומא, וגם אי לאו בגזבר איירי, יש כאן חידוש דלמנוע מכשול א"צ רשות גזבר ורשאי כל אדם לחללה, (ולא איירי צמקדיש מדלא הוזכר חומש).

איתא בתוספתא דצנזרו שלשתן נתפס המקח להקדש, והעתיקה הרמב"ם בפ"ז מהלכות מעילה ה"ה, ובמל"מ שם כתב שהוא פלא, ואפשר דכל קונה צמוד צמעות הקדש ראוי שיתחלל ההקדש על המקח דקתם מקח היינו חילול, ואף אם צריך שומא או רשות מן הגזבר לחלל עי' תו' תמורה כ"ז צ' מנחות ע"א צ', מ"מ כשעושה, ראוי עכ"פ שיתפס המקח אף אם המעות עדיין לא יצאו לגמרי לחולין כיון שצריך שומא, וכש"כ אי צעה"צ היינו גזבר, אלא דכ"ז דוקא כשגם החנווני מויד, אבל אם הוא שוגג הרי לא ניחא

לקבלו והאחר אומר שפלוני יזכה שציתה במקום הפת שפיר דמי, וגם סמכין שעשה כן משום דחוקה שליח עושה שליחותו.

ונראה דכש"כ אם המערב עצמו יאמר לאחר שהגיע הפת למקום העירוב שהוא קונה שציתה במקום הפת דשפיר דמי, וכמש"כ תו' מעילה כ"א א' ע"ש, וה"ה אם היה מונח שם פתו שלא לשם עירוב, דשפיר יכול לומר דמעטה ישמש כעירוב והוא קונה שציתה במקום הפת, וכמשה"ק הרשב"א על התו' במעילה שם שפירשו דעומד ורואהו שמניח במקום שחפץ לשבות, והוא אומר במקומו שהפת שהניח הפיל ישמש כעירוב, דא"כ מאי קעביד הפיל, וע"י דריטצ"א שכתב ליישב, ובאמת שפיר ראוי שימעול כשנעשה חפצו בשליחותו ע"י החש"ו אף שאין זה דין שליחות, ואפשר לפרש דהיינו דקממני התם במעילה, ומייתי דזימנין שהפיל עושה לאדם חפצו וכש"כ חש"ו, וזו נראה כונת הריטצ"א.

מה שפרש"י דטעמא דשולח ציד חש"ו אינו עירוב הוא משום דלא אלימי למיקני שציתה, הוא מוכרח בסוגיא דכיון דמוקמנין לספא בעומד ורואהו, ע"כ דרישא אף בעומד ורואהו אינו עירוב, וא"כ ליכא טעמא דלא מיהמני, וע"כ טעמא משום דלא אלימי למיקני שציתה, וצ"ע בתוד"ה כאן שכתבו לנטות מפרש"י, והא דתניא במעילה דנתנו על הקוף עירובו עירוב פירשו בתו' שם דמיירי בעומד ורואהו, והבעלים המשלח אומר בעצמו שהפת הזה יקנה לו שציתה, וק"ק מה אחי לאשמועינן, ושמא ס"ד דלריך שיהא הוא או שלוחו במקום עירובו בשעה שמתנה לקנות שם שציתה, או שמא ס"ד דצעי הנחה לשם עירוב, וזה דלא כמו שנקטנו במעילה דצעי הנחה לשם עירוב.

והנה שיעורא דמתני' הוא דהשולח עירובו ציד פקח הוי עירוב, והשליח אומר דבעירוב זה יקנה המשלח שציתה במקום זה של העירוב, דאפשר למיקני שציתה ע"י שליח, וצכה"ג שנותן בעצמו את העירוב ליד השליח לכו"ע אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו עכ"פ דדרבנן כעירוב, [תו'], דסתמא אם לא יעשה שליחותו יחזור למשלח, אבל בתו' הר"פ כתב דסתם שליח חוזר למשלח ואומר שעשה שליחותו, משא"כ זה שזריך לקבל מן החש"ו אינו עתיד לחזור למשלח וצ"ע, אבל השולח עירובו

דעירובין באמת לא מהני בעומד ורואהו אלא"כ שלוחו מקבל ממנו, ואם נפרש כן גם ברייתא דבסוגיין, צ"ל לפ"ז דר"י לא מייתי אלא דלפעמים אף לאו בני שליחות עבדי שליחות ולדוגמא בעלמא נקטיה ולאפוקי מדר"א דבניחא ליה סגי, קאמר דצעי שיעשו על פיו אלא דאף בקוף סגי. — אם אדם מוכה לחצירו פת שצירשיתו לשם עירוב י"ל דכהנחה חשיב, דמה שמזכה לו חשיב כהנחה, וכעין דאמרינן גיטין ע"ז ב' ותחיל איהי ותיחוד ותפתח כו' דהקנאת מקום הגט חשיב כנתינה ולא הוי טלי גיטין מע"ג קרקע, [וכ"מ צבה"ל ס' תי"ג ד"ה וכל, אא"כ נימא דמה שהניחו בתחלה לעירוב לעצמו עדיף]. — ובחו"צ עירובין (והועתק להלן) כתבנו שאין צריך הנחה לשם עירוב, וכל שהפת שם שפיר יכול לומר שקונה שם שציתה.

שם נתנו ע"ג הקוף והוליו כו', יש לדעת מאי קמ"ל, הרי אם יאמר המשלח לאחר שהניחו העירוב שימש לו כעירוב, הרי שפיר דמי כמ"ש תו', ואם לאשמועינן דלריך דיבור שקונה זו שציתה, הו"ל לאשמועינן רבותא טפי בהניח בעצמו בשתיקה, ואפשר לאשמועינן דגם אם אמר בשעה שנותן העירוב על הפיל שכשיגיע למקום פלוני ישמש לו כעירוב נמי לא מהני, דלריך שתהא אמירתו בשעה שהעירוב כבר מונח במקומו, וצ"ע בזה. (עירובין ל"א ב').

בעירובין ל"א ב' מתני' השולח עירובו ציד חש"ו כו' אינו עירוב ואם אמר לאחר כו', עיין מש"כ בחו"צ עירובין מ"ט א' דבעירובי חצירות נשאר הפת של הנותן, אלא שזריך שלא יקפיד אם יאכלוהו אחד מהשכנים, ומשמע מפרש"י שאם נודמן שיש לכל אחד מהשכנים פת צית ראובן, א"צ לערב שזה כבר העירוב, [אבל מרן זללה"ה צסימן ז' סק"ל כתב דלא מהני כה"ג], וכש"כ אם חשבו שימש כעירוב, והיינו דקטן גובה את העירוב דמעשה קוף קעביד לכנס פת של כל אחד מהשכנים למקום אחד, ומה שאמרו בגיטין ס"ד שאני שיתופי מבואות דרבנן, התם איירי שזכה בפת של אחרים בשביל אנשי המבוי, משא"כ בעירובי תחומין צריך שיאמר שקונה שציתה במקום הפת, ולאשמועינן מתני' דלא סגי שישלח הפת ע"י קטן ושהקטן יאמר שפלוני יזכה שציתה במקום הפת, דקטן לאו צר שליחות, אבל אם אמר לאחר

לדקדק אמאי לא קאמר אכל אס אמר לו הצא לי ממקום פלוני והציא ממקום אחר השליח מעל, ואס רצה להשמיענו דאף במקח של חצי פרוטה אמרינן דקפיד אמקום שאמר לו, אכתי אמאי הוצרך לסיים שלקח פתילות ממקום נרות ונרות ממקום פתילות, לא הול"ל אלא והציא ממקום אחר, ושמה ממקום אחר חשיב טפי שינוי, דהשתא נתן מיהא חצי פרוטה לזה ולזה אלא ששינה במקח, וגם י"ל דמה שאמר צעה"צ פתילות ממקום פלוני ונרות ממקום פלוני עיקרו שיקנה מכל אחד חצי פרוטה, ולא איכפת ליה אס יקח נרות ממקום פתילות ופתילות ממקום נרות, קמ"ל דג"ז קפידא הוי.

ומסתפקנא הפורט מעות של הקדש בשגגה, אס חשיב כאילו הוציא ומעל, או דנתחללה הקדושה על המעות שקיבל, ולכאורה נתן לו פרוטה מתפרש בסתמא מטבע אחת של פרוטה, ואס כן כשקנה נרות ממקום פתילות נתן לו הפרוטה וקיבל בחציה נרות ועודף חצי פרוטה, ואס נימא דבפורט נמי יצא לחולין, א"כ כבר ראוי שימעול השליח שהרי כבר הוציא כל הפרוטה לחולין שלא כצווי צעה"צ, ומתני' משמע דלא מעל עד שקנה גם הפתילות ממקום הנרות, ומשמע מזה דבקניית הנרות לא יצא לחולין ע"י מעילתו אלא חצי פרוטה, והחצי נתחלל על העודף שקיבל, ולמדנו שאפשר לחלל גם חצי פרוטה של הקדש על חצי פרוטה, ולכך לא מעל עד שקנה גם פתילות ממקום נרות, וצ"ע.

שם והציא לו באחת אתרוג ובאחת רמון שניהם מעלו רי"א צעל הבית לא מעל שהוא אומר לו אתרוג גדול כו', בגמ' מפרשינן לה כשהציא אתרוג שזה שתי פרוטות באחת, ור"י סבר דכיון דאס היה קונה בשתי פרוטות היה מקבל יותר משוה ד' א"כ קנה ציוקר ולא עשה שליחותו, ולכאורה נראה דיש לדקדק מכאן דלכתחלה היה ראוי לשלוח לקנות בשתי פרוטות אף לרבנן ואף בקטנית שאין מוחליין ע"י קנייה יתירה, דהא משמע דבקטנית לא פליגי ר"י ורבנן, ואס איתא דלר"י בקטנית לכתחלה לא היה לו לקנות אלא בפרוטה כיון שיקבל שוה צ' פרוטות, דעיקר דעת צעל הבית מסתמא היתה על הכמות שיקבל ולא על כמה כסף שיוציא, וכשאומר בשתי פרוטות הר"ז כאילו אמר כך וכך במשקל לפי השער, א"כ

ציד חש"ו אינו עירוב דלא אלימי למיקני שציתה וגם חיישינן דלא ממטי ליה, ואס אמר לאחר לקבל הימנו, ורואה שהחש"ו הגיע למקום שהאחר נמצא, אע"פ שלא ראה שנתנו להאחר או שהאחר נטל מידיו, וכמ"ש צצה"ל סימן ת"ט ס"ח, וכ"ה גם צאו"ז בתשובות סימן תשמ"ט, אפ"ה אמרינן חזקה שלח עושה שליחותו והוי עירוב, ואס שלח עירובו ציד חש"ו שניחוחו ממקום פלוני ועומד ורואה שהניחוחו, הרי הוא אומר שיקנה לו שציתה ממקום העירוב ושפיר דמי, והיינו צרייתא דמעילה, ועי' בתו' הר"פ בסוגיין, וצאו"ז הג"ל, [ומש"כ שם עוד דמעילה מיידי במחמר אחריו ז"ע א"כ מאי למימרא]. (עירובין ל"א ב').

מתני' והלך והציא לו בכולה כו', נראה דלאו בשופטני עסקינן שמשנה במזיד מדעת צעה"צ, אלא שגזמן שלא היה אלא פתילות או נרות, וגם לא היה מטבע של חצי פרוטה, שיוכל לקבלה במותר, וממילא הוכרח לקנות בכולה, ואומדן דעתא הוא שאין צעה"צ מקפיד בכך ובפרט שאין הנידון אלא צערך של חצי פרוטה, ואמנם קושטא הוא דצעה"צ הסכים על ידו כשהציא לו, ואפ"ה לא מעל צעה"צ כיון שלא זיה לו כן, והיינו דאשמועינן מתניתין, וכן אשמועינן דהשליח לא חשיב כמעציר על דעתו של צעה"צ אלא כמוסיף או גורע ולכך שניהם לא מעלו.

שם או שאמר לו הצא לי בכולה נרות או בכולה פתילות כו', בפשוטו האי או התנא קאמר ליה, והצעה"צ אמר רק אחד מהן, אכל אפשר דגם כשהצעה"צ אמר שיציא או נרות בכולה או פתילות בכולה דנמי אס הציא בחציה נרות ובחציה פתילות דלא מעלו, דג"ז שינוי מדעת צעה"צ, וממילא אפשר גם לפרש כן במתני', והנה אשמועינן דג"ז שינוי, ואשמועינן דאינו כמעציר על דבריו אלא כמוסיף וגורע ולכך שניהם לא מעלו.

שם שניהם לא מעלו, היינו שאין חייבין קרבן וחומש, אכל שניהם חייבים בהשזון כל אחד על חצי פרוטה כדמרבינן צ"מ נ"ה א', וגם חצי פרוטה נפקא לחולין ע"י מעילה וכמ"כ לעיל י"ח ב'.

שם אכל אס אמר לו הצא לי בחציה נרות ממקום פלוני כו' נרות ממקום פתילות כו', יש

י"ל דבקטנית מודה דחוי לאיטרופי, משא"כ בחלוק דלא שייך לאוסופי ציה, אלא מהא דקתני טעמא משום דבקטנית לא מויליס כשקונים צדינא, מהא מיימין דטעמא דר"י בחלוק ואתרוג משום דהווי מוילי גציה אס היה קונה ביותר, ואס מתניי איירי בדאייתי שוה שלש בשלש, א"כ קטן ורע דקאמר ר"י היינו כפשוטו, ולא יתכן להכניס צוה ענין דהווי מוילי גציה, וגם ענש הטענה דקטן ורע, עדיפא מטענה דמוילי, ועוד דכשקונה במקח השוה, ליכא כלל ענין דמוילי טפי, דרק כשיש מי שמוכר צוול מחמת דאיטרופי ליה זווי, איהו הוא דמויל טפי כשקונים ממנו יותר, וז"ע ברש"י כתובות ז"ט ז' שפירש דאי אייתי שוה שלש בשלש, א"כ איכא קפידא בקטנית מפני שצריך יותר, ומה קפידא היא זו הרי יכול להשלים וכבר הקשה כן שם בשטמ"ק בשם הרא"ה.

מתניי נפלה פרוטה של הקדש בחוך כיסו כו', משה"ק תו' דליבטל צרובא, לכאורה י"ל דכל הקדש שהוא צר פדייה הרי הוא בגדר של בעלות ממון, וכשם דלא שייך ציטול על מעות של ראובן שנתערבו בשל שמעון כדאמר צינה ל"ח ז' הרי שנתערב לו קצ חטין צעשרה קצין חטין של חצירו יאכל הלה וחדי, ה"נ בשל הקדש, וחיוצ קרבן וחומש תלוי בחיוצ ממון.

שם או שאמר פרוטה צכים זה הקדש כו', היינו ארבעים מתוך שמונים שאינו ענין לצרירה כמש"כ תו' מנחות ע"ח ז'.

שם כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר"ע כו' ומודה ר"ע לחכמים כו', ז"ע הרי טעמיה דר"ע משום דמחייב על ספק מעילות אשם תלוי, וכמש"כ תו' וכדאימא בתוספתא, וא"כ אמאי לא שנאו התנא צהדיא וכדתנן צכריות כ"ז א' ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי, ועוד מאי ומודה ר"ע לחכמים דקתני, הרי אין זה כלל מענין פלוגתתם, דהא פלוגתתם אס איכא אשם תלוי בספק מעילה, ואילו צאומר לא יפטר כיס זה מן ההקדש הרי הוא ענין אחר שהשאיר לעצמו זכות לצרור את הקדשו, ומאי שייטיה לר"ע.

ואפשר דענין לא יפטר כיס זה מן ההקדש, היינו שמקדיש פרוטה מן הכיס צאופן שיהא לו הזכות לצרור איוו, וכמו צאומר לחצירו בית צבתי אני מוכר לך דיד צעל השטר על התחתונה

אף כשמוילין יותר כשקונה בשתי פרוטות, מ"מ לא היה לן לחשבו כמעציר על דעת צעל הצית, אס הוא חשב דעיקר דעת צעל הצית על הכמות שיציאנו, ואין דעתו לקנות יותר מכפליים צכדי לקבל מעט יותר צוול, כיון דבקטנית צאמת אמרינן דדעתו רק על הכמות, אצל אס צסתמא אמרינן דדעתו שיקנה צכל הכסף שנתן לו, דהא לא הזכיר לו משקל או מדה רק סכום כסף ואדס יודע שלפעמים נמא מי שמויל, א"כ נהי דבקטנית שלא הפסיד לו, שפיר אמרינן דלא עבר על דעת צעל הצית אס סצר דעיקר רצונו על הכמות, אצל כשע"ז קנה ציוקר, שפיר קפיד צעה"צ, ומיהו אין הכרע ואפשר דגם צקטנית פליגי ר"י ורצנן מה ראוי לשלח לעשות לכתחלה, ולרצנן אין לו לקנות אלא צפרוטה, ולר"י יש לו לקנות בשתי פרוטות, אלא דלענין מעילה מודה ר"י דבקטנית לא חשיב מעציר על דעת צעל הצית כשקנה צפרוטה, וז"ע לדינא.

כ"א ב' ש"מ מאן דאמר לשלוחו זיל זצן לי כורא דארעא כו' קני לוקח כו', נראה דאף אי התם קנה לוקח אכתי הכא קשה, דצשלמא התם אס מכר לו ליתכא ימכור לו למחר עוד ליתכא והו"ל כורא, ואין כאן מקום לקפידא אלא דלא ניחא ליה לאפושטי שטרי, אצל הכא אס חפץ חלוק צדינא הרי אינו חפץ חלוק בשלש, וכן צאתרוג, ולא שייך להשלים דגדול וטוב אינו מושלם ע"י שני קטנים ורעים, אלא דגמ' פריך דהא מיהא ודאי שמעת מינה, ודחינן כקושטא דמילתא דמתניי איירי צשקנה לו שוה דינר בשלש.

מהא דאמרינן שוה שש צשלש מצואר דאטלית קאי, וכן צכתובות פרכינן מטלית, והא דלא פרכינן מרישא דאתרוג, נראה משום דצאתרוג י"ל דאין כ"כ נפקותא צין אחד גדול לשנים קטנים, ולכתחלה כשאמר צעה"צ אתרוג אפשר דרק מינא דאתרוג קאמר, אצל בחלוק שני חלוקים של שלש אינן ענין לאחד של שש, וצודאי קפידא הוי, ומיהו למאי דמשינינן, גס אתרוג מתפרש צהכי וכמש"כ תו', ושמעינן דגם צאתרוג כשמצקש אחד, קפידא הוי, דגדול עדיף משנים קטנים.

שם הכי נמי מסתברא דקתני מודה ר"י צקטנית כו', נראה דמהא דמודה צקטנית ליכא ראייה, דגם אי איירי בדאייתי ליה שוה שלש בשלש, נמי

האחרונה דאין מציאין אשם תלוי, דגרע מכל ספק דא"ת כיון דהכא היה ציד המקדיש לזר, ואין חיוצ מעילה אלא באחד שהוציא את כל הכיס ואז מעל בודאי. — ולפ"ז נראה לכתחלה אסור ליטול מן הכיס קודם שיפריש של הקדש, והא דקתני מוציא והולך, אין ר"ל לכתחלה, אלא דמוציא והולך ופטור מקרבן עד שיוציא את כל הכיס, ואז חייב אשם ודאי וכמו לחכמים, ועדיין ז"ע בכל זה.

גמ' כיסין אשורים רמא ליה, אבל רישא אסיפא ל"ק ליה, דידע די"ל דלישנא דסיפא מתפרש שיהא לו רשות לזרור, אלא דקשיא ליה אמאי לא אמרינן נמי הכי באחד משורי, והא דמשני באומר לא יפטור, אפשר דר"ל דהכונה במשנה כשהקדיש ופירש דלא יפטור קאמר, ולישנא דמתני' הוא לשון התנא על כונה זו, ואפשר נמי דלפעמים גם כשאמר כלישנא דמתני' מתפרשא כונתו דלא יפטור, והדבר תלוי לפי הענין.

שם אחד משורי הקדש כו', עי' חו"צ מנחות ק"ח ב'.

כ"ב א' ר"פ אמר כיסין אלוגין כו', לו"ד תו' ז"ל היה נראה יותר כפירוש השני דהא לא מיימין דיוקא דהא לא אמר שאני עתיד להפריש, ומתפרש בפשוטו דס"ד דסיפא מתפרש שאומר שפרוטה שיזרור תתקדש, ופריך דלימא מתני' דלא כר"י ור"י ור"ש דס"ל אין צריכה, ומשני באומר לא יפטור ואינו ענין לצריכה.

ואם נפל בית מראהו נפול כדאמר מנחות ק"ח ב', ויתכן דאינו מכח ספק, אלא דכיון דלעולם יד בעל השטר על התחתונה הרי תחלת מכירתו בתנאי זה, ורשאי לכתחלה להראותו הנפול, ומיהו התם כשאמר בית צנתי אפשר דהדבר תלוי בדין צריכה, דע"כ לומר אח"כ דאיגלאי מילתא שזה הצית מכר לו, אבל הכא כשאומר לא יפטור כיס זה מן ההקדש, י"ל דהקדיש כאן פרוטה בשותפות הכל, דהיינו שכשיוציא את כל הכיס ודאי שהוציא גם פרוטה של הקדש, אבל כ"ז שלא הוציא את הכל לא אמרינן שיש כאן פרוטה מסוימת שהיא של הקדש ואין לנו יודעים איזו, ואפשר דגם יכול לזרור עשירית מעשר פרוטות ולומר שהם יהיו הקדושים, [ואפשר גם דלעולם כשזרור פרוטה מתפרש שאם היא הקדושה הרי טוב ואם לאו הרי תתחלל עליה הקדושה שבמעוה הכיס בכל מקום שהם, ומיהו ל"מ כן דא"כ ינטרך להוסיף חומש דהא הקדשו הוא, וע"כ שיכול לזרור פרוטה מבלי שינטרך לחלל הקדושה עליה], ולפ"ז גם כשלא נשאר בכיס אלא פרוטה אחת לא חשיבא הך פרוטה ודאי הקדש, אא"כ יפרש המקדיש כן, [ומיהו חייב הוא לעשות כן].

ודאיתאן עליה אפשר לומר דלכך נקט לה התנא לפלוגתא דר"ע וחכמים בכה"ג, לאשמועינן דמודה ר"ע באומר לא יפטור כיס זה מן ההקדש דאם הוציאו שנים אחד הראשונה ואחד

ברוך רחמנא דסייען